Regionledningskontoret
Eva Englid

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2022-02-18

TRN 2022-0027

Tillväxt- och
regionplanenämnden

Yttrande över Granskning av tematiskt tillägg till Översiktsplan för Österåkers kommun 2040

Regionledningskontorets förslag till beslut

Tillväxt- och regionplanenämnden beslutar följande.

1. Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande till Österåkers kommun över Granskning av tematiskt tillägg till Översiktsplan för Österåkers kommun 2040.

2. Paragrafen justeras omedelbart.

Sammanfattning

Österåkers kommun har remitterat ärendet Granskning av tematiskt tillägg till Översiktsplan för Österåkers kommun 2040, till Region Stockholm för yttrande. Region Stockholm har tidigare yttrat sig i samband med samrådet över det tematiska tillägget till översiktsplanen (TRN 2021-0076).

Region Stockholm är positiv till att Österåkers kommun tagit fram en fördjupning av översiktsplanen med fokus på kommunens kust och skärgård. Region Stockholm anser att planen i stora drag ligger i linje med RUFS 2050 och dess regionala ställningstagandet om att hålla ihop bebyggelsen och utveckla attraktiva och livskraftiga miljöer. Region Stockholm anser också att vissa delar av planen med fördel kan förtydligas; exempelvis avseende omfattningen av bebyggelseutvecklingen, liksom att förutsättningarna för ökat turtäthet för kollektivtrafiken behöver utredas vidare.

Bakgrund

Österåkers kommun har remitterat ärendet Granskning av tematiskt tillägg till Översiktsplan för Österåkers kommun 2040, till Region Stockholm för yttrande. Region Stockholm har tidigare yttrat sig i samband med samrådet över det tematiska tillägget till översiktsplanen (TRN 2021-0076). Efter samrådet har det tematiska tillägget reviderats utifrån inkomna synpunkter. Tillväxt- och regionplanenämnden svarar på Region Stockholms vägnar. Ärendet har beretts i samråd med Region Stockholms trafikförvaltning.

Det tematiska tillägget syftar till att peka ut en hållbar och långsiktig utveckling av Österåkers kommuns kust och skärgård och avgränsas till att endast behandla de aspekterna, samt att geografiskt endast inkludera skärgården och kuststräckan på fastlandet. Horisontåret för planen är 2040.

Regionledningskontorets förslag och motivering
Region Stockholm ser positivt på att Österåkers kommun tagit fram en fördjupning av översiktsplanen med fokus på kommunens kust och skärgård. Region Stockholm anser att planen i stora drag ligger i linje med den Regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050) (LS 2015-0084) och dess regionala ställningstagandet om att hålla ihop bebyggelsen och utveckla attraktiva och livskraftiga miljöer. Region Stockholm anser att vissa områden i översiktsplanen med fördel kan förtydligas, exempelvis avseende omfattningen av bebyggelseutveckling, liksom att förutsättningarna för ökat turtäthet för kollektivtrafiken behöver utredas vidare.

Bebyggelsestruktur
Region Stockholm är positiv till att koncentrera planens tillkommande bebyggelse till redan bebyggda områden, vilket ligger i linje med RUFS 2050 och det regionala ställningstagandet om att hålla ihop bebyggelsen och utveckla attraktiva och livskraftiga miljöer. Region Stockholm ser positivt på att markanvändningskartan har blivit tydligare och att kommunen har förtydligat att ny bebyggelse främst avses tillkomma i serviceorterna Roslags-Kulla och Mellansjö, samt på kärnön Ingmarsö och Linanäs. Region Stockholm anser däremot att ny bebyggelse i första hand främst ska tillkomma i serviceorterna och på kärnön.

Planen berör i sin helhet ett område som i stort ligger utanför den utpekade prioriterade bebyggelsestrukturen. Bebyggelseutveckling av omfattande karaktär ska därmed lokaliseras till områden med bättre regional tillgänglighet för att nå RUFS 2050:s mål om att 95 procent av all ny bebyggelse ska tillkomma i länets relativt sett mest tillgängliga lägen. Planen redovisar befolkningsprognoser i olika delområden fram till år 2030 men det framgår inte tydligt i vilken omfattning Österåkers kommun planerar för bebyggelseutveckling, samt hur stor del av kommunens bostadsmål som prognostiseras att tillgodoses inom planen. Detta gör det svårt att bedöma om planen i sin helhet går i linje med RUFS 2050 liksom planens bidrag till regional måluppfyllelse. Region Stockholm anser att detta med fördel kan förtydligas.

Planen innehåller serviceorterna Roslags-Kulla och Ljusterö (Mellansjö) som är utpekade enligt RUFS 2050. Det innebär att orterna har potential att förse omgivningen med viss service. Region Stockholm anser att det i planen kan förtydligas vilket typ av kommersiell service som finns tillgänglig i serviceorterna och hur den kan utvecklas, exempelvis skulle livsmedelsbutiker kunna läggas till i kartan för näringsliv och service.

Region Stockholm ser positivt på att kommunen har tydliggjort planens koppling till Landsbygds- och skärgårdsstrategin för Stockholmsregionen, beslutad av landstingsfullmäktige den 12 juni 2018 (LS 2017-1513), men anser att kommunen med fördel skulle kunna lägga till Stockholms läns livsmedelsstrategi som en planeringsförutsättning. Strategin lyfter vikten av god kunskap om värdering av jordbruksmark och livsmedelsproduktion, samt innehåller mål om att produktion och utbud av lokalt producerade råvaror ska ges förutsättningar att öka.

Förutsättningar för befintlig och planerad kollektivtrafik
Region Stockholm ser positivt på att tillkommande bebyggelse lokaliseras i anslutning till befintliga kollektivtrafiklägen. Till granskningen har det adderats förslag på områden för ökad turtäthet. De platser som föreslås är Dyvik, Ingmarsö, Linanäs, Ljusterö, Mellansjö, Roslags-Kulla, Åsättra och Östanå. Utpekade platser för ökad turtäthet korrelerar till viss del med utpekade platser för tillkommande bebyggelse vilket medför att resandeunderlaget kan antas öka. Förutsättningarna för ökad turtäthet behöver utredas vidare. Region Stockholm ser gärna en fortsatt dialog om förutsättningar för kollektivtrafiken inom Österåkers kommuns kust- och skärgårdsområden.

Hållbart resande
En förutsättning för hållbart resande och ökad användning av kollektivtrafiken är smidiga byten mellan olika trafikslag. Region Stockholm ser att Österåkers kommun kan föra ett utförligare resonemang där resan som helhet beaktas.

Region Stockholm ser positivt på att kommunen har lagt till en planeringsriktlinje om att planen ska verka för en utbyggd laddinfrastruktur vilket ligger i linje med RUFS 2050s regionala prioritering om att öka de eldrivna person- och varutransporterna.

Sjötrafik
Region Stockholm ser positivt på att planen har uppdaterats med en skrivning om att vidare utredning ska genomföras gällande förhållandena för sjötrafiken i Österskär och Åsättra. Region Stockholm ser ett behov av

att planen förtydligas med resonemang gällande sjöförhållanden och farledens förutsättningar, som exempelvis djup- och bottenförhållanden.

Mellankommunal samordning
Region Stockholm vill understryka vikten av att det på landsbygden och i skärgården är särskilt viktigt med en välutvecklad mellankommunal samordning och samverkan mellan kommuner. Region Stockholm vill återigen lyfta att ett resonemang om hur mellankommunal samordning kan stärka genomförandet av planen med fördel kan läggas till, exempelvis kan kopplingarna till kommunerna Värmdö och Vaxholm lyftas tydligare.

Ekonomiska konsekvenser
Beslutet bedöms inte medföra några ekonomiska konsekvenser för Region Stockholm.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Anton Västberg
Utvecklingsdirektör

Beslutsunderlag
1. Granskningsförslag för Tematiskt tillägg till översiktsplan 2040 – kust och skärgård, Österåkers kommun
2. Hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning
3. Bilaga 2 Planeringsunderlag
4. Samrådsredogörelse

Beslutsexpediering
1. Österåkers kommun

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2022-02-18

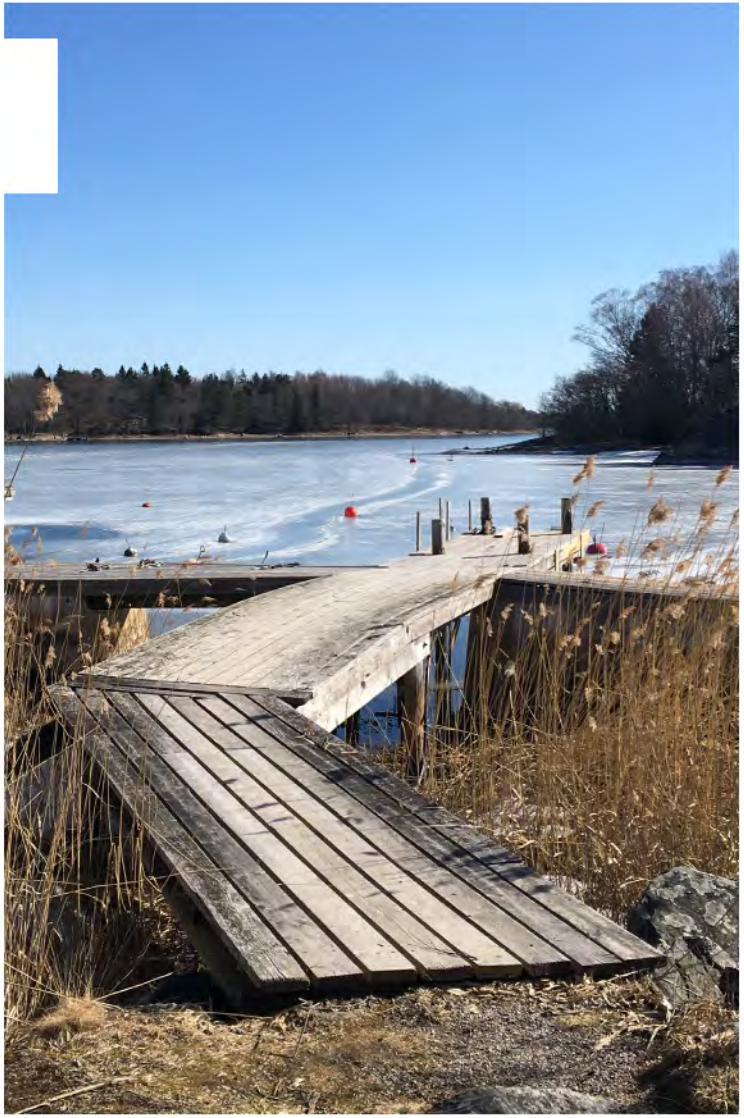
TRN 2022-0027

RS 2022-0085

Tematiskt tillägg till översiktsplanen 2040

Kust och skärgård

Skärgårdskommunen

Granskningshandling

Österåker

Projektorganisation

Framtagandet av det tematiska tillägget har bedrivits av ett stort antal tjänstepersoner och politiker i Österåkers kommun, och i bred dialog med olika aktörer. Organisationen har bestått av:

Beställare

Kommunstyrelsen genom Kent Gullberg, samhällsbyggnadschef.

Projektledare

Gösta Bergman, översiktsplanerare, ersatt av Elin Wiklund, översiktsplanerare.

Styrgrupper

Politiker

Planarbetsutskott (till Kommunstyrelsen) samt gruppledare för övriga partier.

Tjänstepersoner

Staffan Erlandsson, kommundirektör.
Kent Gullberg, samhällsbyggnadschef.
Magnus Bengtsson, ekonomidirektör.
Maria Ulvsgärd, stadsarkitekt och chef stadsbyggnad.
Fredrik Nestor, chef mark och stora projekt.
Maria Bengs, planchef.
Krister Sernbo, strategisk planeringschef.
Matilda Johansson, exploateringschef.
Maria Lindström, miljö- och hälsoskyddschef.
Anna Anderman, avdelningschef för infrastruktur och anläggning, ersatt av Daniel Jäderland, tillförordnad avdelningschef för infrastruktur och anläggning.
Kristina Eineborg, näringslivs- och utvecklingsdirektör
Charlotte Andreev, biträdande strategisk planeringschef och biträdande avdelningschef.

Referensgrupper

Politiker

Planarbetsutskottet.

Tjänstepersoner

Förvaltningschefsgruppen samt de kommunala bolagen Armada Fastighets AB och Roslagsvatten AB.

Övriga intressenter

Lokala byalag, samfällighetsföreningar, övriga intresseföreningar.

Projektgrupp

En mindre projektgrupp med tjänstepersoner och konsulter. Senast har följande personer ingått i gruppen:

Gösta Bergman, översiktsplanerare.
Anton Bergman, översiktsplanerare.
Elin Wiklund, översiktsplanerare.
Sara Larsson, planarkitekt.
Josefine Wigström, trafikplanerare, ersatt av Anna Anderman, avdelningschef för infrastruktur och anläggning och Daniel Jäderland, tillförordnad avdelningschef för infrastruktur och anläggning.
Martina Berg, miljöplanerare.
Markus Andersson, miljöplanerare.
Elisabetta Troglio, samhällsplanerare, Ekologigruppen.
Petra Skarmyr, landskapsarkitekt, Ekologigruppen.
John Hagenby, miljövetare, Ekologigruppen.

Delprojektgrupper

Ett flertal grupper med tjänstepersoner, med olika ämnesfokus.

Framtidens Österåker - Kust och skärgård

Innehåll

Förord 5

Del 1. Inledning

Inledning 7

Översiktsplan, fördjupade översiktsplaner och planprogram 10

Österåkers kommuns vision och miljömål 12

Globala, nationella och regionala ramverk 14

Del 2. Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategi 17

Del 3. Kust- och skärgårdsutveckling

Kust- och skärgårdsutveckling 21

Fastlandets kuststäcka och Furusundsleden 23

Ljusterö med omland 28

Mellanskärgården 33

Ytterskärgården 37

Del 4. Kust- och skärgårdsintressen

Bebyggelse och befolkning 40

Transport och mobilitet 46

Näringsliv och service 50

Friluftsliv och turism 55

Kultur- och naturmiljö 59

Teknisk försörjning 69

Klimat, hälsa, risk och sårbarhet 74

Riksintressen och Natura 2000 78

Del 5. Genomförande

Genomförandestrategin 85

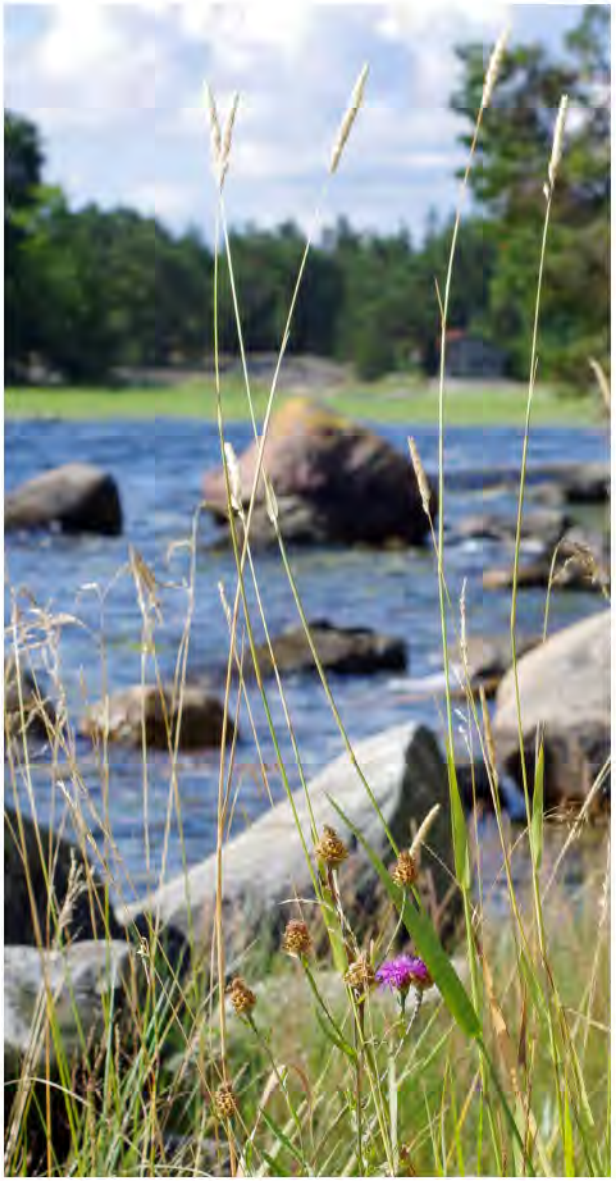
Hållbarhetsbedömningen 89

Bilagor

Bilaga 1 – Hållbarhetsbedömning med MKB

Bilaga 2 – Sammanställning av planeringsunderlag

Bilaga 3 – Samrådsredogörelse

Förord

Möjligheternas skärgårdskommun – detta har varit ledordet i arbetet med det tematiska tillägget till Österåkers kommuns översiktsplan, som fokuserar på vår kust och skärgård. Tillägget syftar tillsammans med översiktsplanen till att skapa en mer attraktiv plats i kommunen, en kust och skärgård som utvecklas med ökad kvalitet, trygghet och valfrihet samt syftar till en mer hållbar utveckling av dess unika miljöer och platser.

Vi är en del av en växande storstadsregion där Österåkers kust och skärgård utgör en viktig del av regionen, som en plats att bo på, en plats att besöka och en plats för näringsliv och verksamheter att växa. Ambitionen är att vi med denna plan som vägledning ska kunna skapa ökade möjligheter för att leva, bo och verka längs Österåkers kust och skärgård. I utvecklingsstrategin för det tematiska tillägget har åtta planeringsstrategier formulerats. Planeringsstrategierna skapar ramverket för en hållbar utveckling.

- Attraktiva knutpunkter
- Flexibelt och innovativt näringsliv
- Hållbara och funktionella transportsystem
- Tillgänglig kust och skärgård
- Utvecklade destinationer
- Hållbara livsmiljöer
- Hållbar teknisk infrastruktur
- Samverkan.

Medborgarnas delaktighet i processen med att ta fram det tematiska tillägget är en viktig utgångspunkt för oss. Under tidig dialog där kommunen reste runt i skärgården och längs fastlandets kuststräcka gavs möjlighet för medborgare, besökare och föreningar samt andra aktörer att lämna sina tankar och idéer kring utvecklingen av Österåkers kust och skärgård. Jag hade själv möjligheten att medverka och ta del av de många kloka idéer och förslag som samlades in under dialogtillfället. Det känns för mig väldigt positivt att utvecklingen av Österåkers kommuns kust och skärgård har en bred förankring hos dem den berör. Under granskningen är det min förhoppning att medborgarna återigen gör sin röst hörd för att bidra till det fortsatta arbetet med det tematiska tillägget.

En attraktiv kust och skärgård utvecklas genom en strategisk hållbar tillväxt där bostäder, näringsliv, infrastruktur och service skapas i balans med kust och skärgårdens unika förutsättningar och värden. Att värna och utveckla ett aktivt friluft- och båtliv förstärker Österåkers identitet som skärgårdskommun och bidrar till attraktiviteten. Genom en hållbar tillväxt där utvecklingen koncentreras på vissa platser ökar möjligheten för fler att bo, verka och leva i Österåkers kust och skärgård. Vi välkomnar en utveckling med fokus på kvalitet, trygghet, valfrihet och hållbarhet, och därmed säkra kust och skärgårdens fantastiska miljöer för kommande generationer.

Att få vara del av det pågående arbetet med det tematiska tillägget och den framtida utvecklingen av vår kust och skärgård känner jag en stor stolthet inför. Jag vill rikta ett stort tack för allt engagemang hos tjänstepersoner, politiker och medborgare som har bidragit till det pågående arbetet av denna plan. Jag ser framemot det fortsatta arbetet och de kloka diskussioner och inspel som kommer komma under den fortsatta processen.

Michaela Fletcher (M)

Kommunstyrelsens ordförande

Del 1. Inledning

I denna del beskrivs upplägget och processen med att ta fram det tematiska tillägget samt koppling till mål, strategier, planer och program.

Österåker

Inledning

I detta avsnitt beskrivs förutsättningarna för det tematiska tillägget och hur arbetet med tillägget har gått till.

Bakgrund

Mellan år 2015 och 2018 pågick arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Österåkers kommun. I samband med arbetet beslutade Kommunstyrelsen i oktober 2017, KS §11:8 att ett tematiskt tillägg med fokus på kust- och skärgårdsutveckling skulle tas fram.

Vad är ett tematiskt tillägg?

Det tematiska tillägget är ett övergripande strategiskt dokument, som tillsammans med översiktsplanen ska beskriva kommunens viljeriktning i fråga om mark- och vattenanvändning. Vidare ska tillägget beskriva bebyggelseutveckling, riksintressen och allmänna intressen i övrigt.

Det tematiska tillägget syftar till att fördjupa översiktsplanen i de frågor som berör fastlandets kust och skärgården. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement och ska läsas tillsammans med översiktsplanen. Tillägget syftar till att peka ut en hållbar och långsiktig utveckling av Österåkers kommuns kust och skärgård.

Läsanvisningar

Det tematiska tillägget består av 5 delar:

- Del 1 beskriver syftet och hur arbetet med att ta fram ett tematiskt tillägg ser ut. Vidare beskrivs de avgränsningar som har gjorts samt hur planen är upplagd. Viktiga ord och begrepp redogörs för.
- Del 2 beskriver det tematiska tilläggets utvecklingsstrategi. Utvecklingsstrategin består av framtidsbild 2040 samt tillhörande planeringsstrategier och en utvecklingsstrategikarta.
- Del 3 beskriver kusten och skärgårdens utvecklingsmöjligheter, strukturerade i fyra geografiska områden. Fastlandets kuststräcka med Furusundsleden, Ljusterö med omland samt mellan- och ytterskärgården.
- Del 4 beskriver kust- och skärgårdsintressen med förslag på utvecklings- och hänsynsriktlinjer samt riksintressen.
- Del 5 beskriver genomförandet av det tematiska tillägget samt en sammanfattning av hållbarhetsbedömningen som uppfyller kraven på strategisk miljöbedömning enligt miljöbalken.

Avgränsning

Planen avgränsar sig tematiskt genom att behandla frågor som är aktuella för Österåkers kommuns kust och skärgård. Geografiskt avgränsas tillägget genom att inkludera skärgården samt kuststräckan på fastlandet. Bortsett från de centrala delarna av Åkersberga samt övriga kustområden mellan Svinninge och Skärgårdsstad, når avgränsningen längre upp på fastlandet för att inkludera relevanta bebyggelseområden. Annars löper avgränsningen längs fastlandets kuststräcka. För att säkra kopplingen till Åkersberga stad går avgränsningen längs kusten upp i Åkers kanal till väg 276.

Process

Översiktsplanen och det tematiska tillägget har en planeringshorisont till år 2040. Tillsammans med översiktsplanen kommer det tematiska tillägget att aktualitetsprövas minst en gång per mandatperiod. Processen med att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen är reglerad i plan- och bygglagen. Lagen anger hur dialog ska ske vid framtagandet av planen samt krav på innehåll. Aktuellt planeringsunderlag ska sammanställas och bred dialog ska genomföras med allmänheten och olika aktörer. Det tematiska tillägget ska göra avvägningar mellan olika allmänna intressen.

Det tematiska tillägget är inte jurdiskt bindande utan ska fungera som ett strategiskt vägledande dokument.

Samhällsbyggnadsförvaltningen är ansvarig för den översiktliga planeringen genom den strategiska planeringsavdelningen och Kommunstyrelsen är ansvarig nämnd. Organisationen kring det tematiska tillägget har bestått av en projektgrupp, ett flertal delprojektgrupper, referensgrupper samt styrgrupper bestående av politiker och tjänstepersoner.

Tidig dialog: 2019 togs beslut att gå ut på tidig dialog. Under den tidiga dialogen fick allmänheten tillfälle att samtala om vilken typ av utveckling de ville se i Österåkers kust och skärgård. Baserat på bland annat de tankar och idéer som lämnades in till kommunen togs en övergripande inriktning för projektet fram med bland annat en framtidsbild över hur kusten och skärgården kommer att se ut år 2040.

Samråd: Under perioden 20 februari till 18 april 2021 hölls samråd för det tematiska tillägget.

Granskning: Under perioden 17 januari till och med 17 mars 2022 ställs det reviderade planförslaget ut för granskning.

Antagande: Under juni 2022 planeras det tematiska tillägget kust och skärgård att antas av Kommunfullmäktige.

Laga kraft: Under 2022 planeras det tematiska tillägget kust och skärgård att få laga kraft.

PLANPROCESSEN

Förklaring av ord och begrepp

100-års regn – Ett extremt regn med återkomsttid på 100 år.

100-års havsvattenstånd – Ett extremt havsvattenstånd med återkomsttid på 100 år.

Ekosystemtjänster – Alla de varor och tjänster som produceras av jordens ekosystem, både de vilda och de mänskligt påverkade.

Gröna entréer – Entréer för att komma ut till kommunens grönområden och vattenområden. Entréerna ska vara lätta att ta sig till med kollektivtrafik och gång samt cykel. Vid entréerna finns informationsskyltar och kartor över stigar och leder i området.

Gröna infrastruktur – Ekologiskt funktionella nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas.

Grönstråk – Ett viktigt stråk att stärka för rekreation, friluftsliv och natur. Stråket kan vara tillgängligt både för cykel- och gångtrafikanter.

Gästhamn – En hamn inriktad på att tillhandahålla service till gästande båtar. Bryggplatser som hyrs ut tillfälligt.

Hållbar utveckling – Utveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Se översiktsplanen för Österåkers defintion av hållbarhet och hållbar utveckling.

Hållbart båtliv – Förutsättningar genom system och infrastruktur som underlättar hållbara val. Till exempel information om hållbara drivmedel, ren båtbottenfärg, avfallshantering samt attraktiva gästhamnar.

Kulturmiljöstråk – Ett viktigt stråk att stärka för att tillgängliggöra kulturmiljöer. Stråket kan vara tillgängligt både för cykel- och gångtrafikanter.

Kärnö – En kärnö är en ö i skärgården som saknar vägförbindelse (bro, tunnel eller statlig färja) och bedöms ha förutsättningar för ett utbud av samhällsservice och infrastruktur. Detta ger förutsättningar för en långsiktig och robust samhällsstruktur som säkrar grundläggande villkor för fastboende och näringslivsutveckling. Kärnöarna fungerar dessutom som servicepunkter för befolkningen på omgivande öar samt för turismen och friluftslivet.

Lokal knutpunkt – En lokal knutpunkt är belägen i ett bra kollektivtrafikläge och har förutsättningar för ett serviceutbud. Tätheten av bebyggelse är högre jämfört med omkringliggande områden och knutpunkten utgör en mötesplats.

Marina kulturmiljöer – En kulturmiljö som innefattar det fysiska kulturarvet under vattenytan, till exempel skeppsvrak som enligt lag är skyddade om förlisning inträffade före 1850.

Marina näringar – Med marina näringar avses verksamheter som sker på, i eller är beroende av resurser från havet samt verksamheter som bidrar med varor eller tjänster direkt riktade till de marina näringarna.

Maritima kulturmiljöer – Är ett övergripande begrepp som innefattar kulturmiljöer både över och under vattenytan. Maritima kulturmiljöer kan således inbegripa miljöer på land som har en anknytning till hav eller sjö. I dessa miljöer kan förutom skeppsvrak även fisklägen, hamnanläggningar och fyrar inbegripas.

Målpunkt för turism – En plats som ligger inom en destination, innehåller ett eller flera besöksmål, samt även uppfyller vissa kriterier kring tillgänglighet, praktikaliteter och viss service, exempelvis **toaletter** och hantering av avfall. En målpunkt är som en nod i destinationen som besökare kan utgå ifrån när de sedan tar sig vidare till andra besöksmål i destinationen.

Replipunkt – En replipunkt är en strategisk bytespunkt för resor mellan kärnöar, kommuncentrum och Stockholms innerstad. Replipunkterna utgör regionalt viktiga länkar för person- och godstransporter till och från kärnöarna.

Resiliens – Resiliens är den långsiktiga förmågan hos ett system att hantera förändringar, återhämta sig och fortsätta utvecklas.

Transportsamband – Ett viktigt stråk för transporter att stärka.

Översiktsplan, fördjupade översikts-planer och planprogram

I detta avsnitt beskrivs kommunens strategiska plandokument inom det tematiska tilläggets avgränsning och hur de förhåller sig till tillägget.

I Österåkers kommun finns det både en fördjupad översiktsplan och planprogram som syftar till att precisera översiktsplanen och utgöra kompletterande planeringsunderlag vid planläggning och andra beslut rörande markanvändning, tillstånd och byggande.

Kommunen har även andra strategiska dokument som strukturskiss för Kanalstaden, som även den syftar till att precisera översiktsplanen. Det tematiska tillägget är till sitt innehåll likt ett planprogram och en fördjupad översiktsplan, men fokuserar kring utvecklingsfrågor längs fastlandets kust och i skärgård.

Det tematiska tillägget kommer att ersätta översiktsplanen och de andra dokumenten i de ändringar som görs. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement och ska läsas tillsammans med översiktsplanen och de andra strategiska dokumenten för att ge en fullständig redogöreslse för kommunens tänkta utveckling som helhet.

Översiktsplanen

Stad, skärgård och landsbygd - översiktsplan för Österåkers kommun 2040
Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till översiktsplanen i frågor som berör temat kust och skärgård. Det finns en stark koppling mellan det tematiska tilläggets och översiktsplanens framtidsbild, planeringsstrategier och riktlinjer.

Strukturskiss

Strukturskiss för Kanalstaden, 2016
Strukturskissen för Kanalstaden hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till vidare planläggning av Kanalstaden och stödja framtida utveckling av området.

Fördjupade översiktsplaner

Täljöviken, 2006
Den fördjupade översiktsplanen för Täljöviken hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning. Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till den fördjupade översiktsplanen och därmed stödja en fortsatt utveckling av Täljöviken, Näs och Kanalstaden. I översiktsplanen redogörs för den fördjupade översiktsplanens aktualitet i övrigt.

Översiktsliga planprogram

Det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till följande planprogram och därmed stödja fortsatt utveckling av dessa. I översiktsplanen redogörs för planprogrammens aktualitet i övrigt, med undantag för Östanå, Roslags-Kulla, Wira som har aktualitetsprövats och reviderats.

Svinninge, 2005
Planprogrammet för Svinninge hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning.

Kungsängen, 2006
Planprogrammet för Kungsängen hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen samt delar av Åkers kanal ingår i tilläggets geografiska avgränsning.

Ljusterö, 2010
Planprogrammet för Ljusterö hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet. I de frågor där det tematiska tillägget skiljer sig från planprogrammet ska det tematiska tillägget följas.

Dokumenten skiljer sig i defintionen av bebyggelsekategorier och utpekandet av lokala knutpunkter. Vidare tar det tematiska tillägget hänsyn till nya planeringsförutsättningar såsom tillskapandet av ett nytt naturreservat samt uppdaterat underlag gällande bland annat vattenvärden.

Mellansjö, 2010
Planprogrammet för Mellansjö hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet.

Täljöviken – Näs, 2010
Planprogrammet för Täljöviken – Näs hanteras i det tematiska tillägget genom att kustlinjen ingår i tilläggets geografiska avgränsning.

Säbyviken, 2011
Planprogrammet för Säbyviken hanteras i det tematiska tillägget i sin helhet.

Östanå, Roslags-Kulla, Wira, 2013 (2019)
En aktualitetsprövning av planprogrammet för Östanå, Roslags-Kulla, Wira genomfördes 2018-2019 med hänsyn till riksintressen, standskydd och andra natur- och kulturvärden. Aktualitetsprövningen resulterade i att delar av programmet inte längre anses aktuella.

Det aktualitetsprövade programmet hanteras i det tematiska tillägget genom att södra delen av det reviderade programmet ingår i tilläggets geografiska avgränsing. I det tematiska tillägget redogörs de områden som fortsatt anses lämpliga för utveckling medan områden som bedöms strida mot riksintresset och andra värden har tagits bort, där ibland utveckling i direkt anslutning till slottet och slottsparken. Det tematiska tillägget stödjer föreslagen utveckling av Östanå och Roslags-Kulla som föreslås i det aktualitetsprövade planprogrammet.

Åkers kanal i Åkersberga.

Österåkers kommuns vision och miljömål

I detta avsnitt redovisas Österåkers kommuns vision samt de kommunala miljömål som det tematiska tillägget kopplar till.

Österåkers vision 2040

Under 2019 togs en ny vision för Österåkers kommun fram, utifrån medborgardialogen som bedrevs i samband med översiktsplanearbetet. Kommunens nya vision samt tillhörande strategiska områden lyder:

Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus, skapar vi en hållbar framtid. Österåker - möjligheternas skärgårdskommun.

- Kvalitet
- Trygghet
- Valfrihet
- Hållbar utveckling

Det tematiska tillägget utgår från kommunens vision, där kvalitet, trygghet och valfrihet tillsammans med en hållbar utveckling bidrar till en levande kust och skärgård. Visionen är det ramverk vilket utvecklingsstrategin för det tematiska tillägget utgår från. I kapitel 5 fördjupas kopplingen mellan det tematiska tillägget och visionen med tillhörande inriktningsmål.

Österåkers miljömål

Det tematiska tillägget har utgått från de miljömål som gällde för Österåkers kommun under tiden för framtagandet. Miljömålen består av 5 målområden, som tydligt kopplar till de nationella miljömålen. Till varje målområde redovisas lokala miljömål.

Exempel på lokala miljömål som har särskilda beröringspunkter med kusten och skärgården redovisas på följande sida.

Betesäng på norra fastlandets kuststräcka.

Exempel på lokala miljömål

Skärgård, sjöar och vatten

- Sjöar, vattendrag och kustvatten ska ha en god ekologisk och kemisk status
- Öka kunskapen om värdefulla kust- och havsområden
- Dagvattenhanteringen ska vara säker och innehållet av föroreningarna i dagvattnet ska fortsätta att minska
- Utbyggnaden i skärgården sker på ett varsamt sätt som tillgängligör kusten och bevarar natur- och kulturvärden.

Mark, byggande och boende

- Bebyggelseutveckling ska prioriteras i områden nära kollektivtrafik, VA-områden och service. Planeringen av nya områden ska främja ett hållbart byggande
- Öka kunskapen om klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Natur och biologisk mångfald

- Boende och verksamma i kommunen har god tillgång till parker och natur och ett varierat utbud av grönområden av god kvalitet
- I samband med detaljplaneläggning ska behovet av ekosystemtjänster alltid bedömas. Det kan till exempel vara rening och fördröjning av dagvatten, luftrening, vindskydd och skugga, pollinering och odling
- Kommunens grönstruktur för rekreation och biologisk mångfald är en del av den regionala grönstrukturen. Samverkan kring de gröna kilarna ska fortsätta och utvecklas.

Klimat och luft

- Utsläppen av koldioxid, kg per invånare, minskar med 50 % till år 2030 jämfört med 2009

Skadliga ämnen och rena kretslopp

- Dricksvattnet från det kommunala ledningsnätet och från större enskilda vattentäkter ska vara fritt från skadliga ämnen
- Kunskapen om förorenade markområden och byggnader ökar så att spridningen av miljöstörande ämnen inte medför risker för människors hälsa eller miljö.

Globala, nationella och regionala ramverk

I detta avsnitt beskrivs Agenda 2030, regionala utvecklingsplanen för Stockholms län, RUFS 2050, samt barnkonventionen.

Agenda 2030

Agenda 2030 antogs 2015 och redogör för vilka 17 mål, inkluderande delmål, som världen ska arbeta efter för att nå en hållbar global utveckling. Tillsammans syftar målen till att verka för en hållbar utveckling. Det tematiska tillägget kopplar an till FN:s 17 globala mål, varav vissa mål är särskilt relevanta.

Planeringen med hänsyn till vatten och ekosystem berör målen 14 och 15. Utvecklingen och försörjningen av VA kopplar an till det globala målet 6 om rent vatten och sanitet för alla. Flera av de sociala frågorna som berörs av det tematiska tillägget, adresserar mål, 1, 3, 4, 8 och 9. Det tematiska tilläggets ambition att arbeta för en mer hållbar utveckling längs kusten och i skärgården kopplar an till de globala målen 7, 11 och 13.

RUFS 2050

Den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen uttrycker den gemensamma viljan för utvecklingen i regionen fram till 2050. Visionen är att Stockholm ska vara Europas mest attraktiva storstadsregion och fyra övergripande mål ska nås till 2050

- En tillgänglig region med god livsmiljö
- En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp.

Det tematiska tillägget utgår ifrån de rumsliga principer som den regionala utvecklingsplanen beskriver. Genom utveckling av lokala knutpunkter ämnar det tematiska tillägget att bidra till kollektivtrafiknära bostadsutveckling samt resurseffektiva system för människor och gods. I linje med RUFS 2050 syftar det tematiska tillägget till att stödja skärgårdsutveckling med Ingmarsö som Österåkers kärnö och Åsättra som replipunkt. Husarö ses av Österåkers kommun, tillsammans med Ingmarsö, som ett kärnområde avseende utbudet av service, och ges därmed en annan funktion än det som står i regionala utvecklingsplanen.

I linje med Landsbygds- och skärgårdsstrategin, som har sin utgångspunkt i RUFS 2050, ämnar det tematiska tillägget att tydliggöra möjlig utveckling för att människor ska kunna bo och verka i kommunens landsbygds- och i skärgårdsområden.

Barnkonventionen

Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020 och innebär ett förtydligande att beakta de rättigheter som följer av barnkonventionen. Barnets rättigheter ska beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser som rör barn.

Tidigt i arbetet med det tematiska tillägget hölls en workshop med högstadieelever på Ljusterö skola. Exempel på saker att utveckla som eleverna lyfte, och som har inarbetats i planen, är fler allmänna badplatser och utveckling av gästhamnar. Vidare har barnperspektivet genomgående beaktats i det tematiska tillägget. I bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB* redogörs en bedömning av planens konsekvenser för barn och unga, samt hur planen kopplar till barnkonventionen.

Agenda 2030 målen

Här nedan visas de 17 globala mål som Agenda 2030 utgörs av. I kapitel 5 kommer det tematiska tillägget att i närmare detalj redovisa hur planen förhåller sig till de globala målen genom att koppla ihop målen med tilläggets planeringsstrategier, se även bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB* för vidare bedömning och fördjupning av planens koppling till Agenda 2030.

Del 2. Utvecklingsstrategi

I denna del beskrivs framtidsbild 2040 med planeringsstrategier och utvecklingsstrategikarta för Österåkers kust och skärgård.

Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategin består av en framtidsbild med tillhörande planeringsstrategier samt en utvecklingsstrategikarta som tillsammans ska visa hur Österåkers kommuns kust och skärgård ska se ut och utvecklas till 2040.

Framtidsbild 2040

År 2040 känner alla kommunens invånare en stolthet över, och har en egen relation till, kusten och skärgården. Kommunens kust och skärgård lever året runt. På strategiska platser finns en utvecklad service med tillgång till t.ex. förskola, skola, dagligvaruhandel och pendelbåtstrafik.

Längs kusten och i skärgården finns en stor variation av besöksmål. Det är lätt att ta sig runt även utan egen båt eller bil och området är känt som ett lockande utflyktsmål, för både boende och besökare i kommunen.

Utvecklingen av kusten och skärgården främjar mötesplatser och en ökad befolkning i lokala knutpunkter. Vid de lokala knutpunkterna är tillgången till offentlig och kommunal service god året om. Kollektivtrafiken är funktionell och möjligheten att pendla mellan skärgården och Åkersberga är god, vilket innebär en begränsad klimatpåverkan från trafiken. Samordningen mellan olika trafikslag på vatten och land är god och vattenvägarna har utvecklats. För effektivare transporter koordineras gods- och persontransporter på vattnet, där det är funktionellt.

Ett gott samarbete mellan grannkommunerna främjar ökad tillgänglighet till kommunikationer, offentlig service och teknisk försörjning. Tillgången till fiber, vård och skola gör att det känns tryggt och möjligt att bo längs kusten och i skärgården året om. Trafikmiljön är trygg med strategiskt placerade gång- och cykelvägar.

Kusten och skärgården har en ökande befolkning i de utpekade knutpunkterna, men bebyggelseutvecklingen sker varsamt med stor lyhördhet för miljöernas naturvärden, kulturhistoria och platsernas identitet.

Kulturmiljöerna är väl dokumenterade och ses som en tillgång. De äldre jord- och skogsbruksmiljöerna värderas högt och ett aktivt och hållbart brukande ger förutsättningar för att bibehålla skärgårdens landskapsbild och särpräglade natur. Samtidigt finns en bredd inom näringslivet med bland annat en ökad turism samt stärkta och mer hållbara marina näringar. Näringslivet är lokalt förankrat och skapar mervärden för lokalsamhället. Näringslivet i de lokala knutpunkterna har utvecklats och stärkts.

Allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden är god. Områden med höga naturvärden är väl dokumenterade och andelen skyddad natur har ökat. Bebyggelse, turism och det rörliga friluftslivet styrs till platser som tål besökstrycket, medan känsligare områden värnas och bevaras. Stor hänsyn tas till ytterskärgårdens värdefulla natur, och skärgårdens vattenmiljöer har stärkts och vattenkvalitén är god.

Åtgärder har vidtagits för att klimatanpassa kust- och skärgårdens samhällen och därmed säkra dricksvattenförsörjning, elförsörjning och en hållbar avfallshantering som inte belastar miljön. Även i förvaltningen av områdenas naturvärden finns en beredskap för klimatförändringar och höjda havsytenivåer.

Planeringsstrategier

Det tematiska tillägget utgår från ett antal planeringsstrategier. Planeringsstrategierna visar hur framtidsbilden ska nås. Symbolerna för planeringsstrategierna återkommer i flera avsnitt för att visa på kopplingen till planeringsriktlinjer och Agenda 2030.

Attraktiva knutpunkter

Utveckla kust och skärgårdens knutpunkter till attraktiva platser för olika typer av bostäder, arbetsplatser, upplevelser samt privat och offentlig service. Stärk knutpunkterna som noder för kollektivtrafiken och tillskapa offentliga rum för möten och gemenskap.

Flexibelt och innovativt näringsliv

Skapa möjligheter för ett innovativt och hållbart näringsliv anpassat till kusten och skärgårdens förutsättningar. Verka för ett växande marint näringsliv, vid befintliga bryggor samt vid nya strategiska platser där förutsättningarna är goda.

Hållbara och funktionella transportsystem

Skapa strategiska kopplingar mellan och inom fastlandet och skärgården genom att stärka transportsambandet mellan kommuncentrum och Linanäs samt resor från Ljusterö Åsättra till Ingmarsö. Verka för utbyggd kollektivtrafik och ökade möjligheter att röra sig till fots och med cykel. Befintliga transportsystem ställs om och utvecklas för att skapa mer hållbara resor för både person- och godstransport som innebär begränsad klimatpåverkan från trafiken.

Tillgänglig kust och skärgård

Utveckla och värna allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden med hänsyn till områdenas tålighet.

Utvecklade destinationer

Utveckla viktiga destinationer, målpunkter och besöksmål, tillgängliga för alla. Möjliggör för korta och längre besök under hela året. Verka för en hållbar besöksnäring där viktiga kultur- och naturmiljöer värnas.

Hållbara livsmiljöer

Stärk ekosystem och verka för livskraftiga miljöer på land och i vattnet för djur och växter. Platser för bostäder, verksamheter och infrastruktur ska utvecklas ihop med natur- och kulturvärden och bidra till en god livsmiljö med hänsyn till klimatanpassning, hälsa och risker.

Hållbar teknisk infrastruktur

Verka för en hållbar teknisk infrastruktur anpassad till kusten och skärgårdens behov. Möjliggör för och skapa resilienta system för energiförsörjning, avlopp, avfallshantering, dricksvattenförsörjning samt för andra tekniska system som till exempel internetuppkoppling.

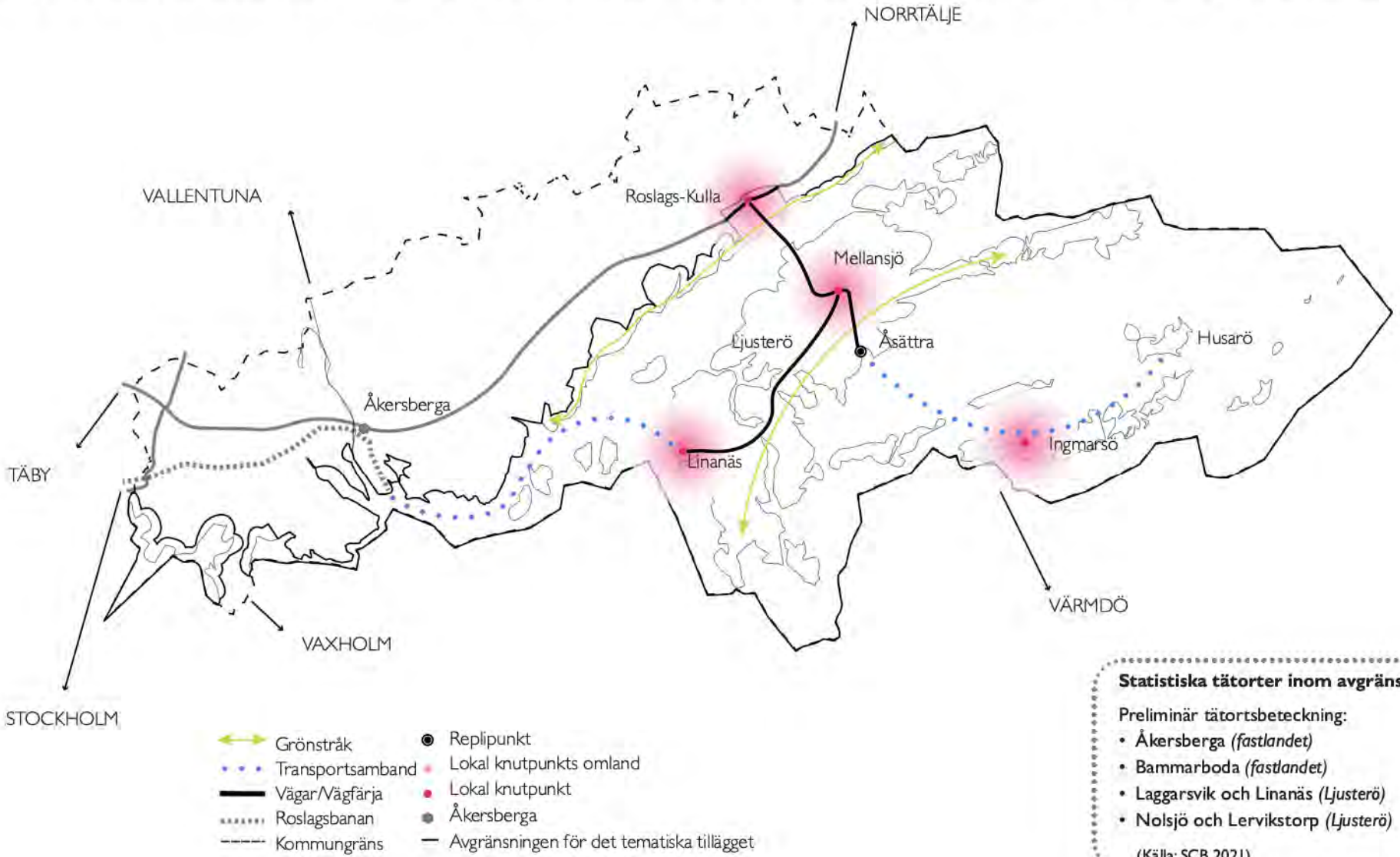
Samverkan

Stärk en hållbar utveckling av kusten och skärgården genom dialog och inkludering. För att ta till vara på och utveckla de unika värden och förutsättningar som finns vid kusten och skärgården ska samverkan och dialog mellan olika aktörer främjas. Genom dialog främjas en gemensam identitet.

Utvecklingsstrategikartan

Utvecklingsstrategikartan visar i grova drag det tematiska tilläggets förslag till långsiktig utveckling. Utveckling av befintliga orter, transportsamband och grönstråk samt förslag på nytt transportsamband pekas ut. Kartan redogör även för det tematiska tilläggets geografiska avgränsning genom en svart kontur längs aktuellt område.

Statistiska tätorter inom avgränsningen

Preliminär tätortsbeteckning:

- Åkersberga *(fastlandet)*
- Bammarboda *(fastlandet)*
- Laggarsvik och Linanäs *(Ljusterö)*
- Nolsjö och Lervikstorp *(Ljusterö)*

(Källa: SCB 2021)

Del 3. Kust- och skärgårdsutveckling

I denna del beskrivs förslag och vägledning för utveckling av Österåkers kommuns kust och skärgård.

Kust- och skärgårdsutveckling

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna i Österåkers kust och skärgård. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utgångspunkter

Utvecklingsstrategin, med tillhörande framtidsbild och planeringsstrategier, utgör ramverket för fastlandets kust och skärgårdens utvecklingsmöjligheter.

Först redovisas en gemensam övergripande karta över kustens och skärgårdens utvecklingsmöjligheter och därefter detaljerade kartor för respektive delområde. Samtliga kartor ska läsas tillsammans.

Nedan beskrivs de olika områdestyperna redovisade i kartorna. Vidare begreppsförklaring går att hitta i kapitel 1 på sida 9, där fler begrepp redogörs för.

Fördjupad teckenförklaring

Bebyggelse halvtät

Halvtät bebyggelse i form av småhus (stadsrad-, rad-, par- samt enbostadshus). Möjligt med lägre flerbostadshus vid knutpunkter.

- Tomtstorlekar varierar, till exempel: Radhus cirka 250-400 kvadratmeter (2-3 våningar), småhus cirka 800-1500 kvadratmeter (1-2 våningar).
- Intill knutpunkter föreslås mer yteffektiv bebyggelse (lägre flerbostadshus eller stadsradhus).

Bebyggelse mindre tät

Mindre tät bebygglse, bland annat tidigare fritidshusområden, som förtätas med främst småhus. Stor hänsyn ska tas till den befintliga miljön.

- Varsam utveckling - stor hänsyn till dagens bebyggelsemiljö, områdets karaktär, jordbruksmark och kultur- och naturvärden.
- Tomtstorlekar, varierar, cirka 1300-3000 kvadratmeter (1-2 våningar).

Landsbygd/Skärgård

Område som ytmässigt främst används för areella näringar och andra landsbygdsknutna verksamheter, men där såväl bostadsbebyggelse som obrukad mark förekommer. Bostadsbebyggelse anpassas och inordnas i befintliga strukturer. Ny bebyggelse bör inte godtas inom obebyggda områden eller i anslutning till en enstaka byggnad. Stor hänsyn ska tas till den befintliga miljön och landskapsbilden. Områden med stora friluftslivs-, natur- eller landskapsvärden och där natur- och landskapsvård förekommer. Områden som är viktiga att bevara och där jord- och skogsbruk och andra näringar bör bedrivas på sätt som är förenligt med natur- och landskapsvårdens intressen.

Verksamheter

Område för verksamheter, som inte bör blandas med bostäder. Kan utgöras av områden för verksamheter som kan vara störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung trafik.

Utredningsområde för naturskydd

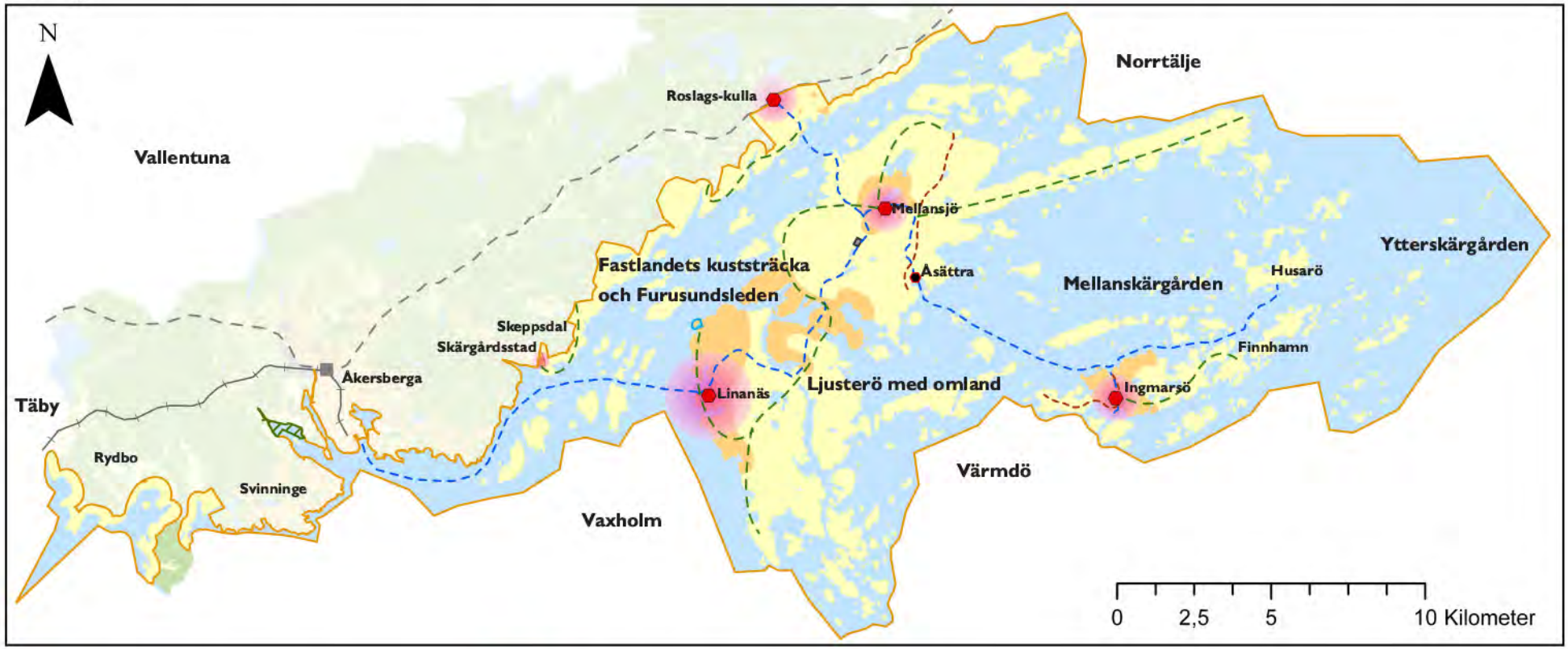
Område med stora naturvärden som behöver utredas vidare i samverkan med markägare för naturskydd, med syfte att skydda och stärka existerande värden, på land som i vatten.

Utredningsområde friluftsliv

Ett område med stora upplevelsevärden, som behöver utredas för att förbättra möjligheterna till att bedriva ett hållbart friluftsliv. Området kan bestå av både natur- och kulturvärden samt värden för det rörliga friluftslivet.

Övergripande utvecklingskartan över mark- och vattenanvändning i Österåkers kust och skärgård

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning längs fastlandets kust och i skärgården. För delområdena kommer ytterligare plankartor redovisas, med förslag på mer detaljerad mark- och vattenanvändning. Kartan visar hur det tematiska tillägget är beläget i relation till Roslagsbanan, väg 276 samt Åkersberga.

- Avgränsning Kust & Skärgård
- Bebyggelse halvtät
- Bebyggelse mindre tät
- Landsbygd/Skärgård
- Områden där ny bebyggelse främst avses tillkomm
- Verksamheter
- Utredningsområde friluftsliv
- Utredningsområde naturskydd
- Lokala knutpunkter
- Åkersberga
- Replipunkt
- Roslagsbanan
- Transportsamband
- Grönstråk
- Kulturmiljöstråk
- Väg 276

Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för fastlandets kuststräcka och Furusundsleden. Kapitlet ska läsas tillsammans med översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Nedan följer en redovisning av fastlandets kuststräcka och Furusundsledens utvecklingsmöjligheter. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

Ny bebyggelse ska koncentreras till den lokala knutpunkten Roslags-Kulla, samt Skärgårdsstad. Genom planläggning ska behovet av olika typer av boende beaktas och utredas.

Utvecklingen av Roslags-Kulla som lokal knutpunkt ska ske i linje med det aktualitetsprövade planprogrammet för Östanå, Roslags-Kulla och Wira samt kommunens VA-plan. En tätare bebyggelsestruktur än omkringliggande område föreslås genom förtätning samt tillskapande av nya områden. Vid planläggning ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse.

I övriga delar längs fastlandets kuststräcka och på öarna i Furusundsleden kan en varsam och ej expansiv förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden ske.

Bebyggelse ska ske inom bebyggda områden eller i anslutning till en större samling byggnader, undantag kan ske vid detaljplaneläggning. Vidare ska ny bebyggelse undvikas på jordbruksmark och annan mark som anses olämplig med hänsyn till olika värden och risker.

Lämplig utveckling av Östanå färjeläge ska möjliggöras, med hänsyn till platsens funktion som transportnod.

Transport och mobilitet

Ett transportsamband föreslås mellan Linanäs och en ny brygga vid Österskär. Den nya bryggan bör skapas i närhet till Roslagsbanan, för att stödja utvecklingen av ett effektivt och funktionellt transportsamband mellan kommuncentrum och skärgården. Bryggan ska utvecklas som en attraktiv bytespunkt mellan land- och sjöbaserad kollektivtrafik och bidra till mer effektiva resor till och från regionen genom bland annat hög turtäthet och därmed skapa fler alternativ för hållbara regionala resor.

Vid utredning av ny brygga vid Österskär bör funktion, områdespåverkan samt vattendjup och utrymme samt tillgänglighet studeras närmre. Hur transportsambandet ser ut samt vilka bryggor mellan Linanäs och Österskär som kan trafikeras måste utredas närmre i vidare planering. Vidare behöver behovet av investeringar i anslutande infrastruktur och service utredas och kommuniceras till berörda.

Transportsambandet mellan Roslags-Kulla via Mellansjö och Ljusterö Åsättra ut till Ingmarsö och Husarö ska stärkas. Vid Roslags-Kulla, Mellansjö, Ljusterö Åsättra, och Ingmarsö ska kommunen verka för högre turtäthet. Östanå- och Ljusteröfärjeläge föreslås utvecklas, och tillsammans med berörda aktörer ska kommunen samverka för en mer robust färjetrafik.

Transportsambandet längs fastlandets kuststräcka via Dyvik och Bammarboda ska fortsatt fungera som ett viktigt stråk för kollektivtrafiken längs kusten och bör utvecklas med större turtäthet.

Skeppsdals brygga föreslås utvecklas som en viktig brygga för godshantering. Vidare utredning krävs för att identifiera åtgärder som måste till för att möjliggöra en funktionell brygga.

I samverkan med Trafikverket ska kommunen verka för framtida sjötransporter från Östanå brygga. Sjötransporter bör även erbjudas i övriga delar av skärgården där de kan avlasta, effektivisera och förbättra kollektivtrafiken. Vidare utredning behöver göras för att kartlägga vilka bryggor som skulle fungera som strategiska bytespunkter och vilka bryggor som endast trafikeras under högsäsong.

Vid utveckling av transportsystemet med tillhörande infrastruktur såsom bryggor, ska kommunen vara en aktiv samverkans- och dialogpartner. Vid planering ska samverkan ske med Region Stockholm som regional kollektivtrafikmyndighet, Trafikverket och enskilda väghållare och bryggägare för att möjliggöra ett effektivt, funktionellt och tillgängligt transportsystem. Vidare ska kommunen inom ramen för planläggning och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Näringsliv och service

Utveckling av näringslivet samt utbudet av service och omsorg ska främst lokaliseras till Roslags-Kulla för att stödja dess funktion som lokal knutpunkt. Vid planläggning ska ytor för näringslivet och service beaktas. Färjeläget bör utredas för möjligheten att etablera ytterligare servicefunktioner anpassade till platsen och dess behov.

Befintliga ytor för skola och förskola ska i möjligaste mån ges utrymme att växa och utvecklas. Vid planläggning behöver behovet för nya lokaler utredas. Vid utveckling av skol- och förskolelokaler ska möjligheterna för samnyttjande av lokalerna undersökas samt att vid utveckling ta tillvara på skolor och förskolors värde som mötesplatser.

De marina näringarna föreslås stärkas och utvecklas vid redan befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan är på plats eller där förutsättningana finns för en sådan utveckling (se intressekarta Näringsliv och service). Utveckling av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv.

Nya platser för det marina näringslivet föreslås vid Östanå färjeläge och Margretelund. Vid utveckling av Margretelundsreningsverk ska utvecklingsmöjligheten för redan planlagd hamn med tillhörande funktioner beaktas. Vid planläggning behöver vidare utredningar göras för att ta hänsyn till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar.

Längs fastlandets kuststräcka bedöms det finnas förutsättningar för etablering av drivmedelstationer för båtar. Vidare utredningar måste till för att identifiera lämpliga platser med hänseende till de risker som uppkommer med sådana verksamheter samt de transporter de genererar.

Möjligheterna för att bedriva ett aktivt och hållbart jord- och skogsbruk ska värnas. Exploatering av jordbruksmark ska undvikas för att minska fragmentering och att barriärer uppstår som försvårar brukandet av jorden. Konsekvenser för de areella näringarna ska bedömas i samband med exploatering som berör jordbruksmark eller mark med aktivt skogsbruk. Vid planläggning och exploatering ska framtida ytor, möjliga för odling värnas och exploatering undvikas i hög grad. Möjlighet för utveckling av kombinationsverksamheter till jord- och skogsbruket bör värnas, till exempel gårdsbutiker och uthyrning av båtar, mark och stugor.

Kommunen ska vidare arbeta aktivt med information och stöd för de som arbetar inom näringslivet och erbjuda bra plattformar för samverkan aktörer emellan.

Turism och friluftsliv

Vid Östanå färjeläge ska en grön entré skapas. Från entrén föreslås ett grönstråk för att öka tillgängligheten för boende och besökare. Vid utveckling av stråket ska stor hänsyn tas till natur- och kulturvärden, befintlig bebyggelse samt andra markägarintressen. Stråket får inte hindra jordbruksverksamhet eller annan typ av verksamhet genom fragmentering eller tillskapandet av barriärer. Etablering av rastplatser, möjlighet för parkering på strategiska platser samt avfallshantering behöver studeras närmre vid etablering av stråket.

Breviks havsbad föreslås utvecklas som en stor grön målpunkt. Möjligheter ska ges för fler att besöka platsen genom framtida planläggning. Säbyviken föreslås utvecklas med en camping i linje med det planprogram som tagits fram för området. Precis lokalisering, tillgänglighet och struktur behöver utredas närmre vid planläggning.

Siaröfortet som viktig destination bör utvecklas och tillgängligheten till platsen stärkas genom goda transporter och information.

Båtturism ska ges förutsättningar genom att de marina näringar stärkts och etableringen av gästhamnar.

Gästhamnar föreslås utvecklas vid Åkers kanal med koppling till Åkersberga stad samt en vid Tunafjärden. Gästhamnar är lämpliga platser för utveckling av service kopplat till turism och friluftsliv, som tillexempel toaletter. Genom att stärka målpunkter och platser vid vattnet skapas möjligheterna för ett utökat och hållbart båtliv och båturism.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Östanå ska utvecklas med stor hänsyn till riksintresset för kulturmiljön. Utvecklingen ska ske i linje med det aktualitetsprövade programmet för området. Jordbruksmarkens betydelse för ekosystemtjänster, livsmedelsförsörjning, biologisk mångfald och kulturmiljövärden bör beaktas och värnas vid utveckling av fastlandets kuststräcka och i Furusundsleden.

Vid Täljöviken föreslås ett fortsatt arbete med att skydda den värdefulla naturmiljön med sina strandängar och rekreativa samt biologiska värden. Täljöviken utreds för att kopplas samman med det redan befintliga naturreservatet vid Näsudden för att skapa ett kontinuerligt skyddat landskap tillgängligt för boende och besökare. Kommunen ser behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas. Åtgärder för att förbättra vattenförekomsters kemiska och ekologiska status, ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Roslags-Kulla med omland befinner sig i en grön värdekärna, en viktig del av den regionala grönstrukturen. Vid utveckling ska utredningar tas fram gällande påverkan på den gröna värdekärnan och på vilket sätt hänsyn kan tas till dess värden vid utveckling.

Teknisk försörjning

Utbyggnad av VA ska ske i linje med VA-planen. I områden där dricksvattenförsörjning inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske. I samband med utbyggnad av VA bör förutsättningar för bredband skapas.

Vid större bryggor och andra strategiska platser ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling av gemensamma platser för avfall ska ytor för hantering av restavfall, matavfall, tidningar samt alla förpackningar som omfattas av producentansvar utredas. Tillgängligheten behöver säkras vid dessa platser, för att göra det mer attraktivt att hantera sitt avfall på ett hållbart sätt samt säkra en trygg arbetsmiljö. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

Elförsörjningen ska tryggas och i takt med att fastlandets kust utvecklas samt öarna i Furusundsleden utvecklas. Kommunen ska verka för en trygg och stärkt elförsörjning genom en kontinuerlig dialog med berörda aktörer. Vid utveckling bör energibehovet utredas och lämpliga åtgärder vidtas för att möta behovet.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Platser särskilt utsatta för översvämning är kustområdena vid Rydboholm, Margretelund och Östanå. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Vid utveckling ska hänsyn tas till buller från verksamheter, vägar och transporter på vattnet. Där det är möjligt ska åtgärder tas för att minska buller samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån.

Vid detaljplaneläggning och i bygglovsskedet ska tillgången till brandvatten samt tillgänglighet, åtkomlighet och uppställningsplatser för utryckningsfordon beaktas.

Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland färjelägena vid Furusundsleden. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker. Vidare ska kommunen vara drivande i samverkan med berörda aktörer och myndigheter för att minska erosionsskador utefter farleder, så som Furusundsleden.

Utvecklingslista

Saker att utreda vidare. Det som står med kursiv text är det som är specifikt i det tematiska tillägget i jämförelse med översiktsplanen.

- Lokal knutpunkt – Roslags-Kulla
- Östanå färjeläge
- *Transportsamband – ny brygga*
- Brygga för godshantering
- *Marina näringar*
- Grön entré och grönstråk
- *Andelen skyddad natur*
- *Camping och gästhamnar*
- *Gemensam avfallshantering*

Intresselista

Här listas intressen inom delområdet fastlandets kuststräcka och Furusundsleden. I kapitel 4 redogörs intressena i detalj.

- Riksintresse kulturmiljövård
- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse friluftsliv
- Riksintresse sjöfart
- Ekologiskt särskilt känsliga områden
- Geologiskt känsliga områden
- Regional grönstruktur och samband
- Jordbruksmark
- Värdefulla vattenområden

Furusundsleden från Ljusteröhuvud

Utvecklingskarta Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning längs fastlandets kust och Furusundsleden.

Ljusterö med omland

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för Ljusterö med omland. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Nedan följer en redovisning av utvecklingsmöjligheterna för Ljusterö med omland. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

Ny bebyggelse ska ske på platser där det bedöms som lämpligt utifrån natur- och kulturvärden. Bebyggelsen ska anpassas till befintlig bebyggelse och landskapsmiljö och bör inordnas i den struktur som finns i området. Bebyggelse ska ske inom bebyggda områden eller i anslutning till en större samling byggnader; undantag kan ske vid detaljplaneläggning. Vidare ska ny bebyggelse undvikas på jordbruksmark, och mark som anses olämplig med hänseende till olika risker och värden.

Utanför utpekade områden för bebyggelseutveckling kan en varsam och ej expansiv förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden ske.

En tätare bebyggelsestruktur föreslås vid de lokala knutpunkterna Mellansjö och Linanäs. Detta för att ge bättre förutsättningar för handel och service att etablera sig, samt bidra till en mer trygg och utbyggd kollektivtrafik. Vid planläggning ska behovet av olika typer av bostäder beaktas. Ny bebyggelse ska utvecklas i anslutning till befintlig bebyggelse.

Vid utveckling av de lokala knutpunkterna ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse. Områden identifierade som lämpliga för ny bebyggelse beskrivs i planprogrammet för Mellansjö och ska utredas inom arbetet med planprogrammet för Linanäs och Laggarsvik.

Transport och mobilitet

Linanäs och Åsättra på Ljusterö föreslås stärkas som viktiga bytespunkter mellan land- och sjöbaserade resor och transporter. Båda bryggorna ska utvecklas för att utgöra attraktiva bytesplatser mellan olika transportslag för vidare resor mot övriga delar av skärgården, fastlandet, kommuncentrum och regionen. Genom planläggning och samverkan med Trafikförvaltningen, Trafikverket, enskilda markägare och väghållare ska Linanäs och Åsättra ges de fysiska förutsättningarna att utvecklas som attraktiva bytesplatser. Högre turtäthet, parkering, laddningsmöjligheter, tillgänglighet och bättre samordning mellan trafikslagen är viktiga utvecklingsaspekter för att göra bryggorna mer attraktiva. Kommunen ska verka för högre turtäthet vid bryggorna.

Åsättra föreslås fortsätta utvecklas som replipunkt avseende tillgänglighet och utbud för kollektivtrafiken samt person- och godstrafiken. Detta för att skapa en mer attraktiv brygga för resor och transporter, både för fastboende, deltidsboende och besökare.

Sjötrafiken föreslås utgå från Åsättra som replipunkt för att tjäna kärnön Ingmarsö med omkringliggande skärgård med bastrafik året runt. Åtgärder ska till för att Åsättra ska leva upp till förväntad standard som replipunkt. Väganslutning till bryggan måste ses över för en god och tillgänglig trafikmiljö. Vidare behöver en strategi om hantering av vintertrafik tas fram i utredning av Åsättra. Ytor behöver säkras för utveckling av bryggan och för att möjliggöra en separering av personresor och godshantering. Vidare måste ytor för bunkring och omlastning ses över. Kommunen ska vara en aktiv part i dialogen om utvecklingen av Åsättra som replipunkt och driva frågor i enlighet med beslutad översiktsplan och transportstrategi.

Kommunen ska arbeta för att transportmöjligheterna mellan replipunkten Åsättra samt mellan andra kärnöar i skärgården, utanför kommunen, utvecklas. Utredning bör göras för att se över vilka bryggor som fortsatt kan fungera som bytespunkter och vilka som endast ska trafikeras under högsäsong.

Mellansjö föreslås utvecklas som en attraktiv bytespunkt för den landbaserade kollektivtrafiken. Genom fortsatt planläggning, bör förutsättningarna för ett centrum för resande utredas vid Ljusterö torg. Ett centrum för resande vid Mellansjö skulle möjliggöra en ökad tillgänglighet till Ljusterö och skärgården samt trygga ett säkert transportsamband mot fastlandet och Stockholm med buss. Vidare ska kommunen verka för ett utökat transportsamband för cykel- och gångtrafik på Ljusterö.

Näringsliv och service

Utveckling av näringslivet samt utbudet av service och omsorg på Ljusterö med omland ska lokaliseras till Mellansjö och Linanäs, för att stödja deras funktion som lokala knutpunkter. Vid Ljusterötorg i Mellansjö ska särskilda ytor för näringsliv och service beaktas vid planläggning.

Befintliga ytor för skola och förskola på Ljusterö med omland ska ges utrymme att växa och utvecklas vid behov. Vid utveckling ska behovet av nya lokaler för skola och förskola beaktas, och dessa ska i största möjliga mån samnyttjas för andra aktiviteter samt utgöra viktiga mötesplatser. Behovet av lekplatser och idrottsanläggningar behöver utredas i takt med ett ökat behov.

Replipunkten Åsättra samt färjeläget bör utredas för möjligheten att etablera ytterligare servicefunktioner, anpassade till respektive plats och behov. Ett verksamhetsområde föreslås i anslutning till de befintliga vindkraftverken på Ljusterö. Här skulle mer skrymmande verksamheter kunna etableras i samråd med markägare.

Utveckling av de marina näringarna föreslås vid befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan är på plats eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling (se intresseskarta Näringsliv och service). Utveckling av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv. Genom att stärka redan befintliga platser för marina verksamheter, tas hänsyn till både kultur- och naturvärden samt att synergieffekter verksamheter emellan lättare kan uppnås. En koncentration av de marina näringarna möjliggör ökade chanser att kollektivtrafikförsörja dessa platser.

Nya möjliga platser för marina näringar pekas ut vid Arnöviken samt Norrvikens inre del i linje med Ljusterö planprogram och kommunens båtplatsinventering. Vid planläggning behöver vidare utredningar göras för att ta hänsyn till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar.

Möjligheterna för att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk ska värnas. Exploatering av jordbruksmark ska undvikas för att minska fragmentering och att barriärer uppstår som försvårar brukandet av jorden. Konsekvenser för de areella näringarna, ska bedömas i samband med exploatering som berör jordbruksmark eller mark med aktivt skogsbruk. Vid planläggning och exploatering ska ytor möjliga för odling värnas. Möjlighet för utveckling av kombinationsverksamheter till jord- och skogsbruket bör värnas, till exempel gårdsbutiker och uthyrning av båtar, mark och stugor.

Kommunen ska vidare arbeta aktivt med information och stöd för de som arbetar inom näringslivet och erbjuda bra plattformar för samverkan aktörer emellan.

Turism och friluftsliv

Flera gröna entréer föreslås på Ljusterö med syfte att tillgängliggöra kommunens grönområden och vattenområden. En grön entré föreslås vid färjeläget. Vidare föreslås en grön entré vid Nolvik samt vid Åsättra för att tydliggöra ingången till kulturlandskapet och det föreslagna kulturmiljöstråket mellan Åsättra och Gärdsvik. Från den gröna entrén vid Nolvik föreslås ett stråk för rekreation österut, mot Östra Lagnö. Det rekreativa stråket föreslås knyta samman Nolvik och centrala Ljusterö med Klintsundet och Östra Lagnö, två målpunkter för turism.

Klintsundet och Östra Lagnö ska utvecklas och stärkas som målpunkter för turism. Här ska möjlighet för övernattning och utveckling av service, för besöksnäringen och det rörliga friluftslivet, värnas samt utvecklas. Vid Klintsundet ska förutsättningarna för en hållbar båtturism utvecklas i linje med att stärka platsen som en målpunkt för turism. Målpunkterna ska utvecklas med stor hänsyn till natur- och kulturvärden samt ske på ett sätt som inte försämrar tillgängligheten till vattnet, för det rörliga friluftslivet.

Ljusterögolfklubb föreslås utvecklas med syftet att bidra till en hållbar turism och besöksnäring. Den allmänrättsliga tillgången till delar av området ska bibehållas för att möjliggöra rekreation i området året runt.

På södra Ljusterö föreslås en grön entré vid Laggarsvik vägskäl för att skapa ökad tillgänglighet till södra Ljusterös naturmiljöer och rekreativa stråk. Ljusterö huvud föreslås utredas som friluftsområde i samråd med markägare. Vid utveckling av Ljusterö huvud ska hänsyn tas till den befintliga miljön och förutsättningar ska ges för utveckling av ett hållbart besöksmål med tillexempel etablering av en rastplats. I anslutning till Ljusteröhuvud ska möjligheterna för marin verksamhet värnas inom ramen för befintlig detaljplan och möjligöra för en hållbar båtturism.

Från södra till norra Ljusterö föreslås ett system av rekreativa grönstråk skapas. Genom att stärka och koppla samman befintliga stråk samt utveckla nya skapas ökad tillgänglighet för boende och besökare till vattnet och värdefulla natur- och kulturmiljöer. Stråken bör utformas på sådant sätt att det inte påverkar den omkringliggande miljön negativt och stråken bör koppla samman bostadsområden med kollektivtrafik, natur och föreslagna friluftsområden. Vid utveckling av rekreativa stråk ska behoven för ett hållbart friluftsliv utredas, till exempel hanteringen av det rörliga friluftslivets avfall.

Söder om Örsö föreslås ett friluftsområde utredas med möjlighet för paddelleder och andra upplevelser för boende och besökare i samråd med markägare. Utvecklingen av friluftsområdet ska ske på naturens villkor och förutsättningarna för ett hållbart friluftsliv ska undersökas och åtgärder tas i samverkan med berörda aktörer. Vidare föreslås utveckling av två badplatser på Ljusterö, en vid Dyviken samt en vid Norrviken. En utredning om lämpligheten att etablera en kommunal badplats måste till, aspekter som tillgänglighet, ytor för parkering behöver studeras närmre. Vidare ska kommunen föra en kontinurlig dialog och samverka med berörda aktörer, för att möjliggöra fler badplatser.

Vid utveckling av Linanäs och Laggarsvik ska övernattningsmöjligheter för besökare främjas.

Ökade möjligheter för rekreation och friluftsliv ska tillskapas vid sjöarna Skären och Kyrksjön och binda samman Mellansjö med det större friluftsområdet på norra Ljusterö. Där bör känslan av orörd natur värnas och förutsättningar för bad ges.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Utveckling av ett kulturmiljöstråk föreslås på norra Ljusterö mellan Åsättra och Gärdsvik. Stråket syftar till att tillgängliggöra det värdefulla kulturlandskapet och bidra till ökad attraktivitet för besöksnäringen och därmed stärka Åsättra som replipunkt. Vidare ser kommunen behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas.

Åtgärder för att förbättra vattenförekomsters kemiska och ekologiska status, ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Teknisk försörjning

På Ljusterö med omland förelås en utveckling av kommunalt VA i linje med VA-planen. En utredning för VA-utbyggnad har genomförts för Linanäs och kommer vara en viktig del i arbetet med planprogrammet för Linanäs-Laggarsvik.

I samband med utbyggnad av VA bör förutsättningar för bredband skapas och kommer därmed verka för att fler får tillgång till fiber. Vid utveckling av verksamheter och bostäder ska en trygg och långsiktig vattenförsörjning säkras. Vid utveckling ska behovet utredas och lämpliga åtgärder föreslås för att säkra tillgången på dricksvatten för befintlig samt för ny bebyggelse. Där dricksvattenförsörjningen inte kan säkras bör vidare utveckling i relation till försörjning av dricksvatten beaktas särskilt.

Vid större bryggor och andra strategiska platser på öarna ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling och planläggning av dessa platser ska ytor för hantering av mat- och restavfall, returpapper samt alla förpackningsslag som omfattas av producentansvaret utredas och tillgängligheten till insamlingsplatser säkerställas.

Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

Vidare ska utvecklingen av förnybara energikällor främjas, däribland vindkraft. Eventuell utbyggnad av vindkraft bör ske i samklang med annan föreslagen utveckling och med hänsyn till olika risk- och hälsofaktorer.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Vid utveckling ska hänsyn tas till buller från verksamheter, vägar och transporter på vattnet. Där det är möjligt ska åtgärder tas för att minska buller samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån.

Vid detaljplaneläggning och i bygglovsskedet ska tillgången till brandvatten samt tillgänglighet, åtkomlighet och uppställningsplatser för utryckningsfordon beaktas.

Vid vidare planering av Linanäs och Laggarsvik är det särskilt viktigt att i ett tidigt stadie identifiera åtgärder för att förebygga klimatrelaterade risker och spridning av markföroreningar i händelse av skyfall och översvämningar. Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland Ljusterövägen vid Marum samt Linanäs reningsverk. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker.

Vid utveckling ska stor hänsyn tas till omkringliggande landskap och bebyggelse. Vid utveckling ska risker identifieras, det handlar främst om hur ny bebyggelse förhåller sig till de känsliga natur-, kultur- och vattenmiljöerna vid Linanäs. Vid utveckling av ny bebyggelse ska nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs.

Utvecklingslista

Saker att utreda vidare. Det som står med kursiv text är det som är specifikt i det tematiska tillägget i jämförelse med översiktsplanen.

- *Lokala knutpunkter*
- Attraktiva bytespunkter
- Åsättra som funktionell replipunkt
- Stärkt och trygga transportsamband
- Ljusterö färjeläge
- *Marina näringar och verksamhetsområde*
- Grön- och kulturstråk samt gröna entréer
- *Målpunkter för turism*
- Friluftslivsområden
- *Gemensam avfallshantering*
- Förnybara energikällor

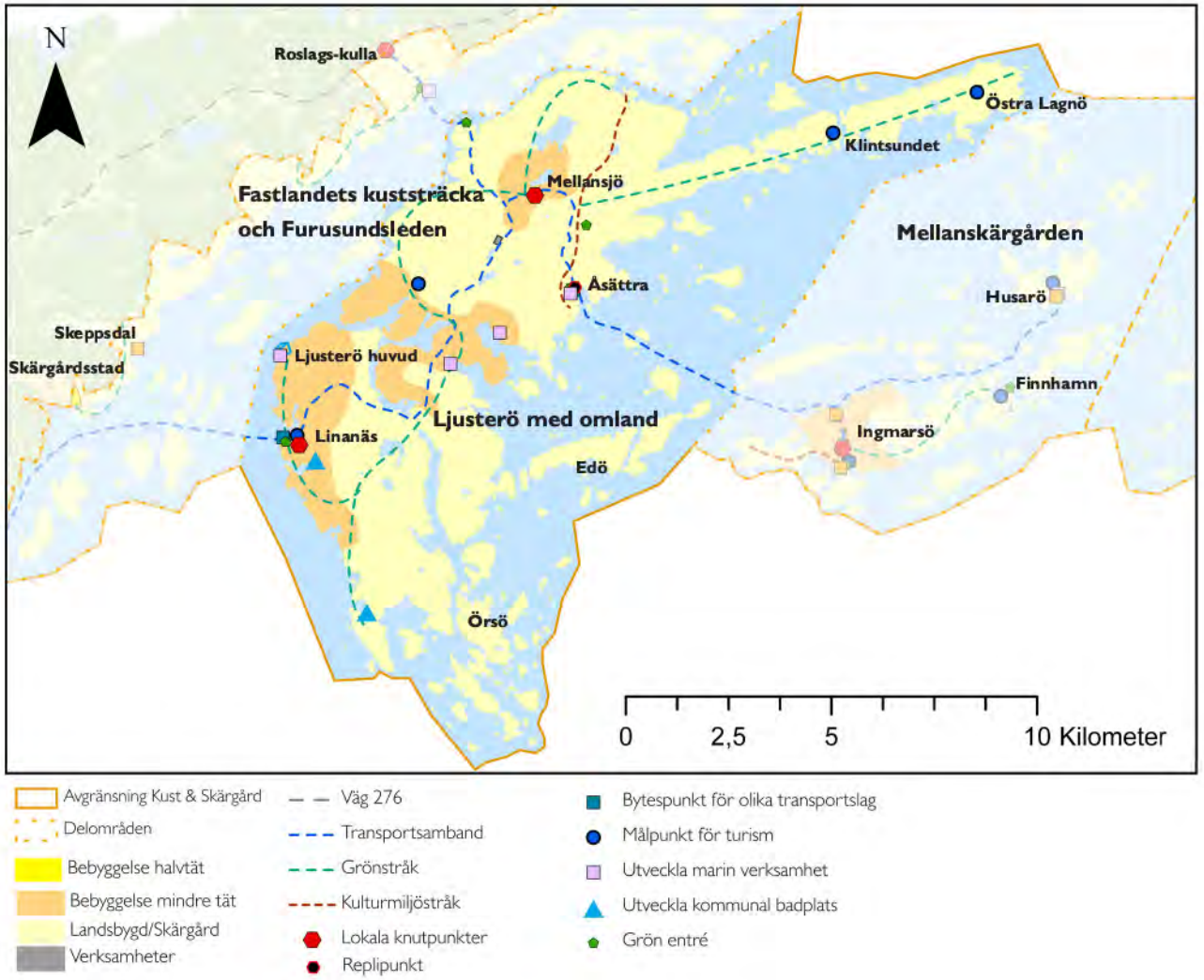
Intresselista

Här listas intressen inom delområdet Ljusterö med omland. I kapitel 4 redogörs intressena i detalj.

- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse naturvård
- Riksintresse friluftsliv
- Riksintresse sjöfart
- Ekologiskt känsliga områden
- Geologiskt känsliga områden
- Värdefulla naturområden
- Jordbruksmark
- Värdefulla vattenområden
- Replipunkten Åsättra

Utvecklingskarta Ljusterö med omland

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för Ljusterö med omland.

Mellanskärgården

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för mellanskärgården. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Nedan följer en redovisning av utvecklingsmöjligheterna för mellanskärgården. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

Bebyggelseutvecklingen i mellanskärgården ska fokusera på att komplettera och förtäta redan befintliga områden. En tätare bebyggelsestruktur föreslås på kärnön Ingmarsö, för att stärka ön som lokal knutpunkt och ge bättre förutsättningar för handel och service. Tillsammans med Ingmarsö ska Husarö ses som Österåkers kommuns kärnområde för omkringliggande skärgård.

Ingmarsö föreslås utvecklas med bebyggelse mindre tät, främst småhus i tätare struktur. Nybyggnation ska ske på platser där det bedöms som lämpligt utifrån, natur- och kulturvärden. Vid planläggning föreslås gestaltningsprogram, kulturmiljöanalys, naturvärdesinvenvenering samt landskapsanalys tas fram, för att värna den särpräglade skärgårdsmiljön och dess kultur- och naturvärden samt ta hänsyn till riksintresset för naturvård, friluftsliv samt kust och skärgård.

På Ingmarsö ska möjligheten att tillskapa olika typer av bostäder främjas, för att öka möjligheterna för att bo, verka och leva i skärgården hela livet. Genom planläggning ska mark reserveras för en bostadsutveckling på strategiska och lämpliga platser. Vidare ska genom planläggning behovet av offentliga platser tillgodoses, för att tillskapa trivsamma och trygga miljöer för möten.

Ny bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark, för att inte fragmentera och försvåra möjligheterna att bedriva ett aktivt jordbruk. Vid förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden, är det viktigt att i ett tidigt skede beakta tillgången på dricksvatten och annan teknisk försörjning som avloppshantering, samt det rörliga friluftslivets tillgång till stränder.

Transport och mobilitet

Sjötrafiken i Österåker ska utvecklas med Ljusterö Åsättra som replipunkt för Ingmarsö med omland. Ingmarsö som kärnö och lokal knutpunkt ska utvecklas och Ingmarsö norra brygga fungera som en attraktiv bytespunkt för kringliggande öar. Kommunen ska verka för att en trygg bastrafik erbjuds året runt från Ljusterö Åsättra, för vidare resor och transporter mot fastlandet och kommuncentrum. Genom en allmän trafik året runt med båtförbindelser till kommunens replipunkt, kan arbets- och skolresor underlättas och möjligheten att bedriva olika fritidsaktiviteter öka.

Vid utveckling behöver de landbaserade transporterna på Ingmarsö stärkas, för att skapa en tydlig koppling mellan Ingmarsö norra och södra brygga, som också föreslås utvecklas till en attraktiv bytespunkt för persontrafik.

Sjötrafiken kan kompletteras med resor från Stockholm under högsäsong, för att främja besöksnäringen samt att det under lågsäsong sker enstaka resor till och från Stockholm. Utöver trafiken som ska stödja kärnön och den lokala knutpunkten Ingmarsö, bör kollektivtrafik på vattnet erbjudas i övriga delar av mellanskärgården där den kan avlasta, effektivisera eller förbättra kollektivtrafiken i övrigt. Vidare utredning behöver göras för att kartlägga vilka bryggor som skulle kunna fungera som strategiska bytespunkter och vilka bryggor som endast bör trafikeras under högsäsong.

Vid utveckling av transportsystemet med tillhörande infrastruktur som bryggor, ska kommunen vara en aktiv samverkans- och dialogpartner. Vid planering ska samverkan ske med Region Stockholm, Trafikverket och enskilda väghållare och bryggägare för att möjliggöra ett effektivt, funktionellt och tillgängligt transportsystem. Vidare ska kommunen inom ramen för planläggning och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Näringsliv och service

Näringslivet samt utbudet av service och omsorg i mellanskärgården ska koncentreras på Ingmarsö och stödja utvecklingen av Ingmarsö som lokal knutpunkt. Förutsättningar ska ges för att utveckla och stärka näringslivet genom att möjliggöra etablering av verksamheter och service samt beakta utvecklingsbehovet hos befintliga verksamheter. Genom planläggning ska ytor utredas, med hänsyn till kultur- och naturvärden, teknisk infrastruktur och transporter. Utvecklingen av lokaler för näringslivet och service ska, genom planläggning möjliggöra för ett flexibelt användande och samnyttjande med hänsyn till olika typer av verksamheters behov av yta och innehåll.

Utvecklingen av näringslivet och utbudet av service får inte begränsa möjligheterna att bedriva ett aktivt jordbruk eller minska möjligheterna för den areella näringslivssektorn. Vid planläggning ska den areella näringslivssektorn stärkas och fragmentering av befintlig jordbruksmark förhindras.

Norra bryggan på Ingmarsö samt området kring Sumphamnen vid södra Ingmarsö brygga, utgör strategiska platser för utveckling av det marina näringslivet. Utveckling av marina näringar föreslås även vid redan befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan finns tillgänglig eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling. Utveckling av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv.

Genom att stärka befintliga platser som Sumphamnen för marina näringar tas hänsyn till både kultur- och naturvärden samt att synergieffekter, verksamheter emellan, lättare kan uppnås.

Servicen på Husarö föreslås stärkas och tillsammans med Husarö brygga utgöra en framtida viktig mötesplats och stråk på ön. Bryggan föreslås utredas som lämplig plats för utveckling av det marina näringslivet. Vidare ska Finnhamn stärkas som målpunkt för turism och plats för service.

På Ingmarsö ska möjligheten att fortsatt bedriva pedagogisk verksamhet stärkas. Genom utveckling ska ytor reserveras för framtida behov. Vid utveckling ska möjligheten till flexibelt nyttjande av lokalerna undersökas, för att säkra platsens användande och attraktivitet som mötesplats på ön för både unga och äldre.

Turism och friluftsliv

I mellanskärgården föreslås Ingmarsö, Husarö samt Finnhamn utvecklas som målpunkter för turism. Här finns potential för att skapa en hållbar besöksnäring, båtturism och friluftsliv. Finnhamn föreslås utvecklas som särskild nod för turismen och friluftslivet. Här bör möjligheten utredas för en etablering av ett så kallat naturrum, ett forum för att synliggöra och öka kunskapen om skärgårdens särpräglade och värdefulla natur. Vid utveckling ska möjligheterna för övernattning utredas, detta kan prövas genom planläggning. Vidare ska kommunen föra en kontinurlig dialog och samverka med berörda aktörer, för att möjliggöra badmöjligheter i mellanskärgården.

Mellan de två målpunkterna för turism på Ingmarsö och Finnhamn föreslås det befintliga rekreativa stråket stärkas, vilket ökar tillgängligheten till vattnet samt de värdefulla naturmiljöerna. Vid Ingmarsö och Finnhamn föreslås gröna entréer skapas för att tydliggöra stråket och tillgängligheten till öarnas natur. Stråket ska utvecklas med särskild hänsyn till den värdefulla naturen. Ett kulturstråk mellan Brottö

och den lokala knutpunkten Ingmarsö föreslås, med en entré vid södra respektive norra bryggan.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Skärgårdens unika natur- och kulturmiljö utgör en viktig del av Österåkers kommuns attraktivitet samt identitet. Brottö föreslås stärkas som kulturreservat med ett levande jordbruk med djurhållning. Ett kulturmiljöstråk mellan reservatet och den lokala knutpunkten Ingmarsö föreslås, för att öka tillgängligheten och tillvarata områdets värden. Stråket ska utvecklas med stor hänsyn till både kultur- och naturvärden. Utformningen ska ske på så sätt att möjligheten att bedriva fortsatt verksamhet, i form av jordbruk med djurhållning inte riskeras. Vidare ser kommunen behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden, i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta. Möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör särskilt prövas. Åtgärder för att förbättra vattenförekomsters kemiska och ekologiska status ska ske i linje med kommunens kontinuerliga arbete.

Teknisk försörjning

Vid utveckling av verksamheter och bostäder i mellanskärgården, ska en trygg och långsiktig vattenförsörjning säkras. Vid utveckling ska behovet utredas och lämpliga åtgärder föreslås för att säkra tillgången på dricksvatten för befintlig samt för ny bebyggelse. Där dricksvattenförsörjningen inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske. För att säkra tillgång och kvalité på dricksvatten bör kommunen verka för gemensamhetslösningar för dricksvattenförsörjning.

Kommunen ska främja möjligheterna för lokalproducerad energi samt vid utveckling säkra tillgången till energi och föra en dialog med berörda aktörer, gällande utvecklingen av elnätet. Förutsättningarna för fiber och uppkoppling vid den lokala knutpunkten Ingmarsö ska stärkas. Vid utveckling och anläggning ska förutsättningar för fiber beaktas.

Vid större bryggor ska möjligheten för gemensam hantering av avfall utredas. Vid utveckling av bryggorna ska ytor tillskapas eller reserveras för hantering av restavfall, matavfall, tidningar samt alla förpackningsslag som omfattas av producentansvar säkras och tryggas genom planläggning. Vid utveckling behöver tillgängligheten till de gemensamma platserna för avfallshantering säkerställas. Vid större bryggor bör även förutsättningar för toaletter möjliggöras.

På Ingmarsö skapas en återvinningcentral med möjligheten att återvinna flera fraktioner. Vid utveckling av Ingmarsö är det viktigt att tillgängligheten till återvinningscentralen tas hänsyn till.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Bebyggelse ska i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion och kommunens riktlinjer för klimatanpassning följas. Vid en eventuell planläggning ska åtgärder för att minska riskerna utredas och säkerställas, och vid planläggning av ny bebyggelse ska redan befintlig bebyggelse beaktas utifrån hanteringen av risker. Vid utveckling ska hänsyn tas till buller från verksamheter, vägar och transporter på vattnet. Där det är möjligt ska åtgärder tas för att minska buller samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån. Kommunen ska samverka med berörda aktörer för att minska eventuella risker.

Kommunen ska verka genom samverkan för en klimatsäkrad infrastruktur, däribland Ingmarsö södra och norra brygga.

Utvecklingslista

Saker att utreda vidare. Det som står med kursiv text är det som är specifikt i det tematiska tillägget i jämförelse med översiktsplanen.

- Lokal knutpunkt – Ingmarsö
- Transportsamband och bryggor
- *Marina näringar*
- Grön- och kulturstråk samt gröna entréer
- *Målpunkter för turism*
- *Naturrum*
- Gemensam avfallshantering

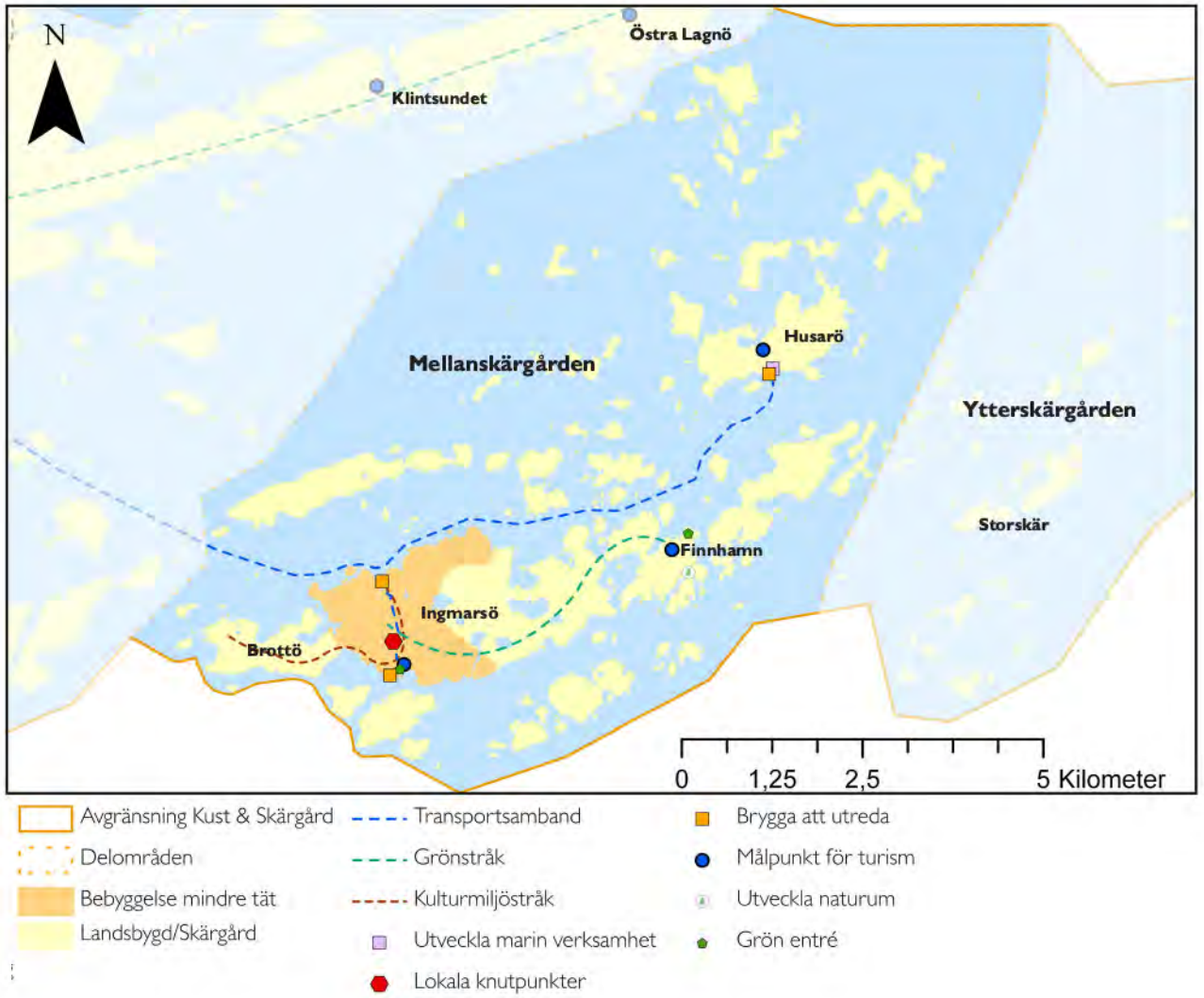
Hänsynslista

Här listas intressen inom delområdet mellanskärgården. I kapitel 4 redogörs intressena i detalj.

- Kulturreservat och värdefulla kulturmiljöer
- Naturreservat och värdefulla naturområden
- Ekologiskt särskilt känsliga områden
- Riksintresse Sjöfart
- Riksintresse Naturvård
- Riksintresse Friluftsliv
- Riksintresse Kust och skärgård
- Erosion och geologiskt känsliga områden
- Översvämningsområden

Utvecklingskarta Mellanskärgården

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för mellanskärgården.

Ytterskärgården

I detta avsnitt beskrivs utvecklingsmöjligheterna för ytterskärgården. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Utvecklingsmöjligheter

Här nedan följer en redovisning av utvecklingsmöjligheterna för ytterskärgården. I kapitel 4 redogörs för utvecklings- och hänsynsriktlinjer.

Bebyggelseutveckling

I ytterskärgården finns det begränsat med bebyggelse och vidare exploatering regleras redan hårt av olika riksintressen samt övriga intressen som till exempel strandskydd. Exploatering av ytterskärgården ska undvikas.

Transport och mobilitet

Tillgängligheten till ytterskärgården ska utvecklas på ett hållbart sätt, som inte påverkar livsförutsättningarna för djur och växter negativt. Genom att stärka Finnhamn som nod för besöksnäringen, kan hållbara transporter för besökare möjliggöras för ytterskärgården. Resorna bör utvecklas för att minimera påverkan på de värdefulla naturmiljöerna.

Turism, friluftsliv och näringsliv och service

Kommunen ska verka för ett hållbart båtfriluftsliv och besöksnäring i ytterskärgården. Förutsättningar ska ges för besökare att kunna värna om den värdefulla natur- och kulturmiljön. Genom samverkan med viktiga aktörer, ska kommunen verka för tydlig information, skyltning och hantering av det rörliga friluftslivets sopor. Kommunen bör i arbetet med en friluftsplan lyfta ytterskärgården, särskilt med dess potential och värden som ett hållbart mål för besökare. Särskilt viktiga naturområden bör redovisas samt strategier för hur dessa ska hanteras.

Trattviken som naturhamn bör säkerställas som ett hållbart besöksmål med en minskad negativ påverkan på vattenmiljö. Genom samverkan ska kommunen arbeta för åtgärder som möjliggör en vistelse i naturhamnen, som tillgodoser förutsättningarna för ett livkraftigt växt- och djurliv. Det kan handla om att tillskapa fasta ankringsplatser för att minska påverkan på känsliga bottnar. Ytterligare åtgärder bör utredas i en friluftsplan.

Möjligheterna att bedriva djurhållning i ytterskärgården ska värnas.

Kultur-, natur- och vattenmiljö

Storskärs naturreservat samt delar av Finnhamns naturreservat belägna runtom Storskärsfladen

skapar tillsammans med vattnet en särskild värdefull miljö som bör värnas och skyddas som helhet. Utvecklingsmöjligheterna här för det rörliga friluftslivet bör begränsas, särskilt i vattenområdet. Tillsammans med Skärgårdsstiftelsen, andra aktörer och markägare ska kommunen verka för ett hållbart friluftsliv som inte skadar eller negativt påverkar den värdefulla naturmiljön och främja ett friluftsliv som följer redan fastslagna föreskrifter.

Utvecklingslista

Saker att utreda vidare som även anges i översiktsplanen.

- Hållbart friluftsliv

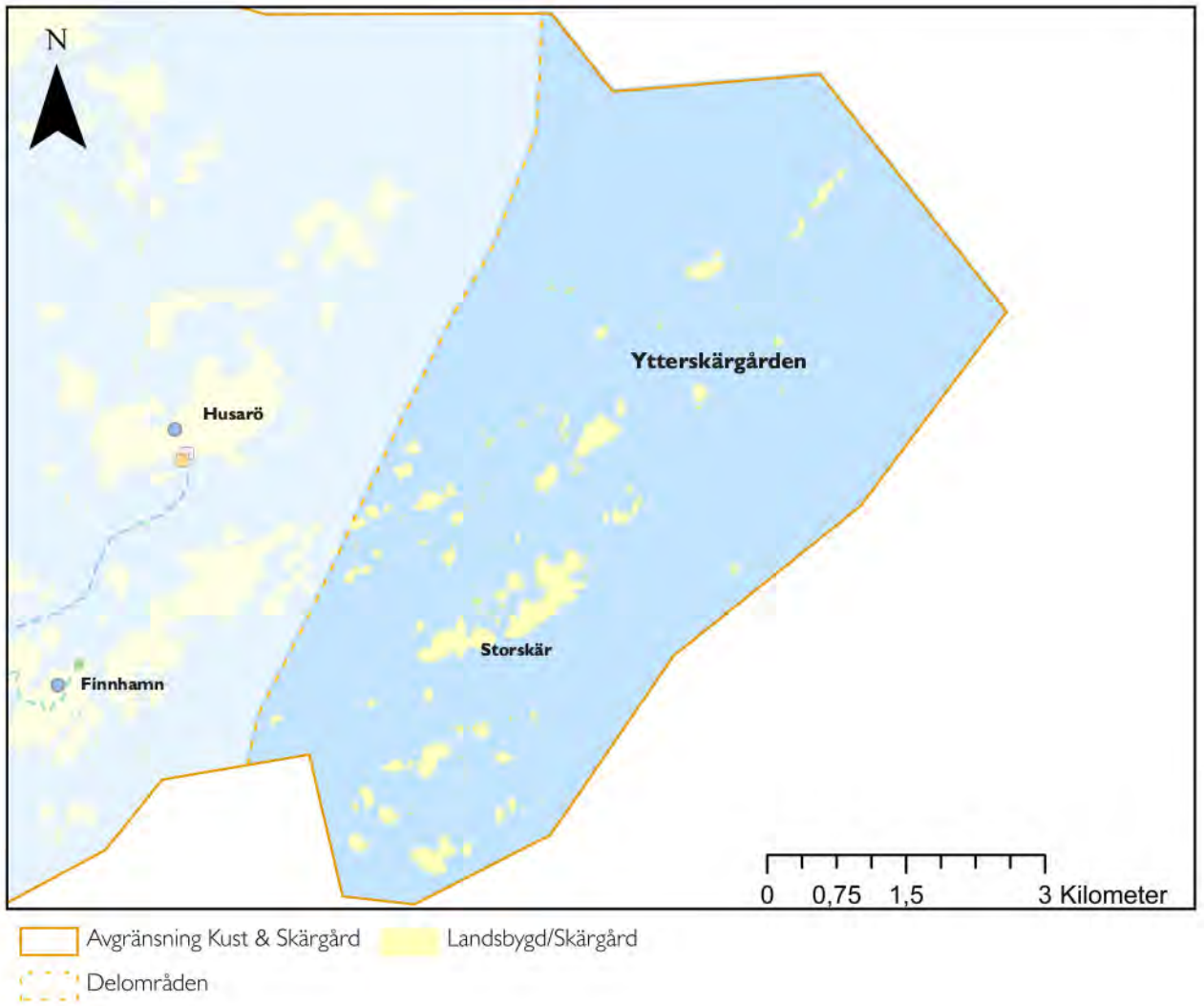
Hänsynslista

Här listas intressen inom delområdet ytterskärgården. I kapitel 4 redogörs intressena i detalj.

- Riksintresse naturvård
- Riksintresse kust och skärgård
- Riksintresse friluftsliv
- Skyddsvärda vattenmiljöer
- Naturreservat

Utvecklingskarta Ytterskärgården

Plankartan redovisar kommunens förslag på huvudsaklig mark- och vattenanvändning för ytterskärgården.

Del 4. Kust- och skärgårdsintressen

I denna del beskrivs kust- och skärgårdsintressena med förslag på utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Vidare innehåller del 4 en redovisning av aktuella riksintressen och hur det tematiska tillägget förhåller sig till dem.

Bostäder och befolkning

I detta avsnitt beskrivs bebyggelsemiljön, bostadsförsörjningen och befolkningsutvecklingen i Österåkers kust och skärgård samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Bebyggelsemiljö

Österåkers kommun har en mångfald av bebyggelsemiljöer, geografiskt spridd från fastlandets kuststräcka till mellan- och ytterskärgården. Från äldre dagars herrgårdsmiljöer och bebyggelse från förra sekelskiftet till fritidshusområden från mitten av 1900-talet. Vissa bebyggelsemiljöer är unika för kusten och skärgården och är tillsammans med det särpräglade landskapet starkt identitetsbärande.

Den unika bebyggelsemiljön som återfinns på många platser längs fastlandets kust och i skärgården är av stor betydelse för det historiska uttrycket av olika sätt att leva och bidrar i stor utsträckning till en plats attraktivitet. Den bebyggelse som tillkommer idag utgör framtidens bebyggelsemiljöer. Kusten och skärgårdens bebyggelsemiljöer och dess kulturhistoria attraherar besökare, speciellt sommartid. Besöksnäringen som tillkommer skapar både arbetstillfällen lokalt och ökar områdets attraktivitet. På sikt bidrar det till ytterligare befolkningstillväxt och bebyggelseutveckling.

Bostadsförsörjning

Bostäder skapar förutsättningar för människor att leva och bo i Österåker. Bostadsförsörjningen är därför en viktig del i att skapa en levande kust och skärgård. En god bostadsförsörjning syftar till att skapa bebyggelsemiljöer där invånare kan leva och verka, oavsett individens livssituation. En mångfald av bostäder och typer av boende möjliggör för en mångfald av människor vilket kan minska segregation och bidrar till en mer hållbar utveckling.

I Österåker återfinns bostadsbebyggelse längs fastlandets kuststräcka och på de större öarna i kommunen. Vid sidan av den bebyggelse som är permanent finns det större områden med fritidshusbebyggelse som numer bebos under längre perioder och i vissa fall permanentas. I och med en permanentering ökar efterfrågan på service och på teknisk försörjning.

I kommunens bostadsförsörjningsplan 2016-2025 anges riktlinjer och mål för bostadsförsörjningen. I planen beskrivs behovet av bostäder för olika grupper, så som äldre, personer med funktionsnedsättning och nyanlända, och åtgärder föreslås för att detta behov ska kunna tillgodoses.

Bostadsförsörjningsplanen bidrar till att uppfylla målet om 70 000 till 75 000 invånare i Österåkers kommun år 2040 där flertalet kommer att bo i de centrala delarna av kommunen och längs Roslagsbanans stationer. Längs fastlandets kuststräcka och i skärgården så är det främst inom de lokala knutpunkterna som bostadsförsörjningsplanens mål kommer att tillgodoses.

Fram till år 2027 förväntas, enligt kommunens prognos, ett årligt tillskott av i snitt cirka 500 färdigställda bostäder vilket är högre än de regionala målen och prognoserna. För att kommunen ska kunna uppnå målet 70 000 till 75 000 invånare krävs dock att bostadsbyggnadstakten ökar ytterligare fram till år 2040. Behovet av olika typer av bostäder beaktas i planläggning av nya områden, utformning och placering sker enligt kommunens riktlinjer. Närhet till god

kollektivtrafikförsörjning ska beaktas vid placering av nya boenden.

Mål och riktlinjer för bostadsförsörjningen framgår i aktuell bostadsförsörjningsplan.

Befolkningsutveckling

Med hjälp av långsiktiga prognoser för befolkningsutveckling i ett område kan markanvändningen planeras så att behovet av bostäder av olika slag tillgodoses och så att tillräckliga ytor för till exempel skola, vård och omsorg säkerställs. Med en ökad andel befolkning längs fastlandets kuststräcka och i skärgården ställs nya krav på infrastruktur och service samt tillgänglighet.

År 2021 hade Österåkers kust och skärgård en befolkning på cirka 5 500 personer, där majoriteten bor längs fastlandets kust och på Ljusterö. Prognosen fram till 2031 visar på en befolkningsökning i flera delar av det tematiska tilläggets avgränsning, främst längs fastlandets kuststräcka och på Ljusterö. Mellanskärgården visar en stabil befolkning till år 2031.

Prognosen omfattar inte antalet deltidsboende i skärgården vilket i framtiden förväntas bli en allt större del av befolkningen. Deltidsboende har en stor betydelse för utvecklingen av fastlandets kuststräcka och skärgården, främst genom behovet av tjänster och varor vilket ger positiva effekter på den lokala ekonomin. Även sociala värden stärks med en ökad andel deltidsboende.

Befolkningen inom det tematiska tilläggets avgränsning är föränderlig. Enligt avfallsstatistiken så tillkommer cirka 2 200 säsongsabonemang över hela fastlandets kuststräcka, vilket kan visa på en befolkningstillväxt under april-oktober, varje år. I skärgården ökar befolkningen med cirka 1 300 säsongsaboenemang under samma period. Avfallsstatistiken visar på trenden av en ökad befolkning under sommarhalvåret främst av deltidsboende och sommargäster. Detta visar på att dessa grupper är viktiga att ta hänsyn till i planeringen av infrastruktur och bebyggelseutveckling.

På nästa sida redogörs för olika demografiska grupper längs fastlandets kust och i skärgården.

Fastboende

Personer mantalskrivna längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Deltidsboende

Personer med dubbelt boende som spenderar större delen av året längs fastlandets kuststräcka eller i skärgården. De pendlar vid behov till sitt andra boende.

Fritidsboende

Personer med dubbelt boende som spenderar helger, lov och semestrar längs fastlandets kuststräcka eller i skärgården.

Tillfälliga besökare

Personer som tillbringar någon dag och upp till 2-3 månader längs fastlandets kuststräcka eller i skärgården.

Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för fastlandets kuststräcka och Furusundsleden till år 2031. Avgränsningen skiljer sig från det tematiska tilläggets geografiska avgränsning och omfattar områden längre upp på fastlandet. Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidsboende och fritidsboende som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningssammansättningen år 2031. Prognosen räknas på de fastboende.

Diagram 1. Befolkningsutveckling mellan 2020-2031

Diagrammet redogör för befolkningsprognosen till år 2031. Utvecklingen visar på en befolkningsökning.

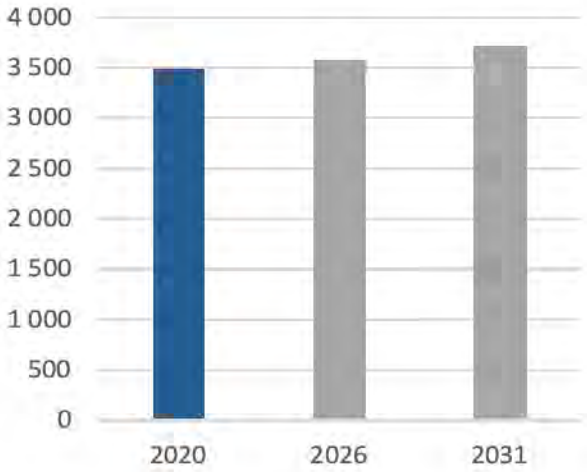

Diagram 2. Befolkningsfördelning i ålder mellan åren 2021-2031

Diagrammet visar på förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldersgrupper mellan år 2021 och 2031. Här går det att se att andelen äldre förväntas öka medan de andra åldersgrupperna minskar något eller förblir stabila.

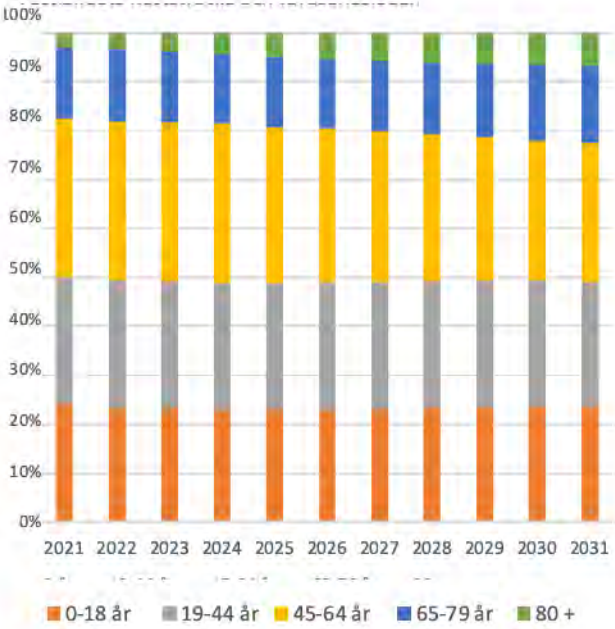
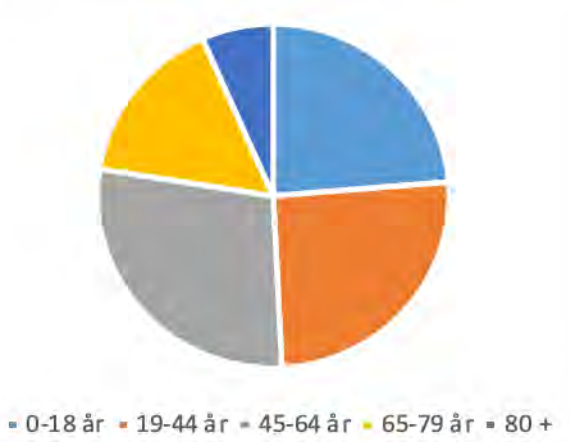

Diagram 3. Befolkningsfördelning år 2031

Diagrammet visar fördelningen av befolkningen i olika åldergrupper år 2031. Hälften av befolkningen förväntas år 2031 vara under 45 års ålder.

Källa: Österåkers kommun

Ljusterö med omland

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för Ljusterö med omland till år 2031. Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidsboende och fritidsboende som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningssammansättningen år 2031. Prognosen räknas på de fastboende.

Diagram 1. Befolkningsutveckling mellan 2020-2031

Diagrammet redogör för befolkningsprognosen till år 2031. Utvecklingen visar på en befolkningsökning.

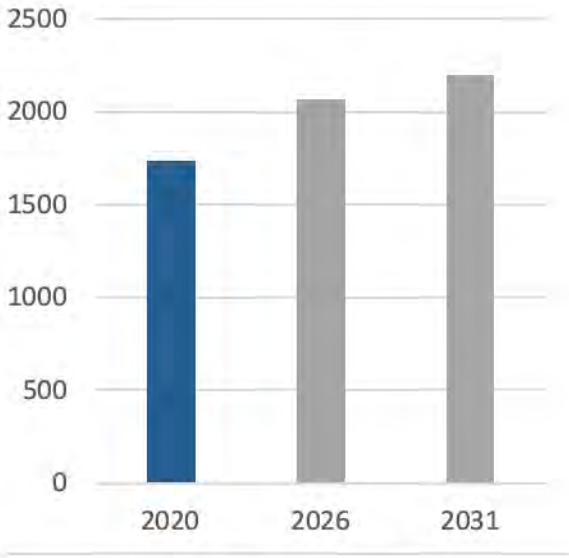

Diagram 2. Befolkningsfördelning i ålder mellan åren 2021-2031

Diagrammet visar på förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldersgrupper mellan år 2021 och 2031. Här går det att se att andelen yngre förväntas öka.

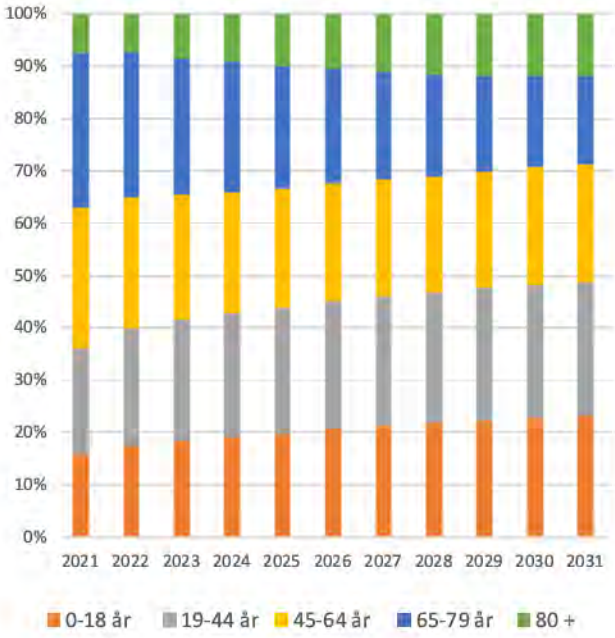
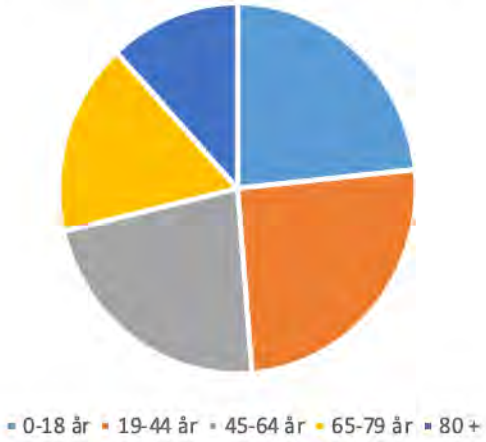

Diagram 3. Befolkningsfördelning år 2031

Diagrammet visar fördelningen av befolkningen i olika åldergrupper år 2031. Strax under hälften av befolkningen förväntas år 2031 vara under 45 års ålder.

Källa: Österåkers kommun

Mellan- och ytterskärgården

Diagrammen visar på befolkningsprognosen för mellan- och ytterskärgården till år 2031. Prognosen tar inte hänsyn till den inflytt av deltidsboende och fritidsboende som sker under delar av året och hur de påverkar befolkningssammansättningen år 2031. Prognosen räknas på de fastboende.

Diagram 1. Befolkningsutveckling mellan 2020-2031

Diagrammet visar på befolkningsprognosen till år 2031. Befolkningen förväntas vara stabil fram till år 2031.

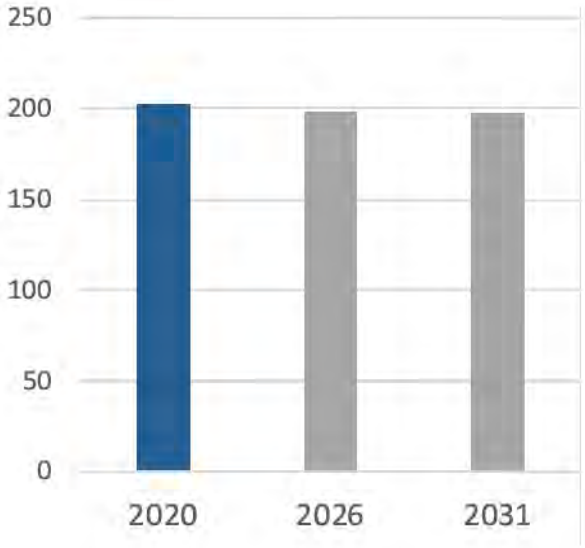

Diagram 2. Befolkningsfördelning i ålder mellan åren 2021-2031

Diagrammet visar på förväntade förändringarna i befolkningen kategoriserat i åldergrupper mellan år 2021 och 2031.

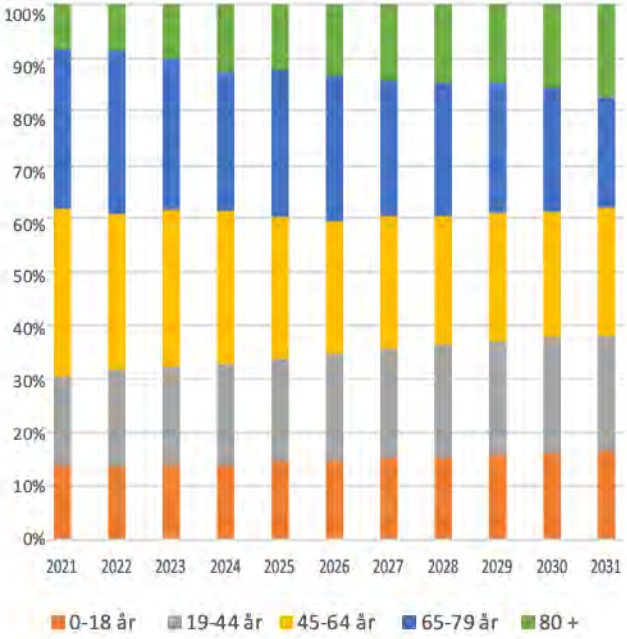
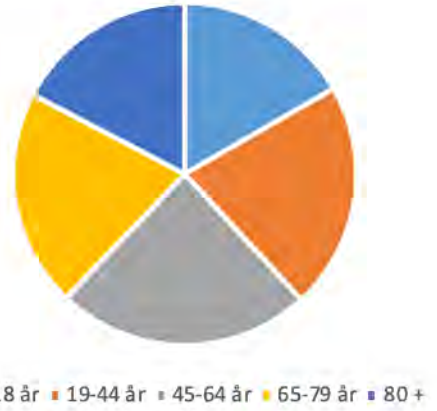

Diagram 3. Befolkningsfördelning år 2031

Diagrammet visar förväntad fördelningen av befolkningen i olika åldergrupper år 2031. Diagrammet visar en jämn fördelning mellan 0-44 åringar samt 45-79 åringar.

Källa: Österåkers kommun

Planeringsriktlinjer

Utveckla bebyggelse vid de utpekade lokala knutpunkterna.

Ny bebyggelse ska främst koncentreras vid de lokala knutpunkterna, i närheten av service samt kollektivtrafik. Nya bostadshus och grupper av bostadshus bör inte godtas inom obebyggda områden; vidare ska i regel ny fritidsbebyggelse endast komma till stånd i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse inom samma fastighet.

Utveckla bebyggelsen med stor arkitektonisk hänsyn.

Österåkers kust och skärgård har en stark identitet, bland annat kopplat till dess bebyggelsekaraktär. Ny bebyggelse bör därför anpassas till redan befintlig bebyggelse samt landskapsbild och bör inordnas i befintlig struktur. På platsen för nytillkommande eller förändrad bebyggelse, ska kopplingen till byggnadstraditionen på platsen, avseende exempelvis placering, volym, material och färg beaktas för att bidra till att stärka befintliga bebyggelsemiljöer. Det kan ske med traditionellt eller modernt formspråk.

Ny bebyggelse ska ta stor hänsyn till områdets unika natur- och kulturmiljö.

Kusten och skärgårdens identitet är knuten till dess unika natur- och kulturmiljö. Inom områden med särskilda natur- eller kulturvärden, bör högre krav ställas på lokalisering och utformning. Exempelvis bör ny bebyggelse på jordbruksmark i största mån undvikas. Ny bebyggelse, ändringar och tillägg i befintliga miljöer längs kusten och skärgården bör utformas omsorgsfullt. Den unika identiteten bör genomsyra all planering och speciell hänsyn bör tas till bebyggelsens arkitektur.

Skapa förutsättningar för att alla människor ska kunna leva, bo och verka längs fastlandets kust och i skärgården.

Verka för ett varierat utbud av upplåtelseformer och hustyper, detta för att ge förutsättningar för människor att göra boendekarriär. Människor ska kunna leva och verka i skärgården i alla stadier av livet och uppleva trygghet och god tillgänglighet.

Möjliggör utvecklingen av funktionella och flexibla lokaler för samnyttjande.

Utbud och efterfrågan varierar längs kusten och i skärgården, beroende på årstid och ställer krav på utformningen av lokaler. I planläggning av lokaler ska planbestämmelser stödja flexibla lokaler som möjliggör en blandning av funktioner och samnyttjande.

Utveckla innehållsrika och attraktiva offentliga rum som möjliggör för möten.

Möjliggör för väl gestaltade offentliga rum där människor vill vistas och som skapar möten mellan olika människor. Detta kan möjliggöras genom exempelvis konst, parker och lekplatser. Det offentliga rummet ska uppfattas tryggt och säkert för alla.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Skapa förutsättningar för god bebyggd miljö
- Möjliggör en blandning av funktioner
- Tillämpa en hållbar utbyggnadsordning och takt
- Förebygg brott genom arkitektur och stadsplanering
- Möjliggör en hållbar bebyggelseutveckling på landsbygden och i skärgården
- Hållbart byggande uppmuntras
- Vid planering och byggande inom kommunalägda fastighet ska hållbart byggande vara en utgångspunkt

Se även generella principer för ny bebyggelse i översiktsplanen samt kapitlet om hållbart byggande.

Transport och mobilitet

I detta avsnitt beskrivs transportsystemet i Österåkers kust och skärgård samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Regional tillgänglighet

Den regionala tillgängligheten har stor betydelse för möjligheterna att bo, verka och leva längs kusten och i skärgården. Det handlar om att skapa attraktiva livsmiljöer, tillgänglighet och fungerande transporter. Mobiliteten över kommungränser påverkar val av skola, arbete och även var en väljer att utföra sina ärenden. Regional tillgänglighet innefattar alla typer av transporter till och från kommunen. Ökad regional tillgänglighet omfattar även kopplingen till lokala stråk och trygga miljöer för gång och cykel, samt effektiva kopplingar till båt, svävare, helikopter, buss och flyg samt fungerande regionalt transportsystem för gods- och persontransporter.

Cirka 5 000 fritidsfastigheter har ägare bosatta i andra kommuner än Österåker. Majoriteten av ägarna är skrivna i Stockholms stad, vilket visar på vikten av regional tillgänglighet, till Stockholm till exempel.

Resor och transporter på vattnet

I Österåkers kommun finns ca 34 bryggor som trafikeras av Waxholmsbolaget (se *intressekarta transport och mobilitet*). Bryggorna ägs och förvaltas främst av samfälligheter och i något enstaka fall av kommunen eller Trafikverket. Ett fåtal av dessa trafikeras kontinuerligt under hela året. De flesta av bryggorna har säsongstrafik och flertalet har för närvarande ingen tydlig funktion i kollektivtrafiksystemet.

Resor på vattnet möjliggör kopplingar till angränsande kommuner och målpunkter. Sjötrafiken är uppbyggd för att främst tillgodose behovet av transporter för besökare och sommargäster från Stockholm radiellt ut till öarna. Det har dock på senare år utvecklats en större andel trafik från replipunkterna till kärnöarna, men stommen har fortsatt inneburit långa resor från Stockholm och ut i skärgården. För att ge förutsättningar för en balanserad befolkningsutveckling och en stabil utveckling av näringsliv och service, finns det behov av en tydligare strukturerad bastrafik året runt, baserad på replipunkter och kärnöar. Genom en allmän trafik året runt till en replipunkt på fastlandet kan arbets- och skolresor underlättas samt även resor till och från kommuncentrum.

Kärnöar fungerar som bytespunkter för kringliggande öar. En replipunkt ska vara en väl fungerande knutpunkt för resande och godstransporter samt fungera som en bytespunkt mellan transporter och resor på land och vatten. Med ett ökat resande och ett ökande behov av transporter på vattnet, så behövs en förbättrad infrastruktur. Det handlar om att tillgodose behovet av bränsle, lastning och att bryggor och kajer är funktionsdugliga.

Trafikförvaltningen har påbörjat en sjötrafikutredning för att utreda regionens kollektiva sjötrafik i enlighet med de behov av förbättringar som bland annat Österåkers kommun formulerat. Det finns dock i nuläget inget resultat att presentera från utredningen.

Resor och transporter på land

Längs fastlandets kuststräcka och på Ljusterö finns stora möjligheter för resor och transporter på land. Längre ut i skärgården ersätts landtransporterna i större utsträckning av sjötransporter, men fortsatt utgör landtransporter en viktig förutsättning. Färjetrafiken mellan Östanå och Ljusterö utgör en

viktig länk mellan fastlandets transporter och vidare transporter och resor på Ljusterö och fortsatt ut i skärgården. Hur vägar och stråk är utformade har stor betydelse för de transporter som sker längs kusten och i skärgården och har stor betydelse för oskyddade trafikanter gällande trygghet och säkerhet, samt försörjning av service.

Effektiva och funktionella gods- och leveranstransporter

Till fastlandets kuststräcka och skärgården fraktas mycket gods och det sker många leveranser, till både företag, verksamheter och privatpersoner. Transporterna hanterar varor av olika slag däribland byggmaterial och farligt gods. Genom färjan mellan Östanå och Ljusterö går många gods- och leveranstransporter, även via vattenvägarna och centrala bryggor. För näringslivet är ett tillgängligt och tryggt transportsystem, både på land och vatten, viktigt för att tillskapa konkurrenskraftiga verksamheter längs fastlandets kust och i skärgården. Genom en effektiv och funktionell hantering av gods- och leveranstransporter så kan ett tryggt försörjningsnät tillskapas och i och med det en trygghet både för privatpersoner och verksamheter i kust och skärgård.

Finnhamn.

Planeringsriktlinjer

Beakta Ljusterö Åsättra som en funktionell replipunkt.

Ljusterö Åsättra ska ges förutsättningar att bli en ändamålsenlig replipunkt och därmed stödja ett mer funktionellt och effektivt resande i skärgården. Vid planläggning ska hänsyn tas till väganslutning, hantering av vintertrafik samt behov av att separera personresor och godshantering. Hänsyn till ytor för bunkring och omlastning måste ses över.

Verka för ett utvecklat och säkert lokalt gång- och cykelvägnät.

Utveckling av trygga, säkra och attraktiva gång- och cykelkopplingar ska ske genom samverkan med olika väghållare.

Planera och verka för en funktionell och effektiv kollektivtrafik i kust och skärgård.

Genom samverkan med Region Stockholm, Trafikverket, enskilda väghållare och bryggägare arbeta för en funktionell och effektiv kollektivtrafik längs kusten och i skärgården. Skapa tydliga stråk och förutsättningar för att öka tillgängligheten till kollektivtrafiken.

Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan.

Inom ramen för pågående planer och utredningar arbeta för att minska klimatpåverkan av transporter genom att bidra till att skapa förutsättningar för ett effektivt och när det passar, ett samordnat transportsystem både för personresor och godstransporter.

Ge förutsättningar för en funktionell sjötrafik.

Verka för en behovsbaserad och funktionell utformning av transportsystemet på vattnet med tydliga kopplingar till landbaserad trafik.

Tillgodose riksintresset Furusunds- och Husaröleden.

Gör hållbara avvägningar mellan riksintresset för Furusunds- och Husaröleden för sjötransport och naturvärden.

Verka för ett mer jämställt och jämlikt transportsystem.

Transportsystemet ska vara tillgängligt för alla.

Verka för en utbyggd laddinfrastruktur.

Kommunen ska verka för en utbyggd laddinfrastrutkur samt samverka med berörda aktörer för att möjliggöra utvecklad laddinfrastruktur på strategiska platser såsom gästhamnar, parkeringsplatser och lokala knutpunkter.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

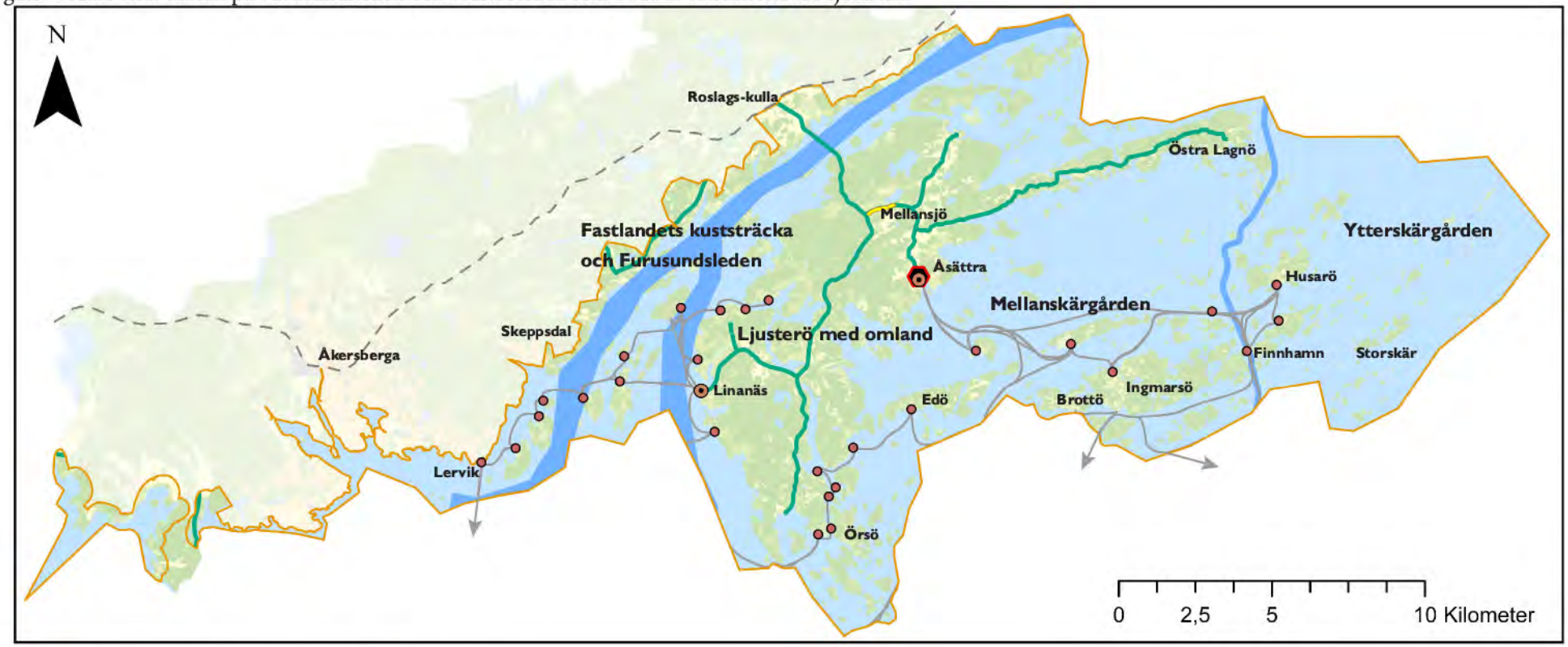
- Utveckla rekreativa gång- och cykelstråk
- Planera och verka för utbyggd och utvecklad kollektivtrafik regionalt och i kommunen
- Verka för ett transportsystem som bidrar till utveckling av en levande skärgård
- Möjliggör hållbara resmönster
- Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan
- Planera för effektiva godstransporter
- Planera för ett framkomligt, säkert och robust bilvägnät
- Planera för ett effektivt nyttjande av parkering
- Nyttja befintlig infrastruktur mer effektivt
- Verka för stärkta kopplingar till regionala målpunkter

Intressekarta transport & mobilitet

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till transport och mobilitet bör tas. Aspekter som bryggor, cykelvägar, viktiga transportsamband för buss och båt redogörs. Vidare visar kartan på Furusundsleden och Husaröleden som båda är riksintresse för sjöfarten.

Näringsliv och service

I detta avsnitt beskrivs näringsliv och service som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Marina näringar

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det över 60 företag inom den marina näringslivssektorn. Från marinor och båtvarv till sjötaxi och fiskodling. Närheten till vattnet har varit en förutsättning för många av dessa företag och utgör fortfarande en viktig del i var dessa verksamheter väljer att etablera sig. Infrastruktur som skapar tillgänglighet i form av bryggor och allmänna sjösättningsramper är viktiga aspekter att ta hänsyn till i utvecklingen av det marina näringslivet. Elförsörjning, VA-lösningar och ökad tillgänglighet till kollektivtrafik uppfattas också som viktiga aspekter för att stödja en fortsatt utveckling av kusten och skärgårdens marina näringar.

Dagens och framtidens teknik visar på andra mark- och vattenbehov än vad de marina näringarna har behövt historiskt. Det finns en ökad efterfrågan på båtplatser och många marina företag i kommunen ser möjligheten att utvidga sina verksamheter. Genom innovativa lösningar och en mer effektiv markanvändning så ser de marina näringarna att mark kommer att kunna frigöras för sektorns växande behov, dock finns det ett ökat ytbehov både på land och i vattnet trots effektiviseringsåtgärder. Genom en strategisk utveckling kan det marina näringslivet växa på ett hållbart sätt med hänsyn till naturvärden och allemansrättslig tillgänglighet.

Utveckling av marina näringar kommer att kräva noggranna utredningar av ekologisk, fysisk och kemisk påverkan för möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormerna.

Areella näringar

Längs fastlandets kust och i skärgården finns många jordbruksföretag. Där de verkar utgör de en av de grundläggande förutsättningarna för en levande landsbygd och skärgård. De bidrar till ett öppet landskap, till lokala verksamheter, till möjligheter till andra verksamheter inom till exempel besöksnäringen, etcetera.

Jordbrukssektorn i Stockholms skärgård står inför utmaningar både i form av pensionsavgångar bland lantbrukarna och låg lönsamhet. Regionen ser att antalet djurhållande gårdar minskar, vilket innebär igenvuxna marker, minskad biologisk mångfald och negativ påverkan på kulturlandskapet.

Kulturlandskapet rymmer stora kultur- och naturvärden och är starkt kopplat till fastlandets kust och skärgårdens identitet. Från ängsmarker till betade strandängar med ett rikt fågelliv utgör dessa miljöer viktiga delar av det levande landskapet längs kusten och i skärgården. Ett landskap som bibehålls genom ett aktivt brukande av marken, jordbruk, skogsbruk och djurhållning.

Jordbruket i Sverige anses bli ännu viktigare i och med klimatförändringarnas påverkan på livsmedelsförsörjningen. Stockholms län ser en trend med ett ökat antal små gårdar, ofta med specialiserad produktion av bland annat handelsgrödor. Hänsyn måste tas till möjligheterna att bedriva lantbruk längs fastlandets kust och i skärgården och därmed bidra till livsmedelsförsörjningen samt bibehållandet av det identitetsskapande natur- och kulturlandskapet. Det handlar således om hänsyn till marktillgång men även att fungerande infrastruktur finns för att bedriva de areella näringarna. I Österåkers kommuns jordbruksmarksstrategi från 2020 beskrivs jordbrukets värden mer ingående.

Skogsbruk är också en viktig näring längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. På norra Ljusterö finns

stora skogar med ett aktivt skogsbruk, medan de mindre skogarna längre ut i skärgården används delvis för djurhållning.

Besöksnäring

I Österåkers kommun finns det en betydande besöksnäring i skärgården och längs fastlandets kust. För såväl utflyktsmål som service och transporter har besöksnäringen en stor betydelse och påverkar bl.a. antalet arbetstillfällen och ekonomin. Under sommarhalvåret ökar arbetstillfällena som mest. För att skapa en levande kust och skärgård är det viktigt att ta hänsyn till förutsättningarna för en stark besöksnäring året om och därmed bidra till ökade arbetstillfällen.

Idag finns det en brist på övernattningsmöjligheter i anknytning till de utflyktsmål och platser, längs fastlandets kust och i skärgården, som turisterna besöker. För att möjliggöra en mer hållbar långsiktig besöksnäring behöver hänsyn tas till besökarnas behov, i form av övernattning och annan typ av service. Vidare måste utvecklingen av besöksnäringen och turismen ske med hänsyn till kultur- och naturvärden för att och bidra till en hållbar besöksnäring och turism.

I översiktsplan 2040 beskrivs att målpunkter i form av mötesplatser eller aktivitetsytor i kommunen ska utvecklas. Det kan vara platser med höga kultur- eller naturvärden och platser i vattennära lägen med särskild potential som görs mer tillgängliga. Österåkers unika kulturarv ska tas tillvara och utvecklas. Det kan gälla både kulturmiljöer men även arvet efter de konstnärer och andra kulturutövare som företrädesvis verkade i skärgården.

I detta tematiska tillägg till översiktsplanen ges vägledning och förslag som på olika sätt bidrar till en utvecklad besöksnäring i kusten och skärgården. Exempelvis utvecklad infrastruktur, teknisk försörjning, lokala knutpunkter, områden där hänsyn ska tas till höga värden samt badplatser att utreda.

Offentlig och kommersiell service

Ett flertal platser längs kusten och i skärgården erbjuder idag olika sorters offentlig och kommersiell service. Från skolverksamhet på Ljusterö och Ingmarsö, till livsmedelsbutiker både på Ljusterö och i mellanskärgården. Tillgången till service är en förutsättning för människor att bo, verka och leva längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Omsorg finns i form av särskilda boenden samt äldreomsorg centralt belägna vid Mellansjö på Ljusterö. Närheten till distriktsköterska och hemtjänst bidrar och är en viktig aspekt för att kunna leva, bo och verka längs kusten och i skärgården hela livet.

Idag har skolan längs kusten och i skärgården generellt en god kapacitet. Framåt i tiden kommer dock antalet skolelever generellt att överstiga antalet platser.

Lokalt företagande

Näringslivet längs fastlandets kust och i skärgården präglas av ett lokalt företagande, inom branscher som byggverksamhet och restauranger samt företagstjänster. Effektiva transporter av varor och gods är en viktig förutsättning för det lokala näringslivet. Många av de lokala företagen har även en lokal kundbas, utöver från de besökare som kommer under sommarhalvåret. I Österåkers kommun finns flera olika föreningar för lokalt företagande, som syftar till att skapa nätverk och kontakter företag emellan. Lokalt företagande är en viktig grund för näringslivet i skärgården och innebär ökade möjligheter för personer att bo och leva i skärgården och längs fastlandets kuststräcka.

Linanäs brygga på Ljusterö.

Planeringsriktlinjer

Planera med hänsyn till skolverksamheternas behov.

Utbyggnadsbehovet av skolor och pedagogiska verksamhet ska ske i samklang med övrig utveckling längs fastlandets kust och i skärgården. Tillgång till skola och pedagogisk verksamhet ska vara god.

Planera för det marina näringslivets behov av mark och hållbar utveckling.

Vid utveckling av kust- och skärgårdsområden ska behovet av mark för de marina näringarna beaktas. De marina näringarna ska koncentreras till strategiska platser där förutsättningarna till nödvändig infrastruktur är god.

Stärk Ljusterö Åsättra som replipunkt och viktig nod för näringslivet.

Ljusterö Åsättra med sin funktion som Österåkers kommuns replipunkt ska förstärkas samt potentialen utnyttjas för näringslivets behov i samordning med övriga behov och krav på en replipunkt.

Verka för en hållbar utveckling av besöksnäringen.

Möjligheter ska ges besöksnäringen att utvecklas hållbart med hänsyn till natur- och kulturvärden.

Planera för ett flexibelt och funktionellt näringsliv.

Vid utveckling av näringslivet ska potentialen för samordning och samnyttjande av gemensamma ytor och lokaler tillgodoses. Fysisk struktur som möjliggör ökad flexibilitet ska värnas.

Beakta jordbruksföretagens kombinationsverksamheter.

Vid planläggning och anläggning eller andra beslut ska hänsyn om möjligt tas till jordbruksföretagens andra näringslivsverksamheter som till exempel uthyrning av båtar, stugor och mark. Möjligheterna att utveckla eller generationsväxla en fungerande jordbruksverksamhet ska om möjligt vägas in vid bygglovsprövning.

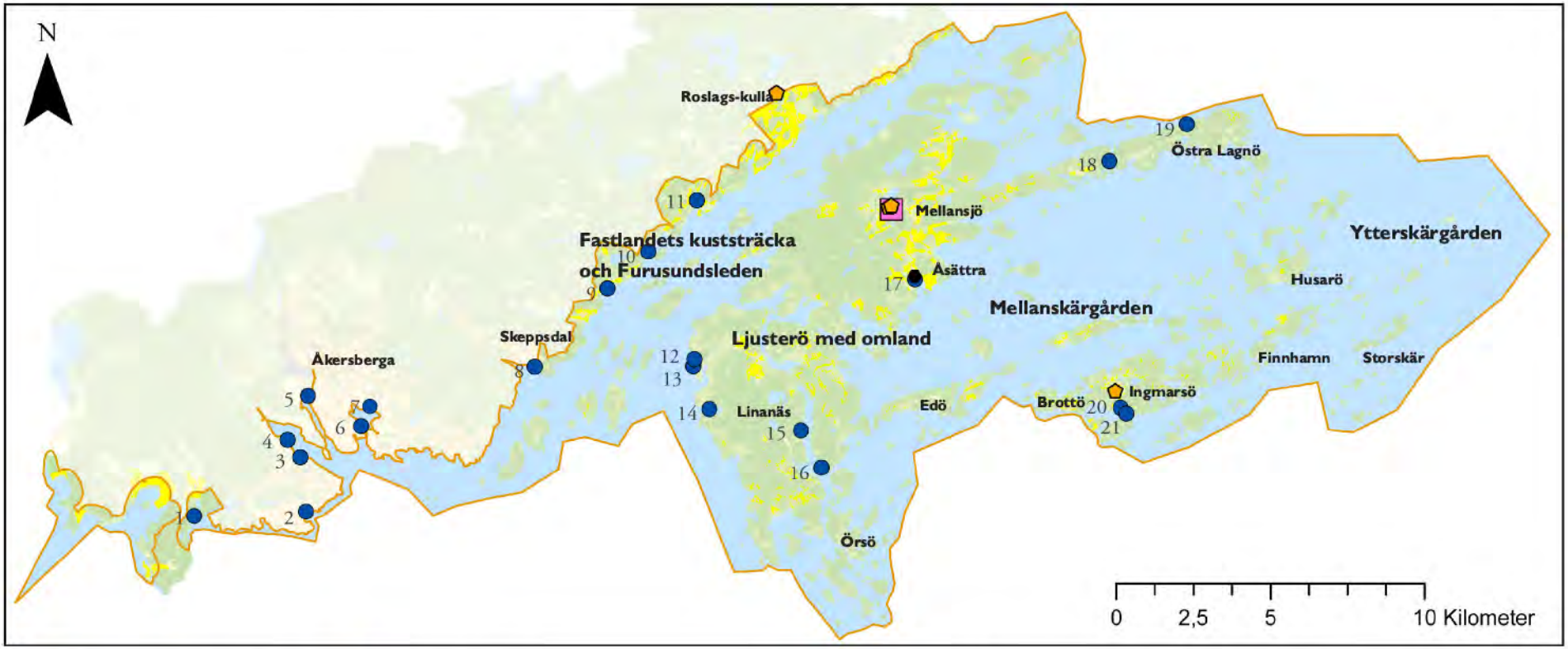
Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Skapa förutsättningar för näringslivet i hela kommunen att växa
- Stärk näringslivet kopplat till de lokala knutpunkterna
- Ta tillvara på skärgårdens och landsbygdens förutsättningar som besöksnäring
- Verka för en långsiktig hållbar användning av jordbruks- och skogsmark.
- Skapa förutsättningar för djurhållning

Intressekarta näringsliv och service

Kartan visar nuläge samt var i kommunen särskild hänsyn till näringsliv och service bör tas. Befintliga varv och marinor redogörs på kartan tillsammans med jordbruksmark och lokaler för vård och omsorg samt skola och annan pedagogisk verksamhet.

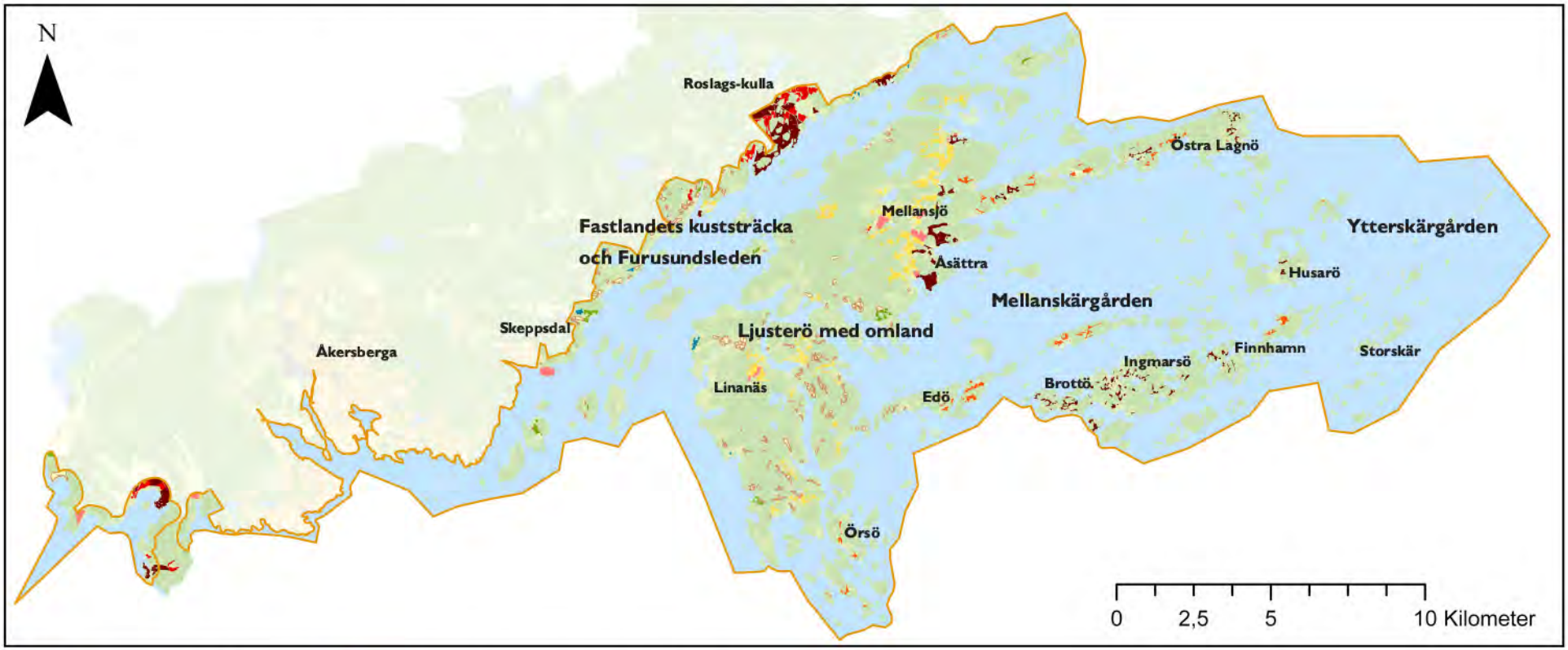

Avgränsning Kust & Skärgård
Jordbruksmark
Replipunkt
Varv och marinor
Vård och omsorg
Skola, förskola och pedagogisk verksamhet

Varv och marinor:
1. Säbyvikens marina
2. Björnhammarvarvet
3. Svinninge båtsällskap
4. Svinninge marina
5. Trälhavets båtklubb
6. Marinan Österskär
7. Margretelunds villaägareförening
8. Skärgårdsstads marina
9. Alsviks varv sjötjänst
10. Nykvarns varv
11. Dyviks marina
12. Sjöbergs varv
13. Linanäs
14. Alm's varv och glasmästeri
15. Ramsmora båthamn
16. Hummelmora varv och snickeri
17. Åsättrafladen
18. Klintsundet
19. Östra Lagnö båtbryggeri och varv
20. Eriksson båtbryggeri
21. Eklunds varv

Jordbruksmarkens värden

Kartan visar hur kommunens jordbruksmark är värderad och vilken jordbruksmark som det behöver tas hänsyn till. Jordenbruksmarken är färgkodad och visar att jordbruksmarken innefattar fler värden, exempelvis även natur- och kulturvärden.

Avgränsning Kust & Skärgård

Jordbruksmarker med:

- Naturvärden
- Kulturmiljövärden
- Värden för friluftsliv/rekreation
- Naturvärden och värden förfriluftsliv/rekreation
- Kulturmiljövärden och värden för friluftsliv/rekreation
- Naturvärden och kulturmiljövärden
- Naturvärden, kulturmiljövärden och värden för friluftsliv/rekreation
- Inga värden för natur, kulturmiljö eller friluftsliv identifierade

Friluftsliv och turism

I detta avsnitt beskrivs friluftsliv och turism som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Friluftsliv

Friluftsliv har stor betydelse för fysisk och psykisk hälsa och bidrar positivt till den gemensamma folkhälsan. Studier visar på att promenader och vistelse i naturen har en avstressande effekt och kan påskynda återhämtning efter sjukdom. Friluftslivet bidrar även till en ökad förståelse för naturen, en ökad social gemenskap och landsbygdsutvecklingen, då det skapar förutsättningar för besöksnäringen genom naturturism.

Att vara ute i skog och mark är det som oftast förknippas med friluftsliv, men det finns även ett marint friluftsliv. Det består av flera aktiviteter så som exempelvis bad, fritidsfiske, fritidsbåtar, paddling och skridskoåkning. Marint friluftsliv kan också innefatta besök till olika kulturmiljöer såsom fyrar, lotsplatser, fiskelägen och aktiviteter som vrakdykning.

I Österåker utgör kusten och havet ett viktigt värde som behöver göras mer tillgängligt. I skärgården finns goda möjligheter till ett aktivt båtburet friluftsliv.

På Ljusterö finns flera rekreationsskogar med tysta områden samt utsiktsplatser och värdefulla natur- och kulturvärden. Det finns finns även stora rekreationsvärden i mellan- och ytterskärgården i form av naturhamnar, skog och våtmarker.

Turism

Österåker är en stor besökskommun med dagsbesökare och turister. Besökare och turister kommer för att uppleva Österåkers unika kust- och skärgårdsmiljö. Med museum, golfbana och platser tillägnade konst, båtliv, militärhistoria och livet som skärgårdsbo finns det mycket att upptäcka. Föreningar och byalag arbetar aktivt för att hålla traditioner levande och utvecklar gemensamt ett innehållsrikt kultur- och föreningsliv som lockar boende som besökare.

Naturturism är en växande näring som kan bidra till hållbar utveckling, både ur ett socialt och ekonomiskt perspektiv. I Österåkers kust och skärgård finns en mängd potentiella platser att utveckla som besöksmål för naturturism och samtidigt stärka och förtydliga grönstrukturen i kommunen. Naturturismen är bunden till naturen som utgör själva motivet för resan och besöket. Naturen som resurs måste därför användas på ett ekologiskt hållbart sätt och på dess egna villkor.

Österåkers kommun samverkar med flera aktörer inom turismsektorn som tillexempel Visit Roslagen och Stockholm Archipelago för att informera och bidra till ökad kunskap om skärgården som turistmål.

Tillgänglig turism och friluftsliv

Trots gott om natur för friluftsliv, rekreation och naturturism, kan tillgängligheten vara begränsad. Det kan bero på fysiska barriärer så som vägar, en brist av faciliteter som till exempel toaletter, möjligheten att kunna röra sig fritt på platsen, en god ljudmiljö och ett gott bemötande. Tillgängligheten till en plats är också kopplad till den information som finns om platsen och möjligheten att ta del av den. För att en plats ska uppfattas som tillgänglig behöver dessa tillgänglighetsaspekter utvecklas för att de ska uppfattas som en plats som tillgänglig.

Samverkan mellan olika aktörer inom turism och friluftsliv är en förutsättning för att tillgängliggöra och marknadsföra Österåkers kommuns målpunkter för friluftsliv och turism.

Planeringsriktlinjer

Planering ska ske med hänsyn till det rörliga friluftslivet.

Längs kusten och i skärgården finns utpekade områden för friluftsliv och vid planering ska hänsyn till dessa områden samt möjligheten att röra sig mellan dem tas.

Ta hänsyn till allemansrätten.

Vid planering ska hänsyn till allmänhetens möjlighet att nyttja allemansrätten tas. I befintlig bebyggelse bör samverkan med fastighetsägare ske, för att öka allmänhetens tillgång till rekreationsmiljöer. På vatten ger lagstiftningen stora möjligheter att röra sig fritt, under förutsättning att det inte stör, förstör eller skräpar ner.

Planera för god tillgång till bebyggelsenära skogs- och naturområden.

Tillgång och tillgängligheten till större strövområden (större än 30 hektar) i bebyggelsenära lägen ska varagod. Vid exploatering bör hänsyn tas till friluftslivet och tysta områden.

Värna det båtburna friluftslivet.

Hänsyn ska tas till det båtburna friluftslivets möjlighet att finnas och utvecklas i kommunen. Kommunen värnar om möjligheten att vistas i naturhamn och detta ska ske på ett sätt som inte skadar naturen.

Båtturismen ska utvecklas med hänsyn till vattenmiljön.

Utveckla båtturismen på ett sådant sätt att den inte påverkar vattenmiljön negativt. Detta kan ske både vad gäller regler och praktiska åtgärder, som exempelvis anlagda bojar istället för fri ankring.

Besöksmål ska utvecklas tillgängliga för alla.

Besöksmål ska utvecklas tillgängliga för alla med hänsyn till befintliga värden. (Se under rubriken "tillgänglig turism och friluftsliv").

Samverka med skärgårdsstiftelsen.

Kommunen ska i samverkan med skärgårdsstiftelsen verka för en mer hållbar turism och nyttjande av skärgården med mindre miljöpåverkan.

Ta hänsyn till turismens möjlighet att verka och utvecklas.

Vid de utpekade målpunkterna för turism och andra lämpliga platser ska hänsyn till turismens möjlighet att verka och utvecklas tas.

Planering ska ske med hänsyn till idrott.

Arbeta för att ge förutsättningar till de grupper som bedriver eller önskar bedriva idrottsverksamhet längs kusten och i skärgården att locka fler deltagare och vidta de åtgärder som krävs för att kunna utföra verksamheten. Det är viktigt att ge stöd till dem som ofta ideellt förbättrar folkhälsan och lockar ut folk i den vackra kustmiljön. Aktuella grupper kan exempelvis vara swimrun, vindsurfing och kanotister.

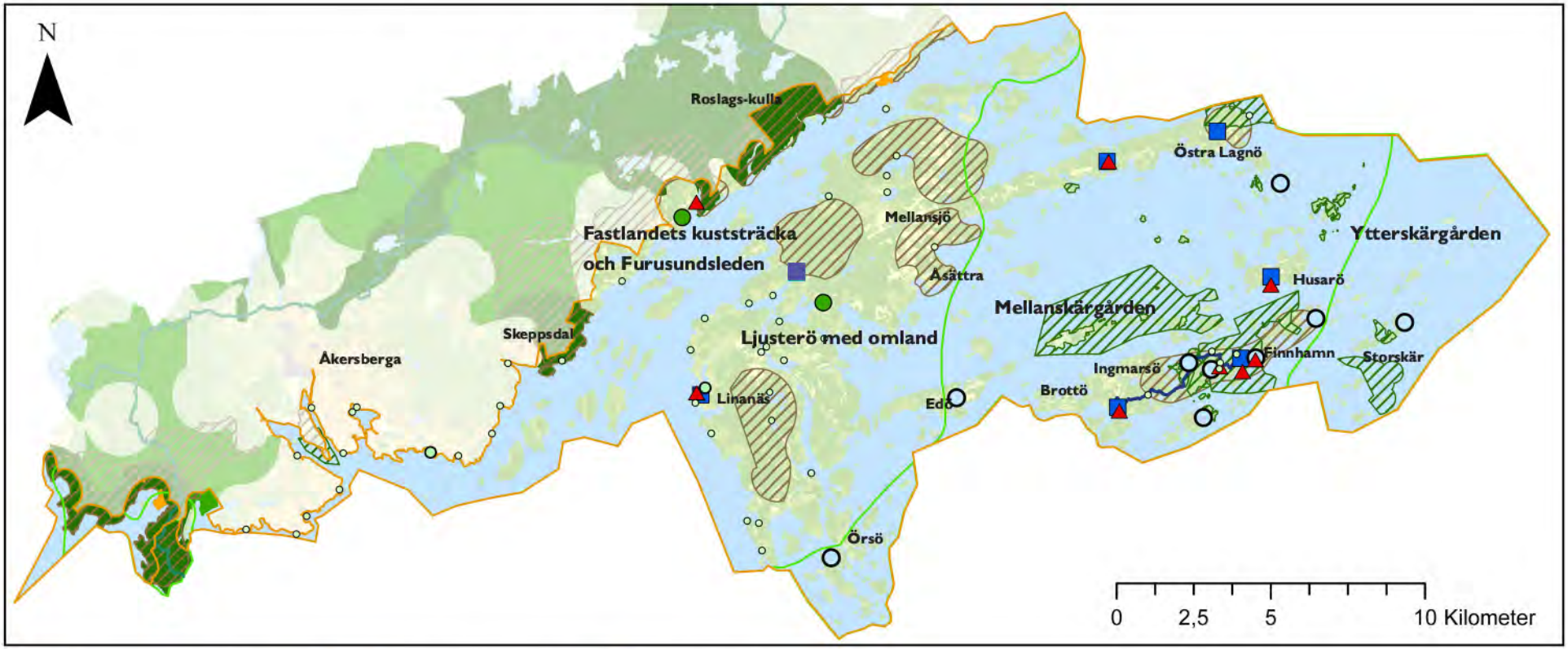
Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Planera för god tillgång till tätortsnära natur.
- Säkra tillgången till bostadsnära parker och naturmiljöer.
- Utveckla Österåkers rekreativa stråk och miljöer.
- Utveckla tillgängligheten till kust- och sjönära strövområden.
- Ta tillvara på skärgårdens och landsbygdens förutsättningar för besöksnäring.
- Viktiga hamnar ska ges förutsättningarna att utvecklas och ny bebyggelse för bostäder och/eller bebsöksnäring ska utredas i anslutning till dessa.
- Kultur- och fritidsutbudet ska ges förutsättningar att stärkas, särskilt i Mellansjö och Linanäs-Laggarsvik.

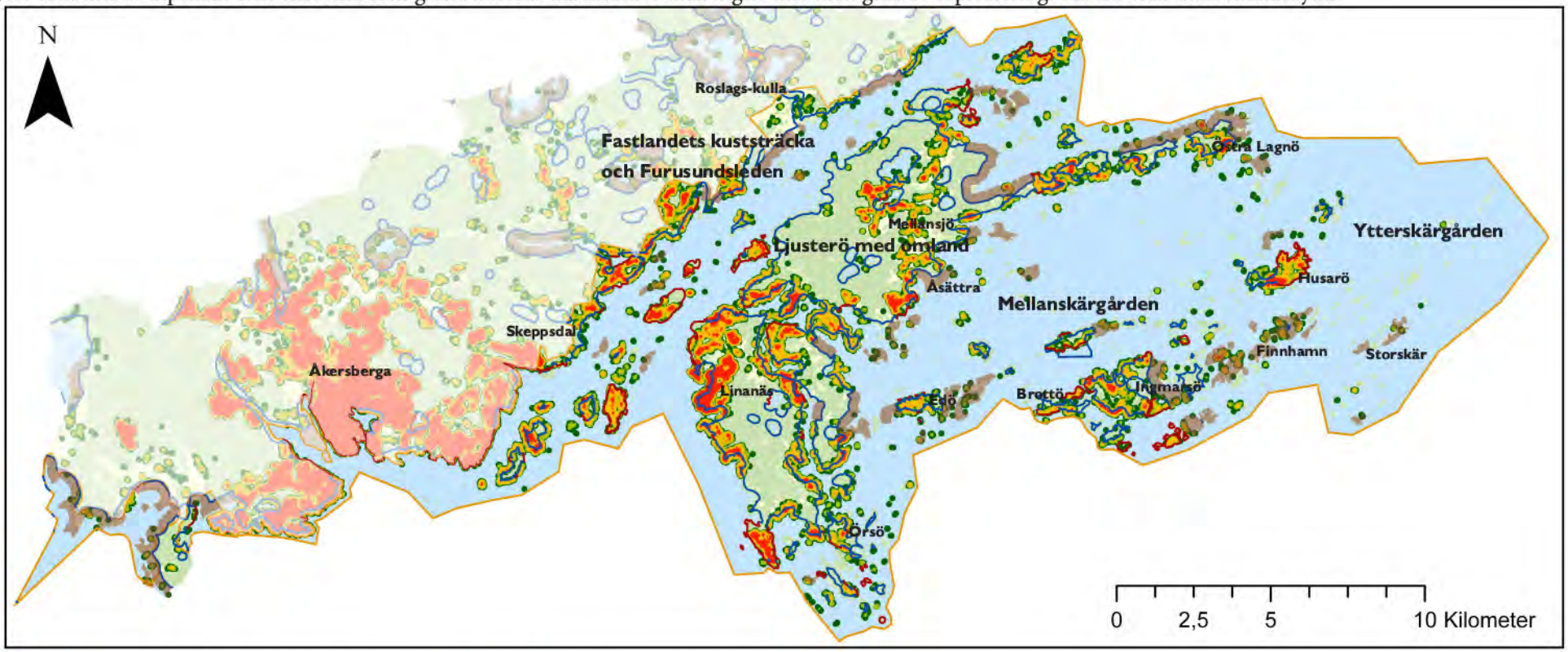
Intressekarta turism och friluftsliv

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till turism och friluftsliv bör tas. Kartan redogör för olika typer av skyddad natur samt värdefulla platser för turismen och friluftslivet, som till exempel naturhamnar, badmöjligheter och gästhamnar.

Hänsynskarta stränder

Kartan visar exploateringsgraden i Österåkers kommun och områden med låg exploateringsgrad där hänsyn bör tas för att fortsatt möjliggöra tillgänghet till vattnet. De ytor som inte är utpekade eller redovisas som gröna innebär kuststräckor med ingen eller liten grad av exploatering. Kartan visar även strandskydd.

Avgränsning Kust & Skärgård
Utvidgat strandskydd
Gräns för strandskydd
För strandskydd se gällande detaljplan
Mindre exploatering
Tydlig exploatering
Kraftig exploatering
Mycket kraftig exploatering

Kultur- och naturmiljö

I detta avsnitt beskrivs kultur- och naturmiljö som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Kulturmiljö

Kulturmiljö avser den av människan påverkade fysiska miljön, allt från enskilda stenrösen till moderna stadsstrukturer. Kulturmiljön är en stor tillgång i ett samhälle. Läsbara spår av ett områdes historia ger platsen identitet och sammanhang.

Kusten och skärgården innehåller flera olika typer av kulturlandskap och landskapsvariation med skärgårdsjordbruk, herrgårdslandskap, åkerbruk och skogslandskap. Närheten till havet har historiskt spelat stor roll i kommunen.

Österåkers kommuns kulturmiljöprogram *I Roslagen* redogör för flera kulturmiljöer längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Inom det tematiska tillägget finns flera gårds- och herrgårdsmiljöer med Rydboholm i söder, Östanå i norr och Marum i skärgården. Längs kusten finns även intressanta fornlämningar så som Knaborg och runstenen vid Stavs äng.

På Ljusterö och Ingmarsö finns gamla skärgårdsbyar, fornlämningar och småskaligt skärgårdsjordbruk som tillsammans bildar värdefulla kulturlandskap.

Kulturmiljön förändras hela tiden och byggs på med nya spår av människans verksamhet. All kulturmiljö har en gång varit en samtida miljö, levd och brukad av människor. Vid planering är det därför viktigt att se till vilka som är de definierande värdena i den samtida strukturen, arkitekturen konsten och användningen av olika platser. Genom att tillvarata dessa värden, skapas möjligheter till framtida kulturmiljöer.

Grönstruktur

Naturen längs fastlandets kust präglas av ett sprickdalslandskap med långsträckta dalgångar och branter.

Höga naturvärden finns knutna till de områden med ädellövskog, som tillsammans bildar ett viktigt ekologisk spridningssamband längs med kusten. Med spridningssamband menas naturtyper och livsmiljöer för växter och djur och hur de hänger samman. Fungerande spridningssamband för olika naturtyper är en viktig del i kommunens gröna infrastruktur.

På flera platser längs kusten finns även åker-, ängs- och betesmarker med höga natur- och kulturmiljövärden.

Skärgården präglas av ett småbrutet och delvis kargt landskap. På Ljusterös nordvästra kuststräcka finns ädellövskog liksom hagmarker och mindre områden med äldre barrskog. På nordöstra och södra delen av ön finns ett levande kultur- och jordbrukslandskap med naturvärden kopplat till hagmarker och bryn-miljöer samt ädellövskog.

Östra och västra Lagnö består av ett småbrutet landskap, liksom flera av de stora öarna i mellanskärgården såsom Husarö, Äpplarö, Särsö och Kålgårdsön som är en del av Ingmarsö. Fortfarande finns inslag av ängs- och betesmarker med artrik flora, även om de på flera platser hotas av igenväxning. Lundartade lövskogar förekommer på flera ställen och en del gamla lövträd förekommer, framför allt ek, alm och ask.

På Ingmarsö finns en väl bevarad skärgårdsbebyggelse och ett jordbruk som ännu är i drift. Ön har ett ljust öppet skogslandskap med mindre åkertegar, ängar och hagar med rik flora.

Ytterskärgården består av många öar, kobbar och skär. På de större öarna finns inslag av mullrikare jordar och här finns en frodigare kalkgynnad vegetation. Flera av de större öarna bär spår av tidigare bete och strandzonerna kan många gånger fortfarande hysa hävdgynnade växter. Ytterskärgårdens unika miljöer är extra känsliga för störning, inte minst den rika sjöfågelfaunan. De mindre öarna utgörs tills stor del av karga hällmarker.

De störningskänsliga miljöerna i kust och skärgård både på land och i vatten, är komplexa och mycket är fortfarande oklart om dessa ekosystem och effekterna av mänsklig påverkan, såsom tillförsel av näringsämnen, storskaligt fiske, förekomsten av miljöskadliga ämnen och klimatförändringarna. Livsmiljöer med livskraftig fauna i balans, präglade av biologisk mångfald som hyser plats åt en stor variation av arter och individer är nyckeln till hållbara ekosystem. Miljöövervakningen i länet visar dock att vissa arter ökat kraftigt i antal, som till exempel skarv, säl och spigg, medan andra arter istället minskar som t.ex. ejder, öring och gädda. Att öka kunskapen om vad som ligger bakom dessa trender och vad utvecklingen får för konsekvenser för ekosystemen, är av stor betydelse.

Blåstruktur

Österåkers kommun har en mångfald av naturtyper och detta gäller även vattenmiljöerna. I den frodiga innerskärgården, med dess vikar, finns goda förutsättningar för fiskars uppväxt och lek. Yttre skärgården med sitt klara vatten, är en känslig och relativt ostörd miljö, viktig för de arter som lever där. Dessa miljöer är även populära som rekreations- och turistmål. De olika delarna av skärgården har alla stora naturvärden men skiljer sig åt, vad gäller hur de bör förvaltas och utvecklas.

I Österåkers kommuns kust- och skärgårdsområden finns många platser med höga naturvärden, till exempel grunda skyddade vikar med mycket växtlighet, rena sandbottnar och sund med strömmande vatten. I kommunen finns även flera havsmynnande vattendrag som erbjuder viktiga sötvattensmiljöer för olika arter, bland annat fungerar dessa platser som viktiga reproduktionslokaler för abborre och gädda. Dessa viktiga och känsliga vattendrag har ofta vandringshinder i form av dammar, borttagandet av våtmarker och riskerar därför att torka ut periodvis.

Att bevara en värdefull miljö, är mer resurseffektivt än att försöka återskapa värden som gått förlorade. Det är därför betydelsefullt att bevara vissa typer av miljöer som har stora värden och även miljöer med ovanliga värden. Detta måste beaktas vid utveckling av kust och skärgården. De mest känsliga och värdefulla miljöerna, de grunda beväxta vikarna, utgör oftast även de mest attraktiva för besöksnäringen och för utveckling av bryggor, varv och marinor.

Om exploatering istället sker i mindre känsliga, mer exponerade, områden skulle det vara av stort värde för framförallt de grunda vikarnas naturvärden.

Miljökvalitetsnormer för vatten

Österåkers kommun har flera vattenförekomster som till år 2021 eller senast 2027 ska uppnå miljökvalitetsnormerna god ekologisk status och god kemisk status enligt vattendirektivet. Detta är

ett omfattande regelverk som inkluderar allt från föroreningar i vattnet till vandringshinder i vattenmiljön. Föroreningar från bebyggelse, jordbruk, marinor, varv, fritidsbåtshamnar, samt båtar är en bidragande faktor till vattenförekomsternas status. Åtgärder måste till för att uppnå god ekologisk och kemisk status. Kommunen ska utreda samt följa upp att vattenmiljöer inte påverkas påtagligt negativt och att miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten inte påverkas avseende både ekologisk och kemisk status.

Österåkers kustvatten uppnår inte kraven för dessa normer och åtgärder behöver vidtas för att uppfylla kraven. Förslag på åtgärder kommer att tas fram inom ramen för arbetet med lokala åtgärdsprogram för vatten i Österåkers kommun.

Vid utveckling och planering är det viktigt att arbeta utifrån de riktlinjer och vägledningar som beskrivs i Österåkers kommuns dagvattenstrategi samt följa kommunens övriga styrdokument som redogör får åtgärder med syfte att förbätta miljökvalitetsnormerna för vatten.

För att uppnå miljökvalitetsnormen kommer det krävas åtgärder i Österåker men även i våra grannkommuner som vi delar vattenförekomsterna med. För kommunens största havsmynnande vattendrag Åkers kanal finns en samverkan mellan Norrtälje, Vallentuna och Österåker som heter Åkerströmmen vattenvårdssamverkan, som arbetar med åtgärdsförslag.

Skyddade områden

Majoriteten av kommunens skyddade områden finns i kust- och skärgårdsområdet. Flertalet av reservaten utgör exempel på mellanskärgårdsnatur med hällmarker, barrskogar, lövskogar, odlingsmarker, badklippor och skyddade naturhamnar. På fastlandet finns ett antal Natura 2000-områden som utgörs av kulturpräglade trädklädda gräsmarker och strandängar. För att värna det särpräglade landskapet är delar av kust och skärgården också utpekade som riksintresse för naturvård, kulturmiljö och friluftsliv.

Trots att många av kommunens skyddade områden finns längs kusten och i skärgården, så finns det väldigt få skyddade vattenområden. Det enda lagliga skydd som gäller i kommunens vatten är strandskydd vilket sträcker sig 100-300 meter (upp och ut) från strandlinjen. Åtgärder inom strandskyddat område, får utföras endast om det finns särskilda skäl.

Ett kulturrreservat finns på Brottö i mellanskärgården och utgör ett exempel på ett levande skärgårdsjordbruk (*se intressekarta för kulturmiljö*).

Strandskydd

Då Österåkers kommun har ett omfattande kustområde, är strandskyddet en viktig fråga i utvecklingen av kommunen. Det påverkar både utvecklingen av tätorten, möjligheten att bedriva verksamheter och förutsättningar för byggnation och annan utveckling av fastigheter i skärgården.

Allemansrätten ger stora möjligheter att nyttja skärgårdens vatten och det tillåts att komma nära bryggor och fastigheter, under förutsättning att du inte stör, skräpar ner eller förstör.

Strandskyddet är en strikt lagstiftning och att äga en strandtomt i skärgården, eller bedriva en verksamhet ger inte automatiskt rätt att ha en brygga på din fastighet. En utveckling av skärgården behöver därför ske i enlighet med strandskyddslagstiftningen och enskilda intressen som privata bryggor och verksamheter kan behöva stå tillbaka för allmänna intressen, som tillgänglighet för friluftslivet och bevarande av känsliga miljöer. Kommunen stöder en utveckling av kust och skärgård och vill i den mån det är möjligt, underlätta för personer som bor och verkar i skärgården. Detta omfattar även prövning av strandskyddsdispenser. I och med att föreslagen utveckling av bostäder och verksamheter främst ligger inom redan befintliga strukturer möjliggörs dock till stor del en utveckling utan strandskyddsdispens. Övriga platser för utveckling som ligger inom strandskyddat område ska prövas enligt Miljöbalken, se informationsrutan på nästa sida. Ansvaret för att pröva strandskyddsdispanser delas med länsstyrelsen, som har möjlighet att överpröva kommunens beslut.

Strandskydd

Österåkers kommun består av ett stort kustområde och strandskydd gäller generellt i hela detta område, om det inte har upphävts i planbestämmelser. Strandskydd gäller från strandlinjen och 100 meter ut i vattnet samt 100 meter upp på land. I utvalda områden som bedömts ha stort värde för allmänhetens tillgänglighet har skyddet förlängts upp till 300 meter från strandlinjen. Vilka områden som är berörda av utökat strandskydd har beslutats av Länsstyrelsen.

Strandskyddets syften är att upprätthålla allemansrättslig tillgänglighet i strand området och att skydda växt- och djurlivet där. Enligt 7:13§ miljöbalken är meningen att varaktigt upprätthålla dessa värden och även områden som inte frekventeras av friluftslivet, eller har stora biologiska värden ska skyddas, då dessa i framtiden kan få ett större värde för strandskyddets syften. Inom strandskyddat område är det förbjudet enligt 7:15§ miljöbalken att uppföra byggnader och anläggningar som påverkar möjligheterna för allmänheten att röra sig fritt samt att utföra åtgärder som innebär en väsentlig förändring av livsvillkoren för växter och djur. För att få göra något av detta, krävs godkännande av en ansökan om strandskyddsdispens hos kommunens byggnadsnämnd. Inom strandskyddat område är det förbjudet enligt 7:15§ miljöbalken att uppföra byggnader. Det är även förbjudet att uppföra anläggningar som påverkar möjligheterna för allmänheten att röra sig fritt samt att utföra åtgärder som innebär en väsentlig förändring av livsvillkoren för växter och djur. För att få göra något av detta, krävs godkännande av en ansökan om strandskyddsdispens hos kommunens byggnadsnämnd.

För att kunna få dispens krävs ett särskilt skäl enligt 7:18c § miljöbalken. Om det inte finns ett särskilt skäl kan kommunen inte ge strandskyddsdispens oavsett andra faktorer som liten miljöpåverkan av åtgärden eller att den inte har effekt på allemansrättslig tillgänglighet. Vad som är ett särskilt skäl definieras förutom av miljöbalken, av juridisk praxis. Även om det finns ett särskilt skäl är det inte givet att strandskyddsdispens kan ges då åtgärden inte heller får strida mot strandskyddets syften.

Bottenflora i Österåkers skärgård. Foto Ekologigruppen

Planeringsriktlinjer

Vårda och tillgängliggör kusten och skärgårdens kulturmiljöer.

Kulturmiljöerna längs kusten och i skärgården ska göras mer tillgängliga genom till exempel skötsel, information och utveckling av rekreativa stråk i kulturmiljö. Vid planläggning ska hänsyn tas till landskapets karaktär och historia.

Bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i kust och skärgården.

Kulturhistoriskt värdefulla byggnader ska bevaras. Ändringar på sådana byggnader får inte förvanska byggnaden eller miljön byggnaden befinner sig i.

Beakta landskapsbilden i planeringen.

Vid planläggning längs kusten och i skärgården ska en landskapsanalys och kulturmiljöanalys göras. Landskapsbilden ska beaktas från både land och vatten.

Ta hänsyn till bebyggelsen inom gamla skärgårdsbyar.

Kulturhistoriskt värdefulla skärgårdsbyar ska bevaras. Karaktäristiskt för äldre skärgårdsbyar är bland annat en samlad bebyggelse med oregelbunden struktur. Byarna placerades ofta invid ett skyddat hamnläge med ett omgivande småbrutet odlingslandskap.

Vid planering som påverkar marina kulturmiljöer och fornlämningar på land ska hänsyn till dessa tas.

Fornlämningar under vattenytan är skyddade. Många av dessa lämningar utgörs av förlista fartyg. Vid

planering av exempelvis nya kabeldragningar under vattnet och muddringsarbeten ska hänsyn till de marina kulturmiljöerna tas. Vid planering ska även hänsyn tas till fornlämningar på land.

Stor hänsyn ska tas till kulturpräglade naturmiljöer med åker-, ängs- och betesmark.

Förutom kulturarvets uttryck i landskapet finns också ett biologiskt kulturarv kopplat till dessa miljöer där den historiska skötseln av landskapet har genererat en rik biologisk mångfald. Dessa kulturpräglade naturmiljöer är dessutom karaktäristiska för kust- och skärgårdslandskapet varför stor hänsyn ska tas till dem.

Främja jordbruksverksamhet som håller markerna öppna genom bete och odling.

Det småskaliga kulturlandskapet, med omväxlande åkrar, ängs- och hagmarker och ädellövskogar, hotas ofta av igenväxning. Utvecklingen riskerar att utarma kultur- och naturvärden som är karaktäristiska för kust- och skärgård, liksom möjligheterna till naturturism och friluftsliv i kommunen. Kommunen ska i den mån det är möjligt stötta initiativ som syftar till att hålla kusten och skärgårdens kulturlandskap öppna.

Bevara ytterskärgårdens känsliga naturmiljö och djurliv.

Den känsliga miljön i ytterskärgården ska i huvudsak lämnas orörd, med ett skonsamt nyttjande för besöksnäring och marint friluftsliv. Exploatering av ytterskärgården ska undvikas.

Värna sprickdalslandskapet med bibehållna långsträckta dalgångar och impediment.

Åtgärder som påverkar dalgångarnas agrara prägel och som bryter dess långsträckta karaktär ska undvikas. Dalgångarnas karaktär ska värnas genom att ny bebyggelse anpassas i skala och placering.

Ta hänsyn till ekosystemtjänster både på land och i vatten.

Kommunen ska bidra med kunskap om samt vidmakthålla och utveckla viktiga ekosystemtjänster, genom att på översiktlig eller områdesnivå analysera tillgången till och behovet av olika tjänster. Vid utveckling ska hänsyn till ekosystemtjänster tas genom att tillhandahålla och värna om ytor för till exempel dagvattenrening, översvämningshantering, biologisk mångfald, livsmedelsproduktion och kulturella upplevelser. Kommunen ska bidra med kunskap om vilka ekosystemtjänster som finns och hur vi kan tillvarata dem. Kommunen ska arbeta strategiskt för att vidmakthålla och utveckla viktiga ekosystemtjänster, genom att på översiktlig eller områdesnivå analysera tillgången till och behovet av olika tjänster. Vid bebyggelseutveckling ska hänsyn till ekosystemtjänster tas.

Planera med hänsyn till biologisk mångfald och ekologiska spridningssamband.

Genom att öka kunskapen om, och identifiera höga naturvärden och värdefulla naturmiljöer och dess spridningssamband stärks inte bara kommunens ekologiska hållbarhet och resiliens, utan också vår identitet, attraktivitet och föreskomsten av ekosystemtjänster.

Värna vattenområden med höga biologiska värden.

Vid exploatering ska hänsyn tas till områden med höga biologiska värden. Utveckla områdena med skötsel och tillsyn, för att skapa förutsättningar för vistelse i dessa områden. Grunda, oexploaterade, skyddade vikar är en viktig miljön för rekrytering av fisk i kustområdet. Miljöerna behöver ses i sin helhet och skyddas även utöver strandskyddet.

Vandringshinder för fisk ska åtgärdas och nya hinder ska inte anläggas.

Åtgärder i vattendrag ska utformas så att de inte skapar ett vandringshinder. Innan nya konstruktioner i vattendrag anläggs, till exempel vägtrummor, ska påverkan på djurs rörelse alltid kartläggas med hjälp av ekologisk expertis. Befintliga vandringshinder ska åtgärdas.

Kompensationsåtgärder för ingrepp i värdefulla natur- och vattenmiljöer.

Att bevara värdefulla natur- och vattenmiljöer och deras ekosystemtjänster ska alltid vara första alternativet. När ingrepp i värdefulla vattenmiljöer ändå sker, ska kompensationsåtgärder utföras. Åtgärderna varierar utifrån de värden som påverkas. I största möjliga mån ska dessa utföras i samma område som ingreppet.

Samarbeta med olika organisationer som utför miljökvalitetshöjande åtgärder i vatten.

Kommunen ska samverka med olika organisationer som utför miljökvalitetshöjande åtgärder i vatten. Kommunen ska vid behov delta i projekt och bidra med expertis.

Värna vattenkvaliteten för att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten.

Vid planering och exploatering ska hänsyn tas till möjligheten att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten med hänsyn till vattenförekomsternas status, genom bland annat en hållbar dagvattenhantering i linje med kommunens översiktsplan och dagvattenstrategi. Hur vattenförekomsterna påverkas av exploatering ska alltid utredas och om det finns risk att miljökvalitetsnormerna överskrids ska förebyggande åtgärder vidtas. Utveckling som sker i angränsning till grundvattenförekomster, får endast marginellt påverka grundvattnets kvantitet eller kvalitet så att varken kemisk eller kvantitativ status försämras. Vid beslut om exploatering eller verksamheter som påverkar en vattenförekomst som berör flera kommuner ska samråd ske mellan kommunerna.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

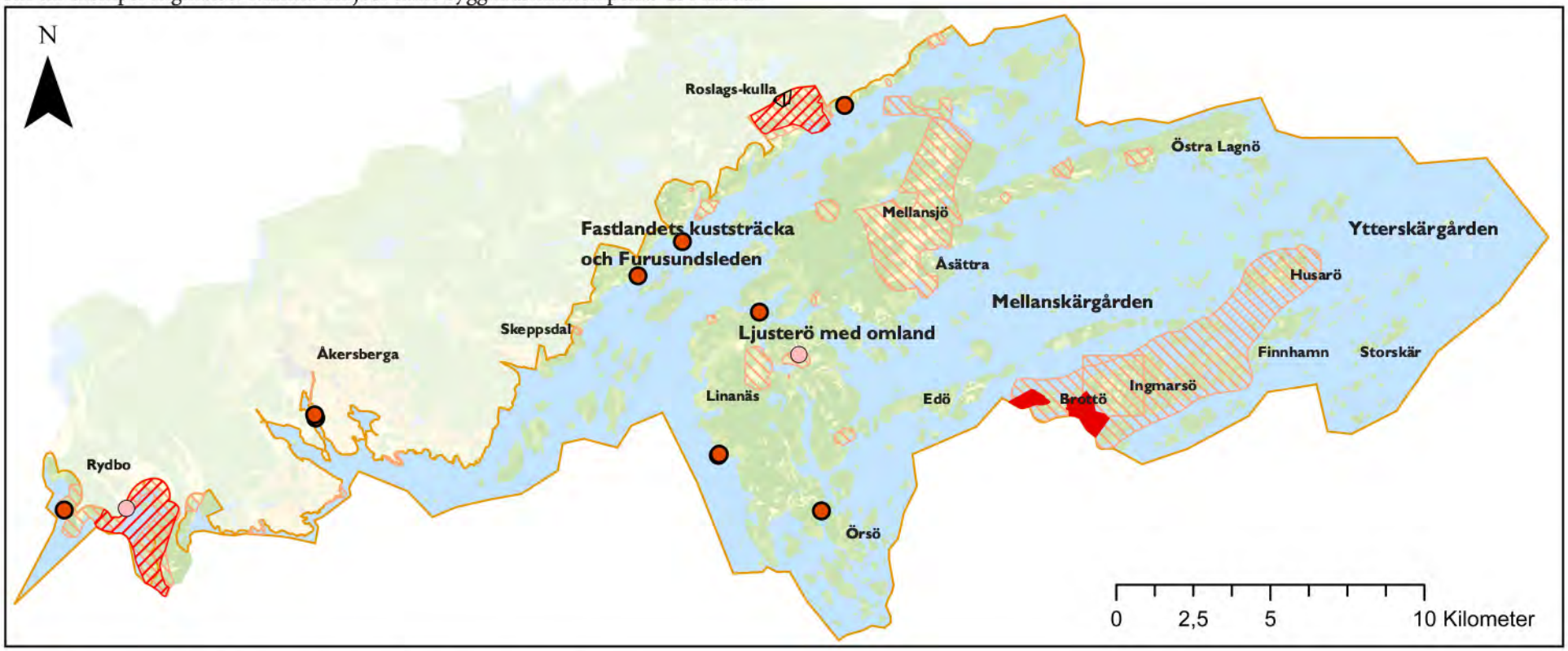
- Ta hänsyn till fornlämningar vid planläggning.
- Värna särskilt värdefulla områden för naturvården.
- Gör hållbara avvägningar mellan jordbruksmark och väsentligt samhällsintresse.
- Värna grunda skyddade vikar med mycket växtlighet.
- Dagvattenhanteringen ska vara hållbar och dagvatten ska ses som en resurs.

Naturvärdesinventering i Österåkers skärgård. Foto Ekologigruppen

Intressekarta kulturmiljö

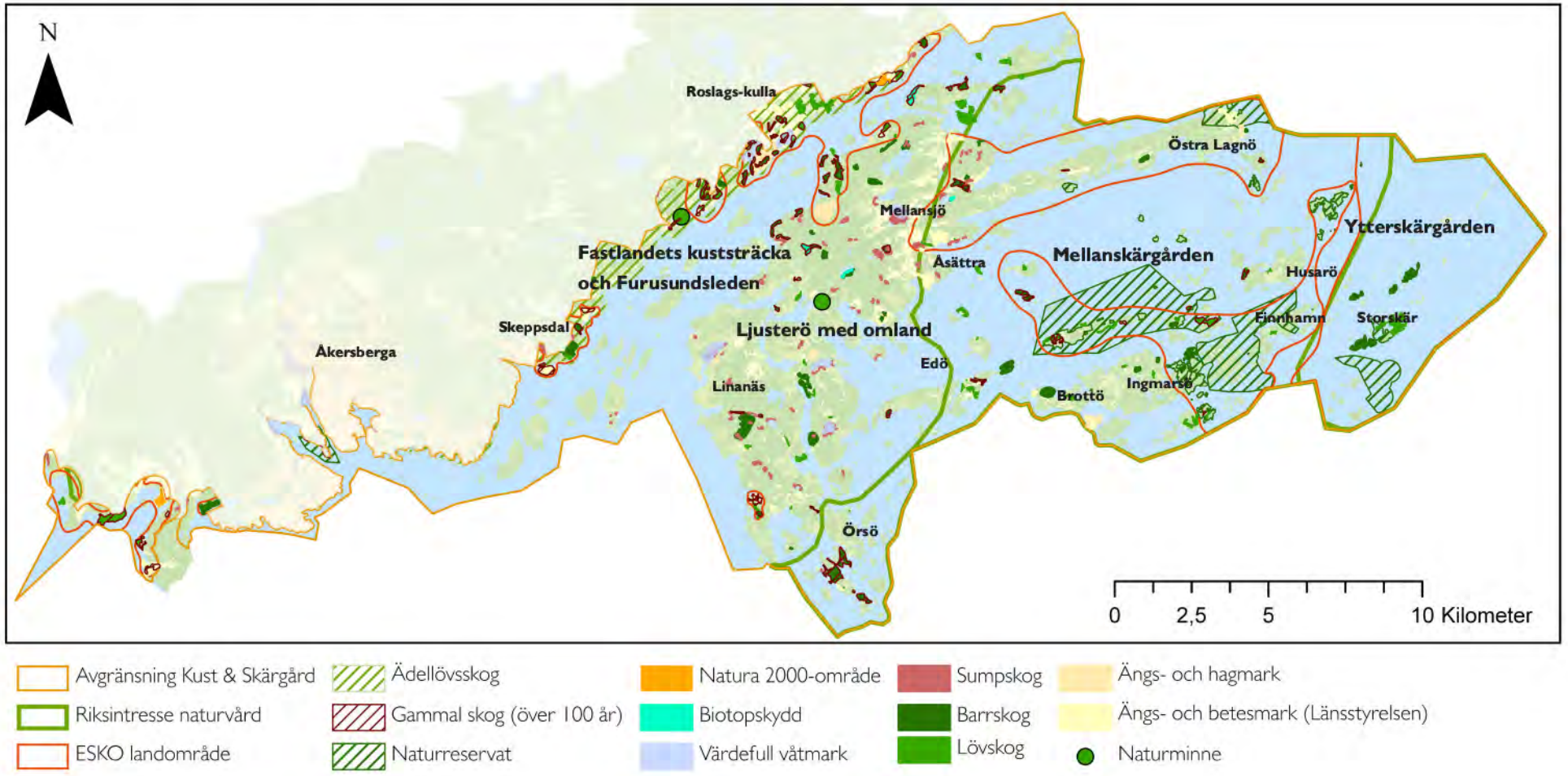
Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till kulturmiljön bör tas. Kartan redogör för riksintressen för kulturmiljövården samt kommunala kulturmiljöintressen som till exempel Ingmarsö. Marina miljöer samt byggnadsminnen pekas ut i kartan.

Avgränsning Kust & Skärgård
Riksintresse för kulturmiljövården
Kulturmiljö enligt "I Roslagen" (1998)
Kulturreservat
Landskapsbild
Byggnadsminne
Marin kulturmiljö

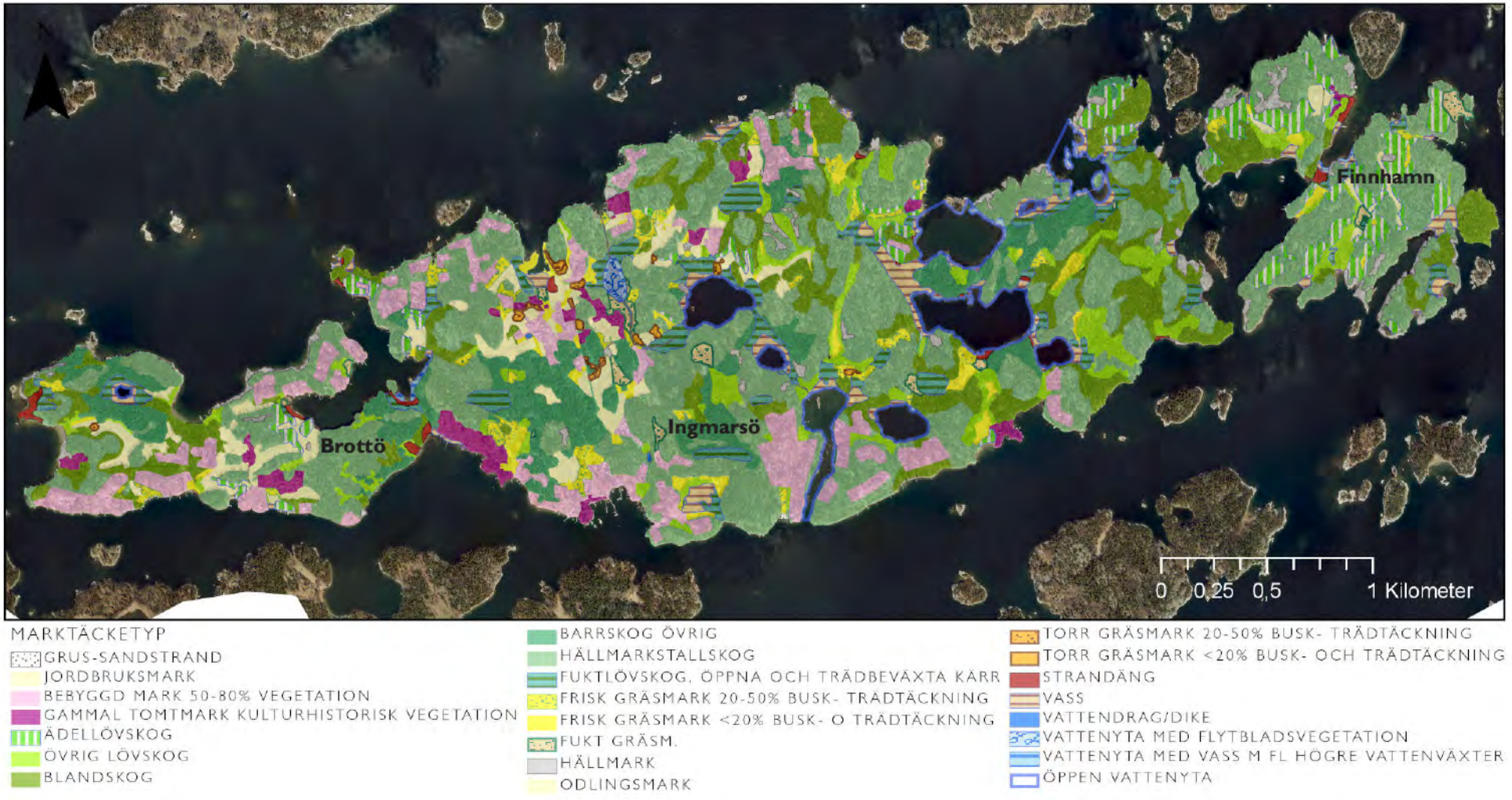
Intressekarta naturmiljö

Kartan visar nuläge samt var i kommunen hänsyn till naturmiljön bör tas. Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) är områden där särskild hänsyn till miljön ska tas. Vid planläggning ska förekomsten av ESKO alltid, enligt MKB-förordningen, beaktas inom miljökonsekvensbeskrivningar.

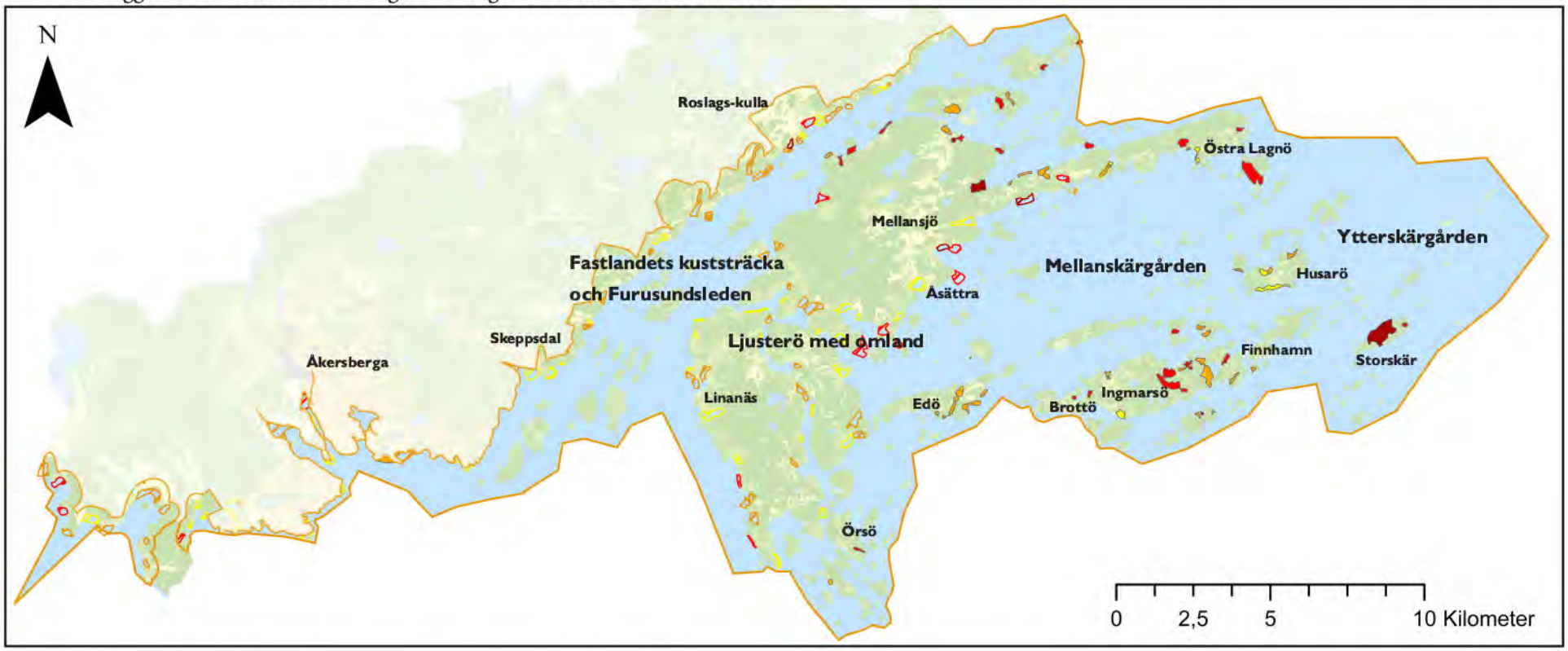
Biotopkartering Ingmarsö

Biotopkarteringen visar värdefulla naturmiljöer på Österåkers kommuns kärnö Ingmarsö med omland.

Intressekarta vattenmiljö

Kartan för vattenmiljö visar nuläge samt var i kommunens vatten det finns naturvärden. Värderingarna är gjorda 2008-2009 i samband med framtagandet av kommunens underlagsrapporter till Strategi för de gröna frågornas hantering i Österåkers kommun. Uppdatering och tillägg till materialet gjordes 2019 i samband med arbetet med det tematiska tillägget. I naturvärdesinventeringarna framgår vilka naturvärden som avses.

Avgränsning Kust & Skärgård

Naturvärdesinventering, SIS standard, 2019

- Högsta naturvärde - naturvärdesklass 1
- Högt naturvärde - naturvärdesklass 2
- Påtagligt naturvärde - naturvärdesklass 3
- Visst naturvärde - naturvärdesklass 4

Naturvärdesinventering, ej SIS standard, 2008

- Klass 1 - Nationellt värde
- Klass 2- Regionalt värde
- Klass 3 - Kommunalt värde
- Klass 4 - Lokalt värde

Teknisk försörjning

I detta avsnitt beskrivs teknisk försörjning som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Dricksvattenförsörjning

Dricksvatten är en viktig förutsättning för att tillskapa en levande kust och skärgård. Delar av fastlandets kust och skärgården har idag tillgång till kommunens allmänna VA-nät och utredning om fortsatt utbyggnad beskrivs i kommunens översiktsplan och VA-plan. I Stockholms län är det en liten andel av befolkningen som har enskild vattenförsörjning i form av egna borrade brunnar eller gemensamhetsanläggningar. Av de som har enskild vattenförsörjning finns flertalet i länets kust- och skärgårdsområden. I Österåkers kommun finns det uppskattningsvis cirka 5000 enskilda vattentäkter.

Längs kusten och skärgården finns det problem med vattenbrist, vattenkvalitet och saltvatteninträngning i enskilda vattentäkter. På grund av berggrundens naturliga kemiska sammansättning, förekommer i vissa fall höga halter av framförallt radon, uran, bly och arsenik i enskilda brunnar, som innebär att vattnet bedöms som otjänligt och behöver åtgärdas.

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det 3 områden som har vattenskydd, Linanäs, Lillnäs och Roslags-Kulla. Vid planering ska hänsyn tas till de föreskrifter som finns för vattenskyddsområdena.

Avfall- och avloppshantering

Förutsättningarna för insamling och transport av avfall skiljer sig mellan olika kommundelar. Skärgårdsbebyggelsens lantliga karaktär med en infrastruktur som består av små enskilda bryggor, mindre grusvägar och ofta enbart en stig som leder fram till fastigheterna, innebär en utmaning för renhållarna att hämta hushållsavfall vid varje fastighet. Liknande förutsättningar återfinns för stora delar av fastlandets kuststräcka. En välfungerande och miljövänlig avfallshantering med tryggt system för insamling och transport där renhållarnas arbetsmiljö, samt brukarnas tillgänglighet för att slänga och sortera sitt avfall är viktiga aspekter i att skapa en hållbar utveckling av kust och skärgård.

Längs kusten och i skärgården finns flera återvinningsstationer för material som omfattas av producentansvaret. I skärgården nyttjas idag en flytande återvinningscentral som möjliggör insamling av grov-, el- och farligt avfall från hushållen. Fastlandets kuststräcka har nära till kommunens återvinningscentral Brännbacken. Centralt på Ingmarsö skapas en mindre återvinningsscentral för flera fraktioner.

Till följd av nya förordningar för tidningar och förpackningar ska producenterna av dessa erbjuda hämtning av avfallet bostadsnära. Detta innebär att ett insamlingssystem kommer att upprättas även längs kusten och i skärgården. Enligt förordningen ska fastighetsägarna underlätta hämtningen av detta avfall, vilket innebär att det ska vara möjligt att ta sig fram till platserna där producenterna kan hämta materialet på ett godtagbart vis. Förordningen har även ändrats gällande matavfall, där fastighetsnära insamling ska erbjudas. Ny lagstiftning i miljöbalken medför även att bygg- och rivningsavfall som inte producerats i en yrkesmässig verksamhet klassas som avfall som kommunen ansvarar för. Detta medför att kommunen ska säkerställa att hämtningen kan ske av dessa avfallsslag på ett hållbart och långsiktigt sätt.

Sopmajan är till för det rörliga friluftslivets behov av avfallshantering vid utflykter och fritidsaktiviteter. Tanken är att vid friluftsliv tas skräpet med tillbaka eller till en plats där skräpet kan slängas. Fler sopmajor kan tillkomma, men på flera platser har dock

dessa fått stängas då de istället fylls med hushållssopor, som ska slängas i egen soptunna.

Längs fastlandets kuststräcka och i skärgården finns många enskilda avlopp som behöver tömmas på slam. I skärgården görs detta antingen direkt från en båt när så är möjligt eller från ett terränggående tömningsfordon som körs i land från båten. I många fall krävs att tömningspersonal drar slangar långa sträckor för att komma åt att tömma avloppen.

Trots korrekt hantering av enskilt avlopp kan mängden av dem orsaka stor påverkan på recipienter, sjöar eller vattendrag. Vid utveckling är det viktigt att ta hänsyn till markens geologiska förutsättningar att rena avloppsvatten och vattenrecipienternas tålighet i relation till utbyggnad av fler enskilda avlopp.

Delar av fastlandets kust och skärgården har idag tillgång till kommunens allmänna VA-nät och utredning om fortsatt utbyggnad beskrivs i kommunens översiktsplan och VA-plan.

Latrintömning för fritidsbåtar

För fritidsbåtar finns det ett 10-tal platser i kommunen där latrin kan tömmas. Från och med 2015 är det förbjudet att släppa ut toalettavfall från fritidsbåtar i hav, sjöar och vattendrag. Toalettavfall som sprids i naturen påverkar miljön negativt bland annat genom att påverka halterna av näringsämnen i vattnet. En välfungerade och tillgänglig struktur för hanteringen av latrintömning från båtar bidrar till en bättre närmiljö i kust och skärgården samt bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten kan nås.

Fiber

Det digitala samhället har behov av en mer utbyggd och trygg fiberinfrastruktur. Sverige har som mål att hela landet bör ha tillgång till infrastruktur som medger snabbt bredband, stabila mobila tjänster som stödjer digitalisering. I Österåker finns bland annat Österåkers stadsnät, ÖSAB som arbetar för ett utbyggt fibernät. Idag är större delar av Österåkers kommun utbyggt med fiber, däribland mellan- och ytterskärgården samt delar av Ljusterö och fastlandets kuststräcka.

Tillgång till fiberinfrastruktur är en viktig förutsättning för att människor ska kunna leva, bo och verka längs fastlandets kust och i skärgården. Inom skolan kan en trygg och säker infrastruktur för fiber innebära ökad möjlighet för utbildning och för företag en större möjlighet för utveckling och expansion.

Elförsörjning

Trygg och säker elförsörjning längs fastlandets kust och i skärgården är en viktig förutsättning för en vidare utveckling av området, för privatpersoner och verksamheter. Stormar och hårt väder har visat på känsligheten i elförsörjningen. Genom att gräva ner elkablar och isolera luftledningar pågår ett arbete med att vädersäkra elförsörjningen. Leveranssäkerheten och kapaciteten har även höjts genom insatser och planerade insatser gällande transformatorstationer, på södra och norra Ljusterö och längs fastlandets kust.

I skärgården finns två större vindkraftverk, vid etablering av fler vindkraft ska riktlinjerna i kommunens vindkraftutredning från 2009 följas.

En god elförsörjning är en förutsättning för en hållbar utveckling, med bland annat laddningsmöjligheter för bilar och båtar som drivs med el.

Vindkraftverk på Ljusterö.

Planeringsriktlinjer

Verka för ett väl utbyggt fibernät längs fastlandets kust och i skärgården.

Kommunen ska verka för ett utbyggt fibernät inom det tematiska tilläggets avgränsning.

Samordna utbyggnad av fibernätverk.

Vid utbyggnad av annan infrastruktur i kust och skärgården, som vägar, energisystem, vatten och avlopp ska möjligheten för bredband möjliggöras.

Säkra dricksvattenförsörjning vid nyexploatering.

Ny bebyggelse längs fastlandets kust och i skärgården ska anpassas till tillgången och kvaliten på dricksvatten. I övrigt ska exploatering begränsas på platser där tillgången på dricksvatten inte är tillräcklig eller där det inte går att säkra.

Säkra dricksvattenförsörjning.

Kommunen ska vidare säkerställa att det finns erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter som försörjer fler än 50 hushåll eller där vattentäktens uttag är mer än 10m3/dygn.

Tillgodose behovet av tillgängliga platser för avfallshantering vid utveckling.

Gemensamma platser för insamling av avfall ska planeras lättillgängliga för alla människor längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. Platserna ska vara strategiskt utvalda och lämpliga utifrån den infrastruktur som behövs för att hantera avfallshämtningen från både land och vatten.

Skapa förutsättningar för det rörliga friluftslivet på land och vatten att hantera sitt avfall.

Förutsättningar ska finnas och utvecklas för det rörliga friluftslivet att hantera sitt avfall hållbart, däribland båtlivets tillgång till en säker och tillgänglig latrintömning.

Verka för att minska avfallsmängderna och öka andel återvunnet material.

Genom information och tillgängliga lösningar ska kommunen verka för minskade avfallsmängder. Genom välplanerade och välsorterade återvinningslösningar kan ett cirkulärt kretslopp skapas.

Främja en etablering och utbyggnad av förnybara energikällor.

Verka för etablering och utbyggnad förnybara energikällor som våg-, vind-, vatten- och solkraft med hänsyn till kust och skärgårdens natur- och kulturvärden.

Verka för en hållbar hantering av vatten och avlopp längs fastlandets kust och i skärgården.

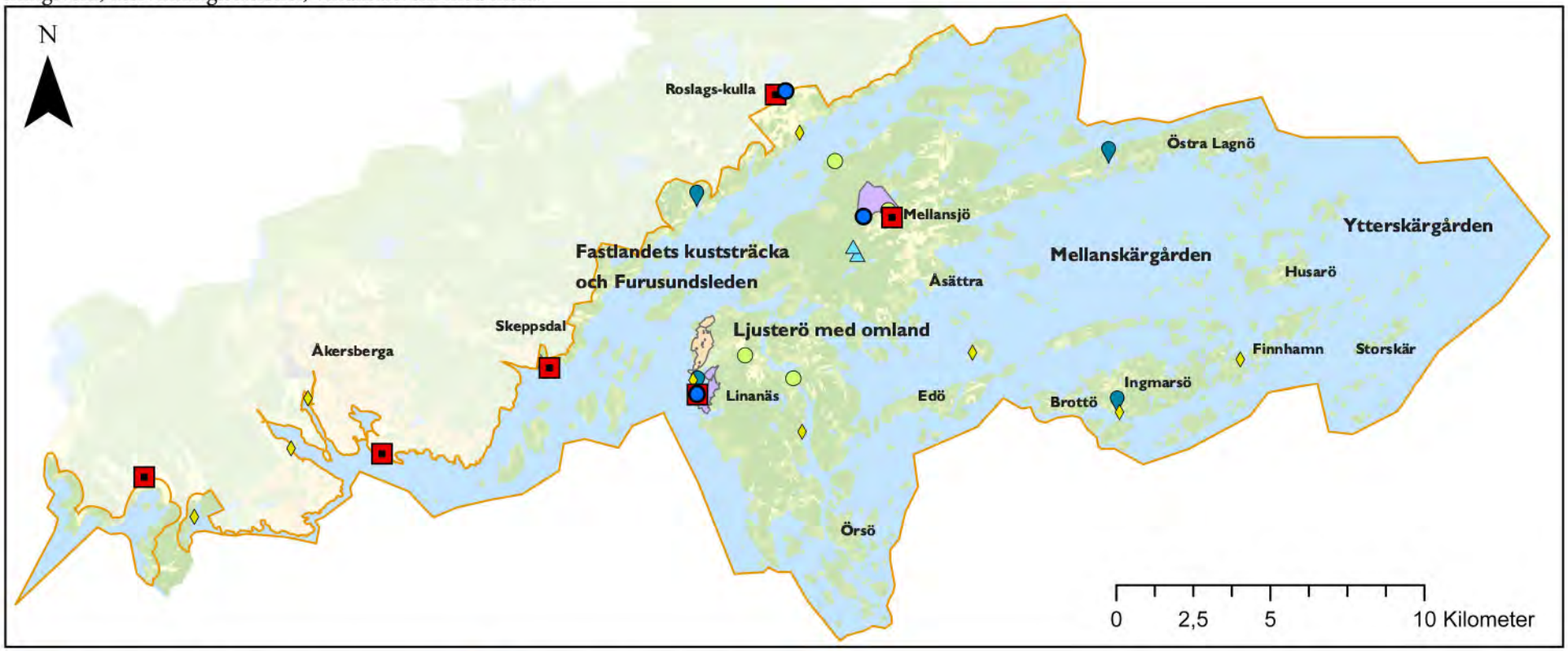
Verka för hållbar hantering av vatten och avlopp längs fastlandets kust och i skärgården samt arbeta i linje med kommunens VA-plan gällande utveckling av kommunalt VA i utpekade delar av fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Utbyggnad av VA-områden ska utgå från VA-planens utredningsplan.
- Främja hållbara VA-lösningar utanför VA-verksamhetsområden
- Långsiktig vattenförsörjning ska säkras
- Dagvattenhanteringen ska vara hållbar och dagvatten ska ses som en resurs
- Ställ om kommunens energianvändning till förnybar energi
- Planera och möjliggör utbyggnad av tekniska anläggningar utifrån behov
- Verka för ett utbyggt fjärrvärmenät
- Möjliggör en säker avfallshantering

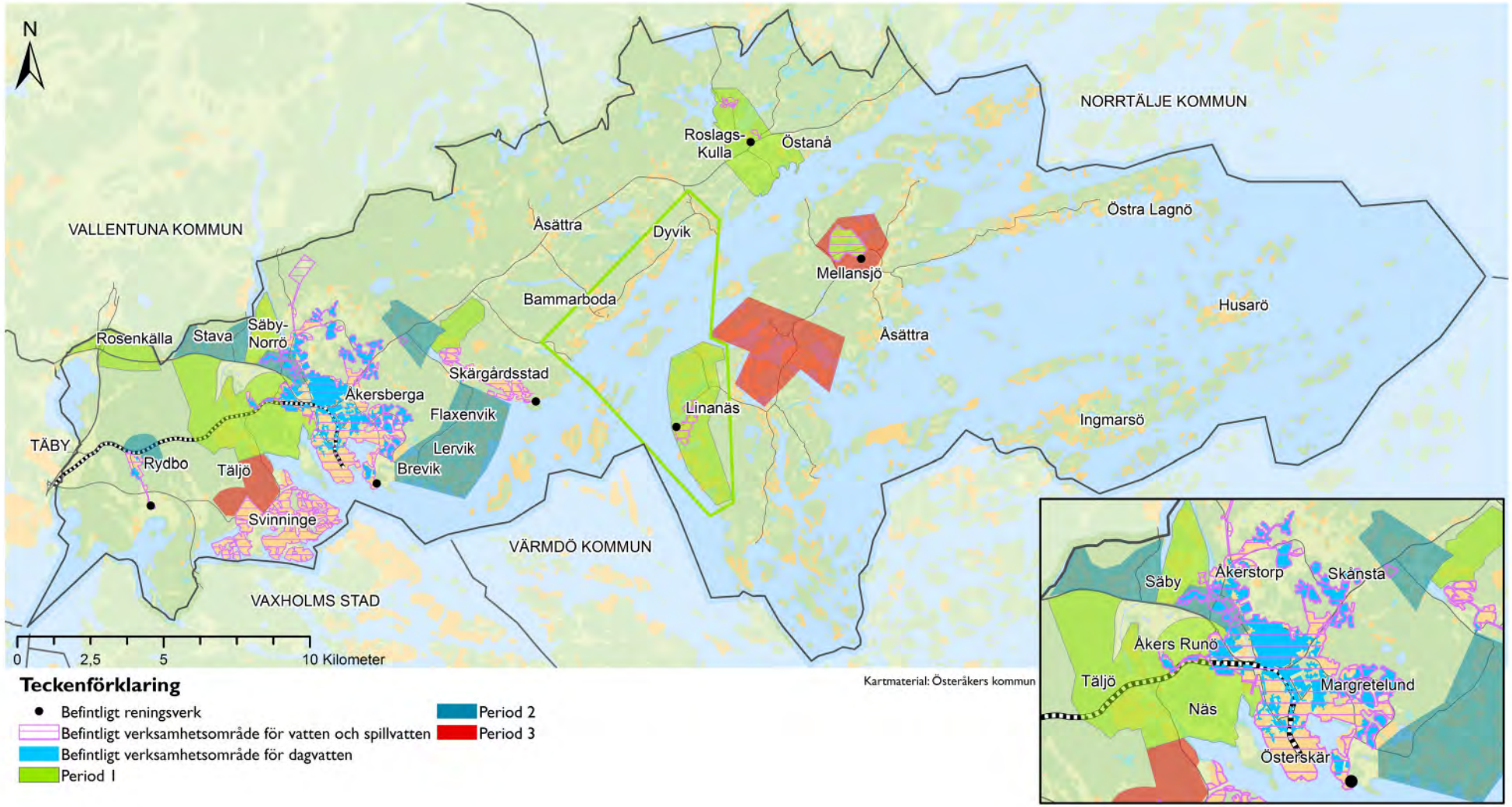
Intressekarta teknisk försörjning

Kartan visar nuläge samt var i kommunen särskild hänsyn till den tekniska försörjningen bör tas. Kartan redogör för den tekniska infrastrukturen i skärgården med större reningsverk, återvinningsstationer, vindkraftverk med mera.

Översiktsplanens karta över utredningsområden för kommunalt VA

Kartan visar översiktsplanens karta över hela kommunen gällande utredning för kommunalt VA. Utredning av kommunalt VA är indelad i tre tidsperioder, period 1, 2 och 3. Ytterligare information går att få i VA-planen samt i kommunens översiktsplan.

Teckenförklaring

- Befintligt reningsverk
- Befintligt verksamhetsområde för vatten och spillvatten
- Befintligt verksamhetsområde för dagvatten
- Period 1
- Period 2
- Period 3

Klimat, hälsa, risk och sårbarhet

I detta avsnitt beskrivs klimat, hälsa, risk och säkerhet som ett kust- och skärgårdsintresse samt föreslås utvecklings- och hänsynsriktlinjer. Kapitlet ska läsas som ett tillägg till översiktsplanen 2040.

Höjda havsnivåer

Genom sin geografiska placering utgör kustlandet och skärgården sårbara områden för klimatförändringar i och med bland annat höjda havsnivåer. Den klimat- och sårbarhetsanalys för Österåker som tagits fram 2015-2016 samt klimatanpassningsplanen från 2018, visar på områden som riskerar att drabbas av stigande vattennivåer av förhöjda havsvattennivåer och ökad skyfallsproblematik.

Längs fastlandets kust och i skärgården pekas två större områden med bebyggelse ut som särskilt känsliga för höjda vattennivåer, Linanäs/Laggarsvik vid Edsviken på Ljusterö samt Östanå på fastlandet. Kopplat till områdena finns det flera specifika punkter eller vägsträckningar som är extra utsatta för höjda vattennivåer, exempelvis färjelägena vid Furusundsleden och Ljusterövägen vid Marum. I klimatanpassningsplanen från 2018 beskrivs problematiken samt förslag på åtgärder för att säkerställa en god och hållbar livsmiljö.

Klimatförändringarna kan mötas på olika sätt, bland annat genom förebyggande åtgärder, skyddsåtgärder, beredskap och återställande åtgärder. Att inom den fysiska planeringen arbeta med mångfunktionella ytor är ett sätt att hantera klimatförändringarna. Utöver åtgärder finns det även olika förhållningssätt till klimatanpassning, vilka kan sammanfattas i tre olika strategier: attack, försvar och reträtt. Med attack menas en planering som direkt möter klimathotet, exempelvis genom vattentålig byggteknik. Försvar omfattar olika typer av skyddsåtgärder som vallar och murar. Reträtt innebär att backa från hotet genom att olämpliga områden lämnas från exploatering och nyttjas istället som rekreation- och grönområden.

Farligt gods och andra riskkällor

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det verksamheter och platser som generar transporter och hantering av farligt gods. Olyckor med miljöfarliga ämnen kan få konsekvenser för både människor och miljö, i form av till exempel förorenande vattentäkter och läckage av farliga ämnen i värdefulla naturområden. Hantering av olika typer av riskkällor är en förutsättning för en långsiktig och hållbar utveckling. Vid planering ska risker identifieras så att hänsyn kan tas och nödvändiga riskreducerande åtgärder vidtas.

Buller är ett problem vid de större vägarna på Ljusterö och längs fastlandets kust, samt vid olika typer av särskilda verksamheter såsom vindkraft och färjelägen. Buller från sjötransporter och friluftsliv på vattnet kan också upplevas som en störning.

Markföroreningar

Förorenad mark går att finna längs hela fastlandets kuststräcka och i skärgården, platser som äldre industrier och verksamheter som till exempel marinor, varv och fritidsbåtshamnar Med ett förändrat klimat med ökad andel skyfall, översvämningar, skred och erosion som konsekvens finns en ökad risk för spridning av dessa markföroreningar. Markföroreningarna är en viktig fråga för både människors hälsa och miljön samt påverkar möjligheten för utveckling. Linanäs och Laggarsvik pekas ut av Österåkers kommun i klimatanpassningsplanen från 2018 som ett särskilt känsligt område för spridning av markföreningar i samband med skyfall och översvämningar. Utöver dessa finns fler platser, exempelvis kommunens hamnar, både på fastland och öar, med risk att läcka ytterligare föroreningar vid havsnivåhöjningar eller skyfall.

Risk för ras, skred och erosion

Markförhållandena i Österåkers kust- och skärgårdsområden präglas främst av berg och morän. Områden av lerjordar och annan jordmån förekommer, bland annat vid Östanå, Linanäs och Mellansjö. Vid kraftiga regn och översvämningar kan särskilt lerjordar påverkas vilket ökar risken för ras och skred. Erosion präglar delar av skärgården och fastlandets kuststräcka, främst genom den tunga båttrafiken med blanda annat större färjor genom Furusundsleden. Finkorniga jordarter eroderas snabbare än andra vilket gör att området vid Östanå är särskilt känsligt för den erosion som transporterna i Furusundsleden orsakar. Erosion av stränder påverkar bland annat grunda vikar och fiskars möjlighet till reproduktion.

Ett förändrat klimat innebär ökade risker för ras och skred vilket påverkar möjligheterna att bo, verka och leva längs fastlandets kust och i skärgården. Genom förändrade egenskaper i marken genom skred och ras och även erosion kan även dricksvattenförsörjningen bli hotad.

Planeringsriktlinjer

Planera för hälsosamma livsmiljöer längs kusten och i skärgården.

Ny bebyggelse ska planeras så att det inte uppstår besvär för människor gällande buller, luft- och vattenföroreningar. Bebyggelse vid vägar för transporter av farligt gods, störande verksamheter samt verksamheter som kan innebära särskilda risker vid olyckor ska planeras på ett sätt som gör att riskerna bedöms acceptabla för samhället.

Verka för minskad påverkan av erosion i Furusundsleden.

Genom samverkan och gemensam målsättning ska stränder och värdefulla naturområden längs Furusundsleden tryggas från vidare erosionsskador.

Verka för att klimatsäkra miljöfarliga verksamheter i riskområden för översvämning, ras, skred och erosion.

För verksamheter som ligger vid vattnet eller på platser där det finns risk för översvämning, ras, skred eller erosion ska kommunen i samverkan med berörda aktörer verka för klimatsäkrande åtgärder för att minimera risken för spridning av miljöfarliga ämnen.

Vid ny bebyggelse i översvämningshotade områden ska klimatanpassade åtgärder vidtas.

Ny bebyggelse och samhällsfunktioner av betydande vikt, bör placeras med lägst grundläggningsnivå minst 2,70 meter över havet (RH2000). Vid avsteg från detta ska det motiveras med utredningar, karteringar, riskbedömningar och den nya bebyggelsen ska vara utformad för att klara översvämningar och höga vattenflöden.

Vid utveckling ska hänsyn tas till risken för markföroreningar.

Vid utveckling behöver hänsyn tas till hanteringen av markföroreningar och en bedömning göras över risken för markföroreningar innan en exploatering görs. Särskilt i de områden där risken för detta anses hög, t.ex. Linanäs/Laggarsvik.

Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur.

Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad infrastruktur som vid översvämning och skyfall eller i händelse av annan klimatrelaterad incident förblir tillgänglig. Kommunen ska arbeta utifrån nationella riktlinjer för klimatanpassning samt kommunens klimatanpassningsplan från 2018.

Skapa förutsättningar för en god bebyggd miljö avseende ett förändrat klimat

Den bebyggda miljön ska bidra till att goda och hälsosamma livsmiljöer skapas. Kommunen ska arbeta kontinuerligt med planering på en såväl översiktlig som mer detaljerad nivå för att risker för människors hälsa och säkerhet hanteras. I samverkan med andra aktörer ska kommunen verka för ökad kunskap och information om klimatanpassning och att såväl ny som befintlig bebyggelse kan säkras.

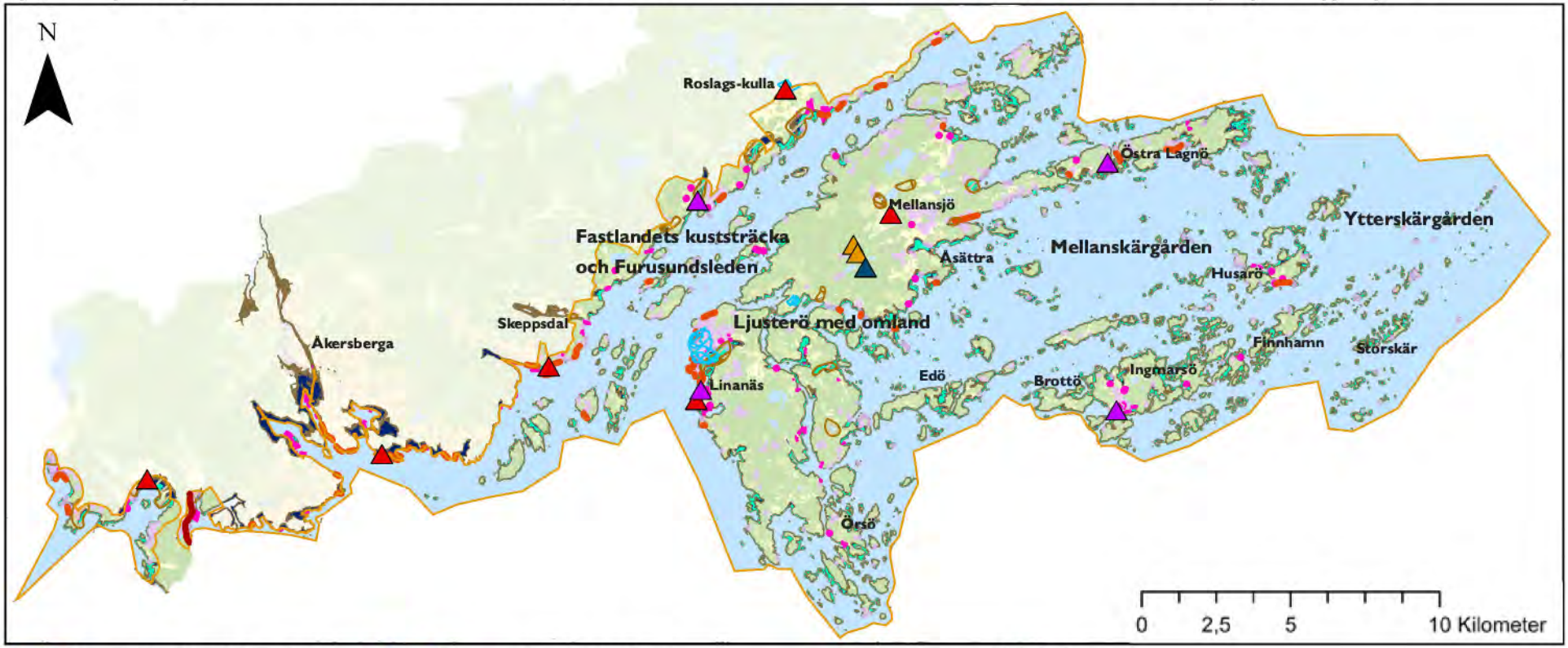
Exempel på riktlinjer från översiktsplanen

- Planera för att risker som transporter av farligt gods genom bebyggda områden medför ska bli acceptabla
- Vid exploatering av misstänkt förorenade områden ska föroreningar i marken och grundvattnet utredas
- Planera för en resilient kommun
- Ny bebyggelse ska inte försvåra för möjligeten att skydda befintlig
- Vid planläggning ska hänsyn till extrema regn tas

Intressekarta klimat, hälsa, risk och sårbarhet

Kartan visar befintliga riskobjekt som medför störst risk i Österåkers kommuns kust och skärgård. Kartan visar också de områden som är geologiskt sårbara på grund av en hög spridningsrisk i grundvattnet, vidare visar kartan vattenskyddsområden samt framtida havsvattenstånd, samt rekommenderad lägsta grundläggningsnivå.

Riksintressen och Natura 2000

Detta avsnitt redovisar de riksintressen samt Natura 2000 områden inom de tematiska tilläggets avgränsning samt kommunens ställningsstagande.

Kulturmiljö

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för kulturmiljön, Rydboholm och Roslags-Kulla.

Roslags-Kulla

Ställningstagande

Riksintresset bedöms att påverkas då utveckling föreslås i Roslags-Kulla och Östanå. En aktualitetsprövning av planprogrammet för området genomfördes 2019 med hänsyn till bland annat riksintresset. Tidigare föreslagen bebyggelse i anslutning till Östanå slott och Lo kvarn har strukits ur programmet. Det tematiska tillägget bygger på det aktualitetsprövade programmet och beskriver att vid fortsatt utveckling ska stor hänsyn tas till befintlig miljö och att ingen påtaglig skada får ske på riksintresset. I samband med planlägging ska ytterligare utredningar göras av kulturmiljön där det upplevs som lämpligt. Riksintresset bedöms inte utsättas av påtaglig skada.

Motivering för riktsintresset

Herrgårdslandskap med gårdsanläggningar som speglar olika sidor av 1700-talets herrgårdskultur, både vad gäller gårdarnas storlek och arkitekturutveckling samt Roslags-Kulla sockencentrum med märklig träkyrka från 1706.

Uttryck för riksintresset

Östanå slott som dominerar bygden, och den mindre och enklare Mälby herrgård, med huvudbyggnader i nyklassicism respektive karolinsk stil. Barockträdgården vid Östanå, som sträcker sig ner mot Saltsjön. Ekonomibyggnader, Östanå såg med arbetarbostäder och andra byggnader och anläggningar som visar på verksamheten vid herrgårdarna. Alléer, gamla vägsträckningar och det av godsdriften präglade kulturlandskapet. Roslags-Kulla kyrka i en arkitekturstil som hör hemma i Finland, med f.d. kommunisterbostad och två äldre skolhus.

Rydboholm

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas av det tematiska tillägget till översiktsplanen då ingen ny utveckling i området förelås.

Motivering för riktsintresset

Herrgårdslandskap, med Rydboholms slott och Östra Ryds kyrka, som visar levnadsbetingelserna för landets främsta adelssläkter alltsedan medeltidens slutskede.

Uttryck för riksintresset

Rydboholms slott med det fristående Vasatornet från 1400-talet, ett kärntorn med såväl bostads och försvarsfunktioner, och huvudbyggnad som i grunden är från 1500-talet men som fick sitt nuvarande utseende från 1700-talet. Den stora engelska parken med olika monument och små byggnader. Ekonomibyggnader och anläggningar som hör ihop med godsets verksamhet, samt det av herrgårdsdriften präglade landskapet med vidsträckta åkrar, alléer, arrendegårdar och torp, flera med enhetlig utformning. Östra Ryds kyrka, som både är sockenkyrka och Rydboholms patronats- och gravkyrka, med till sockencentrumet hörande byggnader som klockarbostad och skola.

Naturmiljö

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för naturmiljön, mellan- och ytterskärgården.

Mellanskärgården

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas i stor utsträckning av det tematiska tilläggets föreslagena utveckling. Det tematiska tillägget lyfter flera planeringsriktlinjer som syftar till att hänsyn ska tas till de värden som utgör riksintresset. Utvecklingen föreslås koncentreras till den lokala knutpunkten Ingmarsö för att skapa underlag för service och handel samt för att värna om den omkringliggande naturen. Vid utveckling av Ingmarsö som lokal knutpunkt och de marina näringarna måste stor hänsyn tas till riksintresset för naturvård i mellanskärgården. Kommunen avser att, i samråd med berörda markägare, arbeta för utökad andel naturskydd i mellanskärgården där det är möjligt. Syftet är att tillgodose intresset, bland annat värdefulla natur- och vattenmiljöer, i form av exempelvis biotopsskydd och naturreservat.

Landskapsform

Sprickdalslandskap

Värdeomdöme

Mellersta skärgården utgör ett typisk sprickdalslandskap med en mångfald av stora och små öar åtskilda av sund och fjärdar. Det mosaikartade landskapet rymmer ett stort antal olika naturtyper. Särskilt värdefulla är stränder, grunda vattenområden, våtmarker, ädellövlundar, äldre barrskogsbestånd och naturbetesmarker som torrängar, kalkfuktängar och strandängar.

Växt- och djurlivet är rikt. På skären och utmed stränderna häckar rikligt med kustfågel. Öar i västra delen av Gälnan är viktiga häckningsplatser, även barrskogsområden utgör sådana platser. Grunda vattenområden är viktiga produktionsområden för många djur.

Förutsättningar för bevarande

Fortsatt jordbruk med åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift, ängsbruk och skötsel av landskapselement. Restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Områdets värden kan påverkas negativt av minskad eller upphört ängsbruk/betesdrift skogsplantering på jordbruksmark och exploatering genom bebyggelse och anläggningar mm.

Områdets huvudrag

I mellersta skärgården är landskapet mosaikartat och splittrat med en mängd stora och små öar. Hällmarktallskog och barrblandskog blandas ofta med lövpartier och inägomarker.

Särskild skyddsvärd del av mellanskärgården omfattar bland annat Ingmarsö, Östra Lagnö med omgivande öar, däribland Fambakarna. Åsättrafladen, Gärdsvik och Norsviken på Ljusterö.

Ytterskärgården

Ställningstagande

Riksintresset bedöms inte påverkas då ingen utveckling föreslås i ytterskärgården.

Landskapsform

Sprickdalslandskap

Värdeomdöme

Stockholms skärgård utgör ett världsunikt landskap med utomordentligt stora värden. Skärgårdslandskapet omfattar många öar och präglas av vackert slipade granit-/gnejsklippor, en sparsam men intressant växtlighet, ett rikt fågelliv samt värdefulla brackvattenmiljöer. Skärgårdsområdet är en övergångszon till högre salthalt söderut och utgör nordligast utbredningsområde för ett antal marina arter.

Variation av exponering och hydrografi inom området ger stor variation i artförekomst och sammansättning. Genom områdets orördhet och vidsträckta areal utgör det ett viktigt referensområde. Utskärgården bär spår av gammal kulturpåverkan. Området har utomordentligt stora värden och är intensivt utnyttjat av det båtburna friluftslivet.

Fågellivet präglas av dykänder och måsfåglar. Skärgården utgör landets starkaste fästen för havsörn.

Områdets huvudrag
Stockholms skärgård med dess drygt 30 000 öar, kobbar och skär, uppvisar stora variationer i t.ex. geologi och klimat vilket ger en mycket mångformad natur. Kalskärszonen är iögonfallande i ytterskärgården. De större öarnas inre upptas mest av lågväxande mattor av enbuskar eller rishedar. På heden finner man typiska myrväxter. På de yttersta skären ger lavarna liv åt landskapet och i bergssprickorna växer baldersbrå, styvmorsviol, gul fetknop, kärleksört och gräslök.

Djurlivets sammansättning skiljer sig inte så mycket från skärgården i övrigt. Generellt minskar antalet djurarter ju längre ut mot kalskären man kommer men antalet individer inom arten kan vara högt. Gråsäl lever i ytterskärgården samt en mängd skärgårdsfåglar.

Kust och skärgård

Riksintresset för kust och skärgård innefattar hela det tematiska tilläggets avgränsing.

Kust och skärgård

Ställningstagande
Riksintresset bedöms inte påverkas i större utsträckning. Bebyggelseutveckling föreslås ske i linje med riksintresset genom att bebyggelseutveckling förelsås främst vid utpekade lokala knutpunkter. Det tematiska tillägget visar på planeringsriklinjer som går i linje med riksintresset, bland annat gällande utveckling av fritidsbebyggelse samt hänsyn till natur- och kulturmiljö.

Beskrivning:
Österåkers kust- och skärgårdsområde är, med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i området, i sin helhet av riksintresse och omfattas av särskilda hushållningsbestämmelser enligt 4 kap MB. Exploateringsåtgärder och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om de kan ske på sådant sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur och kulturvärden. Fritidshusbebygelse får endast komma till stånd i form av komplettering till befintlig bebyggelse eller om det tillgodoser friluftslivets intressen eller avser enkla fritidshus i närheten av storstadsregioner. Bestämmelserna innebär dock inte någon restriktion för utvecklingen av stadsbygden då bestämmelserna inte skall utgöra hinder för utvecklingen av befintliga tätorter eller det lokala näringslivet.

Friluftsliv

Inom avgränsningen för det tematiska tillägget finns tre riksintressen för friluftslivet, mellanskärgården, ytterskärgården och Bogesundslandet.

Mellanskärgården

Ställningstagande
Viktiga delar av Österåkers identitet som översiktsplanen lyfter fram är vattnet, skärgården och ett aktivt friluftsliv. Det tematiska tillägget ämnar att lyfta fram och tillgängliggöra dessa värden i linje med riksintressets syfte. På Ingmarsö föreslås att detaljplaner för service och bostäder upprättas. Genom möjliggörande för service i skärgården kan friluftslivet och riksintresset stärkas. Vid uppförande av ny bebyggelse bör det ske på ett sätt som inte begränsar friluftslivet. Vidare föreslås förutsättningarna för ett friluftsområde som skulle stärka riksintresset utredas vid Ljusterö huvud.

Beskrivning
Stockholms mellersta skärgård har stor betydelse för människor inom friluftslivet som saknar tillgång till egen båt genom att det finns många bryggor och linjer med reguljär båttrafik. Mellanskärgårdens variationsrika och förhållandevis välbevarade kulturlandskap har stora värden för friluftslivet. Området erbjuder mycket goda förutsättningar för friluftsaktiviteter som fritidsfiske, strövande och långfärdsåkning på skridskor.

För det båtburna friluftslivet har tillgängliga strandavsnitt och ankarvikar i detta område också mycket stor betydelse som naturliga natthamnar på väg ut mot ytterskärgården eller på väg tillbaka till hemmahamnen.

Ytterskärgården

Ställningstagande
Det tematiska tillägget föreslår inte någon utveckling som negativt påverkar riksintresset. Viktiga delar av Österåkers identitet som översiktsplanen lyfter fram är tillgången till vattnet, skärgården och ett aktivt friluftsliv. Det tematiska tillägget ämnar att lyfta fram och tillgängliggöra dessa värden i linje med riksintressets syfte.

Beskrivning
Stockholms ytterskärgård intar som helhet en särställning i länets natur och är oskattbar som rekreationsområde. De största värdena för friluftslivet ligger i den oexploaterade naturen med mycket höga natur- och kulturvärden och god tillgång på naturhamnar.

Ytterskärgårdens mosaik av öar, kobbar och skär ger praktiskt taget outtömliga möjligheter för båtlivet men även för fiske, paddling och andra naturupplevelser. Vintertid ges vid gynnsamma isförhållanden unika möjligheter till långfärdsåkning på skridskor. I området finns goda förutsättningar för många olika friluftsaktiviteter. T.ex. anses naturreservatet Ören vara ett av Sveriges absolut bästa surfställen. Området utnyttjas av både vind-, våg- och kitesurfare på grund av de utmärkta vind- och vågförhållandena som råder vid viss väderlek. Intill tätorten Nynäshamn ingår även tätortsnära strövområden som är tillgängliga med kollektivtrafik.

Bogesundslandet

Ställningstagande
Endast en liten del av riksintresset befinner sig inom det tematiska tilläggets avgränsning. Det tematiska tillägget ämnar att stärka friluftslivet i området för riksintresset.

Beskrivning
Bogesundslandet utgör med sitt varierade landskap och omfattande vattenkontakt ett mycket viktigt friluftsområde. Det tätortsnära läget gör att området är viktigt för många människors friluftsliv och kan nyttjas ofta och mycket. Området är en del av Stockholms regionala grönstruktur och tillhör Bogesundskilen.

Här finns stora sammanhängande skogsområden, ett rikt kulturlandskap samt ett flertal långa spår och leder. Området upplevs på många platser som tyst och i de mest välbevarade partierna kan skogen upplevas trolsk och orörd. De långa stränderna har en varierande karaktär och en del strandavsnitt är lättframkomliga och lämpar sig för många vattenanknutna friluftsaktiviteter som t.ex. bad, fiske samt skridsko- och skidåkning.

Sjöfart

Inom avgränsningen för tillägget finns två riksintressen för sjöfart, Furusundsleden och Husaröleden

Furusundsleden

Ställningstagande
Österåkers kommun är drivande i samverkan med berörda aktörer för minskad trafik och lägre hastigheter i Furusundsleden.

Husaröleden

Ställningstagande
Riksintresset påverkas inte av det tematiska tillägget.

Totalförsvaret

Inom avgräsningen för det tematiska tillägget berörs inga öppet redovisade riksintressen för totalförsvarets militära del. Alla projekt med höga byggnader eller anläggningar ska dock skickas på remiss till Försvarsmakten, då riksintressen som omfattas av sekretess kan beröras.

Natura 2000-områden

Natura 2000 är ett nätverk av skyddade områden där EU:s medlemsstater genom två EU-direktiv, art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet gemensamt ska bidra till bevarandet av värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda.

Inom avgränsningen för tillägget finns tre Natura 2000-områden, Rydboholms ekhage, Ubby ekhage och Stavs äng.

Rydboholms ekhage

Rydboholms ekhage är ett Natura 2000-område som ligger på en udde vid Kyrkfjärdens nordöstra strand i Österåkers kommun. Norr om udden utbreder sig ett herrgårdslandskap i anslutning till Rydboholms slott. Hagen består ekbeklädda kullar och lägre partier med en mer öppen karaktär. Udden kantas av vassar, alridåer och smala strandängsremsor. De utpekade livsmiljöerna är silikatgräsmark och trädklädd betesmark och I Rydboholms ekhage är just bevarandet av ekhagen den prioriterade bevarandeåtgärden.

Planförslaget anses inte påverka området.

Ubby ekhage

Ubby ekhage är ett Natura-2000 område beläget vid Norsundet i Österåkers kommun. Området består av livsmiljön trädklädd betesmark och har pekats ut som Natura 2000-område för sina höga värden knutna till de gamla och grova ekarna i objekt. En förutsättning för att upprätthålla ett gynnsamt bevarandetillstånd för områdets livsmiljöer är fortsatt hävd. Denna mindre ekhage karaktäriseras av ett 20-tal grova, spärrgreniga ekar och området genomkorsas av en mindre bäck som mynnar ut i Norsundet. Hagen utgörs till största delen av gammal åkermark med vidhängande åkerhak, terrasser, odlingsrösen, brukningsväg.

Planförslaget anses inte påverka området.

Stavs äng

Natura 2000-området Stavs äng är beläget ca 4 km nordost om Roslags-Kulla kyrka, utmed Furusundsleden, i norra delen av Österåkers kommun. Enligt häradskartan (från början av 1900-talet) nyttjades området huvudsakligen som betesmark, dock brukades markerna utmed Furusundsleden som äng. I den centrala delen av betesmarken, utmed stigen ner till havet, står en reslig runsten.

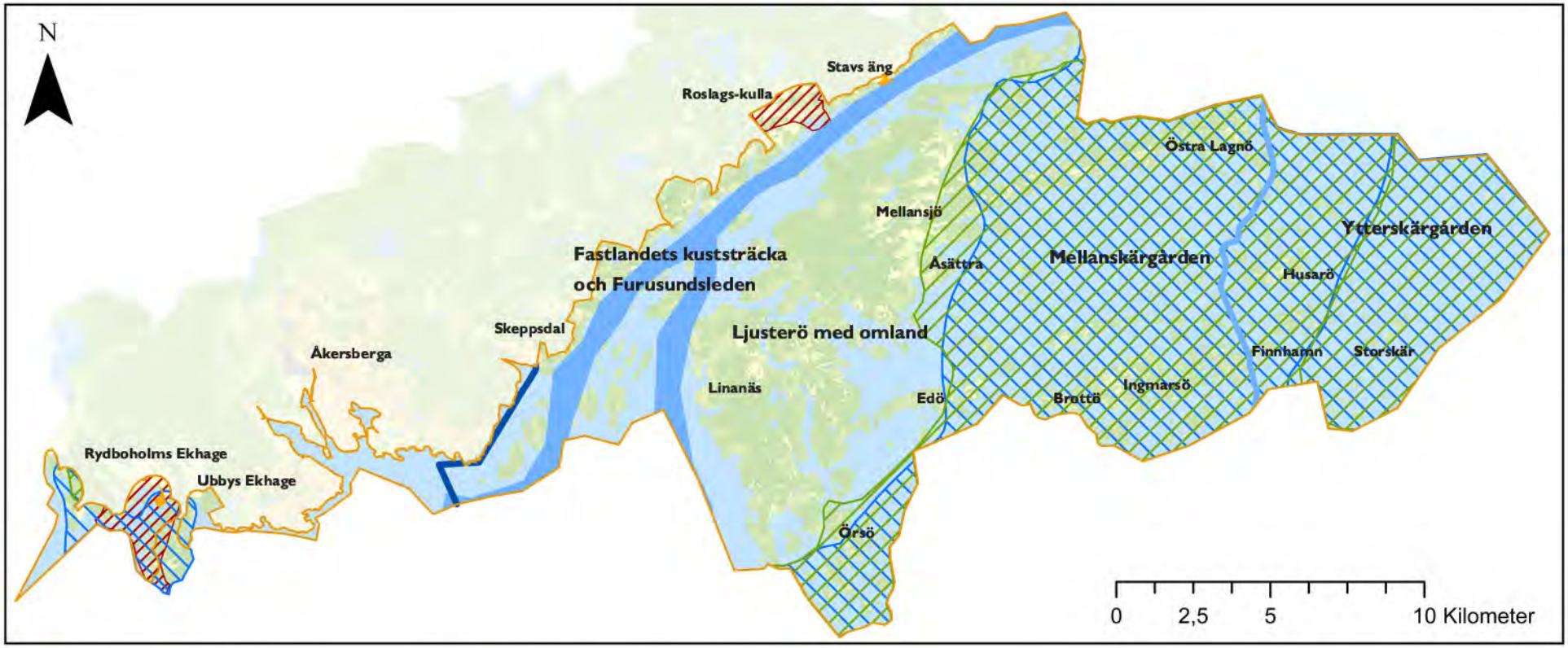
Stavs äng har pekats ut som Natura 2000-område för sin artrika hävdgynnade flora som finns i de båda utpekade livsmiljöerna, trädklädd betesmark och silikatgräsmark. En förutsättning och prioriterad skötselåtgärd för områdets livsmiljöer är fortsatt hävd. I söder gränsar området till Furusundsleden där stränderna är steniga och lätteroderade vid vågsvall från passerande färjor.

Även svampfloran och fågellivet är artrikt i området.

Planförslaget anses inte påverka området.

Hänsynskarta riksintressen och Natura 2000

Kartan visar riksintressen och Natura 2000-områden i Österåkers kust och skärgård.

Avgränsning Kust & Skärgård
Gräns för riksintresse kust och skärgård
Riksintresse sjöfart
Riksintresse för friluftsliv
Riksintresse för kulturmiljövården
Riksintresse naturvård
Natura 2000-område

Del 5. Genomförande

I denna del beskrivs genomförandet av det tematiska tillägget samt en redogörelse för planens hållbarhet.

Genomförandestrategi

I detta avsnitt sammanfattas hur det tematiska tillägget avses genomföras fram till år 2040. Vidare visar detta avsnitt på det tematiska tillägget koppling till Agenda 2030 samt kommunens vision och mål. Avsnittet ska läsas som komplement till översiktsplanens genomförandestrategi.

Underlag för verksamhetsplan och budget

Tillsammans med översiktsplanen visar det tematiska tillägget på kommunens viljeriktning avseende mark- och vattenanvändning fram till år 2040. Den föreslagna utvecklingen kopplar an till den utveckling som beskrivs i översiktsplanen. Utvecklingen genom olika aktiviteter förutsätter politiska beslut och att budget tilldelas för olika projekt, för att aktiviteter ska kunna påbörjas och genomföras.

Det tematiska tillägget ska utgöra underlag för verksamhets- och budgetplaneringen hos kommunens olika verksamheter.

Underlag för vidare arbete

Det tematiska tillägget ska fungera som underlag till vidare arbete med planprogram, fördjupade översiktsplaner och detaljplaner. Tillägget kan även fungera som underlag till övriga strategiska dokument som berör temat kust och skärgård samt hantering av bygglovsfrågor och andra ärenden. Det tematiska tillägget kan även fungera som underlag för regionala och privata aktörer.

Aktiviteter att arbeta vidare med

En del av genomförandet av det tematiska tillägget består av att bevaka att den beskrivna utvecklingen arbetas vidare med. Det finns höga förväntningar hos inte minst boende och verksamma längs kusten och i skärgården att olika åtgärder ska vidtas, bl.a. till följd av det tematiska tillägget. Genomförandet förutsätter att samverkan sker och alla ta ansvar för genomförandet. Viktigt att ha med sig är att utvecklingen måste ske varsamt och hållbart. För att kunna erbjuda skärgårdens invånare en rimlig nivå av service, och möjligheter till försörjning, föreslår exempelvis planen att utvecklingen av service och kommunikationer fokuseras till strategiska lägen i första hand. På så sätt kan service och kommunikationer koordineras så att god service blir så tillgänglig som möjligt. Inledningsvis utgörs dessa lägen av utpekade lokala knutpunkter och kärnön Ingmarsö, men nya platser kan utvecklas på sikt (i samband med bl.a. ny översiktsplan eller tematiska tillägg kan nya områden komma att prövas). Andra aspekter av utvecklingen sker däremot mer spritt, t.ex. utvecklingen av besöksmål och destinationer.

Utvecklingen beskriven i det tematiska tillägget ska sättas i kontext till den utveckling som redogörs för i översiktsplanen och de aktiviteter som föreslås där. Genomförandet ska säkerställas genom en funktionell organisation och en genomförandestrategi för utbyggnad. Vidare ska genomförandet av det tematiska tillägget säkerställa att utbyggnad sker i önskad takt samt sker med god samordning mellan projekt och aktörer.

Det tematiska tillägget förhåller sig till översiktsplanens tre perioder för utveckling fram till år 2040. De aktiviteter som avses att påbörjas under en period behöver inte nödvändigtvis färdigställas innan nästa period tar vid. Prioriteringar kan komma att ändras beroende på ändrade omständigheter eller att planeringsförutsättningarna blir annorlunda.

När en aktivitet påbörjas i linje med översiktsplanens genomförande ska även hänsyn till det tematiska tillägget tas och den utveckling som beskrivs för fastlandets kuststräcka och skärgården.

För Ingmarsö och en stor del av skärgården finns behov av att ta fram en friluftsplan.

Agenda 2030

Tabellen nedan visar hur Agenda 2030 kopplar an till det tematiska tilläggets planeringsstrategier med tillhörande riktlinjer. Tabellen visar att fler mål är närmre kopplade till fysisk planering än andra, till exempel mål 11 Hållbara städer och samhällen. Mer detaljerad bedömning görs i bilaga 1 *Hållbarhetsbedömning med MKB*.

		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
	Attraktiva knutpunkter																	
	Flexibelt och innovativt näringsliv																	
	Hållbara och funktionella transportsystem																	
	Tillgänglig kust och skärgård																	
	Hållbara livsmiljöer																	
	Utvecklade destinationer																	
	Hållbar teknisk infrastruktur																	
	Samverkan																	

Det tematiska tilläggets koppling till kommunens vision

Här nedan redogörs för hur det tematiska tillägget och dess planeringsstrategier kopplar till Österåkers kommuns uppsatta vision.

Med kvalitet, trygghet och valfrihet i fokus, skapar vi en hållbar framtid. Österåker - möjligheternas skärgårdskommun.

- *Kvalitet*
- *Trygghet*
- *Valfrihet*
- *Hållbar utveckling*

Det tematiska tillägget syftar till en hållbar utveckling av Österåkers kust och skärgård, exemplifierat i samtliga planeringsstrategier, till exempel hållbara livsmiljöer och en hållbar teknisk infrastruktur. Även planeringsriktlinjerna i hur utvecklingen ska ske och vilken hänsyn som ska tas vid utveckling visar på en hållbar utveckling av Österåkers kust och skärgård.

Genom etablering och av lokala knutpunkter och därmed en koncentration av utveckling möjliggörs ytor för service och handel med hög kvalitet, samt en utbyggd teknisk infrastruktur. En koncentration av utveckling bidrar till att möjligheterna för att leva, bo och verka i skärgården ökar och förbättras.

Kvalitet säkras också genom utpekandet av natur- och kulturvärden samt utvecklingsområden för rekreation och friluftsliv. Att värna om hållbara livsmiljöer för natur och djur bidrar till ökad kvalitet till boende och besökare i Österåkers kust och skärgård.

Genom att värna om tillgänglighet, utbyggnad av teknisk infrastruktur och hållbara och funktionella transportsystem verkar det tematiska tillägget för ökad trygghet. Utveckling av lokala knutpunkter och strategisk placering av verksamheter och bostäder i relation till olika risker i form av ras, skred, buller och översvämningar syftar tillägget till att tillskapa en mer hållbar och trygg miljö för människor, djur och växter.

Valfrihet och tillgänglighet präglar det tematiska tillägget genom att peka ut strategiska och hållbara platser för utveckling. Genom utveckling av hållbara transportsystem ökar möjlighet och valfriheten att bo, verka och leva i skärgården och längs fastlandets kuststräcka. Valfriheten stärks genom en koncentration av utveckling som lockar till större mångfald av service och typer av verksamheter och boenden.

Det tematiska tilläggets koppling till kommunens inriktningsmål

Här nedan redogörs för hur Österåkers kommuns inriktningsmål kopplar till det tematiska tillägget.

Mål 1: Invånarna ska uppleva en professionell service av hög kvalitet och ett gott bemötande i all kommunal service.

Genom lokala knutpunkter och en strategisk placering av bostäder, verksamheter och infrastruktur syftar det tematiska tillägget till att bidra med hög kvalitet inom den offentliga sektorn. Exempelvis inom skola och vård. Vidare redogör det tematiska tillägget för vikten av samverkan med aktörer i samhället för att stärka kvaliten på övrig infrastruktur och service.

Mål 2: Österåkers ska ha en ekonomi i balans

Den utveckling som redogörs för i det tematiska tillägget syftar till att skapa en hållbar utveckling för Österåkers kust och skärgård och därmed även bidra till en god samhällsekonomi, där näringslivets utveckling värnas i samspel till natur- och kulturvärden. Planeringsstrategierna; lokala knutpunkter, ett flexibelt och innovativt näringsliv samt utvecklade destinationer visar på en utveckling för att stärka den lokala ekonomin och bidra till en god samhällsekonomi.

Mål 3: Österåker ska vara bästa skolkommun i länet

Genom utpekandet av lokala knutpunkter med syfte att stärka bland annat service, ämnar det tematiska

tillägget att utveckla skolorna samt de pedagogiska verksamheterna längs fastlandets kust och i skärgården. Utvecklingen av dessa verksamheter redogörs för i det tematiska tillägget, en utveckling som tar hänsyn till skolverksamheternas behov samt belyser värdet av skolverksamheterna som mötesplatser och platser för social interaktion.

Mål 4: Österåker ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Det tematiska tillägget tar hänsyn till de äldre och personer med funktionssättning genom flera planeringsstrategier. Planeringsstrategin om att tillskapa lokala knutpunkter med servicefunktioner syftar till att bidra till att erbjuda ökad omsorg för äldre och personer med olika funktionsvariationer. Vidare visar det tematiska tillägget på vikten av tillgänglighet och möjligheten för alla att bo, verka och leva längs fastlandets kust och i skärgården.

Mål 5: Österåker ska ha en trygg miljö

Genom strategiska utveckling av kollektivtrafik, infrastruktur och bebyggelse syftar det tematiska tillägget till att ge förutsättningar för en tryggare miljö. Det tematiska tillägget redogör även för flera riktlinjer om trygghet och säkerhet i relation till olika typer av risker som ras, skred och översvämningar. Den föreslagna utvecklingen tar och ska ta hänsyn till dessa aspekter och bidra till en mer trygg miljö för både människor, djur och natur.

Mål 6: Österåker ska utveckla ett långsiktigt hållbart samhälle där goda förutsättningar ges för människa, miljö och natur att samverka

Det tematiska tillägget med tillhörande planeringsstrategier och planeringsriktlinjer syftar till att bidra till en hållbar samhällsutveckling. Genom att balansera en hållbar utveckling av bebyggelse och verksamheter som bidrar till hållbara resor och ett utbyggt serviceutbud och näringsliv med hänsynstagande av viktiga natur- och kulturmiljöer ges goda förutsättningar för en hållbar utveckling.

Mål 7: Stark och balanserad tillväxt. Tillväxten ska vara ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar.

Utvecklingen längs fastlandets kust och i skärgården syftar till att skapa en hållbar utveckling där tillväxt sker på strategiska platser med hänsyn till både ekolgiska, sociala och ekonomiska aspekter.

Hållbarhetsbedömning med miljökonsekvensbeskrivning

I detta avsnitt sammanfattas den hållbarhetsbedömning inklusive miljökonsekvensbeskrivning som gjorts av det tematiska tillägget, kust och skärgård. Hela hållbarhetsbedömningen finns att läsa i bilaga 1.

Sammanfattning av hållbarhetsbedömning

Förslaget till tillägg till Översiktsplan för Kust- och skärgård har möjlighet att på ett betydande sätt stärka hållbarheten inom de sociala och ekonomiska aspekterna, samt stora delar av den ekologiska hållbarheten. Planförslaget karakteriseras av en hög hållbarhetsambition. Planens största potential ligger i en uttryckt ambition om att bevara natur- och kulturvärden. Detta kopplas till, och förstärks av, en förtätningsstrategi i kollektivnära läge med bra tillgång till service och teknisk infrastruktur.

De största riskerna är kopplade till dels hur väl planens ambitioner för bevarande av jordbruksmark kan hanteras. De är också kopplade till hur kultur- och naturvärden hanteras för att uppnå ekologisk hållbarhet. Specifikt gäller detta värden knutna till strand- och vattenmiljöer.

Den mer detaljerade planeringen blir avgörande för kust- och skärgårdens möjligheter att utvecklas utan risker för hälsa och säkerhet eller negativa miljökonsekvenser. Skydd av värdefulla natur- och vattenmiljöer beskrivs som viktiga i planens målsättning. I vidare arbete med detaljplaner och program kommer hanteringen av dessa frågor bli väsentliga för kommunens hållbarhet.

I TÖP:en har planeringsriktlinjer för genomförandet tagits fram, samt hur dessa kopplar till TÖP:ens planeringsstrategier och ÖP:s riktlinjer. Denna tydlighet ger ett bra stöd åt de olika aktörer som blir involverade i genomförandet av planen.

Bebyggelsetruktur och social struktur

Planförslaget skapar goda förutsättningar för en anpassad utveckling av befintliga bostadsområden som genom att ta hänsyn till befintliga kulturvärden och landskapsbild kan bidra till att stärka de olika områdenas identitet liksom Österåkers kommuns identitet som en skärgårdskommun.

En större mångfald i bostadsutbudet med ökad funktionsblandning och fler upplåtelseformer bedöms kunna bidra positivt till den sociala mångfalden och det lokala engagemanget. En positiv konsekvens är också att ett bredare utbud av bostäder kan erbjudas till kommunens invånare, så att det är möjligt att bo i skärgården under alla skeden i livet.

Den föreslagna markanvändningen innebär ett mer effektivt och långsiktigt hållbart markutnyttjande. Detta bygger på att majoriteten av den kompletterande bebyggelsen sker i knutpunkter och orter där en effektiv och samordnad kollektivtrafik kan skapas samtidigt som jordbruksmark samt kultur- och naturområden kan hållas fria från exploatering.

Förutsättningarna i kust- och skärgårdsområdet är utmanande med bland annat långa avstånd, bristande tillgänglighet till kommersiell och offentlig service. Stora skillnader finns också i förutsättningar mellan sommar och vinter vilket gör att investerings- och driftskostnader kan bli höga och att en upprätthållen service året runt kan vara svår att uppnå.

Det är viktigt att olika delar av utvecklingen, exempelvis bostadsbyggande i kombination med utbyggnad av teknisk infrastruktur, kommunikationer och service sker parallellt. Görs det på ett ändamålsenligt sätt och utifrån planens riktlinjer i fortsatta planprocesser bör skärgårdens attraktivitet och stora möjligheter inom exempelvis besöksnäringen kunna användas för en stark och positiv utveckling för boende och besökare i skärgårdsområdet.

En utveckling av lokala knutpunkter och orter, nya kopplingar med hållbara transporter inom skärgården och mot fastlandet samt utveckling av marina näringslivet kan öka möjligheter att utveckla skärgården som en tydlig målpunkt för kommunen och regionen. Detta skapar möjligheter att locka till sig näringslivsaktörer.

Förslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för den lokala ekonomin. Kundunderlaget förväntas öka i samband med förbättrade kommunikationer, utvecklade målpunkter och förbättrad tillgänglighet. Det är också positivt att planen tydligt lyfter att jordbruksmark inte skall bebyggas om inte väsentligt samhällsintresse kan motiveras. Inriktningen i plandokumentet följer kommunens jordbruksmarksstrategi.

Kommunens avfallshantering skall samordnas för att effektiviseras och kunna hantera fler fraktioner, men hanteringen bedöms ändå bli transportintensiv.

Planen presenterar delvis strategier för exempelvis miljöanpassad energiförsörjning och miljöanpassat byggande samt hänvisar till översiktsplanens riktlinjer om hållbart byggande.

I planen formuleras riktlinjer om klimatsäkring av miljöfarliga verksamheter och att bebyggelse i första hand ska undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Klimatanpassning är viktigt att arbeta vidare med i fortsatt planering för att inte befintlig och kommande bebyggelse i kust och skärgård ska drabbas negativt då området är särskilt känsligt för klimatförändringarnas effekter. I planen hänvisas till Klimatanpassningsplanen från 2018 och förslag till åtgärder som pekas ut där.

Transport och infrastruktur

I planen finns tydliga satsningar på kollektiv transport både på land och på vatten. Förslaget förväntas kunna leda till stora positiva konsekvenser genom att båtförbindelserna mellan kust, skärgård och Åkersberga centrum stärks genom ny brygga och rutter. Kollektivtrafiken bedöms utvecklas positivt ur tillgänglighetssynpunkt samt ha positiva effekter för att tillgängliggöra de rekreativa värdena i den gröna värdekärnan inom Angarnkilen. Inriktningen om förbättrad samordning mellan trafikslag förväntas också ge positiva effekter på kollektivtrafikens attraktivitet. En bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen kan positivt bidra till att öka andelen resor med hållbara transportsätt. Samtidigt finns det tydliga risker för att bebyggelse i de utpekade områdena kan komma att bidra till ett märkbart ökat bilberoende om kollektivtrafikskedjorna inte upplevs som tillräckligt attraktiva. Hur resandet utvecklas är svårt att bedöma. Även långa avstånd och svårare väderförhållande kan ha stor påverkan på val av transport.

Kommunen har en uttalad ambition att verka för en utbyggd laddinfrastruktur samt att samverka med berörda aktörer för att möjliggöra en utvecklad laddinfrastruktur på strategiska platser. Detta bedöms kunna ha en positiv påverkan på miljö och hållbara transporter.

Planen har en tydlig inriktning mot att satsningar skall göras för att skapa trygga trafikmiljöer. Bland annat genom förbättringar för gång- och cykeltrafik. Detta förväntas leda till positiva konsekvenser ur många aspekter, bland annat miljö, folkhälsa och barn- och jämlikhetsperspektiv. Ur ett barnperspektiv är planerad utveckling av barn- och skolverksamhet i knutpunkterna samt förbättrad gång- och cykelinfrastruktur till dessa starkt positivt. Förbättrad infrastruktur för oskyddade trafikanter ger också folkhälsovinster.

Grön- och blåstruktur

Planförslaget ger vissa möjligheter att värna värdefulla naturområden. Ett flertal strategier kring att ekologiska värden i natur-och vattenområden skall värnas har tagits fram och ett nytt område har pekats ut som aktuellt för ökat skydd. Det finns också fler områden med utpekat höga naturvärden. Hur dessa skall värnas framöver är inte förtydligat. Delar av planområdet vid fastlandet ingår i den gröna värdekärnan för Angarnkilen.

Förslaget utvecklar möjligheterna till rekreation och friluftsliv. En inriktning är att utveckla så kallade gröna entréer som skall underlätta för att hitta ut till de naturområden som finns. Riktlinjer har tagits fram om att styra besöksnäringen och det rörliga friluftslivet till platser som tål den störningen. Stråk och områden pekas ut för satsningar på leder, skyltning och entréer bland annat. Detta i kombination med en ökad tillgänglighet genom förbättrade kommunikationer bedöms kunna få stora positiva effekter.

Tydliga risker finns dock kopplade till omfattning på exploatering i förhållande till jordbruksmark, strandområden samt natur- och rekreationsvärden. Specifikt det marina näringslivets behov av mark och vatten som riskerar att innebära en konflikt med riktlinjerna om att värna allemansrätten, naturvärden och vattenområden. Planförslaget pekar på behovet av vidare utredningar vid kommande planläggning för att hänsyn ska kunna tas till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar. I detta inkluderas att uppnå eller upprätthålla miljökonsekvensnormerna.

Planens inriktning är att värna strandmiljöer för natur- och friluftslivsvärden. All utveckling av verksamheter och bostadsbebyggelse i anslutning till ett vattenområde innebär dock en risk för att strand- eller vattenområdet påverkas på kort eller lång sikt. Exempelvis innebär ianspråktagande av vassområden och grunda vikar för exempelvis bryggor att värdefulla miljöer försvinner oavsett om det finns andra verksamheter i närheten. En utbyggnad av bryggor innebär också ökad båttrafik till och från bryggan vilket påverkar miljöer i ett större kringområde.

Utvecklingen enligt VA-planen bedöms innebära positiva effekter för vattenmiljön då fler hushåll ansluts till kommunalt VA. Samtidigt är det sannolikt att den planerade utvecklingen av ny bebyggelse kommer att innebära en ökad mängd dagvatten. Hur dagvattnet skall tas om hand för att inte riskera att förorena Östersjön konkretiseras inte i planen. Kommunen har dock en utpekad viljerikting om att utreda, säkerställa och följa upp att dagvattenhantering i utbyggnads- och förtätningsområden är tillfredställande så att vattenmiljöer inte påverkas påtagligt negativt och att miljökvalitetsnormer inte försämras. En kommunal dagvattenstrategi finns och ska följas vid utveckling av kust och skärgård. Dagvattenhantering är en viktig fråga att arbeta vidare med i kommande planering. Det finns också risker kopplade till en förväntat ökad båttrafik i planområdet, då detta kan förväntas innebära en ökad störning. Ökad båttrafik ökar också mängden föroreningar från exempelvis båtbottenfärg, olja och drivmedel. I planförslaget finns ambitionen att stödja ett mer hållbart båtliv genom bl.a. effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor. Detta bedöms kunna få vissa positiva effekter för att begränsa föroreningar kopplade till en ökning av fritidsbåtar.

Betydande miljöpåverkan och lagskydd

Påverkan på riksintressen

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till riksintressena för högexploaterad kust och friluftsliv, kulturmiljövård, naturvård, järnväg och sjöfart. För utförligare beskrivningar om planens konsekvenser i relation till riksintressena, se sida 47.

- Planen bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset för friluftslivet och naturvård.
- Det finns risk för att planen medför skada på riksintresset för det rörliga friluftslivet/högexploaterad kust.
- Planen bedöms kunna påverka riksintresset för kulturmiljö negativt men bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset.
- Planen bedöms inte påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av farlederna inom planområdet och därmed inte medföra påtaglig skada på riksintresset för sjöfart.

Påverkan på miljökvalitetsnormer för ytvatten, grundvatten och luft samt buller

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten samt för luft och buller. Planen medför utbyggnad av kommunalt VA på Ljusterö och vid Roslags-kulla vilket kan minska näringsbelastningen på recipienterna trots en ökad bostadsbebyggelse och dagvattenhanteringen ska enligt planen ta hänsyn till möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormerna.

Åtgärder för att förbättra vattenförekomsters kemiska och ekologiska status ska ske i linje med vad som föreslås i de lokala åtgärdsprogram som är under framtagande. Enligt planen beräknas mängden fritidsbåtar och den marina verksamheten öka inom planområdet vilket medför både fysisk påverkan och ökad föroreningsbelastning. Utvecklingen av marina näringar i nya områden kan försvåra möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormer. I planen beskrivs en ambition att verka för ett mer hållbart båtliv, men hur den fysiska påverkan från utvecklingen av marina näringar ska hanteras i relation till miljökvalitetsnormerna för ytvatten behöver konkretiseras i kommande planskeden.

Förtätning på Ljusterö planeras i anslutning till en grundvattenförekomst. Enligt planen skall denna utveckling ske på sätt så att varken kemisk eller ekologisk status försämras. Vid utveckling av ny bebyggelse ska enligt planen nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Hur detta skall säkras framgår dock inte.

MKN för luft överskrids inte i dagsläget. Innan nya detaljplaner antas måste luftkvaliteten och risken för att miljökvalitetsnormerna överskrids utredas.

Inom planområdet bedöms det finnas goda förutsättningar att klara riktvärdena i bullerförordningen eftersom planområdet i stort inte bedöms vara särskilt stört av trafikbuller. Bullerutredningar bör göras där bostadsbebyggelse planeras i närheten av större vägar, t.ex. vid Östanå och Roslags-Kulla i närheten av väg 276, eller när den planerade utvecklingen bidrar till ökad trafik.

Strandskydd

Planens inriktning är att strandskyddets syften i form av att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet skall värnas. För delar av föreslagen utveckling kommer dispens från eller upphävande av strandskydd krävas, exempelvis vid utveckling av marina näringar och bryggor. För detta kommer särskilda skäl för att frångå strandskyddsbestämmelserna samt att åtgärderna inte strider mot strandskyddets syften att krävas.

Klimatanpassning

Planområdet är i stort sett i sin helhet ett riskområde utifrån klimatförändringarnas effekter i form av exempelvis extremväder, höjda vattennivåer och torka. Samhällsviktiga funktioner som bland annat transporter, teknisk försörjning, dricksvattentillgång och bostadsbebyggelse riskerar att påverkas. Enligt planförslaget ska bebyggelse i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Vid planläggning av ny bebyggelse ska även redan befintlig bebyggelse i närområdet beaktas utifrån hanteringen av risker. Kommunen skall också samverka med berörda aktörer för att minska riskerna för översvämningar, ras och erosion. Vid utveckling i kust och skärgården ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur utifrån de nationella riktlinjerna för klimatanpassning samt kommunens klimatanpassningsplan från 2018.

Planens förhållande till miljömål

Österåkers kommun har tagit fram kommunomfattande miljömål baserade på de nationella och regionala målen. Det tematiska tillägget utgår från kommunens miljömål i arbetet med att tillskapa en hållbar utveckling i kust och skärgård. Bedömningen är gjord utifrån de miljömål som gällde vid det tematiska tilläggets framtagande. Planen bedöms övergripande verka i linje med såväl de nationella miljömålen som Agenda 2030.

Flera frågor kan leda till konflikter med miljömålen om de inte hanteras på ett adekvat sätt i kommande planering. Detta gäller dels hur ett hållbart transportsystem skall nås och hur ett ökat besökstryck inte skall leda till negativa konsekvenser för natur- och kulturvärden. Det gäller också hur det skall säkras att vattenkvaliteten inte påverkas negativt av ökad båttrafik och risken för ökad mängd dagvatten samt. Strategier och inriktningar för dessa frågor finns i planen men behöver hanteras på varje nivå i det fortsatta planarbetet. Planens relation till miljömål beskrivs på sida 58.

Miljöbalkens och PBL:s hänsyns- och hushållningsregler

Förslaget kan enligt miljökensekvensbeskrivningen (MKB) anses förenligt med 2 och 3 kap. miljöbalken i det avseende att det inte medför skada eller olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller säkerhet.

När det gäller val av plats föreskriver 3 kap. 1§ Miljöbalken (MB) och 2 kap. 2§ Plan och Bygglagen (PBL) att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Då tematiskt tillägg till översiktsplanen för kust och skärgård är en strategisk plan på en övergripande nivå sker detaljerad utformning och lokalisering i senare skeden. De strategier och riktlinjer som tagits fram inom planarbetet bedöms ligga i linje med hänsyns- och hushållningsbestämmelserna.

Österåker

Bilaga 1 - Hållbarhetsbedömning med MKB

Del av det tematiska tillägget, Kust och skärgård för Österåkers kommun 2040

2021-11-11

Österåker

EKOLOGI GRUPPEN

Innehållsförteckning

Sammanfattning 3
Sammanfattning av hållbarhetsbedömning 3
Betydande miljöpåverkan och lagskydd 6
Hållbarhetsbedömning med Värderosen i samrådsförslaget 8
Sammanfattning av planens och nollalternativets konsekvenser. 9
Sammanfattning av bedömning av planförslaget utifrån hållbarhetsfaktorer 11

Inledning 13
Planförslag TÖP Kust och skärgård 13
Miljöbedömningsprocessen 13
Avgränsning 13
Alternativ 15
Metodik 15

Nollalternativet och dess konsekvenser 17
Översiktsplanens framtidsbild för Kust och skärgård 17
Översiktsplanens strategiska inriktning 17

Beskrivning av planförslaget 20
Mål och strategier 20
Planeringsriktlinjer 21
Målkonflikter 22
Avvägningar 23

Bedömning av planförslaget 27
Ekonomisk hållbarhet 27
- Lokal ekonomi 27
- Sociala tillgångar 30
- Långsiktig resursförvaltning 32
- Investeringsvilja och projektekonomi 34

Social hållbarhet 35
- Rekreation 36
- Identitet 38
- Möten, trygghet och lokalt engagemang 39
- Hälsa och säkerhet 41

Ekologisk hållbarhet 42
- Grönstruktur för biologisk mångfald 43
- Blåstruktur för biologisk mångfald 45
- Kretsloppsystem och miljöteknik 46
- Hållbart resande 48

Konsekvenser i relation till riksintressen och miljökvalitetsnormer 51
Planens konsekvenser i relation till riksintressen 51
Planens konsekvenser i relation till miljökvalitetsnormer 54

Konsekvenser i relation till övergripande mål och planer 58
Planförslagets relation till Österåkers miljömål 58
Planförslagets relation till RUFS 2050 58
Planförslagets relation till Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen 59
Planens samlade konsekvenser för barn 59
Planförslagets relation till relevanta nationella miljökvalitetsmål och Agenda 2030 61
Svenska miljökvalitetsmål kopplade till globala hållbarhetsmål 62

Uppföljning 65
Riksintressen 65
Hälsa och säkerhet 65
Klimatanpassning 65
Miljökvalitetsnormer 65
Natur- och kulturmiljö 66
Kretslopp och miljöteknik 66
Areella näringar 66
Tätortsutveckling 66

Referenser och underlagsmaterial 67

Sammanfattning

Som en fortsättning på arbetet med Österåkers kommuns översiktsplan har kommunen tagit fram ett tematiskt tillägg (TÖP) med inriktningen Kust och Skärgård. Denna rapport utgör en hållbarhetskonsekvensbedömning inklusive miljökonsekvensbedömning för tillägget till översiktsplanen för kust och skärgård i Österåkers kommun. Bedömningen har gjorts av Ekologigruppen i nära samarbete med projektgruppen på Österåkers kommun.

Metodiken som använts för bedömningarna i rapporten är hållbarhetsanalys med Värderosen. I denna metod utvärderas tolv hållbarhetsfaktorer inom social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Både planens positiva och negativa konsekvenser har bedömts.

En sammanfattning av bedömningarna visualiseras i ett cirkeldiagram, värderosen, där det går att jämföra den föreslagna utvecklingen med den förväntade utvecklingen i ett nollalternativ. I arbetet har översiktsplanen fungerat som nollalternativ. Nedan redovisas planens huvudsakliga möjligheter att nå önskad hållbar utveckling samt risker att inte nå dessa.

Sammanfattning av hållbarhetsbedömning

Förslaget till tillägg till Översiktsplan för Kust- och skärgård har möjlighet att på ett betydande sätt stärka hållbarheten inom de sociala och ekonomiska aspekterna, samt stora delar av den ekologiska hållbarheten. Planförslaget karakteriseras av en hög hållbarhetsambition. Planens största potential ligger i en uttryckt ambition om att bevara natur- och kulturvärden. Detta kopplas till, och förstärks av, en förtätningsstrategi i kollektivnära läge med bra tillgång till service och teknisk infrastruktur.

De största riskerna är kopplade till dels hur väl planens ambitioner för bevarande av jordbruksmark kan hanteras. De är också kopplade till hur kultur- och naturvärden hanteras för att uppnå ekologisk hållbarhet. Specifikt gäller detta värden knutna till strand- och vattenmiljöer.

Den mer detaljerade planeringen blir avgörande för kust- och skärgårdens möjligheter att utvecklas utan risker för hälsa och säkerhet eller negativa miljökonsekvenser. Skydd av värdefulla natur- och vattenmiljöer beskrivs som viktiga i planens målsättning. I vidare arbete med detaljplaner och program kommer hanteringen av dessa frågor bli väsentliga för kommunens hållbarhet.

I TÖP:en har planeringsriktlinjer för genomförandet tagits fram, samt hur dessa kopplar till TÖP:ens planeringsstrategier och ÖP:s riktlinjer. Denna tydlighet ger ett bra stöd åt de olika aktörer som blir involverade i genomförandet av planen.

Bebyggelsetruktur och social struktur

Planförslaget skapar goda förutsättningar för en anpassad utveckling av befintliga bostadsområden som genom att ta hänsyn till befintliga kulturvärden och landskapsbild kan bidra till att stärka de olika områdenas identitet liksom Österåkers kommuns identitet som en skärgårdskommun.

En större mångfald i bostadsutbudet med ökad funktionsblandning och fler upplåtelseformer bedöms kunna bidra positivt till den sociala mångfalden och det lokala engagemanget. En positiv konsekvens är också att ett bredare utbud av bostäder kan erbjudas till kommunens invånare, så att det är möjligt att bo i skärgården under alla skeden i livet.

Den föreslagna markanvändningen innebär ett mer effektivt och långsiktigt hållbart markutnyttjande. Detta bygger på att majoriteten av den kompletterande bebyggelsen sker i knutpunkter och orter där en effektiv och samordnad kollektivtrafik kan skapas samtidigt som jordbruksmark samt kultur- och naturområden kan hållas fria från exploatering.

Förutsättningarna i kust- och skärgårdsområdet är utmanande med bland annat långa avstånd, bristande tillgänglighet till kommersiell och offentlig service. Stora skillnader finns också i förutsättningar mellan sommar och vinter vilket gör att investerings- och driftskostnader kan bli höga och att en upprätthållen service året runt kan vara svår att uppnå.

Det är viktigt att olika delar av utvecklingen, exempelvis bostadsbyggande i kombination med utbyggnad av teknisk infrastruktur, kommunikationer och service sker parallellt. Görs det på ett ändamålsenligt sätt och utifrån planens riktlinjer i fortsatta planprocesser bör skärgårdens attraktivitet och stora möjligheter inom exempelvis besöksnäringen kunna användas för en stark och positiv utveckling för boende och besökare i skärgårdsområdet.

En utveckling av lokala knutpunkter och orter, nya kopplingar med hållbara transporter inom skärgården och mot fastlandet samt utveckling av marina näringslivet kan öka möjligheter att utveckla skärgården som en tydlig målpunkt för kommunen och regionen. Detta skapar möjligheter att locka till sig näringslivsaktörer.

Förslaget bedöms medföra positiva konsekvenser för den lokala ekonomin. Kundunderlaget förväntas öka i samband med förbättrade kommunikationer, utvecklade målpunkter och förbättrad tillgänglighet. Det är också positivt att planen tydligt lyfter att jordbruksmark inte skall bebyggas om inte väsentligt samhällsintresse kan motiveras. Inriktningen i plandokumentet följer kommunens jordbruksmarksstrategi.

Kommunens avfallshantering skall samordnas för att effektiviseras och kunna hantera fler fraktioner, men hanteringen bedöms ändå bli transportintensiv. Planen presenterar delvis strategier för exempelvis miljöanpassad energiförsörjning och miljöanpassat byggande samt hänvisar till översiktsplanens riktlinjer om hållbart byggande.

I planen formuleras riktlinjer om klimatsäkring av miljöfarliga verksamheter och att bebyggelse i första hand ska undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Klimatanpassning är viktigt att arbeta vidare med i fortsatt planering för att inte befintlig och kommande bebyggelse i kust och skärgård ska drabbas negativt då området är särskilt känsligt för klimatförändringarnas effekter. I planen hänvisas till Klimatanpassningsplanen från 2018 och förslag till åtgärder som pekas ut där.

Transport och infrastruktur

I planen finns tydliga satsningar på kollektiv transport både på land och på vatten. Förslaget förväntas kunna leda till stora positiva konsekvenser genom att båtförbindelserna mellan kust, skärgård och Åkersberga centrum stärks genom ny brygga och rutter. Kollektivtrafiken bedöms utvecklas positivt ur tillgänglighetssynpunkt samt ha positiva effekter för att tillgängliggöra de rekreativa värdena i den gröna värdekärnan inom Angarnkilen. Inriktningen om förbättrad samordning mellan trafikslag förväntas också ge positiva effekter på kollektivtrafikens attraktivitet. En bebyggelseutveckling i kollektivtrafiknära lägen kan positivt bidra till att öka andelen resor med hållbara transportsätt. Samtidigt finns det tydliga risker för att bebyggelse i de utpekade områdena kan komma att bidra till ett märkbart ökat bilberoende om kollektivtrafikskedjorna inte upplevs som tillräckligt attraktiva. Hur resandet utvecklas är svårt att bedöma. Även långa avstånd och svårare väderförhållande kan ha stor påverkan på val av transport.

Kommunen har en uttalad ambition att verka för en utbyggd laddinfrastruktur samt att samverka

med berörda aktörer för att möjliggöra en utvecklad laddinfrastruktur på strategiska platser. Detta bedöms kunna ha en positiv påverkan på miljö och hållbara transporter.

Planen har en tydlig inriktning mot att satsningar skall göras för att skapa trygga trafikmiljöer. Bland annat genom förbättringar för gång- och cykeltrafik. Detta förväntas leda till positiva konsekvenser ur många aspekter, bland annat miljö, folkhälsa och barn- och jämlikhetsperspektiv. Ur ett barnperspektiv är planerad utveckling av barn- och skolverksamhet i knutpunkterna samt förbättrad gång- och cykelinfrastruktur till dessa starkt positivt. Förbättrad infrastruktur för oskyddade trafikanter ger också folkhälsovinster.

Grön- och blåstruktur

Planförslaget ger vissa möjligheter att värna värdefulla naturområden. Ett flertal strategier kring att ekologiska värden i natur-och vattenområden skall värnas har tagits fram och ett nytt område har pekats ut som aktuellt för ökat skydd. Det finns också fler områden med utpekat höga naturvärden. Hur dessa skall värnas framöver är inte förtydligat. Delar av planområdet vid fastlandet ingår i den gröna värdekärnan för Angarnkilen.

Förslaget utvecklar möjligheterna till rekreation och friluftsliv. En inriktning är att utveckla så kallade gröna entréer som skall underlätta för att hitta ut till de naturområden som finns. Riktlinjer har tagits fram om att styra besöksnäringen och det rörliga friluftslivet till platser som tål den störningen. Stråk och områden pekas ut för satsningar på leder, skyltning och entréer bland annat. Detta i kombination med en ökad tillgänglighet genom förbättrade kommunikationer bedöms kunna få stora positiva effekter.

Tydliga risker finns dock kopplade till omfattning på exploatering i förhållande till jordbruksmark, strandområden samt natur- och rekreationsvärden. Specifikt det marina näringslivets behov av mark och vatten som riskerar att innebära en konflikt med riktlinjerna om att värna allemansrätten, naturvärden och vattenområden. Planförslaget pekar på behovet av vidare utredningar vid kommande planläggning för att hänsyn ska kunna tas till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar. I detta inkluderas att uppnå eller upprätthålla miljökonsekvensnormerna.

Planens inriktning är att värna strandmiljöer för natur- och friluftslivsvärden. All utveckling av verksamheter och bostadsbebyggelse i anslutning till ett vattenområde innebär dock en risk för att strand- eller vattenområdet påverkas på kort eller lång sikt. Exempelvis innebär ianspråktagande av vassområden och grunda vikar för exempelvis bryggor att värdefulla miljöer försvinner oavsett om det finns andra verksamheter i närheten. En utbyggnad av bryggor innebär också ökad båttrafik till och från bryggan vilket påverkar miljöer i ett större kringområde.

Utvecklingen enligt VA-planen bedöms innebära positiva effekter för vattenmiljön då fler hushåll ansluts till kommunalt VA. Samtidigt är det sannolikt att den planerade utvecklingen av ny bebyggelse kommer att innebära en ökad mängd dagvatten. Hur dagvattnet skall tas om hand för att inte riskera att förorena Östersjön konkretiseras inte i planen. Kommunen har dock en utpekad viljerikting om att utreda, säkerställa och följa upp att dagvattenhantering i utbyggnads- och förtätningsområden är tillfredställande så att vattenmiljöer inte påverkas påtagligt negativt och att miljökvalitetsnormer inte försämras. En kommunal dagvattenstrategi finns och ska följas vid utveckling av kust och skärgård. Dagvattenhantering är en viktig fråga att arbeta vidare med i kommande planering. Det finns också risker kopplade till en förväntat ökad båttrafik i planområdet, då detta kan förväntas innebära en ökad störning. Ökad båttrafik ökar också mängden föroreningar från exempelvis båtbottenfärg, olja och drivmedel. I planförslaget finns ambitionen att stödja ett mer hållbart båtliv genom bl.a. effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor. Detta bedöms kunna få vissa positiva effekter för att begränsa föroreningar kopplade till en ökning av fritidsbåtar.

Betydande miljöpåverkan och lagskydd

Påverkan på riksintressen

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till riksintressena för högexploaterad kust och friluftsliv, kulturmiljövård, naturvård, järnväg och sjöfart. För utförligare beskrivningar om planens konsekvenser i relation till riksintressena, se sida 47.

- Planen bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset för friluftslivet och naturvård.
- Det finns risk för att planen medför skada på riksintresset för det rörliga friluftslivet/ högexploaterad kust.
- Planen bedöms kunna påverka riksintresset för kulturmiljö negativt men bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset.
- Planen bedöms inte påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av farlederna inom planområdet och därmed inte medföra påtaglig skada på riksintresset för sjöfart.

Påverkan på miljökvalitetsnormer för ytvatten, grundvatten och luft samt buller

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten samt för luft och buller. Planen medför utbyggnad av kommunalt VA på Ljusterö och vid Roslags-kulla vilket kan minska näringsbelastningen på recipienterna trots en ökad bostadsbebyggelse och dagvattenhanteringen ska enligt planen ta hänsyn till möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormerna.

Åtgärder för att förbättra vattenförekomsters kemiska och ekologiska status ska ske i linje med vad som föreslås i de lokala åtgärdsprogram som är under framtagande. Enligt planen beräknas mängden fritidsbåtar och den marina verksamheten öka inom planområdet vilket medför både fysisk påverkan och ökad föroreningsbelastning. Utvecklingen av marina näringar i nya områden kan försvåra möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormer. I planen beskrivs en ambition att verka för ett mer hållbart båtliv, men hur den fysiska påverkan från utvecklingen av marina näringar ska hanteras i relation till miljökvalitetsnormerna för ytvatten behöver konkretiseras i kommande planskeden.

Förtätning på Ljusterö planeras i anslutning till en grundvattenförekomst. Enligt planen skall denna utveckling ske på sätt så att varken kemisk eller ekologisk status försämras. Vid utveckling av ny bebyggelse ska enligt planen nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att miljökvalitetsnormerna för vatten följs. Hur detta skall säkras framgår dock inte.

MKN för luft överskrids inte i dagsläget. Innan nya detaljplaner antas måste luftkvaliteten och risken för att miljökvalitetsnormerna överskrids utredas.

Inom planområdet bedöms det finnas goda förutsättningar att klara riktvärdena i bullerförordningen eftersom planområdet i stort inte bedöms vara särskilt stört av trafikbuller. Bullerutredningar bör göras där bostadsbebyggelse planeras i närheten av större vägar, t.ex. vid Östanå och Roslags-Kulla i närheten av väg 276, eller när den planerade utvecklingen bidrar till ökad trafik.

Strandskydd

Planens inriktning är att strandskyddets syften i form av att långsiktigt trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet skall värnas. För delar av föreslagen utveckling kommer dispens från eller upphävande av strandskydd krävas, exempelvis vid utveckling av marina näringar och bryggor. För detta kommer särskilda skäl för att frångå strandskyddsbestämmelserna samt att åtgärderna inte strider mot strandskyddets syften att krävas.

Klimatanpassning

Planområdet är i stort sett i sin helhet ett riskområde utifrån klimatförändringarnas effekter i form av exempelvis extremväder, höjda vattennivåer och torka. Samhällsviktiga funktioner som bland annat transporter, teknisk försörjning, dricksvattentillgång och bostadsbebyggelse riskerar att påverkas.

Enligt planförslaget ska bebyggelse i första hand undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Vid planläggning av ny bebyggelse ska även redan befintlig bebyggelse i närområdet beaktas utifrån hanteringen av risker. Kommunen skall också samverka med berörda aktörer för att minska riskerna för översvämningar, ras och erosion. Vid utveckling i kust och skärgården ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur utifrån de nationella riktlinjerna för klimatanpassning samt kommunens klimatanpassningsplan från 2018.

Planens förhållande till miljömål

Österåkers kommun har tagit fram kommunomfattande miljömål baserade på de nationella och regionala målen. Det tematiska tillägget utgår från kommunens miljömål i arbetet med att tillskapa en hållbar utveckling i kust och skärgård. Bedömningen är gjord utifrån de miljömål som gällde vid det tematiska tilläggets framtagande. Planen bedöms övergripande verka i linje med såväl de nationella miljömålen som Agenda 2030.

Flera frågor kan leda till konflikter med miljömålen om de inte hanteras på ett adekvat sätt i kommande planering. Detta gäller dels hur ett hållbart transportsystem skall nås och hur ett ökat besökstryck inte skall leda till negativa konsekvenser för natur- och kulturvärden. Det gäller också hur det skall säkras att vattenkvaliteten inte påverkas negativt av ökad båttrafik och risken för ökad mängd dagvatten samt. Strategier och inriktningar för dessa frågor finns i planen men behöver hanteras på varje nivå i det fortsatta planarbetet. Planens relation till miljömål beskrivs på sida 58.

Miljöbalkens och PBL:s hänsyns- och hushållningsregler

Förslaget kan enligt miljökensekvensbeskrivningen (MKB) anses förenligt med 2 och 3 kap. miljöbalken i det avseende att det inte medför skada eller

olägenhet av väsentlig betydelse för människors hälsa eller säkerhet.

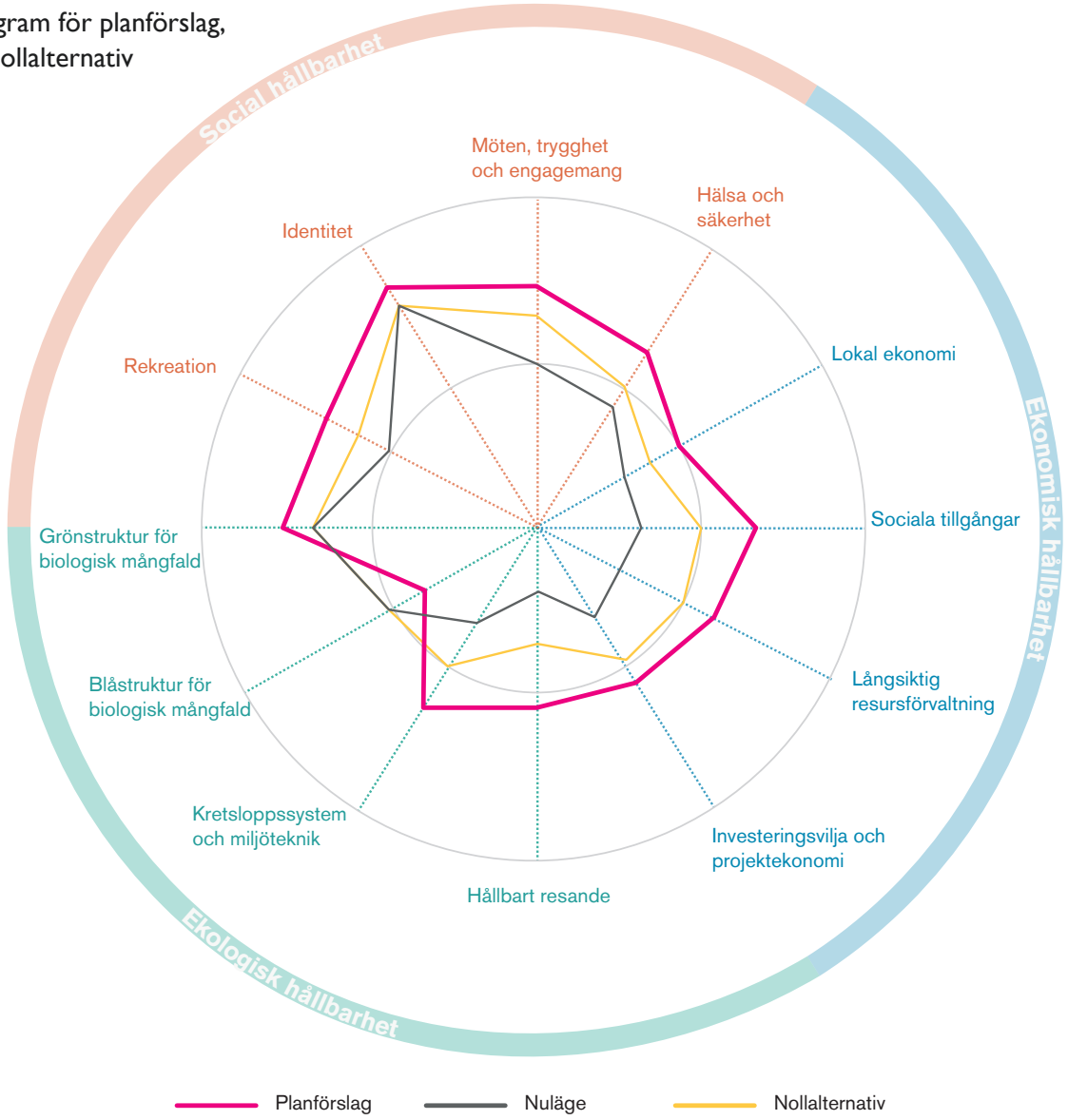
När det gäller val av plats föreskriver 3 kap. 1§ Miljöbalken (MB) och 2 kap. 2§ Plan och Bygglagen (PBL) att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov.

Då tematiskt tillägg till översiktsplanen för kust och skärgård är en strategisk plan på en övergripande nivå sker detaljerad utformning och lokalisering i senare skeden. De strategier och riktlinjer som tagits fram inom planarbetet bedöms ligga i linje med hänsyns- och hushållningsbestämmelserna.

Hållbarhetsbedömning med Värderosen i samrådsförslaget

Värderosen är ett verktyg med 12 olika hållbarhetsfaktorer med underliggande indikatorer, som gör det möjligt att bedöma och jämföra hållbarheten i olika utvecklingsprojekt. Faktorerna beskrivs närmare i bedömningstexten. Verktyget gör det möjligt att illustrera den samlade hållbarheten som en bild. Mitten på rosen representerar sämsta tänkbara hållbarhet, medan ytterkanten representerar bästa tänkbara hållbarhet utifrån platsens förutsättningar. I detta fall jämförs hållbarheten i förslaget till TÖP med ett nollalternativ och ett nuläge.

Värderosdiagram för planförslag, nuläge och nollalternativ

Planförslagets hållbarhetspotential visas i denna bild och jämförs med hållbarhetspotentialen i nuläget och för ett nollalternativ. Ju längre ut mot cirkeldiagrammets kant, desto större potentiell hållbarhet.

Sammanfattning av planens och nollalternativets konsekvenser.

	Planförslag (TÖP) inkl. avvägningar	Nollalternativ (ÖP)
Ekonomisk hållbarhet	Möjlighet till stora positiva konsekvenser för besöksnäring, sociala tillgångar och investeringsvilja till följd av den utpekade kopplingen mellan Österskär och Linanäs samt satsningarna på kollektiv transport både på land och på vatten. Transportförbindelsen har också en betydande roll i ett regionalt perspektiv genom att koppla skärgården med Roslagsbanan och skapa fler alternativ för hållbara regionala resor. Utvecklingen av marina näringar samt besöksnäring följer och har utvecklats i det tematiska tillägget utifrån riktlinjer och strategier utpekade i ÖP:n, vilket bedöms ha positiva konsekvenser för det lokala näringslivet. Årtidsbundet kundunderlag är en utpekad svaghet inom planområdet. Utvecklingsstrategier för bebyggelse (utveckling vid knutpunkter och befintliga orter med närhet till kollektivtrafik, service och tekniska infrastrukturer) följer och utvecklar mål och ambitioner utpekade i ÖP:n, vilket medför positiva konsekvenser för den sociala mångfalden och invånarnas livschanser.	Ny bebyggelse ska enligt planen undvikas på jordbruksmark för att inte fragmentera och försvåra möjligheterna för att bedriva ett aktivt jordbruk. Utveckling av handel och service får enligt planen inte begränsa möjligheterna till ett aktivt jordbruk. Tydliga strategier kring utveckling av lokala knutpunkter och orter nära kollektivtrafik, service och teknisk försörjning bidrar till att förbättra förutsättningar för en starkare lokal ekonomi och en långsiktig resurförvaltning samt en högre investeringsvilja hos olika aktörer i jämförelse med nuläget. Sociala tillgångar förbättras också till följd av ÖP:ns utvecklingsstrategier.
Ekologisk hållbarhet	Utveckling av ny bebyggelse sker främst i områden där VA finns eller där det är möjligt att koppla på kommunalt VA, vilket bidrar till att minska utsläppen av orenat avloppsvatten i kustvattenförekomsterna. Planförslaget följer den kommunala VA-planen. Ambitionen av att verka för ett hållbart båtliv genom bl.a. effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor bidrar till att begränsa utsläpp av föroreningar från båtverksamheter. Behovet av att kartlägga ekosystemtjänster inom planområdet pekas ut. Utredningsområde för naturskydd inkl. vatten pekas ut. Nya grönstråk mellan befintliga och utpekade utredningsområden för naturskydd pekas ut, vilket bedöms positivt bidra till att skapa en mer sammanhängande grönstruktur. Gröna entréer pekas ut vilket ger möjlighet till positiva konsekvenser för tillgängligheten till naturområden. I planförslaget finns tydliga ambitioner kring ett ökat samarbete med andra aktörer för att värna Furusundsleden och minska erosionen. Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för hållbara transporter till följd av förbättrad samordning mellan kollektivtrafik på land och vatten samt förbättrad samordning för godstransporter på land och vatten. Prioritering av hållbara transporter följer ambitioner och riktlinjer utpekade i ÖP:n. Riktlinjen om utbyggnad av laddningsmöjligheter på strategiska platser skapar möjlighet för större andel hållbara transporter. Identifierade märkbara risker kopplas med otydliga riktlinjer för dagvattenhantering för att säkerställa att MKN inte påverkas. Ökad efterfrågan av båtplatser och utveckling av marina näringar kan leda till en försämrad status i vattenförekomster. Lokala källor till övergödning är jordbruk, enskilda avlopp och skogsbruk. Riktklinjer för att minska övergödning och föroreningar till Östersjön behöver förtydligas. En utredning om utbyggnad av kommunalt VA planeras vilket ger positiv påverkan.	Ambitionen i översiktsplanen är att bevara och skydda områden med höga biologiska värden. Med en utpekad grön- och blåstruktur ges möjligheter att samplanera grön och byggd struktur till en fungerande helhet där ekosystemtjänsterna kan utnyttjas effektivt. Grönstrukturen fokuserar dock främst på rekreationsvärden och mindre på ekologiska värden och spridningssamband. I översiktsplanen pekas grönstråk, vattenstråk, gröna målpunkter och gröna entréer ut. Stora gröna målpunkter finns utpekade i Roslags-Kulla och Brevik. Gröna entréer pekas ut på ett flertal platser både längs kusten och i skärgården. Utöver detta ges vägledning för utveckling av ett flertal områden. Ekologiskt särskilt känsliga områden (ESKO) och kommunens samtliga sjöar och vattendrag har klassats som ekologiskt känsliga områden. Detta innebär att de får ett ökat skydd mot åtgärder som kan skada naturmiljön och i översiktsplanen anges att hänsyn ska tas till dessa områden vid exploatering.

Kust och skärgård

	Planförslag (TÖP) inkl. avvägningar	**Nollalternativ (ÖP)**
Social hållbarhet	Möjlighet till stora positiva konsekvenser för rekreation då målpunkter för turism samt natur- och kulturområden tillgängliggörs och kopplas samman med grönstråk. Prioritering av hållbara transporter och nya kopplingar med kollektivtrafik till sjöss och på land bidrar till att öka rekreativa möjligheter för hela kommunen och regionen (kopplingen Österskär-Linanäs). Positiva konsekvenser för bedömningskategorin ”möten, trygghet och engagemang” kan skapas genom planförslaget prioritering av hållbara transporter, ökat utbud av mötesplatser i anslutning till transportnoder och lokala knutpunkter. Utveckling av Roslags-kulla - Östanå följer det aktualitetsprövade planprogrammet, vilket minskar negativa påverkan på kulturvärdena.	Prioritering av hållbara transporter, ökat utbud av mötesplatser i anslutning till transportnoder och lokala knutpunkter samt utveckling av lokala knutpunkter medför positiva konsekvenser för möte mellan individer, trygghet samt engagemang. Översiktsplanen har en tydlig ambition att bevara och skydda områden med höga biologiska värden. Med en utpekad grönstruktur ges möjligheter att samplanera grön och byggd struktur till en fungerande helhet där ekosystemtjänsterna kan utnyttjas effektivt. Den utpekade grönstrukturen med rekreationsområden, stråk och gröna entréer ger förutsättningar för att skapa en långsiktigt hållbar tillgång till rekreativa områden.

Sammanfattning av bedömning av planförslaget utifrån hållbarhetsfaktorer

Ekonomisk hållbarhet

Lokal ekonomi

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för besöksnäringen då kustens och skärgårdens attraktionskraft utvecklas

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för de marina näringarna genom utpekande av utvecklingsområden

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för det lokala näringslivet genom riktade satsningar på de lokala knutpunkterna

+ 1 Möjlighet till små positiva konsekvenser för jordbruks- och skogsnäringar då lokala knutpunkter på landsbygden utvecklas

- 1 Risk för små negativa konsekvenser för jordbruksnäringen, då en ökning av andra verksamheter kan påverka möjligheterna att bedriva jordbruk

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser på natur- och friluftslivsvärden vid utveckling av de marina näringarna

Sociala tillgångar

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för den sociala mångfalden då utvecklingen bidrar till ett bredare bostadsutbud som kan passa fler invånare

+3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för människors livschanser då kollektivtrafik och lokal service byggs ut och blir mer tillgängligt för invånarna

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser med utveckling och etablering av skolverksamheter och service vid knutpunkter samt samnyttjande för andra aktiviteter

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för folkhälsan om möjligheterna att gå och cykla förbättras

-2 Risk för stora konsekvenser om ett övergripande förhållningssätt saknas för hur allmänna platser ska utformas för att inkludera olika grupper i samhället och deras behov

-2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om utvecklingen av vissa områden bidrar till en ökad uppdelning mellan olika sociala grupper

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser för folkhälsa och jämlik tillgång till livschanser om kollektivtrafiken och GC-systemet inte motsvarar behoven utan en ökad exploatering leder till ökat beroende av transport med egen bil och båt

Långsiktig resursförvaltning

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser då bebyggelseutvecklingen fokuseras och ny bebyggelse i stort ska ske i befintliga serviceorter och i anslutning till tekniska system

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser i och med att kompletteringar och vidare utveckling inte ska ske i områden där tekniska system inte kan försörjas eller där det finns risker kopplade med klimatförändringar

+2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för erosionsproblematiken i Furusundsleden genom riktlinje om samverkan

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för befintliga och framtida byggnader för klimatanpassning

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för värnande av jordbruksmark

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser då utvecklingen i skärgården och på landsbygden kan medföra höga kostnader för infrastruktur och service

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om riktlinjer om besparing av jordbruksmark, prioritering av natur- och kulturvärden samt hushållning med markresurser inte uppnås

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser på befintlig bebyggelse och infrastruktur till följd av förändrat klimat och extrema väderhändelser

Investeringsvilja och projektekonomi

+ 4 Möjlighet till mycket stora positiva konsekvenser till följd av att områdets attraktivitet ökar och att identiteten stärks

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser på projektekonomi och investeringsvilja kopplade till långa avstånd och en årstidsbunden marknad och befolkningssituation

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser till följd av höga tröskelinvesteringar för infrastruktur, teknisk försörjning och klimatanpassningar

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser för investeringsvilja och attraktivitet om kollektivtrafiken och GC-systemet inte motsvarar behoven.

Social hållbarhet

Rekreation

+ 4 Möjlighet till mycket stora positiva konsekvenser för boendes och besökares tillgång til rekreativa miljöer och målpunkter

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för den rekreativa grönstrukturen

- 3 Risk förstora negativa konsekvenser om besökstrycket blir för stort i känsliga miljöer

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser om transportsystemet inte motsvarar besökstrycket samt risker för konflikter mellan olika trafikslag

Identitet

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser genom att kommunens skärgårdsidentitet och dess attraktionskraft stärks och vidareutvecklas

- 1 Risk för små negativa konsekvenser för värdefulla kulturmiljöer till följd av exploatering

Sammanfattning av bedömning av planförslaget utifrån hållbarhetsfaktorer

Möten, trygghet och engagemang

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser genom nya och förstärkta kopplingar med kollektivtrafik mellan olika delar av kust och skärgård och Åkersberga stad

+ 2 Möjlighet för märkbara positiva konsekvenser i form av tryggare trafikmiljöer med utvecklad infrastruktur för gående och cyklister

+ 2 Möjlighet för märkbara positiva konsekvenser då nya mötesplatser kan skapas i anslutning till transportnoder och lokala knutpunkter

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om utveckling av levande mötesplatser med utökad service i de utpekade lokala knutpunkterna inte sker

Hälsa och säkerhet

+2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser genom riktlinje om att planera för hälsosamma livsmijöer längst kusten och i skärgården

+2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser genom riktlinje om att verka för att klimatsäkra miljöfarliga verksamheter i riskområden för översvämning, ras, skred och erosion

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser genom ökad spridning av markföroreningar i ett förändrat klimat om strategier inte tas fram för att hantera detta

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser till följd av ökad trafik på vattnet

Ekologisk hållbarhet

Grönstruktur för biologisk mångfald

+ 3 Möjligheter till stora positiva konsekvenser som följd av utpekad strategier för prioritering av naturvärden och ej fragmentering av jordbruksmark

+ 1 Möjligheter till vissa positiva konsekvenser för naturvärden och grönstruktur genom att behovet av att skydda naturvärden långsiktigt slås fast i planen

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om exploatering planeras inom strandskyddade områden

- 2 Risk för märkbara till stora negativa konsekvenser då kapaciteten för tätortsnära ekosystemtjänster minskar till följd av exploatering av tätortsnära grönytor samt ökat besökstryck.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser om planens strategi om att värna jordbruksmark står svag mot exploateringstrycket så att tätortsnära jordbruksmark bebyggs och fragmenteras.

Blåstruktur för biologisk mångfald

+ 3 Möjligheter till stora positiva konsekvenser när fler hushåll ansluts till allmänt VA

+ 2 Möjlighet till vissa positiva konsekvenser genom målsättningen i planen om att vattenmiljöer ska kunna ingå i framtida skydd av värdefulla naturmiljöer

+ 1 Möjligheter till vissa positiva konsekvenser genom anläggning av spolplattor och båtförvaring på land på redan ianspråktagen mark.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser för värdefulla strandmiljöer kopplat till utveckling av skärgården

Kretsloppssystem och miljöteknik

+ 3 Möjligheter till stora positiva konsekvenser för avfallshantering till följd av effektivisering, hantering av flera fraktioner samt utredning av platser för avfallshantering på öarna och återvinningsstation centralt på Ingmarsö.

+ 2 Möjliga märkbara positiva konsekvenser då storskaliga VA-lösningar planeras i kommunens utvecklingsområden

- 1 Risk för små negativa konsekvenser då strategier för miljöanpassad energiförsörjning, låg energiförbrukning och miljöanpassat byggande saknas eller inte framgår tydligt

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser då kommunens avfallshantering är transportintensiv

Hållbart resande

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser till följd av förbättrad samordning mellan kollektivtrafik på land och vatten samt förbättrad samordning för godstransporter på land och vatten

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser till följd av trafikprioritering mot hållbara transportsätt

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser gällande utveckling av ett mer tillgängligt transportsystem

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för främjandet av gång- och cykelresor då flera stråk och samband föreslås byggas ut

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser om bebyggelseutveckling och utveckling av kollektivtrafik inte sker parallellt i de lokala knutpunkterna och andra målpunkter samt att det inte samordnas med andra åtgärder

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om utvecklilng av kultur- och gröna stråk samt gång- och cykelvägar inte kan genomföras parallellt med bebyggelseutveckling då genomförandet bygger på markinnehavares intresse

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser då utveckling av golfklubben och bebyggelse på Ljusterö kan leda till ökat bilberoende.

Inledning

Planförslag TÖP Kust och skärgård

Som en fortsättning på arbetet med Österåkers kommuns översiktsplan har kommunen tagit fram ett tematiskt tillägg (TÖP) med inriktningen Kust och Skärgård. Fördjupningen av översiktsplanen med fokus på kustens och skärgårdens specifika förutsättningar och möjligheter, skapar förutsättningar för en långsiktigt hållbar utveckling och resurshushållning.

Miljöbedömningsprocessen

Det här dokumentet utgör en hållbarhetbedömning inklusive MKB för det tematiska tillägget för kust och skärgård till Österåkers kommuns Översiktsplan.

Ambitionen har varit att miljöbedömningsprocessen ska omfatta ett brett spektra av sociala, ekonomiska och ekologiska aspekter av den utveckling som presenteras i det tematiska tillägget till översiktsplanen. Därför görs en hållbarhetsbedömning (inklusive MKB) för planförslaget.

Hållbarhetsbedömningen syftar till att identifiera och konsekvensbedöma de delar av planen där det föreligger risk för att beydande miljöpåverkan kan uppstå, samt andra aspekter som har stor betydelse för hållbar utveckling.

Hållbarhetsbedömningen har pågått parallellt med förslagsarbetet från projektstart, genom löpande arbetsmöten med kommunens projektgrupp och konsultgruppens experter. Miljöbedömningsprocessen har således också fungerat som ett aktivt hållbarhets- och planstöd i planprocessen. Avgränsningssamråd med Länsstyrelsen hölls 2020-05-08.

I arbetet har ingått framtagande av nulägesbeskrivning samt bedömning av strategier inklusive förslag till justeringar för att bidra till ökad hållbarhet i planförslaget. En nulägesbeskrivning och hållbarhetsbedömning av nuläget gjordes utifrån SWOT-analyser som kommunen tagit fram internt.

Kontinuerliga bedömningar av förslaget har gjorts och kommunicerats vid arbetsmöten där representanter från konsultgrupp och tjänstepersoner från kommunen deltagit.

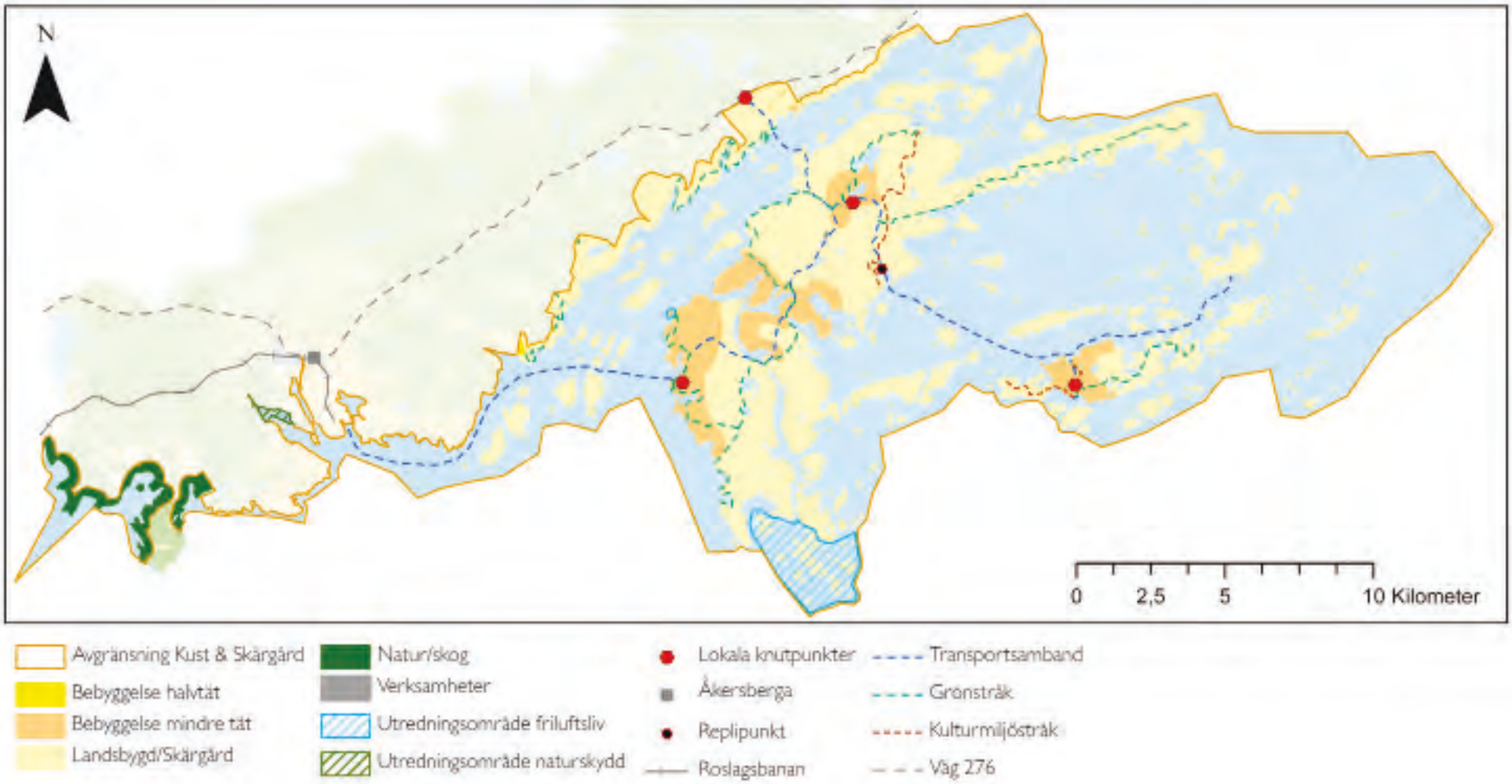
Avgränsning

Behovsbedömning

En miljöbedömning ska, enligt Miljöbalkens kap 6, genomföras för planer och program som upprättas av myndigheter eller kommuner och som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Miljöbedömningen består av ett antal lagreglerade steg som bland annat omfattar behovsbedömning, avgränsning och samråd. Översiktsplanedokument, inklusive tematiska tillägg till översiktsplanen, omfattas i stort sett alltid av kravet på miljöbedömningar.

Då det tematiska tillägget till översiktsplanen för Österåker har strategisk betydelse för markanvändningen i planområdet; kusten och skärgården, bedöms den medföra krav på en miljöbedömning där en MKB ingår. För att ytterligare betona hållbarhetsperspektivet har avgränsningen utvidgats till att inkludera sociala och ekonomiska faktorer. Hållbarhetsbedömningen uppfyller plan- och bygglagens krav om konsekvensbedömningar och miljöbalkens krav på miljökonsekvensbeskrivningar.

Övergripande utvecklingskarta över mark- och vattenanvändning i TÖP Kust och skärgård

Nivå- och sakmässig avgränsning

Hållbarhetsbedömningen fångar i första hand upp de viktigaste problemställningarna på den strategiska skala som området som omfattar kusten och skärgården utgör. TÖP:ens möjliga konsekvenser på en kommunal eller regional skala hanteras enbart för strategiskt viktiga konsekvenser. Sådan påverkan som kan antas bli föremål för bedömning i senare planskeden kan antas ha mindre betydelse för miljöbedömningen av TÖP:en.

Planens samtliga möjliga konsekvenser har alltså inte bedömts utan fokus har legat på bedömning av de övergripande strategierna och markanvändningen samt de konsekvenser som förväntas få störst påverkan.

Geografisk avgränsning

Hållbarhetskonsekvensbedömningens geografiska avgränsning omfattar kuststräckan och skärgården enligt planområdets geografiska utbredning. I vissa frågor krävs samtidigt ett kommunalt eller regionalt perspektiv för att fånga upp områdets relation till omvärlden.

Tidsmässig avgränsning

Det tematiska tillägget för kust och skärgård har samma tidshorisont som Översiktsplanen och sträcker sig till 2040. Hållbarhetskonsekvensbedömningen avser samma tidsperspektiv.

Samråd och förankring

Avgränsningen av MKB och hållbarhetsbedömning har samrådts med länsstyrelsen samt berörda kommuner under våren 2020.

Alternativ

I denna hållbarhetskonsekvensbedömning behandlas det planförslag som kommunen valt att gå till samråd med och som har reviderats inför granskning. En hållbarhetsbedömning görs också för ett nollalternativ. Några alternativa planförslag presenteras inte och några alternativa utvecklingsförslag kommer därför inte att bedömas i hållbarhetsbedömningen. Detta grundar sig på en stor enighet politiskt inom kommunen om vilken inriktning för framtiden man vill se längs kusten och i skärgården som gör att skiljt planalternativ inte varit aktuellt. Däremot har avvägningar gjorts i ett flertal frågor som en del av processen med att ta fram planförslaget. Dessa lyfts under respektive hållbarhetsfaktor för planförslaget och ersätter ett alternativt planförslag.

Metodik

Bedömningsgrunder

Konsekvenserna kommer att relateras till det värde som berörs, men också till miljöpåverkans relation till miljökvalitetsnormer och miljömål samt övriga hållbarhetsfaktorer.

Skala för konsekvensbedömning

En fyrgradig skala används för beskrivning av planens positiva *och* negativa konsekvenser. Skalan grundar sig på en relation mellan effekternas omfattning och storleken på de värden som påverkas. Bedömningarna är ofta formulerade utifrån möjlighet till positiva konsekvenser eller risk för negativa konsekvenser. Detta då styrningen i planen inte är tillräckligt tydlig för att kunna göra en bedömning att det blir positivt eller att negativ påverkan kan undvikas.

Negativ konsekvens	**Positiv konsekvens**
-4 Mycket stora konsekvenser Betydande påverkan på riksobjekt eller regionalt intressanta objekt.Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för regionen eller nationen i någon aspekt, eller för kommunen i flera betydande aspekter.	*+4 Mycket stora konsekvenser* Betydande påverkan på riksobjekt eller regionalt intressanta objekt.Bidrar tydligt till att utveckla hållbarhetsprestanda för regionen eller nationen i någon aspekt, eller för kommunen i flera betydande aspekter.
-3 Stora konsekvenser Begränsad påverkan på riksobjekt eller värden av regionalt intresse, eller betydande påverkan på värden av kommunalt intresse.Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för kommunen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i flera betydande aspekter.	*+3 Stora konsekvenser* Begränsad påverkan på riksobjekt eller värden av regionalt intresse, eller betydande påverkan på värden av kommunalt intresse. Bidrar tydligt till att utveckla hållbarhetsprestanda för kommunen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i flera betydande aspekter.

-2 Märkbara konsekvenser Liten påverkan på värden av nationellt eller regionalt intresse, eller begränsad påverkan på värden av kommunalt intresse, eller omfattande påverkan på värden av lokalt intresse.Försämrar tydligt hållbarhetsprestanda för stadsdelen eller kommundelen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i mindre betydande aspekter.	*+2 Märkbara konsekvenser* Liten påverkan på värden av nationellt eller regionalt intresse, eller begränsad påverkan på värden av kommunalt intresse, eller omfattande påverkan på värden av lokalt intresse. Bidrar tydligt till utveckling av hållbarhetsprestanda för stadsdelen eller kommundelen i någon betydande aspekt, eller för stadsdelen eller kommundelen i mindre betydande aspekter.
-1 Små eller +/- 0 obetydliga konsekvenser Begränsad påverkan på värden av lokalt intresse eller inga konsekvenser (ingen märkbar påverkan).Försämrar i någon mån hållbarhetsprestanda för stadsdelen, kommundelen eller helt lokalt.	*+1 Små eller +/- 0 obetydliga konsekvenser* Begränsad påverkan på värden av lokalt intresse eller inga konsekvenser (ingen märkbar påverkan). Bidrar i någon mån till utveckling av hållbarhetsprestanda för stadsdelen, kommundelen eller helt lokalt.

Hållbarhetsverktyget Indikatorer för hållbar stadsutveckling

För en sammanfattande utvärdering av planens och alternativets möjligheter till hållbar utveckling, används Ekologigruppens hållbarhetsanalys och bedömningsverktyg Indikatorer för hållbar stadsutveckling inklusive värderos. Verktyget är uppbyggt kring kring tolv hållbarhetsfaktorer som representerar de olika aspekterna av ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet. Verktyget förhåller sig till planer för fysiska strukturer och faktorerna är valda utifrån huruvida just strukturen som förmedlas i planen möjliggör en hållbar utveckling. Varje hållbarhetsfaktor delas i sin tur upp i delfaktorer för att beskriva de strukturer som utgör faktorernas faktiska hållbarhet. Syftet är att ge en helhetsbild av vad som kan stärka respektive motverka hållbarheten för tolv olika hållbarhetsfaktorer inom social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Planförslagets konsekvenser bedöms i tolv delar, en del för varje hållbarhetsfaktor. En närmre beskrivning av varje hållbarhetsfaktor återfinns i konsekvensbedömningskapitlet. Som inledning till varje delbedömning finns en grå ruta där de underområden som ingår i hållbarhetsfaktorn listas. En samlad visualisering av planförslagets hållbarhetspotential görs genom att föra in bedömningen i ett värderosdiagram, se sida 7.

Förutsättningar för bedömningar

En förutsättning för bedömningarna i denna rapport är att riktlinjerna som presenteras i planförslaget följs och vidareutvecklas i kommande planerings- och utvecklingsarbete samt att övrig lagstiftning och prövning följs.

Osäkerheter i konsekvensbedömningarna

Ett tematiskt tillägg till översiktsplanen pekar ut den huvudsakliga viljeinriktningen för kommunens mark- och vattenanvändning inom en specifik fråga, här kust- och skärgårdsutveckling. I planförslaget finns en befolkningsprognos som visar på en befolkningsökning i flera delar av planområdet, främst längs fastlandets kuststräcka och på Ljusterö. Prognosen omfattar dock inte deltidsboende eller hur mycket besöksnäring, friluftsliv, turism och båtliv förväntas öka då detta är svårt att göra tillförlitliga uppskattningar av. Planförslaget och hållbarhetsbedömningen bygger på befolkningsprognosens siffror men eftersom att det är en strategisk plan på översiktlig nivå går det inte att i detalj beskriva alla konsekvenser ett genomförande av planen kan få.

I samrådsskedet har planförslagets konsekvenser i första hand bedömts utifrån den övergripande fysiska strukturens möjlighet att bidra till en hållbar utveckling. Eftersom att plandokumentet är ett strategiskt inriktat dokument på en översiktlig nivå och ej juridiskt bindande bedöms konsekvenserna i denna konsekvensbedömning utifrån om de ger *möjlighet till* en positiv konsekvens eller *risk för* en negativ konsekvens.

Nollalternativet och dess konsekvenser

Nollalternativet utgörs av den utveckling och de huvudsakliga konsekvenser som kan förväntas i planområdet baserat på utvecklingsplanerna i gällande översiktsplan 2040, i planprogram för Östanå, Roslags-Kulla & Wira (2013, aktualitetsprövade 2019) samt i visionen om Åkersbergas framtida stadspark (2012) och inriktningsdokument för Stadspark Åkers kanal (2013).

Som tematiskt tillägg till översiktsplanen ska TÖP Kust och Skärgård följa de stora dragen i översiktsplanen. Samtidigt innebär det tematiska tillägget en vidareutveckling av planförslagen i översiktsplanen. Utveckling och konsekvenser kommer därför skilja sig beroende på om enbart översiktsplanen följs eller om även det tematiska tillägget beslutas. I och med det tematiska tillägget finns möjlighet att tydligare arbeta fram hur utvecklingen i kust och skärgård skall ske på ett hållbart sätt.

Översiktsplanens framtidsbild för Kust och skärgård

I framtidsbilden för översiktsplanen målas visionen för kust och skärgård om en levande landsbygd med aktiva jord- och skogsbruk upp. Landsbygd och skärgård skall utvecklas genom lokala knutpunkter och offentlig och kommersiell service. En mångfald av service, arbetsplatser, bostäder, kultur- och fritidsaktiviteter av god kvalitet ska göra att invånarnas behov kan tillgodoses lokalt. Entreprenörsanda och en stark kultur av företagande ska kännetecknа Österåker. Kommunen ska också utvecklas hållbart ur ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv med en omställning utifrån de lokala miljömålen. Vattnet och skärgården lyfts som en viktig del av Österåkers identitet och tillgängligheten till en levande, aktiv och attraktiv skärgård ska vara god.

Översiktsplanens strategiska inriktning

Kort sammanfattat kan nollalternativet för kust och skärgård år 2040 bestå av följande antaganden:

Bebyggelse och social struktur

De generella principerna i översiktsplanen för landsbygd och öar är att ny bebyggelse ska anpassas till befintlig bebyggelse och landskapsmiljö vad gäller exempelvis placering, volymer, material och färg. Ny bebyggelse ska undvikas i obebyggda områden eller områden med enstaka hus och ny fritidshusbebyggelse ska i första hand komma till stånd i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse. Inom områden med särskilda natur- eller kulturvärden ska högre krav på lokalisering och utformning ställas. Bebyggelse på jordbruksmark ska undvikas.

Roslags-Kulla, Mellansjö och Ingmarsö pekas ut som viktiga knutpunkter för landsbygden och som intressanta för utökad bebyggelse med ”mindre tät” karaktär. Dessa ska stärkas och utvecklas när det gäller utbud av samhällsservice för boende i kringområdet.

Förtätning i lokala knutpunkter är positivt utifrån aspekterna att det skapar möjligheter för att erbjuda service och transporter vilket ger förutsättningar för en levande skärgård och landsbygd. En levande skärgård och landsbygd har stor betydelse för kommunens hållbarhet, bland annat för kommunens attraktivitet och för möjligheten att upprätthålla ekosystemtjänster. Kostnader för infrastruktur som VA och gator kan dock bli kännbara, liksom kostnader för kommunal service.

Det finns en betydande risk för att den förtätning som är möjlig inte kan finansiera de kommunala investeringarna som behövs för bland annat infrastruktur, transporter och service som lyfts fram som översiktsplanens strategi. Om exempelvis kollektivtrafik inte utvecklas i tillräcklig skala parallellt med bostadsutveckling riskerar detta att leda till ett ökat bilberoende.

Delar av kommunens kulturhistoriskt värdefulla områden riskerar att påverkas negativt av översiktsplanens föreslagna bebyggelseutveckling, exempelvis i Östanå och Roslags-Kulla. Sammantagen bedömning av påverkan på riksintressets värden och uttryck kring Roslags-Kulla sockencentrum och kyrka visar att åtgärderna inte ger påtaglig skada på någon av de platsspecifika bedömningsgrunderna. Viss negativ påverkan på områdets värden riskeras om ny bebyggelse får högre höjder, bryter siktlinjer eller om det öppna jordbrukslandskapet kring kyrkan påverkas genom utbyggd infrastruktur eller bebyggelse. Bedömning av påverkan på riksintressets värden kring Östanå visar att att de planerade åtgärderna ger påtaglig skada på de platsspecifika bedömningsgrunderna. De föreslagna åtgärderna kring Östanå i planprogrammet innebär i sin helhet att riksintresset riskerar att påverkas i så stor grad att det innebär påtaglig skada på riksintresset, vilket strider mot miljöbalkens hushållningsbestämmelser.

Översiktliga riktlinjer för att bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och beakta kulturhistoriskt värdefulla landskap finns i översiktsplanen. Kulturmiljöfrågor ska även utredas vidare i detaljplaneskeden för värdefulla områden. Det kvarstår dock en risk för att exploatering kan skada värdet och upplevelsen av kulturmiljöerna.

Transport och infrastruktur

I översiktsplanen pekas väg 276 från Åkersberga via Roslags-Kulla ut som en del av huvudvägnätet. Detsamma gäller förbindelsen från Roslags-Kulla via Östanå- och Ljusterö färjeläge till Mellansjö. Transportkopplingen skall utredas för vidareutveckling från Åsättra och vidare till Ingmarsö och Husarö. Huvudstråk för transportkopplingar pekas också ut för Österskär, Margretelund, Skärgårdsstad och södra Ljusterö. Åsättra ska stärkas som replipunkt avseende tillgänglighet och utbud för kollektivtrafiken och person- och godstrafiken samt inom marina näringar.

Principen i översiktsplanen är att förutsättningarna att bo och arbeta på landsbygden och i skärgården ska förbättras genom planläggning, utbyggnad av teknisk försörjning och transportsystem, samt genom att stärka lokala knutpunkter. Strategin att satsa på knutpunkter ger förutsättningar för att kunna förbättra transporter och infrastruktur. Det är viktigt för hållbarheten att kopplingarna till och mellan de lokala knutpunkterna blir effektiva och attraktiva.

Översiktsplanen föreskriver att kollektivtrafik ska utvecklas parallellt med bostäder och service i knutpunkterna. Samtidigt har kommunen inte full rådighet över kollektivtrafiken. En utbyggnad av bostäder i skärgården innebär en risk för att utvecklingen av kollektivtrafik inte sker i tillräckligt hög takt eller blir för kostsamt i relation till utvecklingen av bostäder. Utan att en attraktiv kollektivtrafik säkerställs parallellt med bostadsbyggandet riskerar fler bilburna hushåll att skapas.

Översiktsplanen togs fram parallellt med en VA-plan och innehåller en plan för utbyggnad av allmänt V/A som minskar belastningen av näringsämnen på sjöar, vattendrag och havet. Utbyggnad av allmänt V/A på Ljusterö ska utredas i linje med kommunens V/A-plan.

Grön- och blåstruktur

I översiktsplanen pekas grönstråk, vattenstråk, gröna målpunkter och gröna entréer ut. Ett grönt stråk sträcker sig längs kusten och ett längs Ljusterö. Stora gröna målpunkter finns utpekade i Roslags-Kulla och Brevik. Gröna entréer pekas ut på ett flertal platser både längs kusten och i skärgården. Utöver detta ges vägledning för utveckling av ett flertal områden. En översyn har gjorts över ekologiskt särskilt känsliga områden och kommunens samtliga sjöar och vattendrag har klassats som ekologiskt känsliga områden. Detta innebär att de får ett ökat skydd mot åtgärder som kan skada naturmiljön och i översiktsplanen anges att hänsyn ska tas till dessa områden vid exploatering. Översiktsplanen anger också att grunda, oexploaterade, skyddade vikar som är viktiga miljöer för rekrytering av fisk i kustområdet ska ses i sin helhet och skyddas även utöver strandskyddet. Vid ingrepp i värdefulla natur- och vattenmiljöer ska kompensationsåtgärder utföras.

Ambitionen i översiktsplanen är att bevara och skydda områden med höga biologiska värden. Med en utpekad grönstruktur ges möjligheter att samplanera grön och byggd struktur till en fungerande helhet där ekosystemtjänsterna kan utnyttjas effektivt. Den utpekade grönstrukturen med rekreationsområden, stråk och gröna entréer ger förutsättningar för att skapa en långsiktigt hållbar tillgång till rekreativa områden. Grönstrukturen fokuserar dock främst på rekreationsvärden och mindre på ekologiska värden och spridningssamband.

Det finns vissa risker kopplade till hur värdefulla natur- och vattenmiljöer ska skyddas. Detta är en av de punkter som behöver utredas vidare genom fördjupningen av översiktsplanen för kust och skärgård. De största riskerna är kopplade till hur väl planens ambitioner för hänsyn till naturvärden kan hanteras i samband med planläggning och exploatering för att undvika negativ påverkan på ekologisk hållbarhet. Naturområden med höga naturvärden pekas ut för bebyggelse i bland annat Roslags-Kulla som ingår i den gröna värdekärnan för Angarnkilen. På Ljusterö berörs objekt med höga naturvärden intill sjön Skären och vid Skogshult. Stor hänsyn behöver tas till dessa värden vid utveckling.

Samtidigt beskriver översiktsplanens riktlinjer att hänsyn till värdefull natur ska tas inom den mer detaljerade planeringen. Natur där särskild hänsyn ska tas pekas också ut på karta vilket ger förutsättningar för att hantera planeringen så att hänsyn genomförs i praktiken. Den mer detaljerade planeringen blir avgörande för landsbygdens möjligheter att utveckla samhällen utan risker för hälsa och säkerhet eller alltför stora negativa konsekvenser för vatten och värdefull grönstruktur.

Vid Åkers kanal pågår arbetet med att utveckla en ny stadspark och promenadstråk runt kanalen. Kommunens mål och intentioner presenteras i ”Vision för Åkers kanal stadsparken”, parkstrategin och kommunens Strategi för de gröna frågorna. Åkers kanal föreslås utvecklas till ett mer sammanhängande och attraktivt stråk med tydliga entréer och kopplingar till kringliggande områden. Utvecklingen har en positiv påverkan på rekreations- och identitetsvärdena kopplade till natur- och vattenkontakt. ”Vision för Åkers kanal stadsparken” är i linje med översiktsplanens ambition att utveckla en stadspark längs Åkers kanal.

Beskrivning av planförslaget

I detta kapitel redovisas planförslagets potential att bidra till en hållbar utveckling genom att analysera det utifrån de tolv hållbarhetsfaktorer som ingår i Ekologigruppens hållbarhetsverktyg ”Indikatorer för hållbar stadsutveckling”. För var och en av de tolv hållbarhetsfaktorerna ges först en introduktion till vad som ingår i hållbarhetsfaktorn och därefter görs dels en bedömning av nuläget och dels en bedömning av planförslaget. Både positiva och negativa konsekvenser bedöms.

Utifrån varje hållbarhetsfaktor ges förslag till åtgärder som kan stärka planförslagets hållbarhet. Dessa åtgärder utgör förslag från Ekologigruppen. Åtgärderna kan under arbetet med det tematiska tillägget arbetas in i planen, alternativt beaktas framöver i andra sammanhang.

Mål och strategier

Det tematiska tillägget utgår ifrån en framtidsbild och sju övergripande planeringsstrategier:

- Attraktiva knutpunkter
- Flexibelt och innovativt näringsliv
- Hållbara och funktionella transportsystem
- Tillgänglig kust och skärgård
- Utvecklade destinationer
- Hållbara livsmiljöer
- Hållbar teknisk infrastruktur
- Samverkan

Planeringsstrategierna visar hur framtidsbilden ska nås och anger att kusten och skärgården skall utvecklas till en attraktiv plats för bostäder, arbetsplatser, upplevelser och service. Offentliga rum för möten och gemenskap ska utvecklas.

Besöksmål, målpunkter och andra destinationer ska utvecklas och tillgängliggöras. Det ska vara möjligt att göra korta och längre besök i området året runt.

Allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden ska utvecklas och värnas. Samtidigt ska besöksnäringen vara hållbar och värna om viktiga kultur- och naturvärden och ekosystem skall stärkas för att bidra till livskraftiga miljöer på land och i vatten.

Platser för bostäder, verksamheter och infrastruktur ska utvecklas ihop med natur- och kulturvärden och bidra till en god livsmiljö med hänsyn till klimatanpassning, hälsa och risker.

Den tekniska infrastrukturen ska anpassas till kustens och skärgårdens behov med resilienta system för t.ex. energiförsörjning, avfallshantering, dricksvattenförsörjning och internetuppkoppling. Möjligheter för näringslivet att utvecklas innovativt skall skapas. Utveckling av de marina näringarna som omfattar båtverksamhet kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv lyfts specifikt.

Strategiska kopplingar mellan och inom fastland och kust skall skapas med utbyggd kollektivtrafik på väg och vatten samt förbättrad trafikmiljö för oskyddade trafikanter. De befintliga transportssystemen ska ställas om för att skapa mer hållbara resor för både person- och godstransporter.

Planeringsriktlinjer

Planeringsriktlinjer har tagits fram för att beskriva hur hänsyn ska tas till olika intressen som påverkar och påverkas av planeringen av kust och skärgård. Intressena har systematiserats i sju tematiska områden och planeringsriktlinjer kopplas till vardera tema. Nedan följer de tematiska områdena med respektive planeringsriktlinjer:

Bebyggelse och befolkning

- Utveckla bebyggelse vid de utpekade lokala knutpunkterna
- Utveckla bebyggelse med stor arkitektonisk hänsyn
- Ny bebyggelse ska ta stor hänsyn till områdets unika natur- och kulturmiljö
- Skapa förutsättningar för att alla människor ska kunna leva, bo och verka längs fastlandets kust och i skärgården
- Möjliggör utvecklingen av funktionella och flexibla lokaler för samnyttjande
- Utveckla innehållsrika och attraktiva offentliga rum som möjliggör för möten

Transport och mobilitet

- Beakta Åsättra som en funktionell replipunkt
- Verka för ett utvecklat och säkert lokalt gång- och cykelnät
- Planera och verka för en funktionell och effektiv kollektivtrafik i kust och skärgård
- Planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan
- Ge förutsättningar för en funktionell sjötrafik
- Tillgodose riksintresset Furusunds- och Husaröleden
- Verka för en utbyggd laddinfrastruktur
- Verka för ett mer jämställt och jämlikt transportsystem

Näringsliv och service

- Planera med hänsyn till skolverksamheternas behov
- Planera för det marina näringslivets behov av mark och hållbar utveckling
- Stärk Åsättra som replipunkt och viktig nod för näringslivet
- Verka för en hållbar utveckling av besöksnäringen
- Beakta jordbruksföretagens kombinationsverksamheter
- Planera för ett flexibelt och funktionellt näringsliv

Friluftsliv och turism

- Planering ska ske med hänsyn till det rörliga friluftslivet
- Ta hänsyn till allemansrätten
- Planera för god tillgång till bebyggelsenära skogs- och naturområden
- Värna om det båtburna friluftslivet
- Båtturismen ska utvecklas med hänsyn till vattenmiljön
- Besöksmål ska utvecklas tillgängliga för alla
- Samverka med skärgårdsstiftelsen
- Ta hänsyn till turismens möjlighet att verka och utvecklas
- Planering ska ske med hänsyn till idrott

Kultur- och naturmiljö

- Vårda och tillgängliggör kusten och skärgårdens kulturmiljöer
- Bevara kulturhistoriskt värdefulla byggnader och miljöer i kust och skärgården
- Beakta landskapsbilden i planeringen
- Ta hänsyn till bebyggelsen inom gamla skärgårdsbyar
- Vid planering som påverkar marina kulturmiljöer ska hänsyn till dessa tas
- Stor hänsyn ska tas till kulturpräglade naturmiljöer med åker-, ängs- och betesmark
- Främja jordbruksverksamhet som håller markerna öppna genom bete och odling
- Bevara ytterskärgårdens känsliga miljö och djurliv

- Värna sprickdalslandskapet med bibehållna långsträckta dalgångar och impediment
- Ta hänsyn till ekosystemtjänster både på land och i vatten
- Planera med hänsyn till biologisk mångfald och ekologiska spridningssamband
- Värna vattenområden med höga biologiska värden
- Vandringshinder för fisk ska åtgärdas och nya ska inte anläggas
- Kompensationsåtgärder för ingrepp i värdefulla natur- och vattenmiljöer
- Samarbeta med olika organisationer som utför miljökvalitetshöjande åtgärder i vatten
- Värna vattenkvaliteten för att uppfylla miljökvalitetsnormerna för vatten

Teknisk försörjning

- Verka för ett väl utbyggt fibernät längs fastlandets kust och i skärgården
- Samordna utbyggnad av fibernätverk
- Säkra dricksvattenförsörjning vid nyexploatering
- Tillgodose behovet av tillgängliga platser för avfallshantering vid utveckling
- Skapa förutsättningar för det rörliga friluftslivet på land och vatten att hantera sitt avfall
- Verka för att minska avfallsmängderna och öka andel återvunnet material
- Främja en etablering och utbyggnad av förnybara energikällor
- Säkra dricksvattenförsörjning
- Verka för en hållbar hantering av vatten och avlopp längs fastlandets kust och i skärgården

Klimat, hälsa, risk och säkerhet

- Planera för hälsosamma livsmiljöer längs kusten och i skärgården
- Verka för minskad påverkan av erosion i Furusundsleden
- Verka för att klimatsäkra miljöfarliga verksamheter i riskområden för översvämning, ras, skred och erosion
- Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur
- Skapa förutsättningar för en god bebyggd miljö avseende ett förändrat klimat
- Vid ny bebyggelse i översvämningshotade områden ska klimatanpassade åtgärder vidtas
- Vid utveckling ska hänsyn tas till risken för markföroreningar.

Målkonflikter

Planförslagets strategiska inriktning med mål, planeringsstrategier och planeringsriktlinjer upprättar ett ramverk för den övergripande inriktningen för kusten och skärgården och för hur olika intressen ska beaktas i planeringen. Den samlade bilden är en ökad bebyggelse- och verksamhetsutveckling i kollektivtrafik- och servicenära lägen, men även på några platser på landsbygden eller vid stränder. Det finns samtidigt höga ambitioner om bevarande och utvecklande av natur- och kulturvärden.

Bebyggelseutvecklingen skall ske parallellt med ett mer jämställt och jämlikt transportsystem där både gång- och cykelvägar och hållbara transporter prioriteras. Förutsättningar för en funktionell sjötrafik lyfts upp som viktig. Dricksvattenförsörjning och en god avfallshantering skall säkras för såväl boende som besökare. Den strategiska inriktningen är att utvecklingen av kust och skärgården skall ha en hög hållbarhetsprofil.

Vissa intressen riskerar dock att komma i konflikt med varandra. De största konflikterna bedöms ligga i omfattning på exploatering i förhållande till jordbruksmark, strandskydd samt natur- och rekreationsvärden. Specifikt det marina näringslivets behov av mark som riskerar att innebära en konflikt med riktlinjerna om att värna allemansrätten, naturvärden och vattenområden.

Hållbarheten i utvecklingen är beroende av att avvägningar mellan olika markanvändningar görs i linje med de planeringsstrategier och -riktlinjer som presenteras i planförslaget.

Viktiga målkonflikter:

- Bevara känsliga naturmiljöer - Utveckla besöksnäringen och marina näringar
- Bevara känsliga naturvärden och kulturmiljöer - Utveckla bostads- och verksamhetsområden
- Utveckla bostads- och verksamhetsområden - avfallshantering och dricksvattenförsörjning
- Exploatering i strandzonen - det rörliga friluftslivet och naturvärden

Avvägningar

Avvägningar mellan målkonflikter och alternativa utvecklingsförslag har hanterats löpande och parallellt med planprocessen. Avvägningar presenteras utifrån den geografiska indelningen som följs i TÖP:en. Avvägningar utgör en del av hållbarhetsbedömningen, ett alternativt planförslag kommer inte att utarbetas.

Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden

Längs fastlandets kuststräcka med öarna i Furusundsleden har avvägningar gjorts som fokuserar på att koncentrera bebyggelsen vid den lokala knutpunkten Roslags-Kulla och inte vid samhällena längst kustbandet. I övrigt föreslås inte någon större utveckling av detta område, förutom kuststråk/grönstråk, naturskydd och utveckling marina näringar. Utveckling inom dessa områden bygger på markägarnas intresse.

- Bebyggelse och befolkning: En avvägning har gjorts ifråga om att fokusera utveckling till Roslags-Kulla istället för utspritt i samhällena längs kusten, detta för att koncentrera utbudet av bl.a. service och handel. Skärgårdsstad är ett undantag, dock ingår endast en mindre del av Skärgårdsstad i TÖP:ens avgränsning och det inkluderade området har redan koppling till service i form av en skola, strax utanför TÖPens avgränsning.

- Bebyggelse och befolkning: En avväggning har gjorts ifråga om att minska utvecklingsmöjligheterna vid Östanå och följa det aktualitetsprövade programmet (2019) istället för att följa det gamla (2012) och fortsatt expansiv utveckling av området. Denna avvägning har gjorts för att ta hänsyn till strandskydd, naturmiljöer och kulturmiljöer.

- Transport och mobilitet: I södra delen av Furusundsleden har kommunen valt att fokusera på transportsambandet mellan Österskär – Linanäs framför andra transportsamband mellan fastlandet och i skärgården. Detta för att en ny brygga vid Österskär kan möjliggöra större tillgänglighet och effektivitet för resor mellan centralorten och skärgården än andra alternativa transportkopplingar. Roslagsbanan har en koppling till bryggan vilket kan öka tillgängligheten till regionen och stärka Täby/Arninge som regional stadskärna i enlighet med RUFS 2050. På så sätt kan bryggan i Österskär bidra till att skapa mer effektiva resor på regional nivå och att skapa fler alternativ för hållbara regionala resor.

Ljusterö med omland

På Ljusterö med omkringliggande skärgård har avvägningar som fokuserar på utveckling av lokala knutpunkter gjorts. Målpunkter för turism som bör utvecklas för att stärka besöksnäringen har pekats ut. Dessa är inte utpekade i de lokala knutpunkterna utan på platser där kommunen anser att det finns bra förutsättningar för en hållbar besöksnäring.

- Transport och mobilitet: Kommunen har valt att peka ut Linanäs som ny lokal knutpunkt för att stärka platsen som bytespunkt mellan landbaserad och sjöbaserad kollektivtrafik. Detta bedöms ge positiva effekter i form av av bland annat förbättrade möjligheter att värna de värdefulla miljöerna vid Linanäs. Avvägningen har gjorts att dessa positiva effekter överväger riskerna för fragmentering av serviceutbudet i skärgården genom att peka ut ytterligare en lokal knutpunkt jämfört med översiktsplanen.

- Transport och mobilitet: Kommunen har valt att enbart planera gröna entréer på Ljusterö, även om det identifierats ett behov av en grön entré även vid Örsö och öarna söder om Örsö. Avväggningen har gjorts utifrån bedömningen att

Waxholmstrafiken inte är tillräckligt tillgänglig för att försvara placerandet av grön entré vid Örsö. På Ljusterösidan av öarna finns ingen befintlig eller planerad kollektivtrafik.

- Transport och mobilitet: Kommunen har valt att peka ut enbart Linanäs och Åsättra som viktiga bryggor att utveckla och motiverar detta med att dessa erbjuder de bästa förutsättningar för att tillskapa en hållbar transportkedja.

- Transport och mobilitet: Kommunen har valt att peka ut Mellansjö som plats för utveckling av en strategisk bytespunkt för landbaserad kollektivtrafik. Relativt höga risker gällande föroreningar och buller med negativ påverkan på bostadsutveckling i närområden har vägts mot en förbättrad kollektivtrafik. Avvägningen har gjorts för att säkra ett attraktivt kollektivtrafiksystem, risker gällande föroreningar och buller kommer att hanteras vid senare detaljplananläggning vid Mellansjö.

- Näringsliv och service: Ett utpekande av plats för verksamhetsområde har gjorts vid vindkraftsverken på Ljusterö. Området bedöms komma att behövas för bland annat upplag för båtar och för störande verksamheter i och med utveckling av främst Ljusterö. Olika avvägningar har gjorts vid valet av plats och platsen valdes utifrån närheten till en transportled (Ljusterövägen). Detta för att området redan är påverkat av olika störningar samt för att det ligger lång bort från befintlig och föreslagen bebyggelse,. Området är ändå så pass nära Mellansjö att utveckling av GC-systemet och bättre kollektivtrafik kan möjliggöra ett kollektivt åkande till platsen.

- Näringsliv och service: En avvägning har i viss mån gjorts mellan valen att utveckla befintliga platser för marina näringar och att exploatera nya platser på Ljusterö med omland. Kommunen bedömer att det utifrån ett miljö- och näringslivsmässigt perspektiv är mer värdefullt att utveckla befintliga platser och stärka det lokala näringslivet. Främst föreslås befintliga platser för utveckling men även nya platser föreslås.

- Friluftsliv och turism: Kommunen har valt att peka ut Östra Lagnö, Klintsundet och Ljusterö golfklubb som målpunkter för turism för att öka möjligheterna för etableringen av en mer livskraftig och hållbar besöksnäring på ön. Lokala knutpunkter kan fungera som målpunkter för turism men kommunen har gjort avvägningen att fokusera på Klintsundet, Östra Lagnö och Ljusterö golfklubb som också pekats ut som lämpliga för utveckling av turism i destinationsutredningen från 2019.

- Friluftsliv och turism: Ljusteröhuvud har valts som utredningsområde för friluftslivet. Ljusteröhuvud är redan idag ett uppskattat område att vistas i och det finns möjligheter för en större utveckling i framtiden. En detaljplan som möjliggör byggandet av en brygga/ småbåtshamn/marina i direkt anknytning till platsen finns. En utveckling av bryggan skulle möjliggöra att flera väljer sjövägen för att uppleva området. Kopplingen till Linanäs och en framtida utveckling där pekar också på behovet av ett friluftsområde/rekreationsområde för det området.

- Friluftsliv och turism: En avvägning har gjorts vid placering av kommunala badplatser på Ljusterö med hänsyn till markägoförhållandena. Kommunen äger i liten utsträckning mark på Ljusterö men de platser som föreslås för badplatser i TÖP:en ligger på kommunal mark.

Mellanskärgården

I mellanskärgården har avvägningarna fokuserat på vad som ska utvecklas på kärnön och den lokala knutpunkten och vad som ska utvecklas utanför. Avvägningarna har lett till en större koncentration

av utveckling på Ingmarsö än resterande delar av mellanskärgården.

- Bebyggelse och befolkning: kommunen har valt att fokusera bebyggelsen i mellanskärgården till Ingmarsö, som är Österåkers kärnö samt lokala knutpunkt för mellanskärgården. Målet är att hålla samman bebyggelse, att värna naturvärden, att öka kraven på teknisk infrastruktur och att erbjuda service och kollektivtrafikförsörjning. Avvägningen som har gjorts är därför att koncentrera bebyggelsen till några få platser på Ingmarsö istället för att sprida den i hela mellanskärgården.

- Bebyggelse och befolkning: Kommunen har gjort en avvägning mellan jordbruksmark och andra värden i landskapet och bedömt att bebyggelse på Ingmarsö inte bör ske på jordbruksmark. Detaljerad lokalisering prövas i detaljplan.

- Näringsliv och service: Kommunen har valt att förlägga utveckling av marina näringar till redan befintliga och i direkt anslutning till befintliga verksamheter. Avvägningen att inte ianspråkta nya platser har gjorts utifrån ambitionen att bevara tillgänglighet till vattnet, bevara värdefulla naturområden samt att främja synergieffekter och samlokaliseringsvinster mellan verksamheter.

- Teknisk försörjning: Kommunen har valt att arbeta för gemensam avfallshantering vid de större bryggorna i mellanskärgården istället för att satsa på små anläggningar på ett större antal öar. Centralt på Ingmarsö planeras också en återvinningsstation för flera fraktioner. Avvägningen har gjorts utifrån ambitionen att effektivisera hanteringen av avfall och därmed också kunna erbjuda hantering av fler fraktioner.

- Friluftsliv och turism samt näringsliv och service: Finnhamn, Ingmarsö och Husarö har pekats ut som målpunkter för turism och besöksnäringen eftersom det finns goda infrastrukturella förutsättningar för att tillskapa en hållbar besöksnäring.

Ytterskärgården

I ytterskärgården har avvägningarna mellan målkonflikter främst handlat om behovet att stärka och bevara existerande naturvärden och att samtidigt verka för tillgänglighet för det rörliga friluftslivet. Den generella hållningen är att utveckla det rörliga friluftslivet på ett hållbart sätt genom att fokusera och kanalisera det till särskilda platser. Vidare har fokus legat på att utveckla möjligheterna för ett mer hållbart friluftsliv med stor hänsyn till de naturvärden som finns. Kommunen äger ingen mark i området och det är därför viktigt att samverkan sker mellan kommunen och andra aktörer för att säkerställa ett hållbart friluftsliv i ytterskärgården. I ytterskärgården har det inte varit aktuellt med bebyggelse utan avvägningen som har gjorts är att naturen får ta större plats och vid eventuella kompletteringar av redan befintlig bebyggelse ska lämpligheten utredas noga.

- Bebyggelse och befolkning: Kommunen har valt att inte föreslå utveckling av områden med befintlig bebyggelse med hänsyn till riksintressen, natur- och kulturmiljöer samt de naturreservat som är belägna i ytterskärgården.

- Transport och mobilitet: Kommunen har valt att inte peka ut något transportsamband för att ytterligare värna om den känsliga och värdefulla naturen i ytterskärgården. Till följd av detta har ingen bostadsutveckling föreslagits i denna del av skärgården då det bedöms vara svårt att genomföra på ett hållbart sätt.

- Näringsliv och service: Kommunen har valt att inte utveckla verksamheter och näringsliv direkt kopplat till ytterskärgården förutom i viss mån besöksnäringen. Avvägningen har gjorts utifrån ambitionen att skydda ytterskärgårdens

naturvärden och istället stärka Finnhamn (Mellanskärgården) som nod för besöksnäringen.

- Friluftsliv och turism: En större utveckling av friluftslivet i ytterskärgården har inte föreslagits. Avvägningen har gjorts för att skydda den värdefulla naturmiljön. Utvecklingen av friluftslivet föreslås kanaliseras till platser som bedöms som lämpliga. Åtgärder föreslås som syftar till att säkra ett hållbart friluftsliv.

- Kultur- och naturmiljö: Kommunen har valt att föreslå ett ökat naturskydd i ytterskärgården och en utveckling av det rörliga friluftslivet på vissa platser för ett mer hållbart friluftsliv.

Bedömning av planförslaget

Hållbarhetsbedömning av tolv hållbarhetsfaktorer

Ekonomisk hållbarhet

Ekonomisk hållbarhet bär upp bebyggelsestrukturens förmåga att generera ett mångformigt näringsliv med verksamheter och service. Den ekonomiska hållbarheten innefattar långsiktig samhällsekonomi, ekonomiska möjligheter att genomföra föreslagna byggprojekt och förutsättningar för en lokal ekonomi.

Platsens ekonomiska hållbarhet påverkas bland annat av tillgång till en mångfald av lokaler, rörelse av människor, näringsfrämjande miljöer och anpassningen av den nya bebyggelsen till befintliga system och strukturer. Med lokala verksamheter inom ett område kan mer levande stadsmiljöer utvecklas, vilket kan bidra med arbetstillfällen och skatteintäkter samtidigt som sociala nätverk kan utvecklas. Ekonomisk hållbarhet kommer att analyseras utifrån följande hållbarhetsfaktorer:

- Lokal ekonomi
- Sociala tillgångar
- Långsiktig resursförvaltning
- Investeringsvilja och projektekonomi

Lokal ekonomi

Delbedömningsområden:

- Kundunderlag och genomströmning
- Lokaler i strategiska och attraktiva lägen
- Variation i utbud av lokaler

Nuläge

Den lokala ekonomin har traditionellt sett varit småskalig och starkt platsanknuten med koppling till exempelvis båtnäring och areella näringar. Verksamheterna fanns och finns spridda i landskapet och många i anslutning till vattnet.

Idag har turistnäringen ökat vilket ger möjligheter i form av nya verksamheter och större kundunderlag för en förbättrad marknad och service. Konflikter om mark och utveckling kan uppstå och det finns en risk att turistnäringen inte gynnar lokalsamhället om den baseras på verksamheter utifrån.

Den nya turistekonomin är starkt årstidsbunden med en hög genomströmning av människor i vissa områden, såsom Mellansjö och Linanäs på Ljusterö. Med verksamhets- och handelslokaler i dessa noder och stråk kan den lokala ekonomin stärkas. Andra nyckelfrågor för en starkare lokal ekonomi är exempelvis bra kommunikationer och utvecklad teknisk försörjning.

Avvägningar

Inriktningen i planförslaget är att koncentrera bebyggelsen vid lokala knutpunkter för att värna om natur- och kultvärden samt för att skapa större kundunderlag och synergieffekter för service och näringslivet.

För att främja synergieffekter och uttnyttja befintlig infrastruktur pekas främst redan befintliga platser (Ljusterö med omland samt Mellanskärgården) och platser i direkt anslutning till dessa (Mellanskärgården) ut för utveckling av marina näringar. Ett antal nya områden för utveckling av

marina näringar pekas också ut. Dock kan även ianspråktagande av områden i anslutning till redan ianspråktagna områden innebära stora förluster av värdefulla habitat och biologisk mångfald. Verksamheter har också påverkan i kringområdet, exempelvis genom båttrafik till och från platsen.

Finnhamn, Ingmarsö och Husarö har pekats ut som målpunkter för turism och besöksnäringen då förutsättningar i form infrastruktur för att tillskapa en hållbar besöksnäring finns här. Östra Lagnö och Klintsundet pekas ut som målpunkter för turism. Ambitionen är att skapa möjligheter för en livskraftig och hållbar besöksnäring på Ljusterö.

En ny brygga och utveckling av befintliga bryggor ska utredas längs kusten och i skärgården. En utredning föreslås för att se över vilka bryggor som ska trafikeras på helår respektive under högsäsong. Även möjligheten att förbättra anslutningarna mellan olika trafikslag ska utredas. Förbättrade transportmöjligheter är en viktig del för att stärka handel och näringsliv.

Utvecklingen prioriteras i planen till de lokala knutpunkterna. Ingen utveckling av näringsverksamhet föreslås specifikt för ytterskärgården förutom besöksnäringen i viss mån med utgångspunkt från Finnhamn.

Ett nytt verksamhetsområde föreslås i anslutning till de befintliga vindkraftverken på Ljusterö.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Det lokala underlaget för kommersiella verksamheter kommer att öka till följd av nya bostäder och satsningar på utvecklad tillgänglighet för fotgängare och cyklister ökar människors tillgång till lokal service och förutsättningar för lokala kommersiella verksamheter. Strategin i det tematiska tillägget är att styra utveckling av näringslivet till de lokala knutpunkterna, detta bedöms ge goda förutsättningar att stärka handel och verksamheter lokalt.

Utveckling av de marina näringarna föreslås dels vid redan befintliga bryggor och marinor och dels i nya områden. Genom att stärka redan befintliga platser kan olika verksamheter stärka varandra och ett större underlag för kollektivtrafik och service skapas. Nya områden föreslås vid Arnöviken och Norrvikens inre del i linje med Ljusterö planprogram och kommunens båtplatsinventering.

Möjligheterna att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk skall värnas och exploatering på jordbruksmark ska i möjligaste mån undvikas. Även ytor som kan bli aktuella för odling i framtiden ska värnas.

Hot mot den lokala ekonomin finns främst kopplade till att de lokala knutpunkterna trots utvecklingsplanerna är relativt små och att avstånden till större orter, främst Åkersberga centrum, är relativt stort. Många av verksamheterna kommer också att vara starkt årstidsbundna. Dessa förhållanden gör den lokala ekonomin sårbar. Planförslaget bedöms bidra till att minska sårbarheten.

Risker till följd av planen finns kopplat till hur jordbruket påverkas av en ökning av verksamheter och turism. Även om jordbruksmarken inte tas i anspråk kan verksamheten begränsas av exempelvis klagomål på lukt, störning av djur eller behov av skyddsavstånd kring tillkommande markanvändning. Samtidigt bedöms utvecklingen av de lokala knutpunkterna ha positiv effekt på möjligheten att driva jord- och skogsbruk genom förbättrad tillgång till service. Positiva effekter för näringslivet kopplat till jordbruk, såsom etablering av gårdsbutiker eller liknande, bedöms också förekomma vid ökat antal besökare.

Risk för målkonflikter uppstår också mellan viljan att utveckla de marina näringarna och ambitionen att värna kultur- och naturvärden.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för besöksnäringen då kustens och skärgårdens attraktionskraft utvecklas

Planens genomförande förväntas leda till stora positiva konsekvenser för besöksnäringen genom

ökad service, utveckling av besöksmål och förbättrade transporter.

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för de marina näringarna genom utpekande av utvecklingsområden

Planens genomförande innebär en utveckling av marinor och andra marina näringar inom kommunen. Det finns efterfrågan på verksamheternas tjänster och besöksnäringen kopplad till båtliv förväntas öka.

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för det lokala näringslivet genom riktade satsningar på infrastruktur och de lokala knutpunkterna

Effektiva transporter av varor och gods är en viktig förutsättning för det lokala näringslivet. Planens genomförande har möjlighet att leda till positiva effekter för det lokala näringslivet genom stärkta lokala knutpunkter och infrastruktur. Fler näringsidkare och en större mångfald av verksamheter bedöms kunna attraheras genom förbättrad infrastruktur och ökat kundunderlag. Detta innebär också möjligheter till en utvecklad lokal arbetsmarknad.

+ 1 Möjlighet till små positiva konsekvenser för jordbruks- och skogsnäringar då lokala knutpunkter på landsbygden utvecklas

Utvecklingen av lokala knutpunkter på landsbygden kan ge bättre möjligheter till ett fungerande vardagsliv med tillgång till offentlig och eventuellt utvecklad kommersiell service. Eventuellt kan dessa knutpunkter också skapa möjligheter för etablering av lokala marknader för olika gårdsprodukter eller bisysslor.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser på natur- och friluftslivsvärden vid utveckling av de marina näringarna

Strandzonen är som utgångspunkt ett känsligt habitat med djur- och växtliv knutet till sig, liksom ett attraktivt stråk för det allmänna friluftslivet. En utveckling av de marina näringarna är en avvägning mot dessa intressen.

- 1 Risk för små negativa konsekvenser för jordbruksnäringen, då en ökning av andra verksamheter kan påverka möjligheterna att bedriva jordbruk

Även om själva jordbruksmarken i möjligaste mån värnas från exploatering kan den areella näringen påverkas av exempelvis störning och klagomål från andra verksamheter som störs av jordbruket.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- I genomförandet krävs kommunikation kring hur utvecklingen i skärgården och längs kusten kan innebära en fragmentering av jordbruksmark och andra natur- och kulturområden.
- Ta tidigt initiativ till ett övergripande arbete med gemensamma riktlinjerna för utveckling av replipunkter och marina näringar samt andra viktiga utvecklingsområden så att de olika delarna kan integreras och stödja varandra.
- Arbeta fram riktlinjer och stadsbyggnadsprinciper så att frågor kring form och struktur blir tydliga för alla inblandade aktörer.
- Utarbeta ett program för viktiga mötesplatser att utvecka för att skapa rörelsemönster och öka attraktiviteten. De viktigaste mötesplatserna behöver komma tidigt i planarbetet för att kunna skapa ekonomiska förtutsättningar för utvecklingen.

Sociala tillgångar

Delbedömningsområden:

- Socialt kapital och social mångfald
- Tillgång till samhällsservice och livschanser
- Jämlik resursanvändning

Nuläge

Det finns höga naturvärden och flertal rekreationsmöjligheter som ger en bra grund för god folkhälsa. Samtidigt är många av värdena svårtillgängliga då det krävs tillgång till egen båt eller för att stränderna privatiserats. I stor utsträckning är de fysiska strukturerna inte heller anpassade för gång och cykel samt att kopplingar med hållbara transporter är svaga. För att enkelt kunna nå de flesta rekreationsmöjlighterna krävs egen båt eller bil.

I kust- och skärgårdsområdet finns också stora sociala skillnader med ekonomiska olikheter bland befolkningen. En social mångfald kan ge förutsättningar för bland annat utveckling av det lokala näringslivet och en variation av kulturella initiativ. Detta förutsätter dock att utvecklingen inte sker på bekostnad av den ena gruppen samt att alla kan få tillgång till livschanser och ges möjlighet att mötas vilket är en kommunal utmaning.

Kust och skärgård saknar generellt mötesplatser och möjligheter för människor att delta i nätverk eller knyta kontakter utanför den egna sfären. Detta kan leda till sämre utnyttjande av socialt kapital och att livschanserna minskar. Offentlig och kommersiell service är också i stor utsträckning svårtillgänglig, vilket leder till en ojämnt fördelad resursanvändning och skillnader i tillgång till funktioner som vård, skola och kommunikationer.

Avvägningar

Transportsambandet mellan Österskär – Linanäs prioriteras för att möjliggöra effektiva resor mellan centrum och skärgård och för att tillgängliggöra skärgården för flera.

I Mellanskärgården fokuseras en utveckling av bebyggelse till specifika platser istället för en utspridning av den. Detta för att öka möjligheten till och kostnadseffektiviteten för service och transport med syfte till att skapa större tillgänglighet. Även på Ljusterö med omkringliggande skärgård har de avvägningar som gjorts varit med fokus på att utveckla lokala knutpunkter och att därmed främja synenergieffekter och förbättrad service och omsorg.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Det tematiska tillägget föreslår förtätad bebyggelse i de lokala knutpunkterna och befintliga orter utifrån en ej expansiv strategi. Detta ger utrymme för en större variation av bostäder och bedöms i kombination med en utveckling av mötesplatser skapa förutsättningar för en ökad social mångfald.

Den planerade satsningen på de lokala knutpunkterna med ökad service och omsorg, förbättrad kollektivtrafik och utbyggd laddinfrastruktur ger förutsättningar för en mer jämlik tillgång till samhällsresurser och livschanser. Detsamma gäller den övergripande strategin om att prioritera fotgängare och cyklister i planeringen, vilket bedöms göra det enklare för människor att mötas samtidigt som rörelse i vardagen är positivt för folkhälsan.

Ett genomförande av planen med förbättrade kommunikationer och en utveckling av den lokala arbetsmarknaden bedöms bidra positivt till utvecklingen av jobbmöjligheter och en mer diversifierad arbetsmarknad lokalt.

En viss risk finns att ökad bebyggelse och satsningar på de lokala knutpunkterna leder till ökade skillnader i livsförutsättningar mellan de som bor i de tätare områdena och de som bor utanför dessa. Det finns också en risk att en ökad attraktivitet i specifika områden tränger ut personer med mindre resurser samt att skillnaderna i livsförutsättningar mellan helårsboende och delårsboende ökar.

En ökning av antalet boende och besökande kan också leda till en mindre säker trafikmiljö för oskyddade trafikanter om inte kollektivtrafik och infrastrukturen för gående och cyklister utvecklas parallellt i tillräcklig omfattning.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för den sociala mångfalden då utvecklingen bidrar till ett bredare bostadsutbud som kan passa fler invånare

Planens tydliga strategi för att möjliggöra varierande utbud av upplåtelseformer och hustyper, också för att skapa förutsättningar för att göra boendekarriär så att människor ska kunna leva och verka i skärgården alla stadier av livet. En viktig del i detta är också utveckling av en tydligare identitet och satsningar på kollektivtrafik och service.

+3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för människors livschanser då kollektivtrafik och lokal service byggs ut och blir mer tillgängligt för invånarna

Planens strategi att bygga vidare vid lokala knutpunkter samt att stärka kopplingar med GC-vägar och kollektivtransport på vatten och land ger bra förutsättningar för att flera ska kunna röra sig på ett mer jämlikt sätt.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser med utveckling och etablering av skolverksamheter och service vid knutpunkter samt samnyttjande för andra aktiviteter.

Planens strategi av att samnyttja lokaler för flera aktiviteter samt att dessa utgör viktiga mötesplatser ökar möjligheter att träffas och skapa sociala relationer. Vilka aktiviteter och när samnyttjande sker måste beaktas för att inte skapa konflikter med skolverksamheter.

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för folkhälsan om möjligheterna att gå och cykla förbättras

Förbättring och komplettering av GC-systemet ger möjlighet till att främja hälsosamma livsstilar samt att nå frilufts- och rekreationsområdena även vardagligen. Det bedöms dock att GC-resor kommer att beröra en mindre grupp av boende och verkande på grund av långa avstånd mellan målpunkter samt sämre framkomlighet under vinterhalvåret. Utbyggnad av laddinfrastruktur för elcyklar på strategiska platser bedöms kunna förbättra förutsättningarna.

-2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om ett övergripande förhållningssätt saknas för hur allmänna platser ska utformas för att inkludera olika grupper i samhället och deras behov.

Strategier för gestaltning av allmänna platser pekas inte ut tydligt. Utan en övergripande strategi för hur olika grupper i samhället ska inkluderas i utformningen av allmänna platser finns en risk att detta helhetsperspektiv förloras vid kommande fördjupande planprocesser.

-2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om utvecklingen av vissa områden bidrar till en ökad uppdelning mellan olika sociala grupper.

Utveckling inom planområdet kan leda till en ökad uppdelning mellan olika sociala grupper om olika typer av upplåtelseformer inte inkluderas vid planläggning. Den ej expansiva strategien kan leda till ökade priser i de mest attraktiva delarna av skärgården och en ökad uppdelning mellan sociala grupper.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser för folkhälsa och jämlik tillgång till livschanser om kollektivtrafiken och GC-systemet inte motsvarar behoven utan en ökad exploatering leder till ökat beroende av transport med egen bil och båt

För att säkerställa en jämlik tillgång till livschanser inom planområdet och på kommunnivån krävs ett attraktivt, tryggt och hållbart kollketivtransportsystem integrerat med GC-system som ska byggas parallellt med bostadsbebyggelse för att inte skapa ohållbara transportmönster med stor andel privattransporter i egen bil och båt.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- I fortsatt arbete bör strategier för gestaltning av allmänna platser tas fram, med hänsyn

till olika gruppers behov samt möjlighet till samutnyttjande av service.
- Sociala utmaningar bör adresseras tydligare i fortsatt arbete, särskilt när det gäller riktlinjer för inkludering av olika upplåtelseformer
- Ambitioner och riktlinjer behöver kommuniceras inblandade aktörer tidigt i processen.

Långsiktig resursförvaltning

Delbedömningsområden:
- Effektiv markanvändning och resilienta tekniska system
- Matproduktion
- Dricksvattenproduktion
- Produktion av material
- Klimatanpassning

Nuläge

Den traditionella bebyggelsen längs kusten och i skärgården är geografiskt spridd och i stor utsträckning lokaliserad längs vattnet. Detta innebär utmaningar i fråga om effektiv markanvändning, infrastruktur, tillgång till service och teknisk försörjning. Många samhällsfunktioner, såsom VA-nät, fiber och kommunikationer, är längs kusten och i skärgården särskilt utsatta för extremväder och ökande havsnivåer. För dricksvattenförsörjningen finns kommunala strategier för hur den skall upprätthållas i ett förändrat klimat. En stor del av verksamheterna är lokaliserade längs stränder och risker finns både ur verksamhetsperspektiv och miljöperspektiv.

Vid utveckling av kust- och skärgården är det viktigt att behålla de värden som idag gör områdena unika. Samtidigt är det viktigt att utveckla möjligheterna för att skapa effektiv och resilient service, teknisk försörjning och infrastruktur. Ny bebyggelse bör ansluta till befintliga bebyggelsekluster för att stärka dessa strukturer.

Det är också viktigt vid ny bebyggelse att inte bygga igen eller fragmentera de landskapsstrukturer för ekosystemtjänster som finns. Exempel på generellt viktiga landskapsstråk är den obrutna strandlinjen som är viktig både för växt- och djurliv och för det rörliga friluftslivet.

I ett förändrat klimat med fler extrema väderhändelser ökar riskerna ytterligare och hotar både bebyggelse och teknisk infrastruktur. Med utveckling i utsatta lägen måste olika typer av åtgärder vidtas för att uppnå en acceptabel risknivå.

Då kommunen har ett mycket begränsat markinnehav är möjligheterna för styrning av ny bebyggelse begränsade och samverkan med bland annat markägare krävs. Viktiga insatser från kommunens sida är att arbeta för en förstärkt teknisk försörjning och tydliga riktiljer för klimatanpassningsåtgärder och gestaltning av bostadsområden utifrån klimatanpassningsplanen från 2018.

Avvägningar

Avvägningar i TÖP:en har generellt fokuserats på att förbättra förutsättningar för service- och infrastrukturförsörjning genom att koncentrera utveckling till befintliga knutpunkter.

Vid Östanå har natur- och kulturvärden prioriterats med följden att utvecklingsområdena för bostäder minskats jämfört med förslaget i översiktsplanen.

I mellanskärgården har kommunen gjort avvägningen att utvecklingen skall fokuseras till kärnön Ingmarsö för en effektiv markanvändning samt för att undvika bebyggelse på jordbruksmark.

I ytterskärgården har avvägningen gjorts att natur- och kulturvärden skall prioriteras framför ny bebyggelse.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Det tematiska tillägget följer översiktsplanens inriktning om att förtäta i befintliga knutpunkter. Planens genomförande innebär möjligheter till positiva konsekvenser då den nya bebyggelsen kan komplettera den befintliga och skapa underlag för förbättrad service och infrastruktur.

Samtidigt innebär en ökad befolkning i kommunens perifera delar en risk för ökning av antalet ohållbara transporter och en ökning av bristfälliga tekniska lösningar för VA och fiber bland annat. I planhandlingen hanteras dessa risker genom utredning om utbyggnad av kommunalt VA, fiberutbyggnad och utveckling av kollektivtrafik och nya båtlinjer. Fungerande lösningar för infrastruktur i kommunens ytterområden är dock att bedöma som samhällsekonomiskt kostsamma för kommunen.

De risker som finns är i övrigt primärt kopplade till hur själva exploateringarna görs i ett genomförandeskede; hur grön- och blåstrukturen prioriteras och om service- och bostadsutveckling kan utvecklas parallellt med att effektiv kollektivtrafik och infrastrukturkopplingar samt anslutning till tekniska system byggs.

Klimatanpassning i kust och skärgården är en särskilt relevant fråga att hantera vid detaljplan- och genomförandeskeden. Ställningstagandet i TÖP:en är att en utredning om utbyggnation av VA ska ske i linje med VA-planen samt att i områden där dricksvattenförsörjning inte kan säkras bör vidare utveckling inte ske. Vidare ska bebyggelse inte tillåtas på mark som inte anses lämplig pga översvämningar, skred, ras och erosion samt att vid planläggning ska åtgärder för att minska risker och skydda nya och befintliga bebyggelser utredas och där det är möjligt tillskapas. Vid utveckling ska kommunen verka för en klimatsäkrad och tillgänglig infrastruktur utifrån ågärdsförlagen i Klimatanpassningsplan från 2018.

Förutsatt att riktlinjer följs och utredningar vidtas bedöms risknivåerna kunna bli acceptabla vid utveckling och exploatering. Samtidigt finns inte tydliga riktlinjer för skydd av befintlig bebyggelse och infrastruktur samt ingen handlingsplan för genomförande av klimatanpassningsplanen.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser då bebyggelseutvecklingen fokuseras och ny bebyggelse i stort ska ske i befintliga serviceorter och i anslutning till tekniska system.

Planens genomförande innebär möjlighet till relativt effektivt markutnyttjande då ny bebyggelse i stort sker i befintliga serviceorter och i anslutning till tekniska system.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser i och med att kompletteringar och vidare utveckling inte ska ske i områden där tekniska system inte kan försörjas eller där det finns risker kopplade med klimatförändringar.

Planens genomförande innebär möjlighet till att skapa effektiva och säkra tekniska system, med bl.a. anslutning till dricksvattenförsörjning som krav för vidare utveckling, samt minskning av risker kopplade till klimatförändringar.

+2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för erosionsproblematiken i Furusundsleden genom riktlinje om samverkan

Furusundsleden är känslig för erosion och påverkas av fartygstrafiken. Östanå är särskilt utsatt till följd av finkorniga jordarter. I planhandlingen finns en riktlinje om samverkan för att motverka erosionsskador längs Furusundsleden.

+2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för värnande av jordbruksmark

Planens tydliga strategi att värna jordbruksmark och att främst exploatera vid befintliga verksamheter och bostadsområden minskar risker för fragmentering.

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för befintliga och framtida byggnader för klimatanpassning

Planens tydliga strategi att inte tillåta vidare exploatering av mark som inte anses lämplig på grund av översvämningar, skred, ras och erosion medföra minskade risker för hälsa och säkerhet vid klimatförändringar. Vid planläggning ska åtgärder tas fram för att skydda befintlig och ny bebyggelser samt infrastruktur.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser på befintlig bebyggelse och infrastruktur till följd av förändrat klimat och extrema väderhändelser

Risk för märkbara negativa konsekvenser då riktlinjer inte tydligt pekar ut hur samhällsfunktioner och befintlig bebyggelse ska skyddas från bland

annat översvämning, erosion och storm. Genom förändrade egenskaper i marken genom skred, ras och erosion kan även dricksvattenförsörjningen påverkas. Kommunen har en klimatanpassningsplan med åtgärder som behöver kompletteras med en handlingsplan för genomförande av åtgärder.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser då utvecklingen i skärgården och på landsbygden kan medföra höga kostnader för infrastruktur och service

För att säkerställa en hållbar långsiktig resursförvaltning inom planområdet krävs att tekniska system utvecklas och byggas parallellt med verksamhet- och bostadsbebyggelse samt att utveckling/kompletteringar sker i områden där dessa infrastrukturer redan finns.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om riktlinjer om besparing av jordbruksmark, prioritering av natur- och kulturvärden samt hushållning med markresurser inte uppnås

Andelen kommunal mark är relativt begränsad i planområdet, vilket innerbär en risk att riktlinjer om jordbruksmark, prioritering av natur- och kulturvärden samt hushållning med markresurser inte uppnås eller att fragmentering sker.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- Utred mark som kan vara möjlig för bostäder genom förtätningsstudier, det handlar till exempel om ytor med otydlig användning eller parkeringsområden.
- Ta fram en handlinsgplan för Klimatanpassningsplan från 2018 för att säkerställa att viktiga klimatanpassningsåtgärder vidtas även i områden där ingen utveckling föreslås / ske.
- Inkludera jordbruksstrategier i fortsatt arbete.
- Ta fram gröna strategier och åtgärdsprogram för klimatanpassning. Införa en tidig dialog med inbladade aktörer kring klimatanpassningsåtgärder samt mål och vision för planområdet.

Investeringsvilja och projektekonomi

Delbedömningsområden:

- Attraktivt läge och identitet
- Överkomliga tröskelinvesteringar och byggnadskostnader
- Marknadsflexibilitet och etappindelning

Nuläge

Kustens och skärgårdens attraktivitet och identitet ligger i närhet till hav och natur samt i kultur- och naturvärdena som finns, men saknar många andra parametrar för attraktivt läge såsom närhet till city, spårstation och arbetsmarknad. Identiteten som är knuten till att bo i skärgården eller längs kusten bedöms vara värdehöjande. Vid bebyggelse är det viktigt att de starka värdena upprätthålls och att de svaga värdena i möjligaste mån förbättras.

Då kommunen har ett mycket begränsat markinnehav är möjligheterna för styrning av ny bebyggelse begränsade och samverkan med bland annat markägare krävs. Viktiga insatser från kommunens sida är att arbeta för en förstärkt teknisk försörjning och bättre kommunikationer.

Avvägningar

Planen fokuserar på förtätning av knutpunkter och varsamma kompletteringar i andra delar av planområdet. Denna inriktning har syfte att främja synergieffekter mellan verksamheter och

att skapa säkrare tillgång till service, samtidigt som viktiga natur- och kulturområden samt jordbruksmark sparas. Utveckling av marina näringar, hållbar besöksnäring, hållbar turism, nytt naturskyddsområde samt nya områden för friluftslivet har vägts in mot en mer expansiv strategi.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Det tematiska tillägget följer översiktsplanens inriktning att utveckla kust och skärgård som målpunkter för besöksnäringen. I planförslaget betonas också vikten av att värna kulturmiljöer och landskapets karaktärer. Effekten bedöms verka positivt på kommunens attraktivitet och identitet som skärgårdskommun.

Områdena med närheten till vatten och höga natur- och kulturvärden är också attraktiva för boende både på helår och delår. De stora svårigheterna kopplade till investeringsvilja och projektekonomi handlar om de stora avstånden och stora variationer i befolkningsstorlek och förutsättningar för verksamheter mellan årstider. Det finns också risker kopplade till höga tröskelinvesteringar kopplade till teknisk försörjning, infrastruktur och klimatanpassning.

+ 4 Möjlighet till mycket stora positiva konsekvenser till följd av att områdets attraktivitet ökar och att identiteten stärks

Planförslagets tydliga mål, strategier och utvecklingsmöjligheter för att spara, tillvarata och stärka identitetsskapande strukturer kopplade med natur och bebyggelse kan leda till en öka attraktivitet och investeringsvilja.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser på projektekonomi och investeringsvilja kopplade till långa avstånd och en årstidsbunden marknad och befolkningssituation

Det är långa avstånd längs kusten och skärgården. En stor andel sommarboende och en besöksnäring som är stark under sommaren gör att behovet av och kundunderlaget för service fluktuerar starkt under året.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser till följd av höga tröskelinvesteringar för infrastruktur, teknisk försörjning och klimatanpassningar

Höga tröskelinvesteringar finns inom planområdet för teknisk försörjning, klimatanpassning och infrastruktur. Planförslagets tydliga mål att öka synergieffekter genom förtätning vid befintliga knutpunkter och samhällen bedömns som positivt för att minimera dessa kostnader. Vidare pekar TÖP:en ut att genomförandet ska säkerställas genom en funktionell organisation och en genomförandestrategi för utbyggnad. Detta ska ske i önskad takt och med god samordning mellan projekt och aktörer, vilket också bedöms som positivt för att minimera tröskelinvesteringar.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser för investeringsvilja och attraktivitet om kollektivtrafiken och GC-systemet inte motsvarar behoven.

Funktionella bytespunkter mellan sjö- och landbaserat kollektivtrafiksystem samt effektiva och funktionella gods- och leveranstransporter är avgörande för att skapa / stärka investeringsvilja och attraktivitet. Att kommunen äger relativt lite mark i området ställer krav på aktivt samarbete med andra aktörer. En viktig förutsättning för att skapa investeringsvilja och attraktivitet är fungerande transporter och service.

Social hållbarhet

Ett socialt hållbart samhälle är ett jämlikt samhälle där människor har lika möjligheter att ta del av samhället och kan leva ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader. Social hållbarhet inbegriper förutsättningar för mänskliga möten, trygghet och säkerhet, idéutbyten och lokalt engagemang.

För att sociala resurser som kreativitet och mångfald ska komma samhället tillgodo behöver aspekter

som trygghet, säkerhet och hälsa vara tillgodosedda. En god fysisk planering måste därför ta hänsyn till alla människors behov och säkerställa de mänskliga rättigheterna. Hälsofrämjande stadsmiljöer är en viktig bidragande faktor till möjligheten att skapa en socialt hållbar stad.

Social hållbarhet kommer att analyseras utifrån följande hållbarhetsfaktorer:

- Rekreation
- Identitet
- Möten, trygghet och engagemang
- Hälsa och säkerhet

Rekreation

Delbedömningsområden:

- Tillgänglighet till tätortsnära grönområden
- Sammanhängande grönstruktur
- Variation av rekreativa kvaliteter

Nuläge

Kusten och skärgården rymmer en stor rikedom och variation av rekreativa miljöer. Stora delar av dessa kan dock i praktiken vara otillgängliga för de flesta på grund av bland annat otydliga entréer, bristfälliga kopplingar med kollektivtransport eller GC-vägar, brist på information om var de är, privatiserad strandlinje eller behov av egen båt för att ta sig till dem. Genom att utveckla grönstråk och gröna målpunkter, med bland annat förbättrad information och tydligare entréer, kan stora förbättringar skapas. Ett sådant arbete kan också bidra till att kanalisera besökare till områden som tål turism så att känsliga områden kan skyddas. Kommunen pekar tydligt ut en vilja att verka för utveckligen av grönstråk, dock saknas en handlingsplan för hur detta skall genomföras. Eftersom att kommunen i mycket liten utsträckning är markägare bygger utvecklingen av dessa stråk till stor del på intresse från markägarnas sida.

Avvägningar

Nya transportsamband planeras både på land och med båt. Detta skapar förutsättningar för en utveckling av turism och besöksnäring.

Vid Östanå har områden som pekats ut för exploatering i översiktsplanen plockats bort för att värna natur- och kulturmiljöer.

Satsningarna på turism koncentreras för att möjliggöra synergieffekter mellan verksamheter och kommunikationer. På Ljusterö ska förutsättningar för en livskraftig och hållbar besöksnäring skapas. Ett utredningsområde för friluftslivet planeras för Ljusteröhuvuds attraktiva naturområde utifrån de goda möjligheterna till tillgängliggörande kommunikationer.

Finnhamn, Ingmarsö och Husarö har pekats ut som målpunkter för turism och besöksnäringen, då dessa platser bedöms ha goda förutsättningar för utveckling av en hållbar besöksnäring tack vare befintlig infrastruktur och god tillgänglighet.

I ytterskärgården föreslås en utveckling av det rörliga friluftslivet kanaliserat till vissa utvalda platser för att säkerställa en hållbar utveckling av friluftslivet. En konflikt mellan friluftsliv och naturvärden kan förekomma.

Transportsambandet mellan Österskär – Linanäs prioriteras för att skapa en smidigare förbindelse mellan skärgården och fastlandet med Åkersberga och roslagsbanan vilket ger fler möjligheter för hållbara resalternativ på regional nivå.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Planförslaget innehåller flera planeringsinriktningar som bidrar till att bevara och stärka grönstruktur och kulturmiljöer för rekreation, turism och friluftsliv. Bland annat föreslås gröna entréer och målpunkter, friluftslivsområden och att utreda möjligheten för paddelleder och ett naturum. Ökad tillgänglighet skall säkerställas genom bland annat förbättrade kommunikationer, information och skyltar. Lokaliseringar och utformningar av olika åtgärder kommer att behöva utredas i kommande planskeden men ett tydligt ställningstagande har gjorts om att målpunkter ska utvecklas med stor hänsyn

till natur- och kulturvärden samt att det rörliga friluftslivets tillgång till vattnet inte ska försämras.

En ökning av användningen av området för rekreativa syften kan komma i konflikt med naturvärden om slitaget blir för högt i känsliga områden. I planeringsriktlinjerna beskrivs att allmänhetens tillgänglighet till stränder och strövområden ska utvecklas med hänsyn till områdenas förutsättningar.

Etablering av ett verksamhetsområde i anslutning till de befintliga vindkraftverken på Ljusterö (vid Mellansjö) innebär en ökad risk för konflikter mellan tung trafik och turism/friluftsliv. Mellansjö är en viktig transportnod och en ökning av trafikmängder bedöms uppstå i samband med etablering av målpunkter för turism på Klintsundet och Östra Lagnö.

Åtgärder för att bedriva ett hållbart friluftsliv har föreslagits som minskar påfrestningen av naturmiljön, dock ska hänsyn tas vid fortsatt planering för att säkerställa att dessa värden värnas och bevaras. Behovet av vidare utredningar och gestaltningsprogram med fokus på kultur- och naturvärden, vatten och ekosystemtjänster pekas tydligt ut i planförslaget, vilket bedöms som positiv för att säkerställa en hållbar utveckling och bevarandet av de befintliga värdena.

En ökning av antalet boende och besökande kan också leda till en mindre säker trafikmiljö för oskyddade trafikanter om inte kollektivtrafik och infrastrukturen för gående och cyklister utvecklas parallellt i tillräcklig omfattning. Planens ambitioner är höga när det gäller satsningar på kollektivtrafik och tillgängliggörande av flera målpunkter för turism och friluftsliv. Då avstånden är stora och befolkningstätheten är liten riskerar dock turtätheten att bli låg och restiderna långa. Detta gör att utveckling av kust och skärgård kan leda till en ökad användning av bil och privatbåt. De föreslagna badplatserna vid Norrviken (norr om Kårnäs - Ljusterö) och Dyviken (Linanäs - Ljusterö) är svårtillgänliga med kollektivtrafik och inga nya GC-kopplingar mot dessa orter förslås i planen, vilket förväntas leda till en ökning av bilresor.

Låg andel kommunal mark gör att inriktningen om utveckling av gång- och cykelvägar samt kultur- och gröna stråk styrs av markägares intresse. Detta riskerar att leda till att kommunens viljeinriktning i planen inte eller enbart delvis genomförs.

+ 4 Möjlighet till mycket stora positiva konsekvense för boendes och besökares tillgång til rekreativa miljöer och målpunkter

Planens tydliga ambitioner och satsningar för ett utökat friluftsliv, utveckling av nya målpunkter för turism, nya och förstärkta kopplingar med sjötrafik, utbyggnation av GC-stråk och nya bryggor / anpassning av befintliga bryggor samt utveckling av gröna entréer bedöms tillföra stora positiva konsekvenser för tillgången till rekreativa miljöer.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser för den rekreativa grönstrukturen

Planförslaget föreslår en utveckling som prioriterar förtätning i befintliga områden och att skydda obebyggda kuststräckor mellan tätorterna från exploatering. Områdets större rekreativa stråk och målpunkter finns utpekade för att säkerställa hänsyn till dessa värden vid planering. Detta ger en grund för att bevara och utveckla sammanhängande gröna stråk och rekreationsmiljöer längs kusten och i skärgården.

- 3 Risk för märkbara negativa konsekvenser om besökstrycket blir för stort i känsliga miljöer.

Inom planområdet finns flera känsliga miljöer såsom ESKO-områden, naturreservat, Natura 2000-områden och geologiskt känsliga områden som kan påverkas negativt av ett ökat besökstryck.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser om transportsystemet inte motsvarar besökstrycket samt risker för konflikter mellan olika trafikslag.

För att säkerställa ett hållbart friluftsliv inom planområdet och på kommunnivå krävs ett attraktivt, tryggt och hållbart system för kolletivtrafik. Detta

bör vara integrerat med ett GC-system som byggs parallellt med utveckling av turism och friluftsliv för att inte skapa ohållbara transportmönster med stor andel privattransporter i egen bil och båt.

Utveckling av verksamheter och nya bostadsbebyggelser inom planområdet bedöms leda till en ökad trafik inklusive tung trafik, vilket kan försämra attraktivitet för turism och friluftslivet inom planområdet samtidigt som risker för oskyddade trafikanter ökar.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- Ta fram gestaltningsprogram för att värna om natur- och kulturvärden. Ta fram tydliga strategier kring besöksmöjligheter i kopplingen med de höga naturvärdena.

Identitet

Delbedömningsområden:

- Landskapets karaktär
- Kulturhistorisk anknytning

Nuläge

Både kust och skärgård präglas av strukturer, miljöer och byggnader från olika tidsperioder som bidrar till att berätta om platsernas historia och skapa en stark lokal identitet. Även platsanknutna verksamheter, såsom det småskaliga jordbruket och de marina näringarna, är mycket viktiga för identitetsskapandet.

Trycket att bygga i skärgården och ett mycket begränsat kommunalt markinnehav kan riskera att påverka det historiska landskapet negativt om den nya bebyggelsen inte anpassas efter miljön. Detsamma gäller den växande turistnäringen om den inte förankras lokalt och bidrar till lokalsamhället.

Ett mycket stort hot mot kulturmiljön är risken för nedläggning av jord- och skogsbruk. För kommunen är det viktigt att arbeta med att stötta de areella näringarna och arbetet med att underhålla kulturmiljöer, liksom att genom exempelvis kulturmiljöprogram och gestaltningsprogram verka för att exploatering sker varsamt.

Avvägningar

En viktig del av inriktningen för TÖP:en är att kustens och skärgårdens särprägel skall värnas, bland annat landskapets karaktärer. Exempelvis skall utveckling ske vid redan exploaterad mark, fragmentering av jordbrukslandskapet undvikas samt befintliga marina näringar utvecklas.

En inriktning har gjorts gällande att minska exploateringsområdena vid Östanå och följa det aktualitetsprövade planprogrammet (2019) för att ta hänsyn till de värdefulla natur- och kulturmiljöer som finns där.

Linanäs på Ljusterö har pekats ut som ny lokal knutpunkt för att kunna förbättra möjligheten att värna värdefulla miljöer runtomkring Linanäs. Avvägningar har gjorts mot en risk av att fragmentera serviceutbudet i skärgården.

I ytterskärgården har avvägningar gjorts av att inte utveckla området med bebyggelse med hänsyn till riksintresse, natur- och kulturmiljöer.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Planförslaget ger förutsättningar för att stärka kommunens identitet som en skärgårdskommun genom föreslagen utveckling av mötesplatser och målpunkter längs kusten och i skärgården och genom en utvecklad transportinfrastruktur ut i skärgården. Tydliga strategier mot fragmentering

av jordbruksmark bidrar till att viktiga identitetsskapande värden bevaras i sin helhet.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser genom att kommunens skärgårdsidentitet och dess attraktionskraft stärks och vidareutvecklas.

Utveckling av kulturmiljöstråket på norra Ljusterö mellan Åsättra och Gärdsvik, förslaget att stärka Brottö (Mellanskärgården) som kulturreservat (levande jordbruk med djurhållning) samt kopplingen av reservatet med den lokala knutpunkten Ingmarsö bedöms bidra med stora positiva konsekvenser för att stärka skärgårdsidentiteten och dess kulturvärden.

Förbättrade kopplingar på vatten och land genom kollektivtrafik och GC-stråk bidrar till att kust- och skärgården tillgängliggörs. Den föreslagna kopplingen mellan Österskär och Linanäs bedöms bidra till att kommunens attraktionskraft ökar då spårbunden trafik kopplas med båttrafik.

- 1 Risk för små negativa konsekvenser för värdefulla kulturmiljöer till följd av exploatering

Planen har tydliga ambitioner om att undvika exploatering och fragmentering av jordbruksmark, att viktiga natur- och kulturmiljöer ska värnas samt att vatten och strandlinje ska vara tillgänliga, vilket är förutsättningar för att bevara och stärka identitetsvärdena som skärgårdskommun. Andelen kommunal mark är dock relativt begränsad i planområdet, vilket innebär en risk att riktlinjer om jordbruksmark, prioritering av natur- och kulturvärdern inte uppnås eller att fragmentering sker.

Möten, trygghet och lokalt engagemang

Delbedömningsområden:

- Kopplingar
- Funktionsintegrering
- Tillgång till mötesplatser med kvalitet och funktion
- Trygga gaturum och miljöer
- Mänsklig skala och orienterbarhet

Nuläge

Den utspridda bebyggelsestrukturen och planområdets geografiska förutsättningar med stora avstånd gör att infrastruktur för kollektivtrafik och gång- och cykelstråk idag är bristfälliga. Området består till största del av landsbygd och kan inte ha samma tillgång till mötesplatser, målpunkter, arbetsplatser och service som i mer centrumnära områden. Däremot är orienterbarheten i tätorterna god.

Det finns ett stort lokalt engagemang knutet till havet, kustkulturen och skärgårdens naturvärden. Samtidigt finns utmaningar i och med att befolkningsmängden skiljer sig mellan sommar och vinter. Olika befolkningsgrupper har olika resurser och behov och kan ha olika syn på hur skärgården skall utvecklas. Det är en utmaning att skapa forum där en dialog mellan de olika intressena kan utvecklas.

Mötesplatser lokaliseras i någon mån till viktiga färjelägen och enstaka bebyggelsekluster, liksom till torg och badplatser. Få av mötesplatserna är planerade för att vara just mötesplatser men utvecklingspotential att skapa trygga rum finns. Dessa strukturer är viktiga att stärka i kommande planering. Viktigt är också att skapa trygga gång- och cykelstråk till viktiga målpunkter.

Avvägningar

Bebyggelsen fokuseras i mellanskärgården till Ingmarsö. Detta är en avvägning för att bl.a. kunna öka funktionsintegrering och skapa mötesplatser.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

De stora kvaliteterna längs kusten och i skärgården är kopplade till det lantliga kulturlandskapet, stora naturområden och höga naturvärden.
Det är en miljö med relativt få iordninggjorda mötesplatser. Det tematiska tillägget syftar till att förstärka och tillgängliggöra mötesplatser bland annat genom att utveckla trafiknoder till attraktiva bytespunkter och genom satsningar på att stärka de lokala knutpunkterna med service. Gång- och cykeltrafikanter uppmärksammas som särskilt viktigt vilket bedöms öka tillgängligheten och trygghet i trafikmiljön. Identiteten kopplad till att bo och verka i skärgården är stark. Det finns en risk att ökade invånartal och besökstal leder till en ökad trafik och mindre trygg trafiksituation för oskyddade trafikanter om inte infrastrukturen för dessa utvecklas parallellt.

Det finns också en risk att den utveckling som planeras av de lokala knutpunkterna kan vara svår att realisera till följd av långa avstånd, säsongsbunden marknad och stora investeringskostnader för teknisk infrastruktur bland annat.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser genom nya och förstärkta kopplingar med kollektivtrafik mellan olika delar av kust och skärgård och Åkersberga stad.

Föreslaget transportsamband mellan Åkersberga och Ljusterö (Österskär-Linanäs), utveckling av befintliga marina verksamher och bryggor samt utveckling av lokala knutpunkter förstärker och tillgängliggör mötesplatser för flera.

+ 2 Möjlighet för märkbara positiva konsekvenser i form av tryggare trafikmiljöer med utvecklad infrastruktur för gående och cyklister

Förbättrade knutpunkter för kollektivtransport på vatten och land samt utveckling av gång- och cykelstråk, gröna stråk och kulturmiljöstråk skapar tryggare och attraktiva trafikmiljöer för gående och cyklister. I planen pekas dock inte konkreta sträckningar för utveckling av gång- och cykelvägar och grönstråk ut, utan ambitionen är på en övergripande nivå.

+ 2 Möjlighet för märkbara positiva konsekvenser då nya mötesplatser kan skapas i anslutning till transportnoder och lokala knutpunkter.

Kunderunderlag och genomströmning ökar i takt med att flera och förbättrade transporter skapas, vilket möjliggör möte mellan människor vid befintliga och nya mötesplatser / målpunkter.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om utveckling av levande mötesplatser med utökad service i de utpekade lokala knutpunkterna inte sker.

Utveckling av de lokala knutpunkterna som levande mötesplatser kan vara svår att realisera till följd av långa avstånd, säsongsbunden marknad och stora investeringskostnader för teknisk infrastruktur bland annat, vilket leder till negativa konsekvenser för attraktivitet och möjlighet till möte mellan människor minskar.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- Ta tidigt intitiativ till ett övergripande arbete med gemensamma riktlinjerna för utveckling av de lokala knutpunkterna.
- Arbeta fram riktlinjer och utbyggnadsprinciper så att frågor kring form och struktur blir tydliga för alla inblandade aktörer.
- Utarbeta ett program för viktigaste mötesplatser att utvecka för att skapa rörelsemönster och öka attraktivitet. De viktigaste mötesplatserna

behöver komma tidigt i planarbetet för att kunna skapa ekonomiska förtutsättningar för utvecklingen.

Hälsa och säkerhet

Delbedömningsområden:

- God ljudmiljö
- Ren luft
- Säker trafikmiljö
- Riskhantering och giftfria miljöer

Nuläge

Kust och skärgård erbjuder närhet till natur och goda möjligheter för rekreation liksom frisk luft och god ljudmiljö, vilket innebär en bra grund för ett aktivt liv och en god folkhälsa.

Risker finns kopplade till översvämningsrisker, transporter av farligt gods, markföroreningar och erosion. Erosionsproblematik finns i första hand i Furusundsleden och förstärks av farleden för båttransporter. Bullerproblematik finns främst längs fastlandets kust och längs de större vägarna på Ljusterö samt vid andra verksamheter såsom vindkraftanläggning på Ljusterö. Buller och säkerhetsrisker kopplade till privat båttrafik bedöms vara ett ökande problem i takt med att båtar/vattenskotrar blir fler och snabbare.

Avvägningar

Vid utvecklingen av Ljusterö bedöms behoven av mark för bullriga eller andra störande verksamheter komma att öka. Ett nytt verksamhetsområde planeras vid vindkraftverken, motiverat av att området redan idag karakteriseras av olika störningar samt har närhet till en transportled. Det finns heller ingen befintlig eller föreslagen bostadsbebyggelse på platsen.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Planförslagets bedöms ha flera positiva effekter på folkhälsan, bland annat genom ökade möjligheter till aktivt friluftsliv med förbättrade gång- och cykelstråk och satsningar på gröna målpunkter och stråk. Förtätning i de lokala knutpunkterna ger förutsättningar för förbättrad folkhälsa genom minskat bilberoende. Prioritering av säkra gång- och cykelstråk ger också positiva konsekvenser med ökad trafiksäkerhet.

I planhandlingen finns riktlinjer för hälsosamma livsmiljöer, minskad påverkan på erosion i Furusundsleden, klimatsäkring av miljöfarliga verksamheter och klimatanpassningsåtgärder vid bebyggelse i översvämningshotade områden. Förutsatt att riktlinjer följs och utredningar vidtas bedöms risknivåerna kunna bli acceptabla vid utveckling och exploatering. Samtidigt finns inga tydliga riktlinjer för skydd av befintlig bebyggelse och infrastruktur. Tydliga riktlinjer för hur kommunen skall arbeta för minskade risker och minskad bullerstörning från privat båttrafik och exempelvis vattenskrotrar saknas också.

+2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser genom riktlinje om att planera för hälsosamma livsmijöer längst kusten och i skärgården.

För bebyggelse som ligger vid vägar för transporter av farligt gods, störande verksamheter samt verksamheter som kan innebära särskilda risker vid olyckor ska kommunen verka så att riskerna bedöms acceptabla för samhället. Tydliga riktlinjer för skydd av befintlig och framtida bebyggelse finns dock inte.

+2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser genom riktlinje om att verka för att klimatsäkra miljöfarliga verksamheter i riskområden för översvämning, ras, skred och erosion

För verksamheter som ligger vid vattnet eller på platser där det finns risk för översvämning, ras, skred eller erosion ska kommunen verka för klimatsäkrande åtgärder för att minimera risken för spridning av miljöfarliga åtgärder.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser genom ökad spridning av markföroreningar i ett förändrat klimat om strategier inte tas fram för att hantera detta.

I det tematiska tillägget finns riktlinjer om att klimatsäkra befintliga verksamheter och att hantera markföroreningar vid utveckling av områden, men inte någon strategi för att hantera markföroreningar där ingen verksamhet pågår.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser till följd av ökad trafik på vattnet

I det tematiska tillägget finns en vilja att utveckla verksamheter som lägger grunden för en ökad privat båttrafik. En ökning av allt snabbare båtar samt andra fordon på vattnet såsom vattenskotrar riskerar att leda till ökade bullernivåer och en risk för hälsa och säkerhet, bland annat i form av risk för kollisioner. I planen finns inga tydliga riktlinjer för hur risken för konflikter kopplade till detta skall hantera.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- Ta fram en strategi för hantering av markföroreningar inom planområdet.

Ekologisk hållbarhet

Ekologisk hållbarhet bär upp ekosystemens långsiktiga överlevnad. Här ingår den biologiska mångfalden och olika ekosystemtjänster som inbegriper människors tillgång till mat, vatten och andra naturresurser.

Den ekologiska hållbarheten påverkas i stor grad av hur effektiv markanvändningen är och inbegriper en god tillgänglighet för fotgängare, cyklister och kollektivtrafik i ett effektivt och orienterbart gatunät. I det hållbara samhället ska också resursförbrukningen inordnas i hållbara kretslopp för material, vatten och näring, helst på en lokal skala för att i så stor utsträckning som möjligt minska behovet av transporter.

Ekologisk hållbarhet kommer att analyseras utifrån följande hållbarhetsfaktorer:

- Grönstruktur för biologisk mångfald
- Blåstruktur för biologisk mångfald
- Kretsloppssystem och miljöteknik
- Hållbart resande

Grönstruktur för biologisk mångfald

Delbedömningsområden:

- Gröna infrastrukturer
- Verktyg och styrmedel för biologisk mångfald

Nuläge

Kusten och skärgården har mycket höga naturvärden. Den biologiska mångfalden på öar är känslig då ekosystemen har få spridningsvägar. Generellt är den biologiska mångfalden också mycket hög i strandzoner. En konflikt finns mellan bebyggelse i strandzonen och de arter som lever där. Detta gäller även reträttområden för dessa livsmiljöer högre upp på land när medelvattennivån stiger. En stor del av bebyggelsen och verksamheterna i kust och skärgård ligger redan i strandzonen. Ur ett ekologiskt perspektiv är det viktigt att inte bygga igen stränderna.

Stora naturvärden längs kusten och skärgården är knutna till det småskaliga kulturlandskapet med aktiva jordbruk som håller markerna öppna. Dessa habitat är starkt hotade till följd av nedläggning av jordbruk. Kulturlandskapet rymmer också småskaligt skogsbruk.

Avvägningar

Inriktningen för utvecklingen längs kusten och i skärgården är en ej expansiv bebyggelseutveckling till förmån för att värna viktiga natur- och kulturområden samt jordbruksmark. Utveckling av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv. Utveckling av marina näringar ska dels ske vid redan befintliga verksamheter, i anslutning till befintliga verksamheter eller i nya områden som pekas ut för vidare utredning.

I planförslaget beskrivs att kommunen ser ett behov av att skydda områden med höga naturvärden i områden där kommunen har rådighet över mark eller där privata markägare är positiva till detta samt att möjligheten att inkludera vattenområden i skyddade områden bör prövas.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Majoriteten av kommunens skyddade naturområden finns längs kusten och i skärgården. I det tematiska tillägget pekas möjliga utvecklingar av gröna stråk ut. Olika planeringsstrategier identifieras med syftet att hänsyn ska tas till ekosystemtjänster på land och vatten samt att planeringen ska ske med hänsyn till biologisk mångfald och ekologiska sprindningssamband.

I planen lyfts behovet av att långsiktigt skydda områden med särskilt höga naturvärden. Kommunen ser att detta främst kan ske i områden där kommunen har rådighet över mark eller där de privata markägarna är positiva. Kommunen har dock ett genomgående litet markinnehav i områden med höga naturvärden längs kusten och i skärgården.

Många miljöer i planområdet är mycket värdefulla och känsliga och riskerar att påverkas negativt av en ökad exploatering och besöksnäring. Strandskyddet gäller stora delar av kusten och skärgården och är ett starkt skydd för naturvärden och det rörliga friluftslivet. I planhandlingen beskrivs strandskyddet stå i viss konflikt med utveckling av kusten och skärgården.

Planförslaget byggs på en ej expansiv utveckling av kust- och skärgården med prioritering av natur- och kulturvärdena. Eventuella konflikter kan dock uppstå inom kultur- och naturreservat, områden för kulturmiljövård, ESKO-områden och i områden med värdefulla naturtyper på grund av högre belastning på naturresurser och störningar på vatten och land tillföljd av ett ökat besökstryck.

Ekosystemtjänster för kust- och skärgård är ej kartlagda.

Kust och skärgård

+ 3 Möjligheter till stora positiva konsekvenser som följd av utpekade strategier för prioritering av naturvärden och ej fragmentering av jordbruksmark.

Planens tydliga strategier kring hänsyn till naturvärdena och besparande av jordbruksmark (ej fragmentering) bedöms som positiva för att kust- och skärgården ska utvecklas på ett hållbart sätt.

+ 1 Möjligheter till vissa positiva konsekvenser för naturvärden och grönstruktur genom att behovet av att skydda naturvärden långsiktigt slås fast i planen.

Planens ambition av att skapa en sammanhängande lokal grönstruktur inom planområdet samt identifiering av områden med höga naturvärden innebär förutsättningar för att värna naturvärden i kommande planering och utveckling. Det framstår dock ej tydligt att fragmentering av grönområden ska undvikas vid exploatering och specifikt område som ska skyddas pekas bara ut vid Täljöviken. Då kommunen bara har rådighet över mindre områden inom planområdet bedöms den positiva nyttan riskera att bli liten med planhandlingens ambitionsnivå.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser om planens strategi om att värna jordbruksmark står svag mot exploateringstrycket så att tätortsnära jordbruksmark bebyggs och fragmenteras

Andel kommunal mark är relativt begränsat i planområdet, vilket innebär en risk att jordbruksmark kommer att exploateras eller fragmenteras, med negativa konsekvenser på flera ekosystemtjänster (bl.a. matproduktion och pollinering).

- 2 Risk för märkbara till stora negativa konsekvenser då kapaciteten för tätortsnära ekosystemtjänster minskar till följd av exploatering av tätortsnära grönytor samt ökat besökstryck.

Utveckling av befintliga områden ökar trycket på tätortsnära ekosystemtjänster då gröna ytor byggs bort eller får ett högre tryck. I planen finns riktlinje som anger att hänsyn ska tas till ekosystemtjänster men planen anger inte tydligt hur konflikter med andra intressen ska hanteras. Strategier för ekosystemtjänstutredning och åtgärdsförslag pekas inte tydlig ut i planen.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser om exploatering planeras inom strandskyddade områden

Dispens från strandskyddet får dock inte ges om skäl för dispens saknas och förändringen riskerar att motverka strandskyddets syften.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- Ta fram en ekosystemtjänstkartläggning som pekar ut viktiga områden att bevara samt ta fram åtgärdsförslag om vad som krävs för att stärka grönstrukturen för biologisk mångfald och ekologiska sprindningssamband. Klargör hur friluftsliv och rekreation behöver anpassas för att inte störa naturvärdena.
- Ta fram strategier för integrering av ekosystemtjänster och kompensationsåtgärder i detaljplanprocesser.

Blåstruktur för biologisk mångfald

Delbedömningsområden:

- Sammanhängande blåstruktur och värdefulla vattenbiotoper
- Vattenrening

Nuläge

Kustvattnet i Österåkers kommun har generellt måttlig ekologisk status. De största hoten mot naturvärden bedöms vara näringspåverkan, miljögifter såsom TBT, båttrafik och muddring. Särskilt grunda vikar har höga värden knutna till sig och är känsliga för påverkan. Kunskapsunderlaget om marina naturvärden är delvis bristfälligt.

Många av kusten och skärgårdens verksamheter är kopplade till vattnet. Detta i kombination med exempelvis båttrafik innebär risk för påverkan på strand- och bottenmiljöer. Ekosystemtjänster för kust- och skärgård är ej kartlagda.

Avvägningar

Avvägningar har gjorts mellan intressen och landat i inriktningen om en ej expansiv bebyggelseutveckling för att spara viktiga naturområden och minimera belastning på vattenmiljöer, bland annat genom att till viss del koncentrera och utveckla vid eller i närheten av befintliga marina näringar, men även helt nya lägen föreslås. Utveckling av de marina näringarna kan innefatta till exempel laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor (för att minska de negativa effekterna av användningen av giftiga bottenfärger) för ett mer hållbart båtliv.

Avvägningar har också gjorts kring val att utveckla bebyggelsen enbart om VA-infrastruktur finns eller planeras utredas för utbyggnad i linje med VA-planen.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Trots att majoriteten av kommunens skyddade naturområden finns längs kusten och i skärgården är andelen skyddat vatten liten.

Planförslaget för yttreskärgården begränsar utvecklingsmöjligheterna för friluftslivet, särskilt i vattenområden för att värna om de höga naturvärdena som finns.

Utveckling av marina näringar i delvis orörda kustområden bedöms stå i konflikt med intentionen att bevara biologisk mångfald i kustområden och har varit utslagsgivande i den sammanvägda bedömningen av blåstruktur för biologisk mångfald.

+ 3 Möjligheter till stora positiva konsekvenser när fler hushåll ansluts till allmänt VA

Planförslaget följer VA-planen och utveckling av ny bebyggelse tillåts främst där VA-infrastruktur kan skapas/finns. Då fler hushåll ansluts till allmänt VA bedöms en positiv påverkan uppstå på vattenkvalitén.

Planen pekar ut att åtgärder ska tas fram för att förbättra miljökvalitetsnormerna för vatten vid exploatering, vilket bedöms ha en positiv påverkan på vattenkvaliteten.

+ 1 Möjligheter till vissa positiva konsekvenser genom målsättning i planen om att vattenmiljöer ska kunna ingå i framtida skydd av värdefulla naturmiljöer.

Det finns många värdefulla vattenmiljöer inom planområdet. En ambition om att stärka skyddet för dessa bedöms kunna tillföra märkbara positiva konsekvenser bland annat för biologisk mångfald. Ambitionen i planen är samtidigt på en generell nivå och specifika områden eller åtgärder pekas inte ut.

+ 1 Möjlighet till vissa positiva konsekvenser genom anläggning av spolplattor och båtförvaring på land på redan ianspråktagen mark.

Planförslaget har ambitionen att verka för ett mer hållbart båtliv, bland annat genom att anlägga spolplattor och båtförvaring på land. Detta bedöms kunna ha en positiv påverkan om det leder till att färre båtar än i nuläget behöver förvaras i vattnet och att spolplattor leder till minskade utsläpp från användning av giftiga båtbottenfärger, samt att detta sker på redan ianspråktagen mark. Denna

utveckling är också viktig för att inte öka påverkan av fritidsbåtlivet. Ambitionen i planen är samtidigt på en generell nivå och specifika områden eller åtgärder pekas inte ut.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser för värdefulla strandmiljöer kopplat till utveckling av skärgården

Utvecklingen av marina näringar och andra verksamheter knutna till vatten föreslås både vid eller i nära anslutning till befintliga verksamheter samt på nya platser i förhållandevis orörda kustområden i anslutning till grunda och vegetationsrika miljöer. En utveckling av dessa verksamheter innebär en negativ påverkan på strandmiljöer genom ökad störning och ianspråktagande av yta i de fall där det sker i anslutning till befintliga verksamheter. Fler boende och besökare i skärgården förväntas också innebära ett ökat slitage på attraktiva strandmiljöer.

Utvecklingen av marina näringar i tidigare orörda områden bedöms kunna medföra ett flertal allvarliga miljöstörningar, dels fysisk påverkan från de strukturer som anläggs, dels kemisk påverkan från olika föroreningar (ett utökat resonemang om olika påverkan förs under Miljökvalitetsnormer för ytvatten på sidan 50). Vissa åtgärder som utfyllnad och muddring är oåterkalleliga och kan innebära permanenta förluster av strand- och bottenmiljöer som är viktiga för den biologiska mångfalden. Utvecklingen bedöms också kunna bidra till negativa kumulativa effekter - d.v.s. miljöeffekterna av den föreslagna utvecklingen tillsammans med miljöeffekterna från befintliga strukturer och annan föreslagen utveckling i Stockholms skärgård. Planen bedöms därför medföra stora negativa konsekvenser för värdefulla strandmiljöer.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- Utred risker vid ökade transporter (godstransport, kollektivtransport och privattransport) till sjöss.

- Ta fram strategier för integrering av ekosystemtjänster och kompensationsåtgärder i detaljplanprocesser.

Kretsloppssystem och miljöteknik

Delbedömningsområden:

- Låg energiförbrukning och miljöanpassade energikällor
- Kretsloppssystem för avfall
- Miljöanpassad vatten- och avloppshantering
- Miljöanpassat byggande

Nuläge

I kust- och skärgårdsområdet är andelen enskilda avlopp hög med risk för stor miljöpåverkan, särskilt vid extrema väderhändelser. De kommunala VA-områdena byggs ut i de mest tätbebyggda delarna. Dricksvattenförsörjning är generellt en problematisk fråga i kustområden men finns med i kommunens VA-plan.

Idag finns det återvinningsstationer i Dyvik, Roslags-kulla, Skärgårdsstad och på Ljusterö samt i direkt anslutning till planens avgränsningsområde. Tillgången är bristfällig i skärgården men det finns en flytande återvinningscentral som hämtar upp grovsopor från öarna.

På Ljusterö finns två vindkraftsverk.

Avvägningar

Inriktningen i planen är att effektivisera hantering av avfall och kunna erbjuda omhändertagande av flera fraktioner genom att möjliggöra avfallshantering på strategiska platser, exempelvis vid de större bryggorna i mellanskärgården. Denna inriktning har vägts mot att ha fler men mindre insamlingar på en större mängd öar och platser. Centralt på Ingmarsö planeras en återvinningsstation med flera fraktioner.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Kommunens inriktning är en utveckling av Margretelunds reningsverk, dock utan att detta hindrar redan existerande verksamheter i området från att utvecklas eller utveckling och funktion i reningsverket.

Utvecklingen av Roslags-Kulla samt på Ljusterö med omland ska ske i linje med VA-planen och de föreslagna åtgärderna som presenteras där. Dricksvattenförsörjning pekas ut som en förutsättning för bebyggelseutveckling inom planområdet, där den inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske.

Utveckling av elförsörjning ska tryggas och utvecklas i takt med utvecklingen och i dialog och samverkan med med berörda aktörer, dock saknas tydliga strategier och åtgärder för energiförsörjning i skärgården samt kring flera källor av förnybara energi.

Avfallshantering ska utredas vid vidare exploatering för att säkerställa tillgängligheten till platser för avfallshantering. I mellanskärgården ska avfallshantering effektiviseras genom att fokusera på en gemensam avfallshantering vid de större bryggorna samt en återvinningsstation centralt på Ingmarsö. I Avfallsplanen 2030 finns tydliga uppsatta mål, arbetet med handligsplanen pågår.

Utveckling vid Mellansjö (Ljusterö) kommer på sikt medföra att kapaciteten på reningsverket kommer att överstigas. Utbyggnationen av reningsverket är en förutsättning för utveckling av området.

Planförslaget hänvisar till översiktsplanens skrivningar om hållbart byggande men presenterar inga förtydligande strategier kring hur låg energiförbrukning och miljöanpassat byggande skall uppnås. Strategier kring miljöanpassade energikällor pekas ut, dock framgår det inte tydligt hur dessa integreras i planförslaget.

+ 3 Möjligheter till stora positiva konsekvenser för avfallshantering till följd av effektivisering, hantering av flera fraktion samt utredning av platser för avfallshantering på öarna och återvinningsstation centralt på Ingmarsö.

Planens tydliga strategier för effektivisering av avfallshantering kan bidra positivt till att hantering av flera fraktioner kan erbjudas. I planen pekas också ambitionen av att vidare utreda gemensamma platser för hantering av avfall på öarna ut, vilket bedöms medföra positiva konsekvenser.

+ 2 Möjliga märkbara positiva konsekvenser då storskaliga VA-lösningar planeras i kommunens utvecklingsområden

Planförslaget följer befintliga VA-planen, vilket bedöms medföra positiva konsekvenser för dricksvattenförsörjning samt att MKN för vatten förbättras.

- 1 Risk för små negativa konsekvenser då strategier för miljöanpassad energiförsörjning, låg energiförbrukning och miljöanpassat byggande saknas eller inte framgår tydligt.

Planens genomförande förväntas leda till en ökning av energiförbrukning. Klimatförändringar ställer ytterligare krav kring behovet av resilienta system. Inga tydliga strategier framgår i planen kring låg energiförbrukning och miljöanpassat byggande. Strategier kring miljöanpassade energikällor pekas ut, dock framgår det inte tydligt hur dessa integreras i planförslaget, vilket bedöms medföra märkbara negativa konsekvenser för en energisnål, hållbar och resilient energiförsörjningssystem.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser då kommunens avfallshantering är transportintensiv

Utveckling av en geografiskt spridd bebyggelse lokaliserad i skärgårdsmiljön försvagar möjligheten att hantera avfall på ett energisnålt och transporteffektivt sätt. Föreslagen utveckling av kust och skärgården medför en ökning av avfallet, särskilt under sommarhalvåret, vilket bedöms medföra negativa konsekvenser, bland annat i form av ökade transporter på vatten och land.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- Inför krav vad gäller giftfri miljö och hänvisning till certifieringssystem och dokumentation av byggmaterial, utbildningsinsatser samt kemikalierkrav vid upphandling av byggande.

- Miljöanpassad energiförsörjning samt låg energiförbrukning för både befintliga och

framtida byggnader ska följa Energiplanen (preliminär tidsplan för antagandet: vår 2022).

Hållbart resande

Delbedömningsområden:

- Stadsstruktur och gatunät för hållbart resande
- Gående och cyklister
- Attraktiva trafiknoder
- Styrmedel för hållbart resande

Nuläge

Långa avstånd och bristande samordning av kollektivtransporter (inklusive outnyttjade vattenvägar) leder till en ineffektiv transportinfrastruktur. Infrastrukturen är dåligt anpassad för godstrafik och godstrafiken är inte samordnad med kollektivtrafiken på vattnet. Kollektivtrafik finns i stora delar av skärgården men turtätheten är ofta låg och turerna tar lång tid, särskilt vintertid.

Cykelvägnätet sammankopplar inte alla viktiga målpunkter och tätorter samt att det ofta saknas separerade cykelbanor så att bilar och oskyddade trafikanter rör sig på samma ytor, vilket i sin tur ökar otrygghet. Antalet alternativa vägar är också få, vilket ytterligare försämrar säkerheten i trafikmiljön.

Avvägningar

En avvägning har gjorts att prioritera utveckling av de bryggor och kopplingar som bedöms ha de bästa förutsättningarna att tillskapa en hållbar transportkedja mellan skärgård och fastlandet. Detta gäller kopplingen Österskär-Linanäs, bryggor vid Linanäs och Åsättra och utveckling av en strategisk bytespunkt vid Mellansjö samt utveckling av marina näringar.

Strategin att fokusera ny bebyggelse till befintliga knutpunkter och bebyggelseområden grundas på bedömningen om att den erbjuder bättre möjligheter att skapa en god kollektivtrafikförsörjning än en mer spridd bebyggelse. Där hållbara transportsamband bedöms som mycket svåra att skapa har ingen bostadsutveckling föreslagits i planen.

Hållbarhetsbedömning av planförslaget

Det tematiska tillägget följer översiktsplanens ambition av att utveckla hållbara och effektiva transportsystem där kollektivtrafik, gång- och cykel främjas.

Cykel- och gångsystem föreslås utvecklas genom nya kopplingar mellan trafiknoder, knutpunkter och viktiga områden för friluftsliv och turism.

Möjligheten till att erbjuda en bättre kollektivtrafikförsörjning har varit grunden till utvecklingsstrategier och identifiering av utvecklingsområden längst kust och i skärgården. Effektiva transporter av varor och gods är en viktig förutsättning för det lokala näringslivet och dess framtidsutveckling. Planens förslag för transport och mobilitet i skärgården fokuseras av att skapa

nya transportsamband mellan kust och skärgården, effektivisera och samordna vattentransporter både för godstransporter och för kollektivtrafiken. Parkeringsmöjligheter, högre turtäthet och förbättrad samordning mellan trafikslagen pekas ut som viktiga aspekter att arbeta vidare med för att öka bryggornas attraktivitet. Utveckling av laddinfrastruktur för olika trafikslag på land och på vatten skapar förutsättningar för större andel hållbara transporter.

Åsättra på Ljusterö föreslås fortsätta utvecklas både som marina näring och som replipunkt för kollektivtrafik samt gods- och persontransport för fastboende, deltidsboende och besökare. Sjötrafiken från Åsättra ska försörja Ingmarsö med omland med bastrafik året runt. Kommunen ska arbeta för att främja transportmöjligheterna mellan Åsättra och andra kärnöar utanför Österåkers kommun. Mellansjö föreslås utvecklas som bytespunkt (centrum för resande vid Ljusterö torg) för den landbaserade kollektivtrafiken med bland annat syftet att säkra transportsambandet mot fastlandet med buss.

Vidare utredning för kartläggning av bryggor att utvecklas som strategiska bytpunkter och bryggor som ska trafikeras endast under högsäsong pekas också ut i TÖP:en.

Tillgänglighet till yttreskärgården föreslås stärkas på ett hållbart sätt utifrån naturens villkor.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser till följd av förbättrad samordning mellan kollektivtrafik på land och vatten, förbättrad samordning för godstransporter på land och vatten samt utveckling av laddinfrastruktur

Planens ambition och föreslagna åtgärder för att förbättra samordningen mellan den land- och den sjöbaserade trafiken för både gods- och kollektivtrafik bedöms medföra stora positiva konsekvenser för en hållbar transportutveckling och försörjning av varor och gods inom planområdet samt vara en viktig förutsättning för det lokala näringslivet. Planen pekar tydligt ut åtgärder, nya kopplingar att förstärka/skapa, utredningsbehov samt ambition av att förbättra kollektivtrafikförsörjning och persontransport för fastboende, deltidsboende och besökare.

Förbättrade kopplingar/samordning mellan olika transporter bidrar till att näringslivet får större möjlighet till att utvecklas/stärkas samt att tillgänglighet till service och livschanser ökar för boende.

Planförslaget pekar också ut ambitionen att verka för att främja transportmöjligheterna mellan Åsättra och kärnöarna utanför kommunens gränser, vilket bedöms medföra möjlighet till stora positiva konsekvenser för utveckling av planområdet.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser till följd av trafikprioritering mot hållbara transportsätt

Hållbara transportsätt prioriteras tydligt i planförslaget genom utveckling av nya gång- och cykelkopplingar mellan målpunkter och viktiga noder samt laddinfrastruktur för flera transportslag. Replipunkt vid Åsättra föreslås utvecklas för både sjötrafik och landtrafik. Trots att planen föreslår en utveckling av kollektivtrafikförsörjning kommer inte alla utpekade målpunkter för friluftsliv eller turism (inklusive badplatser) att kollektivtrafikförsörjas/att ha en busshållplats i närheten.

+ 3 Möjlighet till stora positiva konsekvenser gällande utveckling av ett mer tillgängligt transportsystem.

Utveckling av replipunkter och bryggor bedöms medföra stora positiva konsekvenser för en ökat utbud av kollektivtransportförbindelser. Planens tydliga strategi att utveckla bebyggelse där förutsättningar för trafikförsörjning finns bedöms bidra till att ett mer tillgänglig transportsystem kommer att finnas i framtiden.

+ 2 Möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för främjandet av gång- och cykelresor då stråk och samband föreslås byggas ut

Planförslaget är positivt till utveckling av nya transportsamband, grönstråk och kulturmiljöstråk. Beroende på lokala förutsättningar kan dessa nya stråk också rymma gång- och cykelvägar, vilket bedöms medföra möjlighet till märkbara positiva konsekvenser för främjandet av gång- och cykel

samtidigt som trygghet för oskyddade trafikanter ökar. Kommunen pekar tydligt ut en vilja att verka för utvecklig av nya transportsamband (grönstråk och kulturmiljöstråk). Dock saknas en handlingsplan för hur detta skall genomföras. Eftersom att kommunen i mycket liten utsträckning är markägare bygger utvecklingen av dessa stråk till stor del på intresse från markägarnas sida.

- 3 Risk för stora negativa konsekvenser om bebyggelseutveckling och utveckling av kollektivtrafik inte sker parallellt i de lokala knutpunkterna och andra målpunkter samt att det inte samordnas med andra åtgärder

Andel kommunal mark är relativt begränsad i planområdet, vilket innebär en risk att bebyggelseutveckling inte sker parallellt med kollektivtransportsystem och GC-system, vilket kan leda till negativa konsekvenser då ohållbara transportmönster med stor andel privattransporter i egen bil och båt skapas.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser då utveckling av kultur- och gröna stråk samt gång- och cykelvägar inte kan genomföras parallellt med bebyggelseutveckling då genomförandet bygger på markinnehavares intresse

Låg andel kommunal mark gör att inriktningen om utveckling av gång- och cykelvägar samt kultur- och gröna stråk styrs av markägares intresse. Detta riskerar att leda till att kommunens viljeinriktning i planen inte eller enbart delvis genomförs.

- 2 Risk för märkbara negativa konsekvenser då utveckling av golfklubben och bebyggelse på Ljusterö kan leda till ökat bilberoende

Förbättring och komplettering av kollektivtransportsystem och GC-system ger möjlighet till att främja hållbara transporter inom planområdet. Det bedöms dock att GC-resor berör en mindre grupp av boende och verksamma på grund av långa avstånd mellan målpunkter samt sämre framkomlighet under vinterhalvåret.

Förslag till arbete inom genomförandet av TÖP

- I genomförandet förtydliga kommunens ambitionsnivå och målsättning kring utveckling av hållbara transporter i kust och skärgården.

Konsekvenser i relation till riksintressen och miljökvalitetsnormer

Bedömningen nedan görs för planens konsekvenser i relation till riksintressen och miljökvalitetsnormer för vatten respektive luft. Buller bedöms utifrån förordning om trafikbuller vid bostadsbyggnader.

Planens konsekvenser i relation till riksintressen

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till de riksintressen för högexploaterad kust och friluftsliv, naturvård, kulturmiljövård, järnväg samt sjöfart som berör planområdet.

Riksintresse för högexploaterad kust och friluftsliv

Riksintresse för högexploaterad kust/det rörliga friluftslivet enligt MB kap. 4

Planområdet omfattas av riksintresset för högexploaterad kust enligt miljöbalken 4 kap. enligt vilket det rörliga friluftslivets intressen särskilt ska beaktas vid exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön, lokalisering ska ske med särskild hänsyn till natur- och kulturvärden. Enligt miljöbalken får det inom riksintresset förekomma utveckling av befintliga tätorter och av det lokala näringslivet, medan fritidsbebyggelse endast får komma till stånd i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse (undantag finns om det tillgodoser friluftslivets intressen eller avser enkla fritidshus i närheten av storstadsregioner).

Enligt planens planeringsriktlinjer bör ny bostadsbebyggelse inte godtas inom obebyggda områden, och ny fritidsbebyggelse ska i regel endast få komma till stånd i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse. Tätare bebyggelseutveckling föreslås i planen vid Skärgårdsstad, Roslags-Kulla och på Ljusterö, på Ingmarsö föreslås att detaljplaner för service och bostäder upprättas. Yttre skärgården är i planen helt undantagen från bebyggelseutveckling.

Vid planläggning föreslår planen att utredningar ska göras för att hantera värdefulla kultur- och naturvärden och att det rörliga friluftslivets tillgång till stränder ska beaktas. I planeringsriktlinjerna föreskrivs att allemansrätten ska kunna nyttjas fullt ut och att det vid befintlig bebyggelse bör ske samverkan med fastighetsägare för att öka allmänhetens tillgång till rekreationsmiljöer.

Enligt planen finns behov av ny mark för utveckling av de marina näringarna, de föreslås utvecklas vid redan befintliga verksamheter och bryggor, på platser där nödvändig infrastruktur redan är på plats eller där förutsättningarna finns för en sådan utveckling, men även nya platser på relativt orörda områden har pekats ut, där inga befintliga verksamheter finns.

För att inte medföra påtaglig skada på riksintresset måste särskild hänsyn tas till det rörliga friluftslivet vid utvecklingen av marina näringar eftersom dessa till sin natur är knutna till områden nära vattnet som är av största vikt för friluftslivet. Allemansrätten ska enligt planen kunna utnyttjas fullt ut, men fritidsbåtar och båtuppläggningsplatser är ofta platser som privatiseras/kan upplevas som privatiserade och den allemansrättsliga tillgången kan då beskäras/begränsas. I och med att annan förtätning enligt planen bara ska förekomma i redan bebyggda områden och eftersom planen är restriktiv gällande ny fritidsbebyggelse, liksom att allemansrätten enligt planen ska kunna nyttjas fullt ut, bedöms planen i övrigt inte medföra påtaglig skada på riksintresset för högexploaterad kust/det rörliga friluftslivet.

Riksintresse för friluftslivet enligt MB 3 kap. 6 §

Öster om Ljusterö gäller även riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Stockholms mellersta skärgård har stor betydelse för den del av friluftslivet som saknar tillgång till egen båt genom att det finns många bryggor och linjer med reguljär båttrafik. Mellanskärgårdens förhållandevis välbevarade kulturlandskap har stora värden för friluftslivet. Området har också stora värden i att det finns mycket goda förutsättningar för friluftsaktiviteter som fritidsfiske, strövande och långfärdsåkning på skridskor.

Förutsättningar för att värdena ska behållas är att områdets karaktär av förhållandevis oexploaterad skärgård behålls och stränder hålls allemansrättsligt tillgängliga. Områdets värden för friluftslivet kan påtagligt skadas av nyetablering av bebyggelse och anläggningar som inte främjar friluftslivet inom områdets obebyggda delar, bullerstörande verksamheter och åtgärder samt omfattande kalavverkning. Även nedläggning av jordbruksdrift och serviceverksamhet kan påtagligt skada områdets värden för friluftslivet.

Enligt planen ska bebyggelse koncentreras till redan bebyggda områden och ny fritidsbebyggelse ska i regel endast komma till stånd endast i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse. Planen är också tydlig med att allemansrätten ska kunna nyttjas fullt ut och att stränder ska lämnas obebyggda.

Ny bebyggelse ska enligt planen undvikas på jordbruksmark för att inte fragmentera och försvåra möjligheterna för att bedriva ett aktivt jordbruk. Utveckling av handel och service får enligt planen inte begränsa möjligheterna till ett aktivt jordbruk. Genom planläggning ska den areella näringslivssektorn stärkas och fragmentering av befintlig jordbruksmark förhindras.

De förtätningar som planen föreslår bedöms inte påverka friluftslivet negativt eftersom de inte sker i oexploaterade delar. Planen syftar också till att bibehålla och möjliggöra för service/handel att etablera sig inom området för riksintresset (gäller främst Ingmarsö) vilket snarare bedöms som positivt för friluftslivet. Den föreslagna stärkningen av transportsambandet ut till Ingmarsö bedöms också kunna vara positivt för riksintresset eftersom det tillgängliggör området för fler som inte har egen båt. Att jordbruksmarken undanhålls bebyggelse bidrar också till att tillgodose riksintresset. Utvecklingen av marina näringar, som kommer att ske i strandnära lägen och också kan medföra buller, behöver göras med stor hänsyn för att inte påverka friluftslivet negativt.

Flera åtgärder i planen syftar till att skapa bättre förutsättningar för friluftslivet. Planen bedöms inte medföra påtaglig skada på riksintresset för friluftslivet.

Riksintresse kulturmiljövård

I planområdet finns längs fastlandskusten Roslags-Kulla/Östanå som är av riksintresse för kulturmiljövården och utgörs av ett herrgårdslandskap med gårdsanläggningar som speglar olika sidor av 1700-talets herrgårdskultur, i området finns Östanå slott med tillhörande slottspark, Lo kvarn och Roslags-Kulla kyrka från 1706. Öster om Östanå finns en sågverksmiljö som har bedömts som mindre känslig för exploatering.

Riksintressen för kulturmiljövården ska enligt miljöbalken 3 kap. 6 § skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön. Med påtaglig skada brukar avses bestående negativ inverkan på det värde som utgör grunden för riksintresset. Även en skada som inte är oåterkallelig men som för en tid, försämrar läsbarheten eller upplevelsen av det kulturhistoriska skede som motiverat utpekandet kan bedömas som påtaglig.

Inom riskintresset föreslås utveckling av en tätare bebyggelsestruktur genom förtätning och tillskapande av nya områden samt utveckling av marin näring. Planen föreskriver att utvecklingen av platsen ska ske i enlighet med det aktualitetsprövade planprogram som har antagits för Östanå, Roslags-kulla och Wira. En aktualitetsprövning av planprogrammet för området genomfördes 2019 med hänsyn till riksintresset och tidigare föreslagen bebyggelse i anslutning till Östanå slott och Lo kvarn har därefter strukits ur programmet med hänsyn till kulturmiljön. Planen bygger på det aktualitetsprövade programmet. Vidare beskrivs att det vid fortsatt utveckling av området ska tas stor hänsyn till den befintliga miljön och att ingen påtaglig skada ska ske på riksintresset och att det i samband med planläggning vid behov kan göras ytterligare utredningar av kulturmiljön. Enligt planen bör heller inte ny bebyggelse godtas i

obebyggda områden eller i anslutning till enstaka byggnader, vilket bedöms bidra till att tillgodose riksintresset.

Planen bedöms kunna påverka riksintresset negativt genom exploatering i sågverksmiljön och godslandskapet, men bedöms inte medföra påtaglig skada på riskintresset.

Landskapsbildsskyddsområde

Området längs väg 276, öster om avfarten mot Östanå färjeläge, omfattas av den äldre skyddsformen landskapsbildsskyddsområde, vilken successivt ersätts med andra skyddsformer men gäller fram till dess. Skyddet reglerar både ny bebyggelse och nya vägar. I planen är det området reserverat för utveckling av infrastruktur. Åtgärder som vidtas behöver förhålla sig till föreskrifterna för landskapsskyddet.

Riksintresse naturvård

Mellersta och yttre skärgården

Den östra delen av planområdet ingår i riksintresset för naturvård för mellersta och yttre skärgården. Skärgårdslandskapet i mellersta skärgården rymmer ett stort antal olika naturtyper, särskilt värdefulla sådana är stränder, grunda vattenområden, våtmarker, ädellövlundar, äldre barrskogsbestånd samt naturbetesmarker och ängar. Förutsättningar för att bevara naturvärdena är fortsatt åkerbruk, naturvårdsinriktad betesdrift, ängsbruk och skötsel av landskapselement, liksom restaurering av igenvuxna ängar och naturbetesmarker. Området kan påverkas negativt av vägdragningar och ytterligare exploatering genom fritidshusbebyggelse eller annan bebyggelse.

I yttre skärgården är värdena framförallt kopplade till den oexploaterade naturen som har stor betydelse för friluftslivet, med höga natur- och kulturvärden samt god tillgång på naturhamnar. Förutsättningar för att bevara områdets värden är att karaktären av oexploaterad skärgård behålls, att stränder hålls allemansrättsligt tillgängliga och att en god vattenkvalitet upprätthålls.

Enligt planen är bebyggelseutveckling inom riksintresset för mellersta skärgården knuten till centrala Ingmarsö, som föreslås utvecklas med en tätare bebyggelsestruktur för att stärka ön som lokal knutpunkt och ge bättre förutsättningar för handel och service att etablera sig. Bebyggelseutvecklingen ska enligt planen ske varsamt med stor hänsyn till dagens bebyggelsemiljö, jordbruksmark och kultur- och naturvärden, och fokusera på att komplettera och förtäta redan befintliga områden. Ny bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark för att inte fragmentera och försvåra möjligheterna att bedriva ett aktivt jordbruk. Vid planläggning föreslår planen att utredningar tas fram för att värna om skärgårdsmiljön samt för att stärka den befintliga byggnadstraditionen. Flera områden med höga naturvärden har identifierats. Ett område inom riksintresset föreslås i planen att utredas för naturskydd (Täljöviken).

I planeringsriktlinjerna beskrivs att ny bostadsbebyggelse inte bör godtas inom obebyggda områden, och att ny fritidsbebyggelse i regel endast får komma till stånd i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse.

Mot bakgrund av ovanstående bedöms planen tillgodose riksintresset för naturvård och inte medföra påtaglig skada på riksintresset för mellersta skärgården. Planen pekar dock inte ut några skötsel- eller restaureringsåtgärder som är av betydelse för att bevara riksintressets värden.

För den yttre skärgården är planförslaget väldigt restriktivt och ingen ny bebyggelse föreslås. Utvecklingen av friluftslivet ska också ske i linje med riksintressets syfte. Planförslaget tillgodoser riksintressets syften och medför inte påtaglig skada på riksintresset för yttre skärgården.

Natura 2000-områden enligt MB 4 kap 1 och 8 § §

På fastlandets del av planområdet finns tre Natura 2000-områden som utgörs av kulturpräglade trädklädda gräsmarker och strandängar: Rydboholms Ekhage, Ubby Ekhage och Stavs äng.

Natura 2000-områdena bedöms inte påverkas av planförslaget eftersom det inte föreslår någon utveckling i dessa områden.

Riksintresse järnväg

Roslagsbanan är en anläggning av riksintresse för kommunikation vilket innebär att det skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av den. Roslagsbanan angränsar planområdet vid Åkers kanal och vid Österskärs station.

Riksintresset bedöms inte påverkas av planen.

Riksintresse sjöfart

Farlederna Furusundsleden och Husaröleden samt farleden över Östra Saxarfjärden är av riksintresse för sjöfarten och skall skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna.

Riksintresset kan påverkas av att belysningspunkter på land bländar sjöfarande eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för navigation.

Bristande skydd mot svall eller erosion får inte heller påverka riksintresset genom till exempel ökat behov av fartbegränsningar eller andra restriktioner för sjöfarten. Stränder med hög eroderbarhet finns i flera delar av området, dessa förutsätts dock lämnas obebyggda av flera skäl, bland annat eftersom bebyggelse i dessa lägen skulle kunna påverka andra riksintressen negativt. Utvecklingen av marina näringar kommer att behöva ta hänsyn till riksintresset för sjöfarten. Åtgärder i farledernas närhet behöver samrådas med sjöfartsverket och andra berörda aktörer.

Planen bedöms inte påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av farlederna och riksintresset kommer därför inte ta skada av planen.

Planens konsekvenser i relation till miljökvalitetsnormer

Hållbarhetsbedömningen analyserar planens konsekvenser i relation till miljökvalitetsnormerna för yt- och grundvatten, samt för luft.

Miljökvalitetsnormer för ytvatten

Planområdet berör flera vattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormerna för ytvatten: Åkerströmmen-Åkers kanal, Träsköfjärden, Gälnan, Skatfjärden, Norrfjärden, Svartlögafjärden, Trälhavet, Östra Saxarfjärden samt Västra Saxarfjärden. Samtliga har måttlig ekologisk status till följd av övergödning och/eller fysisk påverkan. Utpekade lokala källor till övergödningen är framförallt jordbruk, enskilda avlopp, dagvatten och skogsbruk, vilka alla kan medföra läckage av näringsämnen, dock tillförs merparten av näringsämnena från utsjön, havet (VISS, 2020).

Flera av vattenförekomsterna har otillfredsställande hydrografiska villkor vilket innebär att de är fysiskt påverkade, och vissa är klassade med måttlig eller otillfredsställande vågregim, vilket indikerar att det finns ett hårt påverkanstryck på de riktigt grunda kustområdena som ofta är de områden som upprätthåller viktiga ekosystem. Betydande påverkan kan finnas i form av muddring, ankringsskador, erosionsrisk, kajer och utfyllnader avsedda för transport, samt småbåtshamnar avsedda för turism och rekreation. I några av vattenförekomsterna är den längsgående konnektiviteten negativt påverkad av bryggor, pirar och andra anläggningar, liksom konnektiviteten mellan vattendrag och kustvattnet är påverkad av vandringshinder (VISS, 2020).

Kustmiljön i Stockholms län har genomgått kraftiga förändringar sedan 1960-talet: andelen orörda kustområden har minskat med mer än hälften och endast 16 % av de orörda grunda, vågskyddade områdena är idag fria från bryggor. Runt 30 % av de grunda, vågskyddade områdena i Stockholms län har bedömts vara negativt påverkade av båttrafik från fritidsbåtar (Havsmiljöinstitutet, 2019).

Ingen av de berörda vattenförekomsterna uppnår god kemisk status till följd av för höga halter av de föroreningarna PBDE och kvicksilver (som överskrids i alla vattenförekomster i Sverige), samt till följd av för höga halter av tributyltenn och PFOS i några av förekomsterna. Även om inte alla vattenförekomster har klassats för tributyltenn (TBT) bedöms samtliga kunna vara påverkade av TBT, fritidsbåtar pekas ut som den betydande påverkanskällan (VISS, 2020).

Vattenförekomsterna ska uppnå god ekologisk status 2027, men troligtvis kommer den tiden förlängas till 2039 i nästa förvaltningscykel. För kemisk status finns undantag till 2027 för vissa ämnen att nå godtagbara nivåer. Ett generellt undantag för kvicksilver och PBDE på grund av att de i hög utsträckning är luftburna. Halterna får dock inte öka och lokala påverkanskällor ska åtgärdas (VISS, 2020).

Marina näringar

Enligt planen finns en ökad efterfrågan på båtplatser och många marina företag i kommunen ser

möjligheten att utvidga sina verksamheter. Planen föreslår utveckling av marina näringar på ett antal platser, dels där befintliga verksamheter finns, dels föreslås nya områden för anläggning av marinor, vilket innebär att både vatten- och landområden behöver tas i anspråk för bryggor, båtplatser och båtförvar med mera.

Miljöstörningar från marinor är många, bland annat uppstår påverkan från båtarna i form av svallvågor, bottenskador, grumling, undervattensbuller och utsläpp av olika miljöfarliga ämnen (bland annat koppar, zink, irgarol och TBT, samt organiska föroreningar från oljeprodukter). Bryggor och båtplatser medför beskuggning av botten, studier har visat på negativa effekter på undervattensvegetation i områden där det finns fler än sex båtplatser per hektar (Havsmiljöinstitutet, 2019).

Vid anläggning av marinor kan vattenområden komma att rensas på vegetation och muddras, och strandnära områden kan komma att fyllas ut för att skapa de ytor som behövs. Denna typ av åtgärder är irreversibla och gör att betydelsefulla områden för fisk och andra organismer försvinner. Muddring kan ha betydande negativa effekter både på platsen som muddras samt på platsen där muddringsmassorna dumpas.

På Ljusterö och längs fastlandet pekas områden ut för marinor där det i nuläget inte finns några befintliga verksamheter. Framförallt i områdena Norrviken och Arnöfjärden på Ljusterö bedöms den typen av utveckling kunna hamna i konflikt med miljökvalitetsnormerna på grund av både ekologisk, fysisk och kemisk påverkan. Norrviken och Arnöfjärden är relativt skyddade vikar med tillgång till vass- och grundområden där delar av strandområdena idag är orörda. För utveckling av marina näringar längs fastlandet där föreslagna platser ligger öppet mot farleden kommer det sannolikt behövas våg- och vindskydd som till exempel pirar vilket också måste utredas i relation till miljökvalitetsnormerna vad gäller hydromorfologisk påverkan.

Dagvatten och VA

Planen medger inte någon långtgående utveckling av till exempel vägytor som förorenar dagvattnet dock kan dagvatten från båtuppställningsplatser vara förorenat. Dagvatten ska enligt planen hanteras med utgångspunkt i kommunens dagvattenstrategi och hänsyn ska tas till möjligheterna att uppfylla miljökvalitetsnormerna.

Planen medför utbyggnad av kommunalt VA på Ljusterö och vid Roslags-Kulla vilket kan minska näringsbelastningen på recipienterna eftersom andelen enskilda avlopp minskar och därmed medverka till att miljökvalitetsnormerna uppfylls.

Slutsats

Denna analys är översiktlig men det bedöms föreligga risk för att möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormerna kan försvåras vid utvecklingen av marina näringar i de fall där utvecklingen är synonym med att anlägga marinor för fritidsbåtar på nya platser där ingen befintlig verksamhet av det slaget finns idag. Ytanspråk för detta kommer ske både i vattnet och i de strandnära markområdena. På flygfoton över föreslagna utvecklingsplatser kan ses att vissa utvecklingsplatser är inom förhållandevis orörda, relativt långa kuststräckor (> 500 m), ibland med enstaka bryggor, eller med bryggor på den motstående sidan av en vik. Planen anger att orörda grunda, skyddade vikar ska bevaras, med tanke på att endast 16 % av de grunda kustområdena i länet är orörda bedöms även delvis orörda områden behöva undantas exploatering. Den föreslagna utvecklingen av marina näringar kommer att kräva noggranna utredningar av ekologisk, fysisk och kemisk påverkan. Kommunen har inte visat hur marinor kan anläggas utan risk för negativ påverkan på miljökvalitetsnormerna och det bedöms behöva förtydligas hur miljökvalitetsnormerna för ytvatten ska följas i relation till anläggandet av marinor. Förutom påverkan från föroreningar bedöms det som särskilt viktigt att lyfta fram den fysiska påverkan och sätta den i relation till miljökvalitetsnormerna.

Utveckling av de marina näringarna kan också innefatta laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv. Detta bedöms kunna vara positivt för möjligheterna att upprätthålla eller uppnå miljökvalitetsnormerna eftersom båtförvaring på land minskar behovet av båtplatser och bryggor i vattnet medan spolplattor kan minska användningen av giftiga bottenfärger.

Planen kan också bidra till möjligheterna att följa miljökvalitetsnormerna genom dagvattenhantering och minskat läckage av näringsämnen till följd av utbyggnad av kommunalt VA.

Miljökvalitetsnormer för grundvatten

Inom planområdet finns en grundvattenförekomst (Ljusterö Linanäs, södra) som uppnår både god kvantitativ och god kemisk status, tillförlitligheten i bedömningen är dock satt till låg och det behöver utredas påverkan från en tidigare deponi. Det finns inom planområdet också åtta stycken preliminära förekomster som kommer att ingå i nästa förvaltningscykel.

Planen medger förtätning i anslutning till grundvattenförekomsten på Ljusterö, i och med att det finns förorenad mark i området samt för att tillkommande hushåll kommer innebära ökat vattenuttag behöver detta beaktas i detaljplaneringen. Enligt planen ska utveckling som sker i angränsning till grundvattenförekomster inte tillåtas påverka förekomsterna så att varken kemisk eller kvantitativ status försämras, det framgår dock inte hur påverkan ska förhindras vilket därför behöver klargöras.

Under förutsättningen att det görs bedöms planen inte påverka möjligheterna att upprätthålla god kemisk och kvantitativ status för berörda grundvattenförekomster.

Vattenskyddsområden

Längs fastlandets kust och i skärgården finns det tre vattenskyddsområden: Linanäs, Lillnäs och Roslags-Kulla. Vid planering ska hänsyn tas till de föreskrifter som finns för vattenskyddsområdena.

Planen bedöms därför inte påverka vattenskyddsområdena negativt.

Förslag till åtgärder enligt Vattenmyndighetens åtgärdsprogram

Av de åtta åtgärder riktade till kommuner i åtgärdsprogrammet 2016-2021 för Norra Östersjöns Vattendistrikt (Vattenmyndigheterna, 2017) berörs det tematiska tillägget av fem:

- Åtgärd 4 innebär att kommunerna ska minska utsläppen av enskilda avlopp. Planen bidrar till denna åtgärd genom utbyggnad av kommunalt VA på Ljusterö. Tillsyn av kvarvarande enskilda avlopp är dock nödvändig för att åtgärden ska vara genomförd till fullo.
- Åtgärd 6 innebär att kommunerna ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Denna åtgärd bedöms vara delvis genomförd genom att planförslaget följer översiktsplanens generella och specifika riktlinjer kopplade till miljökvalitetsnormerna för vatten.
- Åtgärd 7 innebär att kommunerna ska upprätta och utveckla vatten- och avloppsvattenplaner. En VA-plan för Österåkers kommun är framtagen och åtgärden är således genomförd.

Åtgärd 1, 2 och 3 i åtgärdsprogrammet berör den kommunala miljömyndighetens tillsyn och bedöms därför inte vara aktuella att hantera i TÖP:en.

Miljökvalitetsnormer för luft

Miljökvalitetsnormerna (MKN) för luft överskrids inte i dagsläget. Det finns en liten risk att MKN för luft kan komma att överstigas om åtgärder vid förtätning inte görs för att hantera detta. Riktlinjer pekas ut där utredningar och åtgärder ska genomföras för att MKN inte ska överskridas. Om riktlinjer följs bedöms risken ligga inom acceptabel nivå.

Innan någon detaljplan i området antas måste luftkvaliteten och risken för att miljökvalitetsnormerna överskrids utredas.

MKN buller och bullerförordningen

Eftersom Österåkers kommuns invånarantal understiger 100 000 är inte kommunen skyldig att följa miljökvalitetsnormerna för buller enligt förordningen om omgivningsbuller (2004:675). Utvecklingen av bostadsbebyggelse inom planområdet behöver däremot förhålla sig till förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader - den s.k. bullerförordningen - enligt vilken ekvivalent bullernivå på 60 dbA ska hållas invid fasader på bostadsbyggnader, i annat fall krävs speciallösningar där bostäder görs genomgående med tillgång till en bullerdämpad sida eller att de utformas som små lägenheter om max 35 kvm.

Planen föreskriver att ny bebyggelse ska planeras så att det inte uppstår besvär för människor gällande buller. Inom planområdet bedöms det finnas goda förutsättningar att klara riktvärdena i bullerförordningen eftersom planområdet i stort inte

bedöms vara särskilt stört av trafikbuller. Bullerutredningar bör göras där bostadsbebyggelse planeras i närheten av större vägar, t.ex. vid Östanå och Roslags-Kulla i närheten av väg 276, eller när den planerade utvecklingen bidrar till ökad trafik.

Buller från fritidsbåtar och fartyg är inte reglerat men bör beaktas i de fall planen bidrar till ökad båttrafik - såsom kan vara fallet med transportsambandet över Ingmarsö, samt när bostadsbebyggelse planeras i närheten av farleder (som vid Östanå/Roslags-Kulla). Utvecklingen av marina näringar kan också medföra buller och bör beaktas ifall det planeras för bostäder i närheten (eller vice versa), som vid Roslags-Kulla och vid Laggarsvik på Ljusterö. Kommunen bör då följa Boverkets allmänna råd om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär.

Konsekvenser i relation till övergripande mål och planer

I detta avsnitt presenteras planens förhållande till det regionala utvecklingsarbetet i Stockholmsregionen samt relevanta globala, nationella och lokala hållbarhetsmål.

Bedömningen nedan görs för planens konsekvenser i relation till kommunens miljökvalitetsmål, RUFS 2050, relevanta nationella miljömål och Agenda 2030, Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen samt barnkonsekvenser.

Planförslagets relation till Österåkers miljömål

Österåkers miljömål bygger på nationella och regionala mål och strategier. Nuvarande miljömål består av 5 målområden

- Skärgård, sjöar och vatten
- Mark, byggande och boende
- Klimat och luft
- Skadliga ämnen och rena kretslopp
- Natur och biologisk mångfald

Det tematiska tillägget utgår från kommunens miljömål i arbetet med att tillskapa en hållbar utveckling i kust och skärgården.

TÖP:en möjliggör för konkretisering av de utpekade kommunala miljömålen genom att framförallt:

- Utveckla kollektivtrafiken mot och inom planområdet genom nya kopplingar mot fastlandet. Nya kopplingar möjliggör också för förbättrade regionala kopplingar genom Roslagsbana.
- Förbättra infrastrukturer för gång och cykel.
- Planera för bebyggelse i nära kollektivtrafik, VA och service.
- Underlätta byte mellan transporter.
- Förbättra tillgång till friluft- och naturområden för boende och besökare.
- Arbeta för bevarande av natur- och kulturmiljöer samt öka kunskap om värdefulla miljöer på kust- och havsområden.

Planförslagets relation till RUFS 2050

Visionen i Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS) 2050 är att vara Europas mest attraktiva storstadsregion. RUFS 2050 har satt upp fyra övergripande mål:

- Mål 1 - En tillgänglig region med god livsmiljö
- Mål 2 - En öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region
- Mål 3 - En ledande tillväxt- och kunskapsregion
- Mål 4 - En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp

Det tematiska tillägget för Kust och skärgård utgår från Österåkers kommuns översiktsplan som i sin tur går i linje med RUFS 2050. Planen viktigaste faktorer i förhållande till TÖP:en redovisas nedan.

TÖP:en ger möjlighet till satsningar på ökad tillgänglighet genom bland annat planens ambition att utveckla bebyggelse i områden där bra kollektivtrafikförsörjning kan utvecklas och styra mot ett transporteffektivt samhälle med förbättrad

samordning mellan transporter på land och vatten. Detta går i linje med RUFS inriktning.

Föreslaget transportsamband mellan Österskär-Linanäs möjliggör för stärkta regionala kopplingar genom anslutningen mellan Roslagsbanan och skärgården.

Planen möjliggör för utveckling av marina näringar och besöksnäring/turism samtidigt som jordbruksmark och areella näringar värnas. Tillväxtmöjligheter i kust och skärgården ökar.

Jämställdhet och jämlikhet inkluderas i planen genom utveckling av attraktiva knutpunkter med varierande upplåtelseformer, förbättrade kopplingar med kollektivtransport och nya gång-cykelvägar samt utökad service.

TÖP:en möjliggör för utveckling av de utpekade regionala rumsliga principer genom framförallt förstärkta kopplingar mellan stad och land, sammanhängande grönstruktur, robusta vattenmiljöer, resurseffektiva system för människor och gods samt utveckling i kopplingen med kollektivtrafik.

Planförslagets relation till Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen

Tillväxt- och regionplaneförvaltningen i Stockholms län har tagit fram Klimatfärdplan 2050 vars syfte är att ge ett ramverk och en strategisk inriktning för en omställning mot en region utan klimatpåverkande utsläpp. Dokumentet kopplar till andra viktiga regionala styrdokument som RUFS 2050 och länets klimat- och energistrategi. Fem strategiska insatsområden för prioritering av länets klimatarbete har formulerats:

- Formalisera och förstärk den regionala samverkan i klimatarbetet
- Driv på det internationella och nationella klimatarbetet
- Fokusera på att minska utsläppen inom transporterna och bebyggelsen
- Värna och stärk regionens internationella konkurrenskraft genom strategisk forskning och innovation
- Satsa på systemeffektiva åtgärder

I det tematiska tillägget för Kust och skärgård ingår Klimatfärdsplanen som ett planeringsunderlag. Planförslaget kopplar framförallt till Klimatfärdplanens strategiska instasområde *Fokusera på att minska utsläppen inom transporterna och bebyggelse.* Detta görs dels genom framtidsbilden där lokala knutpunkter och kollektivtrafik med möjlighet att pendla mellan skärgården och Åkersberga tätort ska innebära en begränsad klimatpåverkan från trafiken.

I planförslagets planeringsstrategi *Hållbara och funktionella transportsystem* lyfts samma inriktning: ”befintliga transportsystem ställs om och utvecklas för att skapa mer hållbara resor för både person- och godstransport som innebär begränsad klimatpåverkan från trafiken”. Till denna kopplar framför allt följande planeringsriktlinjer under Transport och mobilitet: *Verka för en utbyggd laddinfrastruktur, planera och verka för en funktionell och effektiv kollektivtrafik i kust och skärgård* och *planera för ett transportsystem med minskad klimatpåverkan*.

Planens samlade konsekvenser för barn

Sedan den 1 januari 2020 är barnkonventionen svensk lag i Sverige. Arbetet med TÖP påbörjades innan lagens tillkommande. Med anledning av lagens tillkommande ges här en fördjupning av vad barnkonventionen säger. Barnkonventionen som lag ska förstärka barnrätten vid tillämpningen av andra lagar. Barns intressen ingår i princip i alla de intressen som anges i 2 kap. PBL och även i en del andra bestämmelser i PBL uttrycks barns intressen.

Alla artiklar i barnkonventionen ska tillämpas och ska läsas som en helhet enligt FN:s kommitté för barnets rättigheter (barnrättskommittén), men vissa av artiklarna är särskilt relevanta i samhällsbyggnadsprocessen. Det är självklart de fyra grundläggande principerna – artiklarna 2 (barns lika värde), 3 (barnets bästa), 6 (rätt till liv och

utveckling) och 12 (rätt att uttrycka åsikter och få dem respekterade). De grundläggande principerna är viktiga för hur hela konventionen ska tolkas. Andra artiklar i barnkonventionen som särskilt bör uppmärksammas i samhällsbyggnadsprocessen är artiklarna 4 (genomföra ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter), 23 (barn med funktionsnedsättning och deras rätt till aktivt deltagande i samhället), 27 (rätt till levnadsstandard som krävs för utvecklingen) och 31 (rätt till vila, fritid, lek och rekreation).

Barnrättskommitténs kommentar nummer 14 om artikel 3 (barnets bästa) är att denna rättighet ska beaktas både för ett enskilt barn och för grupper av barn. Barnets bästa ska enligt kommittén väga tungt men inte vara ensamt utslagsgivande när olika intressen ska vägas mot varandra. Vad som är barnets bästa avgörs i varje enskilt fall.

Bedömning av konsekvenser för barns livsmiljö utgår från följande nationella mål och vägledningar:

- Det nationella miljömålet God bebyggd miljö: ”Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.”
- Det nationella folkhälsomålet Ökad fysisk aktivitetet. Målet för de samlade insatserna inom detta område ska vara att samhället utformas så att det ger förutsättningar för en ökad fysisk aktivitet för hela befolkningen.
- Det nationella folkhälsomålet Trygga och goda uppväxtvillkor.
- Boverket rapport 2015:8 Gör plats för barn och unga
- Naturvårdsverket 2017 Vägledning och riktvärden för buller på skolgård från väg- och spårtrafik

Planens ambition är att utveckla gång- och cykelkopplingar, öka utbudet av kollektivtransport på vatten och land både i skärgården och mot fastlandet, förbättra bryggor och förenkla transportbyten. Detta skapar förutsättningar för barn och unga att röra sig mer fritt och på ett tryggare sätt.

Prioritering av gång, cykel och kollektivtrafik (på vatten och land) är väldigt viktigt ur ett barnperspektiv eftersom deras rörelsefrihet är beroende av dessa trafikslag, både när det gäller turtäthet/antal linjer och kopplingar samt trygghets- och trivselaspekter längs hela resan.

Tillgänglighet till och utbudet av olika innehåll i lek- och aktivitets ytor för barn och unga pekas inte tydligt i planförslaget, dock ett ökat utbud av rekreationsmöjligheter för barn och unga i form av vistelse i naturområden och vid badplatser.

Kopplingar mellan kommunens rekreativa områden (friluftsområden, naturreservat mm) samt utredningsområdet för naturskydd, utredningsområden för friluftsaktiviteter, gröna entréer och målpunkter för turism pekas ut i kartmaterialet.

Enligt planförslaget ska både tillgänglighet och tillgång till dessa områden säkerställas. På grund av långa avstånd mellan dessa områden och låg turtäthet av kollektivtransport kommer de tätortsnära grönaoch blåstrukturer vara av stor relevans för barn och unga.

Riktlinjen att Österåkersborna ska ha tillgång till parker och närnatur på gångavstånd (300 meter) från bostaden, förskolan, skolan och arbetsplatsen (Framtidsbild för Österåker kommun - Rekreation, ÖP 2040) är en tydlig utgångspunkt för fortsatt planering och stärker förutsättning för hälsa och välmående genom tillgång till vardagsrekreation.

Förutsättningar för möte mellan barn och unga kan förbättras i och med att lokaler för utbildning kan komma att samnyttjas av andra verksamheter. Samutnyttjande av lokaler kan skapa nya mötesplatser och kontaktytor och bidra till att barn och unga från olika delar av planområdet möts.

Utveckling av knutpunkter bedöms öka utbudet av verksamheter och skapa starkare centrum med mer levande gaturum som kan vara positivt för ungas möjligheter att hitta mötesplatser. Detta bygger på att gestaltning i senare planskeden utformas med hänsyn till barn och ungas förutsättningar och behov.

Tillgång till rekreationsmöjligheter för barn lyfts inte upp i planförslaget, därför är en slutgiltig bedömning svårt att ge. Utifrån utpekade ambitioner och mål att skapa ett sammanhängande system av grönområden, utöka rekreationsmöjligheter, skapa förutsättningar för en ökad trafikförsörjning samt prioritering av hållbara transporter bedöms dock planförslaget innebära positiva konsekvenser för barnens och ungas tillgång till vardagsrekreation. I vilken utsträckning går inte att bedöma eftersom att fortsatt planering får stor påverkan.

Planförslagets relation till relevanta nationella miljökvalitetsmål och Agenda 2030

FN:s generalförsamling antog i september 2015 en femtonårig agenda för långsiktigt hållbar ekonomisk, social och miljömässig utveckling, den så kallade Agenda 2030. Agenda 2030 för hållbar utveckling består av 17 globala mål för människornas och planetens välstånd.

Sveriges miljömål är beslutade av riksdagen och är de nationella mål som bidrar till att vi uppnår den ekologiska dimensionen av de globala målen för hållbar utveckling som ingår i Agenda 2030. De 16 miljökvalitetsmålen är mer preciserade när det gäller vilken miljökvalitet som krävs för en god miljö i jämförelse med målen i Agenda 2030. Sveriges miljömål gäller dock den svenska miljöns kvalitet, även om miljöproblem i Sverige beror på negativ miljöpåverkan både inom och utanför landets gränser (Naturvårdsverket, 2018). Detta kapitel rymmer en sammanfattande översikt över planens konsekvenser i relation till relevanta nationella och globala hållbarhetsmål.

I figuren till höger redovisas en sammanställning av vilka svenska miljökvalitetsmål som är av mest relevans för olika globala hållbarhetsmål.

Svenska miljökvalitetsmål kopplade till globala hållbarhetsmål

Frisk luft

God bebyggd miljö

Myllrande våtmarker

Ett rikt odlingslandskap

Giftfri miljö

Levande skogar & Storslagen fjällmiljö

Ett rikt växt- & djurliv

Begränsad klimatpåverkan

Hav i balans samt levande kust & skärgård

Grundvatten av god kvalitet

Skyddande ozonskikt & Säker strålmiljö

Bara naturlig försurning, Ingen övergödning & Levande sjöar och vattendrag

Tabell 1. Sammanfattande översikt över planens konsekvenser i relation till relevanta nationella och globala hållbarhetsmål. Grå text beskriver negativ påverkan, men som är så begränsad att det inte bör påverka möjligheten att nå miljömålet.

Miljömål	I miljömålets riktning	Motverkar miljömålet
Begränsad klimatpåverkan	Utveckling av knutpunkter och bebyggelser i närhet till kollektivtrafik och service, förbättrade/nya förbindelser mellan land- och sjötrafik, nya gång- och cykelvägar medför att människors bilberoende i sin vardag samt för besöksturism minskar. Planeringsriktilinjer kring etablering och utbyggnad av förnybara energikällor samt utveckling av laddinfrastrukturer på strategiska platser (gästhamnar, parkeringsplatser och lokala knutpunkter) pekas ut. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Bekämpa klimatförändringarna ▪ Hållbar energi för alla	Utveckling av verksamheter och nya bostadsbebyggelser inom planområdet bedöms leda till en ökad biltrafik inkl. tung trafik. Långa avstånd mellan målpunkter och en relativt låg turtäthet minskar andel resor med hållbara transporter. Planeringsriktilinjer kring etablering och utbyggnad av förnybara energikällor pekas ut, men det saknas riktlinjer och strategier för hantering av dessa frågor för befintliga bebyggelser och verksamheter. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Bekämpa klimatförändringarna ▪ Hållbar energi för alla
Hav i balans samt levande kust och skärgård **Ingen övergödning** **Levande sjöar och vattendrag** **Bara naturlig försurning** **Grundvatten av god kvalitet**	Utveckling av ny bebyggelse sker enbart i områden där VA finns eller där det är möjligt av koppla till VA, vilket bidrar till att minska utsläppen av orenat avloppsvatten i kustvattenförekomsterna. Planförslaget följer den kommunala VA-planen. Kommunalt VA på Ljusterö och Roslags-Kulla utreds för utbyggnation, vilket kan minska näringsbelasting på recipienterna. Margretelunds reningsverk föreslås att utvecklas, vilket bidrar till att minska utsläppen av orenat avloppsvatten. Anmälan om att fördubbla kapaciteten av reningsverket vid Mellansjö har påbörjats. Behovet av att kartlägga ekosystemtjänster inom planområdet pekas ut. Utredningsområden för naturskydd inkl. vatten pekas ut. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Hav och marina resurser ▪ Rent vatten och sanitet till alla ▪ Ekosystem och biologisk mångfald ▪ Hållbar produktion och konsumption	Riktlinjer för dagvattenhantering är otydliga och behöver förtydligas om hur dagvatten avses tas om hand för att säkerställa att MKN inte påverkas. Ökad efterfrågan av båtplatser och utvigda marina näringar kan leda till en försämrad status i vattenförekomster. Lokala källor till övergödning är jordbruk, enskilda avlopp och skogsbruk. Riktklinjer för att minska övergödning behöver förtydligas. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Hav och marina resurser ▪ Rent vatten och sanitet till alla

Miljömål	I miljömålets riktning	Motverkar miljömålet
God bebyggd miljö **Giftfri miljö** **Frisk luft**	Boende har god tillgänglighet till rekreationsområden, kollektivtrafik och service genom utveckling av knutpunkter och transportförbindelser. Planens har tydliga ambitioner av att skapa förutsättningar för varierande upplåtelseformer, vilket kan minska ojämlikheter på bostadsmarknaden och främja boendekarriär i kust- och skärgården. Klimatanpassning och klimatförändringar ligger till grund för utvecklingsstrategier, utvecklingsområdena identifieras enbart där förutsättningar för att skapa en god bebyggd miljö finns. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Bekämpa klimatförändringarna ▪ Hållbara städer och samhällen ▪ God hälsa och välbefinnande ▪ Ekosystemtjänster och biologisk mångfald	Ökad trafik på vatten och land kan orsaka högre bullernivåer, särskilt vid knutpunkter (påverkan i bebyggda miljön) och längs viktiga stråk (påverkan på natur- och rekreationsområden). Utveckling av marina näringar och båttrafik kan negativt påverka ekosystemtjänster och marina resurser. Andel kommunal mark är relativt begränsad i planområdet, vilket innerbär en risk att klimatanpassningsåtgärder inte tillskapas och får negativa konsekvenser på hälsa och säkerhet. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Hållbara städer och samhällen ▪ Hav och marina resurser ▪ Ekosystemtjänster och biologisk mångfald
Levande skogar **Ett rikt växt- och djurliv** **Myllrande våtmarker** **Ett rikt odlingslandskap**	Planen har tydliga riktlinjer kring bevarande av jordbruksmark och ingen utveckling sker på jordbrukmark. Utredningsområden för naturskydd indentifieras. Utveckling av tursim och besöksnäring i ytterskärgården underorndnas och sker på naturens villkor. Natur- och kulturvärdena värderas högt i planförslaget. Gröna infrastukurer och rekreationsområden kommer att finnas kvar efter planens föreslagna utveckling, dock något försvagade i anslutning till utvecklingsområden. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Ekosystem och biologisk mångfald ▪ Bekämpa klimatförändringar	Påverkan på grön infrastruktur, kulturbärande grönområden och rekreationsområden på vatten och land till följd av planens förslag. Andel kommunal mark är relativt begränsad i planområdet, vilket innerbär en risk att grönområdena eller jordbruksmark kommer att delas. **Koppling till Agenda 2030** ▪ Ekosystem och biologisk månfald

Uppföljning

Det tematiska tillägget till översiktsplanen ska följas upp av kommunen i kommande skeden. Kommunen bör kontinuerligt följa utvecklingen av tillståndet i miljön samt människors hälsa. Uppföljningen föreslås ske med hjälp av indikatorer och genom kvalitativ utvärdering. Nedan presenteras förslag på hur påverkan kan följas upp utifrån risker för negativ påverkan på miljö, människors hälsa och hållbarhet.

Uppföljning bör även särskilt ske när det gäller sociala aspekter och påverkan på olika grupper, exempelvis barnens behov och villkor eller hur trygghets- och jämställdhetsaspekter beaktas.

Riksintressen

- Påverkan i samband med planering och exploatering för riksintresse för kulturmiljövård i Roslags-Kulla/Östanå måste följas upp så att riksintresset inte påverkas negativt vid exploatering.

- Påverkan på riksintresset för det rörliga friluftslivet i samband med utveckling av marina näringar måste följa upp, och särskild hänsyn måste tas så att riksintresset inte påverkas negativt genom exploatering och utveckling i områden av stor vikt för friluftslivet.

Hälsa och säkerhet

- Kommunen ska utreda risker i samband med bebyggelseutveckling så att människors hälsa eller miljön inte utsätts för risker eller stora påfrestningar. Det gäller exempelvis att utreda buller vid tätortsutveckling med särskilt hänsyn till knutpunkter, riskfrågor kopplat till utveckling i närheten av primär och sekundär led för farligt gods, riskfrågor kopplat till exploatering angränsande miljöstörande verksamheter, exploatering som berör potentiellt förorenade områden samt områden utpekade med risk för erosion, skred, ras och översvämning.

- Lokalisering och utformning av bebyggelse, infrastruktur och allmänna platser ska förebygga att människor och egendom drabbas av olyckor.

Klimatanpassning

- Frågan om klimatanpassning är mycket viktig i hela kust- och skärgårdsområdet. För att hantera redan föreslagna åtgärder i klimatanpassningsplanen bör en handlingsplan eller dylikt tas fram för att undvika risker kopplade till ett förändrat klimat och översvämningsrisker. Fokus bör ligga på platser som är särskilt utsatta för översvämning, så som kustområdena vid Rydboholm, Margretelund och Östanå.

Miljökvalitetsnormer

- Kommunen ska utreda och säkerställa och följa upp att dagvattenhanteringen i utbyggnadsområden och områden som förtätas är tillfredställande så att vattenmiljöer inte påverkas negativt och att miljökvalitetsnormer inte försämras.

- Kommunen ska utreda, säkerställa, samt följa upp att vattenmiljöer inte påverkas negativt och att miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten inte påverkas avseende både ekologisk och kemisk status.

Natur- och kulturmiljö

- Kommunen ska följa upp att hänsyn tas till naturvärden som överlappar med utvecklingsförslag.
- Kommunen ska utreda påverkan på den gröna värdekärnan och på vilket sätt hänsyn kan tas till dess värden vid utveckling.
- Kommunen ska följa upp att föreslagna utredningar för naturmiljö, kulturmiljö och ekosystemtjänster genomförs och implementeras.
- Kommunen ska vid planläggning och i samband med exploatering följa upp påverkan på naturmiljöer. Påverkan på naturmiljöer i samband med ökat antal besökare ska också följas upp. Utredningar ska genomföras för att avgöra påverkan på samt minska konsekvenserna av planerna på värdefulla naturmiljöer samt specifika arter.
- Kommunen ska utreda, säkerställa och följa upp att en god tillgång samt tillgänglighet till rekreationsområden finns för boende och besökare i området.
- Kommunen ska möjliggöra att grön- och kulturstråk byggs genom dialog med privata aktörer och markägare.

Kretslopp och miljöteknik

- Kommunen bör följa upp miljö-, hälso- och klimatpåverkan, från byggnader, infrastruktur och energiproduktion samt uttaget av icke förnybara råvaror.
- Kommunen bör följa upp avfallsmängden inom planområdet årligen, samt genomföra avfallsförebyggande åtgärder.

Areella näringar

- Kommunen ska följa upp hanteringen av jordbruksmarken så att tillgången på brukbar mark långsiktigt tryggas.

Tätortsutveckling

- Det är viktigt att kommunen följer upp sitt genomförande och prioriterar bebyggelseutvecklingen vid utpekade utvecklingsområden. En hållbar och effektiv kollektivtrafik ska säkerställas parallellt med bostads- och verksamhetsutveckling inkl. utveckling av turism samt att ett gång- och cykelvägnät byggs ut mellan viktiga målpunkter.
- Kommunen ska följa upp att tillgången och tillgängligheten till grönytor för barn och unga är tillräcklig.
- Kommunen ska följa upp att planens genomförande förebygger en geografisk uppdelning utifrån socio-ekonomiska faktorer samt att alla inne- och utemiljöer ska utformas och gestaltas så att de främjar jämställdhet, trygghet, hälsa, tillgänglighet, kultur och social sammanhållning.
- Kommunen ska följa upp hur planens genomförande bidrar till ett bredare utbud av bostäder för att ska ha likvärdig tillgång till bostad och boendemiljö av god kvalitet samt möjlighet att göra boendekarriär inom planområdet.

Referenser och underlagsmaterial

Boverket (2007). Bostadsnära natur – inspiration & vägledning.

Boverket (2015). Gör plats för barn och unga! En vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö. Rapport 2015:8.

Brydolf, M., Lövenheim, B. (2012). Kartläggning av kvävedioxid- och partikelhalter (PM10) i Stockholms och Uppsala län samt Gävle kommun och Sandviken kommun. LVF 2011:19. Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund.

Havsmiljöinstitutet (2019). Fritidsbåtars påverkan på grunda kustekosystem i Sverige.

Länsstyrelsens regionala karttjänster, digitalt kartmaterial. http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Stockholm/Planeringsunderlag/

Miljömål.se (2016). www.miljomal.se

Regeringskansliet (2020). Barnkonventionen som svensk lag. https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/ (hämtad den 2020-11-01).

SCB (2016). På tal om kvinnor och män – Lathund om jämställdhet 2016.

Stockholms läns landsting (2018). Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen. Rapport 2018:2.

TMR (2014). Värdering av stadskvalitet.

TRF (2010). Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen RUFS 2010.

TRF (2016). Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen RUFS 2050 samrådsversion.

Vattenmyndigheterna (2017). Förvaltningsplan 2016–2021 för Norra Östersjöns vattendistrikt. Del 4, Åtgärdsprogram 2016–2021 – Åtgärder riktade till myndigheter och kommuner samt konsekvensanalys.

Viss vatteninformationssystem Sverige (2020). http://viss.lansstyrelsen.se

Österåker (2012) Åkers kanal. Visionen om Åkersbergas framtida stadspark

Österåker (2013) Inriktningsdokument. Stadspark Åkers kanal.

Österåker (2018) Klimatanpassningsplan. Åtgärder för bebyggelse och infrastruktur.

Österåker (2018). Stad, skärgård och landsbygd, Översiktsplan för Österåkers kommun 2040.

Österåker (2019). Kulturmiljöbedömning, detaljplaneprogram för Östanå, Roslags-kulla och Wira.

Österåker (2012). Program för Östanå, Roslags-Kulla och Wira.

Österåker (2020). Marina näringar i Österåker, underlag till tematisk översiktsplan.

Österåker (2017). VA-plan för Österåkers kommun. Version 1, daterad 2017-01-31. Samrådsförslag.

Bilaga 2 – Sammanställning av planeringsunderlag

Del av det tematiska tillägget, Kust och skärgård för Österåkers kommun 2040

Österåker

Innehåll

1. Inledning 3

2. Övergripande mål och planeringsunderlag 4

3. Regional utveckling 5

4. Bebyggelseutveckling 6

5. Befolkningsutveckling 7

6. Bostadsförsörjning 8

7. Näringsliv 9

8. Offentlig service 10

9. Kulturmiljö 11

10. Grönstruktur och rekreation 13

11. Idrott och lek 15

12. Vattenmiljö och havsplanering 16

13. Kust och skärgård 17

14. Transporter 19

15. Teknisk försörjning 21

16. Risk, hälsa och sårbarhet 23

17. Miljö och klimat 25

18. Social hållbarhet 27

19. Turism och friluftsliv 28

Det tematiska tillägget och tillhörande bilagor antogs av kommunfullmäktige den datum månad 2022.

1. Inledning

Detta är en bilaga till det tematiska tillägget, kust och skärgård och utgör en sammanställning av relevant planeringsunderlag.

1.1 Huvudsakliga källor

Länsstyrelsen i Stockholms län[1]

Via länsstyrelsen finns uppdaterat planeringsunderlag kopplat till kommunernas översiktsplanering. På hemsidan finns information och handlingar kopplat till bland annat klimat- och miljömålsarbete och landsbygds- och näringslivsutveckling. Nationell geodata går att ladda ner från länsstyrelsen och andra myndigheter[2].

Stockholms läns landsting[3]

Stockholms läns landsting ansvarar för regionplaneringen i länet. Via landstinget återfinns material, statistik och befolkningsprognoser på regional och kommunal nivå.[4] Landstinget ansvarar även för den regionala kollektivtrafikplaneringen, varav uppdateringar om pågående och kommande projekt samt handlingar finns att tillgå via deras hemsida.[5]

Boverket[6]

På Boverkets hemsida finns riktlinjer och vägledning för översiktsplanering. Boverket är ansvarig för PBL kunskapsbanken[7] vilket är en sida för vägledning av plan- och bygglagen. På hemsida återfinns även information och kunskapsunderlag gällande nationella mål för planering.[8] Boverket har tagit fram vägledning för stöd och information till kommuner i arbetet med hållbar utveckling i översiktsplaneringen.[9]

Österåkers kommun

På kommunens hemsida finns information om aktuellt underlag. Under fliken ”Boende & Miljö – Översiktsplanering” finns de planer, program och strategiska dokument som är kopplade till den översiktliga planeringen i kommunen.[10]

1.2 Läsanvisningar

Nedanstående material är indelat efter olika ämnen. Därefter är material och handlingar indelat efter underkategorierna nationell, regional och kommunal nivå samt övrigt material. Vissa kapitel följer en annan struktur då det har ansetts mer passande.

- Under nationell nivå samlas handlingar som är generella för hela riket, det kan röra sig om material från andra länsstyrelser samt generella riktlinjer och nationella mål. Riksintressen redovisas under denna nivå.
- Under regional nivå samlas handlingar från främst Stockholms läns landsting samt länsstyrelsen i Stockholms län. Samtliga handlingar i denna kategori är specifikt kopplade till regionen och regionens utveckling.
- Under kommunal nivå är handlingar som specifikt rör Österåkers kommun samlade. Främst planeringsunderlag framtaget inom kommunen som till exempel planer, program, strategier.
- Under övrigt material presenteras övriga utredningar och vägledande dokument som har relevans för arbetet med det tematiska tillägget.

1. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/Pages/default.aspx
2. http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/GIS/SV/Pages/nationella-geodata.aspx
3. http://www.sll.se/
4. http://www.trf.sll.se/Statistik/
5. http://www.sll.se/verksamhet/kollektivtrafik/
6. http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/
7. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/
8. http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationella-mal-for-planering/
9. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/fysisk-planering/
10. http://www.osteraker.se/boendemiljo/planarbeteoch-byggprojekt/oversiktsplanering

2. Övergripande mål och planeringsunderlag

Samtliga handlingar beskrivna under denna rubrik är sektorsövergripande i sin karaktär, framtagna visioner på en nationell, regional och kommunal nivå.

2.1 Internationell nivå

Agenda 2030

FN:s generalförsamling beslutade 2015 om Agenda 2030 för hållbar utveckling. Alla 193 medlemsländer har förbundit sig att fram till 2030 jobba för att uppnå en socialt, miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Det är en handlingsplan för människorna, planetens och vårt välstånd samt syftar också till att befästa världsfreden under ökad frihet.

2.2 Nationell nivå

Vision för Sverige 2025, Boverket 2012

Boverket har på regeringens uppdrag utformat en vision för stadsutvecklingen i Sverige. Vision för Sverige 2025 visar tolv alternativa framtidsbilder för den fysiska samhällsplaneringen i Sverige samt beskriver vilka riktningsändringar som krävs för att uppnå ett hållbart samhälle år 2050.[11]

Sammanställning av nationella mål, planer och program av betydelse för fysisk samhällsplanering, Boverket 2011

Boverket har tagit fram en sammanställning av relevanta nationella och regionala mål, planer och program för hållbar utveckling för att ge kommuner stöd i deras arbete. Sammanställningen redovisar till viss del Europeiska mål och program.[12]

11. https://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/planering/oversiktsplan/fysisk-planering/sverige-2025/
12. http://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2011/sammanstallning-av-nationella-mal-planer-och-program-av-brtydelse-for-fysisk-samhallsplanering/

2.3 Regional nivå

Sammanställning – Statliga och mellankommunala intressen av betydelse för kommunernas planering (Länsstyrelsen)

Sammanställningen listar aktuellt planeringsunderlag varav samtliga handlingar av relevans för Österåkers kommun. Utöver planeringsunderlag redovisas allmänna rekommendationer från länsstyrelsen i Stockholms län vilka berör det tematiska tillägget till översiktsplanen.[13]

2.3 Lokal nivå

Österåkers kommuns översiktsplan - stad, landsbygd skärgård, 2040

Österåkers kommuns översiktsplanen redogör för föreslagen mark- och vattenanvändning i kommunen fram till 2040. Det tematiska tillägget bygger vidare på det som föreslås i översiktsplanen.

13. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2019/sammanstallning-av-statliga-och-mellankommunala-intressen-av-betydelse-for-kommunernas-planering.html

3. Regional utveckling

Under denna rubrik samlas regionala sektorsövergripande handlingar som rör Stockholm regionens utveckling i stort samt Österåkers kommuns del i den regionala utvecklingen.

Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen (RUFS 2050)

Den gällande regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen antogs av landstingsfullmäktige 2018.[14] Regionplanen ska enligt 7 kap. 6§ PBL vara vägledande för beslut om översiktsplaner, detaljplaner och områdsbestämmelser. Den regionala utvecklingsplanen uttrycker Stockholmsregionens samlade vilja och pekar ut den långsiktiga riktningen regionen ska ta. RUFS ligger till grund för den fysiska planeringen och är en utgångspunkt för tillväxtarbetet i regionen.

Stockholm Nordost: Framtid Framgång Framkomlighet – En vision för tillväxt 2010-2040, 2010

De sex nordostkommunerna Danderyd, Täby, Vallentuna, Österåker, Norrtälje och Vaxholm har en gemensam vision för hur nordostsektorn ska utvecklas fram till 2040, med utblick 2050. Visionen omfattar sektorsområdena stadsstruktur, transporter, näringslivsutveckling och den regionala stadskärnan Täby centrum-Arninge. Förutom gemensamma mål och åtaganden presenteras en specifik visionsbild för varje Nordostkommun där kommunens enskilda arbete och tänkta utveckling specificeras.[15]

14. https://www.sll.se/verksamhet/Regional-utveckling/strategier-och-planer-inom-regional-utveckling/rufs-2050/

15. https://www.taby.se/naringsliv--foretagande/naringslivet-i-taby/stockholm-nordost/

4. Bebyggelseutveckling

I detta kapitel presenteras exempel på handlingar av betydelse för bebyggelseutvecklingen inom avgränsingen för det tematiska tillägget. I översiktsplanen tas ställning till dessa strategiska dokuments aktualitet, i det tematiska tillägget görs tillägg till aktuliteten gällande, Ljusteröplanprogram och planprogrammet för Östanå, Roslags-Kulla och Wira.

4.1 Nationell nivå

Kustområdet och skärgården

Länsstyrelsen anser generellt, utifrån bestämmelserna i miljöbalkens fjärde kapitel, att sammanhållna och idag orörda markområden inte bör tas i anspråk för bebyggelse och att ny bebyggelse bör tillkomma som komplettering till befintlig bebyggelsestrukturer. Vidare finns det riktlinjer gällande fritidshusbebyggelse.[16]

4.2 Övergripande kommunala dokument

Markanvisningspolicy för Österåkers kommun, 2014

Markanvisningspolicyn syftar till att skapa förutsättningar för en hållbar bebyggelseutveckling och underlätta vid försäljning av kommunens mark. Policyn ska säkerställa att varje markanvisning sker på rätt sätt samt att alla intressenter och exploatörer bemöts på ett likvärdigt sätt.

16 https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/planering-och-byggande/planeringsunderlag.html

4.3 Översiktliga planprogram

Ljusterö, 2010

Planprogrammet för Ljusterö är ett långsiktigt strategiskt dokument och visar förslag till framtida mark- och vattenanvändning på Ljusterö under en 20-25 års period. Syftet med planprogrammet är att ge förutsättningar för en ökad fast befolkning genom omvandling av fritidshusområden till permanentboende samt visa på nya bebyggelseområden. I planprogrammet redovisas identifierade områden med höga natur-, kultur- och rekreationsvärden där stor restriktivitet och anpassning till befintlig omgivning och bebyggelse krävs vid nyexploatering. Planprogrammet redovisar viktiga allmänna intressen samt gör avvägningar mellan olika motstående intressen.

Mellansjö, 2010

Planprogrammet redogör för bebyggelseutvecklingen av programområdet Mellansjö, Nolsjö och Ljusterö norra färjeläge kan ske under kommande 20års period. Vid ny bostadsbebyggelse krävs goda kommunikationer samt en utbyggnad av kommunalt VA-nät. Planprogrammet möjliggör för utbyggnad av handel och verksamheter samt anger bevarandevärden för natur, kultur och rekreation.

Säbyviken, 2011

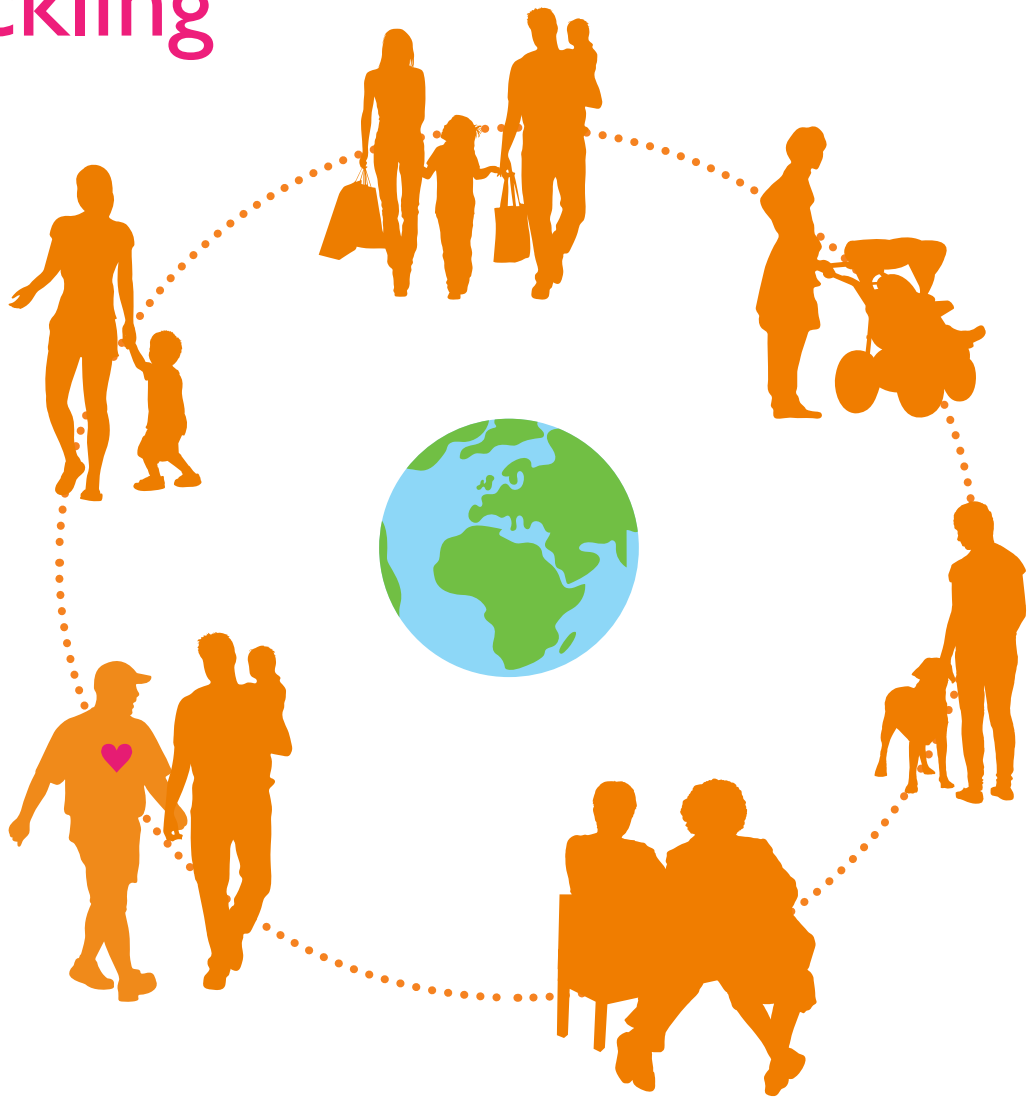
Planprogrammet ger en samlad bild av förutsättningar för och konsekvenser av en fortsatt utveckling av Säbyviken, med en utökning av marinans verksamhet samt en framtida utveckling av campingverksamhet.

Östanå, Roslags-Kulla, Wira, 2013 (2019)

Planprogrammet är i gällande översiktsplan från 2018 utpekat som utvecklingsområde. Planprogrammet syftar till att skapa beredskap för att kunna bevara omistliga kultur- och naturvärden i samklang med utveckling. Programmet ger förutsättningar för att kunna lösa försörjningsproblem med vatten och avlopp. Till sist syftar programmet till att skapa bättre förutsättningar för det lokala näringslivet, turism och service.

Programmet aktualitetsprövades 2019 med syfte att granska programmet utifrån påverkan på riksintresset för kulturmiljö samt hänsyn till strandskydd. Aktualitetsprövningen resulterade i ett reviderat program där större hänsyn tas till kulturmiljön och strandskyddet. Det tematiska tillägget utgår från det aktualitetsprövande programmet i sitt förslag över mark- och vattenanvändningen i området.

5. Befolkningsutveckling

Detta kapitel presenterar demografiska prognoser framtagna för regional och kommunal nivå vilka anses ha störst direkt betydelse för Österåkers kommuns framtida utveckling. För demografiska prognoser samt befolkningsstatistik på en nationell nivå se exempelvis Statistiska centralbyrån.[17]

5.1 Regional nivå

Det finns regionala prognoser och framskrivning för befolkningsutveckling. I bland annat den regionala utvecklingsplanen beskrivs befolkningsutvecklingen i regionen. Se landstingets hemsida för aktuell information (sll.se).

5.2 Kommunal nivå

Kommunens befolkningsprognoser grundas på förväntade bostadsbyggandet inom kommunen samt flyttningsnetto och födelsenetto. Prognoser finns för olika tidsperioder. För det tematiska tillägget har en prognos tagits fram till 2030.

17. http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/?rx-id=6dc80825-9f59-4bc1-a192-4c1917c2c1ff

6. Bostadsförsörjning

I detta kapitel presenteras exempel på handlingar av betydelse för bostadsförsörjningen i Österåkers kust och skärgård.

6.1 Nationell nivå

Boverket tillhandahåller information om kommunernas bostadsförsörjningsansvar samt gör nationella bostadsmarknadsanalyser genom att sammanställa regionala bostadsmarknadsanalyser utförda av länsstyrelserna. För mer information och tillgång till öppen data och statistik från Boverkets bostadsmarknadsenkät se Boverkets hemsida.[18]

6.2 Regional nivå

Efterfrågan på nya bostäder i Stockholmsregionen - en skattning av vad hushållen kan och vill efterfråga, Region Stockholm, rapport: 2020-8

I den regionala utvecklingsplanen beskrivs bostadsbehovet i regionen. Se landstingets hemsida för aktuell information. I rapporten redogörs för vilka faktorer som påverkar hushållens benägenhet att flytta och utbudet av bostäder i länet.[19]

Läget i länet – Bostadsmarknaden i Stockholms län 2020, Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2020:10

Rapporten är årligen återkommande och är en analys av det aktuella läget på bostadsmarknaden i länet och visar bostadsutvecklingen ur ett regionalt perspektiv. Rapporten bygger bland annat på den årliga bostadsmarknadsenkäten från Boverket som respektive kommun besvarar och länsstyrelsen ansvarar för att sammanställa.[20]

6.3 Kommunal nivå

Bostadsförsörjningsplan 2016-2025 för Österåkers kommun, 2016

Bostadsförsörjningsplanen beskriver bostadsmarknaden i kommunen samt mål och riktlinjer för bostadsförsörjningen. Bostadsförsörjningsplanen visar på behovet av bostäder för olika grupper i samhället samt främjar att ändamålsenliga åtgärder förbereds och genomförs.

Till bostadsförsörjningsplanen finns bifogat en projektlista som redovisar de detaljplaneprojekt som omfattar bostäder vilka bedöms vara aktuella under perioden 2016-2025.

Bostadsbyggnadsprognos för Österåkers kommun

Samhällsbyggnadsförvaltningen tar årligen fram en prognos för kommande tio-årsperioden och inom ramen för det tematiska tillägget har en prognos tagits fram till 2030.

Boendeprognos – behov av bostäder för Socialnämndens och Vård- och omsorgsnämndens målgrupper

Socialförvaltningen beskriver behoven av bostäder för Socialnämndens och Vård- och omsorgsnämndens målgrupper årligen. Prognosen utgör även ett underlag till kommunens bostadsförsörjningsplan bland annat.

18. https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsmarknad
http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/bostadsplanering/bostadsmarknaden/

19. http://rufs.se/publikationer/2020/Efterfragan-nya-bostader/

20. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2020/laget-i-lanet---bostadsmarknaden-i-stockholms-lan-2020.html

7. Näringsliv

Det finns få för översiktsplanering relevanta handlingar framtagna på en regional och nationell nivå enbart inriktat på näringsliv. Sektorsområdet näringsliv är dock inbegripet i övergripande regionala handlingar.

7.1 Regional nivå

För regionala riktlinjer och strategier - se RUFS 2050 samt tillhörande handlingsprogram.

En vision för näringslivets utveckling i nordost presenteras även i Nordostkommunernas gemensamma vision. För information om dessa handlingar se kapitel 2 i denna rapport.

Sammanställning – Statliga och mellankommunala intressen av betydelse för kommunernas planering, Länsstyrelsen i Stockholms län.

I rapporten lämnar länsstyrelsen rekommendationer avseende hantering av jordbruk samt skogsbruk i översiktsplanen.[21] Skogs- och jordbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap 4§ MB. Länsstyrelsen i Stockholms län erbjuder relevant GIS-data inom länet.[22]

Strategi för skydd av skog i Stockholms län, Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2007:26

Grunden för rapporten är den rikstäckande *Nationell strategi för formellt skydd av skog*. Strategin är fastställd av länsstyrelsen och skogsstyrelsen och beskriver arealmålet för skydd av skog samt hur det ska uppfyllas. Arealmålet för skydd av skog är fastställt av riksdagen och är ett delmål inom miljökvalitetsmålet levande skogar. Rapporten redovisar strategier för inrättande av biotopskydd, naturreservat och naturvårdsavtal.[23]

21. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/samhalle/planering-och-byggande/planeringsunderlag.html
22. http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/gis/Sv/lansvisa-geodata/stockholms-lan/Pages/default.aspx
23. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2007/strategi-for-formellt-skydd-av-skog-i-stockholms-lan.html

Kommunens möjligheter att bevara och utveckla jordbruksmarkens värde, Jordbruksverket.

Rapporten ämnar ge exempel på hur kommunerna kan arbeta för att bevara jordbruksmarken, att hålla den i drift och att utveckla de värden som finns i jordbrukslandskapen. Kommuner ses ha en nyckelroll genom sitt planmonopol att i översikt- och detaljplaner åberopa jordbruksmarkens värde.[24]

7.2 Kommunal nivå

Näringslivsstrategi 2017-18

Strategin beskriver Österåker som näringslivskommun och etableringsort. Strategin visar vilken väg som näringslivet i Österåker och kommunen gemensamt ska gå. Dokumentet utgör även ett underlag för prioritering av kommunens egna näringslivsarbete. [25]

Utredning marina näringar 2019

Utredningen består av ett antal intervjuer från olika verksamheter inom de marina näringarna i Österåkers kommun. Utredningen redogör för resultatet från en workshop som genomfördes med flera respresentanter från branschen, verksamma i Österåkers kommun. Utredningen syftade till att kartlägga de marina näringarnas behov för att kunna utvecklas och vara ett underlag för det tematiska tillägget.

24. http://webbutiken.jordbruksverket.se/sv/artiklar/ovr357.html
25. http://www.osteraker.se/naringsliv/naringslivetiosteraker/naringslivsstrategi201718

8. Offentlig service

Detta kapitel avser material och handlingar avseende offentlig service på en kommunal nivå. Vissa övergripande strategier med koppling till offentlig service, som exempelvis utbildning, återfinns i RUFS.

8.1 Kommunal nivå

Utöver nedanstående dokument finns ytterligare underlag hos till exempel socialförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen.

Underlag för långsiktig ekonomisk planering (LEP) 2016-2026 för Österåkers kommun

LEP är ett underlag för kommunens långsiktiga ekonomiska planering och redovisar prognoser som ligger till grund för kommunens ekonomiska planering, exempelvis befolkningsprognoser. Underlaget redovisar faktisk och prognostiserad utveckling inom samtliga kommunala verksamhetsområden.

Den tio-åriga utvecklingen belyses i underlaget inom tre huvudområden; Tillväxt/exploatering och demografisk utveckling, Kärnverksamheter, pedagogisk verksamhet, vård och omsorg, social tjänst och till sist ekonomi/finans. Underlaget ligger till grund för politiskt ställningstagande om inriktningsmål och vision samt för treårsbudget som budget och plan omfattar. Underlaget ska tas fram en gång per mandatperiod.

Övergripande plan för utbyggnad av nya förskolor och skolor 2018-2028 för Österåkers kommun, 2017

Skolförvaltningen har tillsammans med bland annat samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram en övergripande plan för förskolor och skolor i kommunen på lång sikt.

Ett pågående arbete sker på samhällsbyggnadsförvaltningen i att kartlägga behovet av framtida lokaler för förskolor och skolor.

9. Kulturmiljö

Detta kapitel avser material och handlingar avseende kulturmiljön.

9.1 Nationell nivå – Mål och riksintressen

Nationella kulturmiljömål

Sverige fick fyra nya kulturmiljömål år 2014.[26] Riksdag och regering har uttalat att målen förutom att styra det statliga arbetet även ska vägleda och inspirera landstingens och kommunernas arbete med kulturmiljö. De nationella målen är:

- Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.
- Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.
- Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.
- En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen

Ansvarig myndighet är Riksantikvarieämbetet. Lantmäteriverket och Riksarkivet tillhandahåller historiska kartor från 1630-talet. Dessa kan vara behjälpliga för förståelse för hur landskapet har formats och finns digitalt tillgängliga via lantmäteriet[27] och via riksarkivet.[28]

Riksantikvarieämbetet tillhandahåller även register för alla kända fornlämningar i Sverige via den webbaserade tjänsten *Fornsök*.

För en översikt om lagstiftning gällande kulturmiljö i planering se även länsstyrelsens senaste rapport *Sammanställning statliga och mellankommunala intressen av betydelse för kommunernas planering*.

Riksintresse kulturmiljövård, 3 kap. 6 § andra stycket Miljöbalken

Riksantikvarieämbetet ansvarar för utpekandet av riksintresse för kulturmiljövård. Inom avgränsningen för det tematiska tillägget finns det det tre områden av riksintresse för kulturmiljövård:

- Roslags-Kulla
- Rydboholm
- Åkers kanal

För beskrivning av områdena se Riksantikvarieämbetets rapport *Riksintressen för kulturmiljövården –Stockholms län (AB)*[29], vilken finns att tillgå via Riksantikvarieämbetets hemsida samt länsstyrelsens karttjänst för avgränsning.[30]

Rapport: Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, Riksantikvarieämbetet 2014

Rapporten är framtagen av Riksantikvarieämbetet och ska bidra till en mer ändamålsenlig tillämpning av kulturmiljövårdens riksintressen samt en ökad samsyn mellan berörda aktörer.[31]

9.2 Regional nivå

Landskapsbildsskydd enligt 19 § naturvårdslagen

Landskapsbildsskyddet infördes innan begreppet riksintresse fanns för att på ett enklare sätt än genom reservatsbildning skydda områden från större förändring och påverkan. Begreppet finns inte längre kvar inom miljöbalken men bestämmelserna om landskapsbildsskydd gäller fortfarande i berörda områden om inte länsstyrelsen har beslutat annorlunda.

Länsstyrelsen framhåller att det är betydelsefullt att redovisa dessa områden i översiktsplanen och beskriva om det är aktuellt att hantera dessa områden med andra kommunala planskydd och områdesbestämmelser, och då upphäva

26. https://www.raa.se/samhallsutveckling/kulturpolitik/om-kulturpolitik/

27. https://www.lantmateriet.se/sv/Kartor-och-geografisk-information/Historiska-kartor/#qry=historiska kartor

28. http://riksarkivet.se/kartor-ritningar

29. http://www.raa.se/app/uploads/2012/06/AB_riksintressen1.pdf

30. http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Stockholm/Planeringsunderlag/

31. http://www.raa.se/app/uploads/2014/07/Handbok-riksintressen-140623.pdf

landskapsbildsskyddet. Ansökan om upphävande görs hos länsstyrelsen.

Inom det tematiska tilläggets avgränsning berörs Roslags-Kulla kyrka. Mer information samt kartor återfinns via länsstyrelsen i Stockholms läns hemsida.[32]

9.3 Kommunal nivå

I Roslagen, kulturhistoriska miljöer i Österåker. Framtagen av Stockholms läns museum och Österåkers kommun 1998

I Roslagen godkändes som Österåkers kommuns kulturmiljöprogram av kommunfullmäktige i februari 1998. I Roslagen beskriver kulturhistoriskt värdefulla miljöer i Österåker samt ger en beskrivning av kommunen från stenåldern till nutid.

Kulturmiljö - En underlagsrapport till grönplan för Österåker, 2009

Rapporten inventerar och analyserar kommunens kulturmiljöer och kulturmiljövärden. Rapporten analyserar kulturmiljölandskapets möjligheter för turism och rekreation samt vilka förändringar som hotar dess värden. Kartor och planeringsriktlinjer för hur ny exploatering kan anpassas till relativt opåverkade kulturmiljöområden anges även i rapporten.

Konstpolicy för Österåkers kommun, 2012

Policyn redogör för hur Österåkers kommun ska gå tillväga i införskaffandet av offentlig konst samt de riktlinjer som kommunen ska följa vid utlåning av konstverk. Vidare visar konstpolicyn på hur förvaring av konst ska ske samt vilka åtgärder som ska göras för att tillgodose medborgarnas insyn och medverkande i hanteringen av kommunens offentliga konst. [33]

32. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/riksintressen/kulturmiljo/Pages/landskapsbildsskydd.aspx?keyword=Landskapsbildsskydd

33. Handlingen finns att tillgå på Österåkers kommuns hemsida: http://www.osteraker.se/omosteraker/styrdokumentochforfattningssamling/policy

10. Grönstruktur och rekreation

Detta kapitel avser material och handlingar avseende grönstruktur och rekreation.

10.1 Nationell nivå

Riksintressen

Natura 2000 områden - Riksintresse som omfattas av 4 kap. Miljöbalken.

Natura 2000-områden är EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Områdena utgörs av naturtyper och arter som EU:s medlemsländer kommit fram till är av gemensamt intresse enligt EU direktiven; Habitatdirektivet och Fågeldirektivet. Natura 2000 har ett särskilt starkt lagskydd och omfattas av bestämmelser i 4 kap. MB samt 7 kap. 27, 28 och 28a §§ MB vilket innebär krav på tillstånd för att bedriva verksamhet eller vidta åtgärder inom området som på ett betydande sätt kan påverka miljön.

Naturvårdsverket samordnar arbetet med Natura 2000 områden i Sverige, för mer generell information se *Handbok med allmänna råd 2003:9* samt hemsida.[34]

Inom det tematiska tillägget avgränsning finns tre Natura 2000-områden vilka är:

- Ubby ekhage
- Rydboholms ekhage
- Stavs äng.

Till varje Natura 2000-område finns det en bevarandeplan vilken länsstyrelsen ansvarar för.[35] Mer information samt avgränsning finns även via Naturvårdsverkets karttjänst.[36]

Riksintresse naturvård och riksintresse friluftsliv 3 kap. 6 § Miljöbalken

Naturvårdsverket samt Havs-och vattenmyndigheten ansvarar för beslut om riksintresse för naturvård och friluftsliv. Kartmaterial samt områdesbeskrivningar för berörda områden inom Österåkers kommun återfinns via länsstyrelsens hemsida.[37]

Riksintresse naturvård

Inom det tematiska tilläggets avgränsning finns idag ett riksintresse för naturvård:

- Stockholms skärgård; Vidinge – Svartlöga – Lökaö – Harö.

Riksintresse friluftsliv

Det har gjorts en översyn av riksintresse för friluftsliv. På Naturvårdsverkets hemsida finns aktuell information om översynen samt fortsatt arbete.[38] Av det nya förslaget från länsstyrelsen rekommenderas inga ändringar eller nya områden inom Österåkers kommun, utan dagens gällande områden kommer fortsätta gälla:

- Yttre skärgården
- Mellersta skärgården
- Roslags-Kulla (Tärnan område)
- Bogesund.

10.2 Regional nivå

Den regionala utvecklingsplanen (RUFS 2010 och förslag till RUFS 2050) hanterar de gröna frågorna bland annat genom strukturplan och bevarandet av

34. http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Skyddad-natur/Natura-2000/
35. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/natura-2000/bevarandeplaner-for-natura-2000-omraden/Pages/osterakers-kommun.aspx
36. http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/
37. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/riksintressen/naturvard-friluftsliv/Pages/omradesbeskrivningar.aspx
38. Naturvårdsverket: http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Regeringsuppdrag/Redovisade-2014/Oversyn-av-riksintresseomraden-for-friluftsliv/

regionens gröna kilar samt genom planeringsmål och åtaganden.

Via länsstyrelsens hemsida återfinns generellt material rörande landskapsvård samt åtgärdsprogram för hotade arter. Det går även att ladda hem GIS-material om biotopskyddsområden, djur- och växtskyddsområden, naturminnen, ängs- och betesmarksinventeringar med mera.[39]

Samverkan kring Angarn- och Bogesundskilen, 2012

Österåker, Vallentuna, Vaxholm och Täby ingår sedan 2012 i ett mellankommunalt sammarbete kring de gröna kilarna Angarn- och Bogesundskilen. Syftet med sammarbetet är att stärka helhetssynen och höja de rekreativa och biologiska värdena i kommunernas del av regionen. Kilarna benämns som viktiga att bevara och utveckla av länsstyrelsen i rapporten *Samanställning - statliga och mellankommunala intressen av betydelse för kommunernas planering* från 2015. Samtliga regionala gröna kilar beskrivs i *RUFS 2050*.[40]

Samverkan kring Åkerströmmens avrinningsområde, 2013

Österåker och Vallentuna kommun antog år 2013 en gemensam plattform med en politisk styrgrupp och Åkerströmmens vattenvårdssamverkan bildades formellt. Målet med samverkan är att minska miljöbelastningen till vattendrag och sjöar samt att uppnå god ekologisk och kemisk status i enlighet med Vattenmyndighetens åtgärdsprogram.

10.3 Kommunal nivå

Ekologiskt särskilda känsliga områden i Österåkers kommun, 2017.

Rapporten belyser mark- och vattenområden i Österåkers kommun som är från ekologiskt perspektiv särskilt känsliga. Rapporten redovisar 15 sådana landområden och samtliga vattenområden i kommunen och beskriver de faktorer som gör området till ett ekologiskt särskilt känsligt område.

Strategi för de gröna frågorna, 2010

Strategin är ett mål och vägledningsdokument där kommunens gröna värden, natur, kultur och rekreation har inventerats, dokumenterats och sammanställts i fem delrapporter. Dessa är: *Biologisk mångfald och geologiska värden, Rekreation, Kulturmiljöer, Kustnära naturvärden* samt *Sjöar och vattendrag*. Rapporterna sammanfattats i Natur, kultur, rekreation och vattenmiljöer i Österåker. Strategin för de gröna frågorna baseras på detta underlag och har tagits fram för att utveckla och ge vägledning i arbetet med de gröna frågorna i kommunen. Gröna frågor rör allt från parker till natur- och kulturmiljövård. I strategin presenteras tre övergripande mål samt vägledning och planeringsriktlinjer för hur målen kan uppnås, samt på vilket sätt föreslagna enskilda åtgärder stöder specifika nationella miljömål. Strategin beskriver även specifika områden ex. naturvärdesområden, som bör prioriteras vid åtgärder.

.

39. http://projektwebbar.lansstyrelsen.se/GIS/SV/Pages/nationella-geodata.aspx
40. http://www.trf.sll.se/rufs2010/antagna-planen/Regional-struktur/Gronstrukturen/

11. Idrott och lek

Det finns inga handlingar på nationell och regional nivå som specifikt hanterar idrott och lek särskilt aktuellt för översiktlig planering. Däremot berörs detta område av det nionde nationella folkhälsomålet ”Fysisk aktivitet”. De elva nationella folkhälsomålen är även en utgångspunkt för RUFS 2010. Mer information om de nationella folkhälsomålen finns på Folkhälsomyndighetens hemsida.[41]

11.1 Nationell nivå

Gör plats för barn och unga! Boverket, rapport 2015:8

Boverket har tagit fram en vägledning om hur goda utemiljöer vid skola och förskola kan åstadkommas och utvecklas genom fysisk planering, utformning och förvaltning.

11.2 Kommunal nivå

Policy för lekplatser, 2014

Bakgrunden till policyn är att antalet kommunala lekplatser minskat inom kommunen samtidigt som befolkningen ökar. Policyn anger riktlinjer gällande lekplatser och ska bidra till att barnen i Österåker får en rik lek- och uppväxtmiljö.

Program för lek och aktivitetsytor, 2013

Programmet innehåller inventering och analys av kommunens befintliga lekplatser samt riktlinjer och principer för hur lek- och aktivitetsytor ska utformas och lokaliseras för att tillfredsställa barnens behov av lek utomhus. Programet innehåller även en beskrivning av hur dessa frågor bör beaktas i olika skeden av planering, inklusive översiktsplanen.

41. http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/livsvillkor-och-levnadsvanor/folkhalsans-utveckling-malomraden/

12. Vattenmiljö och havsplanering

Detta kapitel avser material och handlingar avseende vattenmiljö och havsplanering.

12.1 Nationell nivå

Havsplan för Östersjön

2014 beslutade riksdagen om regler för hushållning av havsområden, dessa regler har inneburit ändringar i miljöbalken samt plan- och bygglagen samt en ny havsplaneringsförordning. Lagstiftningen innebär att havsplaner ska tas fram för havsområdena Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet. Havsplanen för Östersjön kommer att sträcka sig från Öresund till Öregrund med syfte att utgöra vägledning till myndigheter och kommuner när de prövar anspråk på användning av områdena. Planen ska beslutas av regeringen som får meddela föreskrifter om förbud mot, eller begränsningar för verksamheter och åtgärder inom området för havsplanen. Planen omfattar inte kustområdet. Mer information och uppföljning ges via ansvarig myndighet.[42]

En svensk maritim strategi – för människor, jobb och miljö, Regeringskansliet, Näringsdepartementet artikelnummer N2015.28

Strategin ämnar ge ett helhetsperspektiv på de maritima näringarna, genom att se till både miljömässigt och ekonomiskt hållbar utveckling. Strategin innehåller utöver vision även en inriktning för arbetet samt en struktur för uppföljning.[43]

Miljökvalitetsnormer för vatten

Miljökvalitetsnormer återfinns med tillhörande förordningar i Miljöbalkens 5 kapitel. Övergripande myndighet är Vattenmyndigheten där vattendelegationen i respektive vattendistrikt beslutar om miljökvalitetsnormer för respektive vattenförekomst i sitt distrikt. Österåker tillhör vattendistrikt Norra Östersjön där beslut om miljökvalitetsnormer för yt- och grundvatten fattades 2009. Miljökvalitetsnormerna finns publicerade i Stockholms läns författningssamling (01FS 2010:65).

Vattenmyndigheterna tillhandahåller beslut om miljökvalitetsnormer, kartor och åtgärdsprogram. Länsstyrelsen rekommenderar att översiktsplanen tar utgångspunkt från åtgärdsprogrammet.[44,45] Vattendistrikt Norra Östersjön bedriver arbete med statusklassning och vattenförekomster samt förvaltningsplan och åtgärdsprogram.[46]

12.3 Övrigt material

För ytterligare vägledning se även:

Skydda och vårda våra viktiga vikar, Länsstyrelserna 2015

Broschyren redogör för tillstånd och ekologisk status i 350 inventerade vikar längs Östersjökusten. Syftet är att den ska användas som kunskapsunderlag i kommunal och regional planering. Bland annat beskriver den betydelsen av de grunda kustnära vikarna och deras ekosystemtjänster. Förslag på åtgärder och ansvarsfördelning presenteras, där det nämns att kommuner generellt behöver ta ett större grepp om kustnära miljöer i översikts- och detaljplanering. Broschyren är framtagen i samarbete mellan länsstyrelserna på ostkusten, SLU, Sportfiskarna, Linnéuniversitetet, Östersjöcentrum, Vattenmyndigheten för Södra Östersjöns vattendistrikt och Havs- och vattenmyndigheten.[47]

42. https://www.havochvatten.se/hav/samordning--fakta/havsplanering/havsplanering-i-sverige/havsplan-ostersjon.html

43. http://www.regeringen.se/regeringens-politik/maritim-strategi/

44. http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/norra-ostersjon/beslutsdokument/Pages/miljokvalitetsnormer-no-2009.aspx?keyword=milj%c3%b6kvalitetsnormer

45. http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/norra-ostersjon/beslutsdokument/Pages/atgardsprogram-no-2009-2015.aspx

46. http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/norra-ostersjon/Pages/default.aspx

47. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/nyheter/2015/Pages/ny-broschyr-om-viktiga-kustnara-miljoer.aspx

13. Kust och skärgård

Detta kapitel avser material och handlingar avseende specifikt kust och skärgårdsfrågor.

13.1 Nationell nivå

Kust och skärgård, ett riksintresse enligt 4 kap. Miljöbalken

Kust- och skärgårdsområdet inom kommunen utgör riksintresse enligt 4. Kap. 2 och 4 §§ Miljöbalken. Kommunens kust- och skärgårdsområde ingår således i det större riksintresseområdet från Arkösund och Oxelösund i söder till Forsmark, Öregrund och Singö i norr. Det anses vara ett av de mest värdefulla landskapen i landet med stora natur- och kulturvärden med betydelse för friluftsliv och turism. Bestämmelserna i 4 kap. 4§ MB är inriktade på att begränsa ny fritidshusbebyggelse. Området av riksintresse 4 kap. 2 och 4 §§ ska skyddas mot förändring som innebär påtaglig skada för områdets samlade natur- och kulturvärden. Riksintressen som omfattas av 4. Kap MB har alltid företräde framför riksintressen enligt 3 kap. MB.

13.2 Regional nivå

Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs Östersjökusten i Stockholms län – med hänsyn till risken för översvämning. Fakta 2015:14, Länsstyrelsen i Stockholms län

Faktablad redovisar länsstyrelsens bedömning av hur bebyggelse bör placeras vid länets kust med hänsyn till risken för översvämning och med hänsyn till kommande klimatförändringar och risk för översvämning. Rekommendationer för placering av ny bebyggelse är 2,7m över havsytan. Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen redovisar riktlinjer för planering av ny bebyggelse med avseende till förväntade höjda vattennivåer.[48] För mer information se även *Sammanställning statliga och mellankommunala intressen av betydelse för kommunernas planering*.

Länsstyrelsens beslut av utvidgat strandskydd i Stockholms län, 2014

Nya strandskyddsbestämmelser trädde i kraft i juli 2009 (7 kap. 13-18 §§ MB) och som ett led i detta har länsstyrelsen sett över länets utvidgade strandskydd. Beslutet för Österåkers kommun är överklagat till regeringen och har i mars 2018 ej vunnit laga kraft ännu. Mer information samt kartunderlag och beslut ges via länsstyrelsens hemsida.[49]

Skärgårdspolitiskt program. Rapport 4:2010, Stockholms läns landstingsfullmäktige

Programet anger inriktningen för landstingets politik i kust- och skärgårdsområdet och ska vara vägledande för landstingets arbete i frågorna. I programmet presenterars vision och mål för skärgårdens framtida utveckling.[50]

Landsbygds- och skärgårdsstrategi för Stockholmsregionen, Stockholms läns landsting remisshandling rapport 2018:02

Rapporten syftar till att fungera som ett vägledande dokument för att främja en hållbar utveckling på landsbygden och i skärgården och stärka kopplingen mellan stad och land. Fokus ligger på frågor som rör bostäder, service, kommunikationer och arbetstillfällen för att stärka möjligheten att bo och verka på landsbygden och i skärgården.[51]

48. Handling finns att tillgå vi länsstyrelsen i Stockholms läns hemsida; http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/publikationer/2015/Pages/rekommendationer-for-lagsta-grundlaggningsniva-langs-ostersjokusten-i-stockholms-lan.aspx

49. Länsstyrelsen: http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/strandskydd/Pages/beslut-utvidgat-strandskydd-som-ej-vunnit-laga-kraft.aspx

50. Handling finns att tillgå via Stockholms läns landsting http://www.trf.sll.se/vart-uppdrag/Mark-vatten-och-gronomraden/Skargard/Skargardspolitiskt-program/

51. http://www.rufs.se/publikationer/2018/landsbygd--och-skargardsstrategin/

13.3 Kommunal nivå

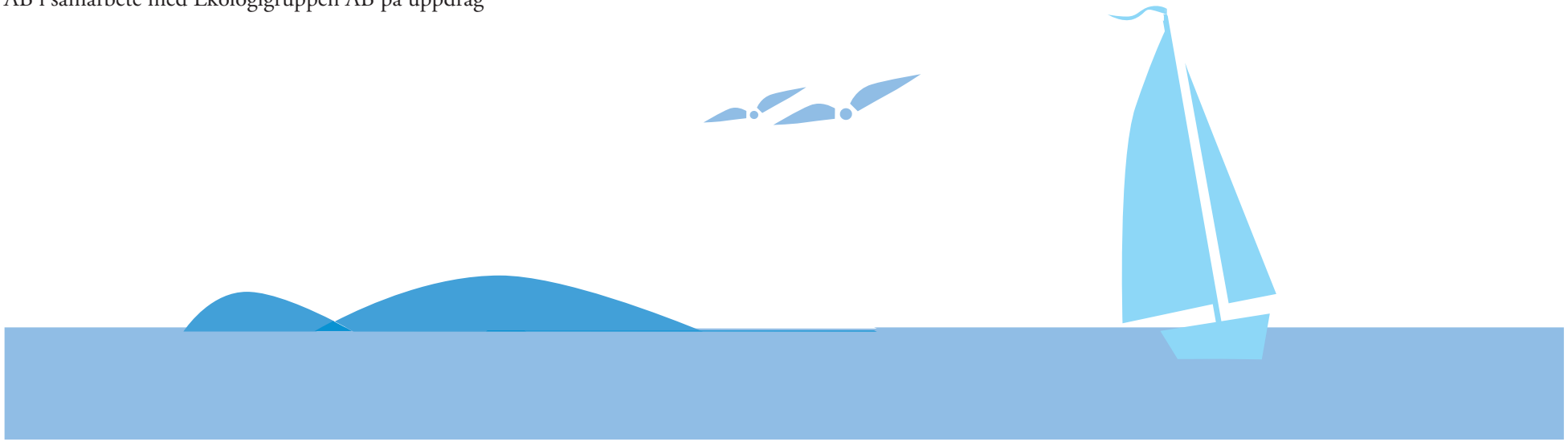
Båtplatsinventering för Österåkers kommun, 2010

Båtplatsinventeringen är ett underlag för kommunens planering avseende platser för marinor, hamnar och båtuppläggningsplatser. Programmet ger en samlad bild av förutsättningarna för en utveckling av befintliga hamnar samt anläggning av nya hamnar. Det övergripande målet som programmet utgår ifrån är att kommunens båtpolitik ska främja ett hållbart nyttjande av kust och skärgård.

Kustinventering - Kustnära naturvärden i Österåkers kommun, Delrapport Fastlandskust och Ljusterö. Underlagsrapport 2008 till grönplan för Österåker med tillhörande uppdatering 2019

Rapporten är framtagen utav Naturvatten i Roslagen AB i samarbete med Ekologigruppen AB på uppdrag av dåvarande stadsarkitektkontoret i Österåkers kommun. Inventeringen gjordes i samband med underlagsrapporterna för *Strategi för de gröna frågornas hantering i Österåkers kommun* och var en del av det omfattande arbete som utfördes för att öka kännedomen om Österåkers naturvärden på land och i vatten.

Under 2019 genomfördes ytterligare utredningar, då främst i mellan- och ytterskärgården. Platser som inte tidigare hade undersökts inventerades samt att uppdatering av befintligt data gjordes.

14. Transporter

Detta kapitel avser material och handlingar avseende transporter.

14.1 Nationell nivå

Riksintresse kommunikationer, 3 kap. 8 § Miljöbalken

Trafikverket är ansvarig myndighet för riksintressen för kommunikationer. Beslut om riksintresse från trafikverket som berör det tematiska tillägget kust och skärgård är:

- Farleder för sjöfart.

Samtliga riksintressen beslutade av trafikverket är samlade i en karttjänst med tillhörande Excel dokument och nås via trafikverkets hemsida.[52]

Nationell plan för transportsystemet 2018-2029, Regeringen 2018

Planen bygger på regeringens infrastrukturproposition och direktiv samt Trafikverkets kapacitetsutredning. Planen hanterar investeringar i Europavägnätet, sjöfart, nationella spår samt statlig medfinansiering till regional spårburen kollektivtrafik. Den har tagits fram i samverkan med andra myndigheter, kommuner, näringsliv och regionala företrädare. Planen består utav flertalet dokument och i planens tillhörande handlingar specificeras de projekt som Trafikverket ska prioritera under planperioden 2014–2025 samt hur Trafikverket ska prioritera medlen för drift och underhåll.[53]

14.2 Regional nivå

Gods och logistik i Stockholms län 2050, Stockholms läns landsting, 2017

Detta utgör kunskapsunderlag till RUFS 2050.[54]

Godsstrategi för Stockholmsregionen, Stockholms läns landsting (pågående arbete)

Strategin har koppling till RUFS 2050 och syftar till att stärka hanteringen av gods i regionen.

Länsplan för regional transportinfrastruktur i Stockholms län 2018-2029, Rapport 2018:17, Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsplanerna tillsammans med den nationella planen är delar av den långsiktiga statliga planeringen av infrastruktur. Länsplanen hanterar investeringar på statliga vägar i Stockholms län samt hanterar statlig medfinansiering till den regionala kollektivtrafikmyndigheten vilken är Stockholms läns landsting. Kort beskriver planen hur vägar och kollektivtrafik ska byggas ut i Stockholmsregionen under åren 2018–2029.[55]

Regionalt trafikförsörjningsprogram för Stockholms län. Stockholms läns landsting 2017

Trafikförsörjningsprogrammet rymmer långsiktiga mål för kollektivtrafiken fram till 2030 och visionen är att skapa en attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem.[56]

Regional Cykelplan för Stockholms län 2014-2030, Trafikverket 2014

Regional cykelplan är ett resultat av *Regional cykelstrategi* inom projektet SATSA II som pågick 2010-2013. SATSA står för samverkan för ett effektivt transportsystem i Stockholmsregionen.

52. https://riksintressenkartor.trafikverket.se/weave/riksintressen.html

53. https://www.trafikverket.se/for-dig-i-branschen/Planera-och-utreda/Planer-och-beslutsunderlag/Nationell-planering/nationell-transportplan-2018-2029/

54 http://rufs.se/publikationer/2017/gods-och-logistik-i-stockholms-lan-2050/

55. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/infrastruktur-och-it/vagar-och-jarnvagar/infrastrplan/Pages/atgardsplanering-2014-2025.aspx

56 http://www.sll.se/verksamhet/kollektivtrafik/kollektivtrafiken-vaxer-med-stockholm/regionala-trafikforsorjningsprogrammet/

Medverkande parter har varit Trafikverket, Region Stockholm, Länsstyrelsen, Tillväxt miljö och regionplanering (TMR) samt Trafikförvaltningen i Stockholms läns landsting. Medverkat har även kommunerna i Stockholms län samt ett antal intresseorganisationer. Planen har ingen formell juridisk status utan ska ses som ett underlag vid regional- och kommunalplanering så som översiktsplanering. Planen beskriver mål och vision för regionens cykelanvändande samt pekar ut stråk för arbetspendling med cykel.[57]

14.3 Kommunal nivå

Transportstrategi, 2018

Planen beskriver framtidsbilden för transporterna i Österåkes kommun och utmaningar och strategier för hur trafiksystemet ska utvecklas. Det övergripande målet är att skapa förutsättningar för en attraktiv och hållbar utveckling med utgångspunkt i förväntad befolkningsökning.

En transport- och mobilitetsplan med tillhörande delplaner är under framtagande.

Gång- och cykelplan för Österåkers kommun, 2008

Planen visar kommunens samlade syn och strategier för att möjliggöra ett ökat cyklande inom kommunen. Planen beskriver mål, vision och riktlinjer för hur kommunens gång- och cykelvägnät ska göras mer attraktivt och trafiksäkert. Objektsbeskrivningen i planen reviderades år 2013.

57. http://www.trf.sll.se/satsa/Delprojekten/Delprojekt/Cykelstrategi/Dokumentation/Remiss-Regional-cykelplan/

15. Teknisk försörjning

Detta kapitel avser material och handlingar avseende teknisk försörjning.

15.1 Nationell nivå

Sverige helt uppkopplat 2025 – en bredbandsstrategi. Regeringskansliet, 2016.

Strategin ämnar formulera en bredbandspolitik för att möta människors behov av snabbt bredband och stabila mobila tjänster. Ett helt uppkopplat Sverige skapar förutsättningar för att bo och verka i hela landet, driva tillväxt och innovativ produktion.[58]

Digitaliseringsstrategi.

Strategin redogör för hur Sverige kan dra nytta av digitaliseringens möjligheter och på så sätt öka sin konkurrenskraft samt innovationskraft i samhället.[59]Landet ska ha enligt visionen ett hållbart digitaliserat Sverige. Målen bygger på, kompetens, trygghet, innovation, ledning och infrastruktur.

58. http://www.regeringen.se/informationsmaterial/2016/12/sverige-helt-uppkopplat-2025---en-bredbandsstrategi/
59. https://www.regeringen.se/49adea/contentassets/5429e024be6847fc907b786ab954228f/digitaliseringsstrategin_slutlig_170518-2.pdf

15.2 Regional nivå

Teknisk försörjning hanteras i den regionala utvecklingsplanen (RUFS 2050). Till planen har underlag tagits fram avseende teknisk försörjning (så som masshantering och täkter, avfallshantering och vatten och avlopp).

En digital infrastruktur - strategisk handlingsplan för utbyggnad av digital infrastruktur i Stockholms län 2016–2020, länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2017.

Den här handlingsplanen beskriver prioriteringar och insatser som Länsstyrelsen bedömer är viktiga för att nå den digitala agendans målbilder för digital infrastruktur.[60]

Regional vattenförsörjningsplan - för Stockholms län, 2018

Vattenförsörjningsplanen är en gemensam strategi för vattenförsörjningen i Stockholmsregionen. Planen är en del av den regionala utvecklingsplaneringen och ett viktigt komplement till RUFS 2050. Strategin redogör för hur en fungerande vattenförsörjning ska se ut i en växande region. Olika strategier för att trygga vattenförsörjningen i länet redovisas samt vilka utmaningar länet står inför gällande försörjningen av dricksvatten. [61]

60. http://www.lansstyrelsen.se/Stockholm/Sv/publikationer/2017/Sidor/en-digital-infrastruktur.aspx

15.3 Kommunal nivå

Avfallsplan Österåkers kommun 2020-2030, 2020

Avfallsplanen är framtagen i samarbete mellan samhällsbyggnadsförvaltningen och Roslagsvatten AB. Planen beskriver hur kommunen ska arbeta med avfallsfrågor fram till år 2030. Planen ska fungera som ett tydligt styrdokument vilken ger en helhetsbild av avfallshanteringen i kommunen samt vilka utmaningar som finns för att skapa en hållbar avfallshantering. Sex målområden för kommunens hantering av avfall finns presenterade.

VA-planen för Österåkers kommun, 2019

VA-planen är kommuntäckande med syfte att skapa en tydlig koppling mellan förväntad befolknings- och bebyggelseutveckling och nödvändig utbyggnad av VA-systemet. Planen redovisar tänkt utredning och utbyggnadsplan för tillförsel av dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Dagvattenstrategi, 2019

Dagvattenstrategin kompletterar VA-planen och redovisar kommunens syn på dagvattenhantering, samt tydliggör ansvarsfördelning mellan kommunen

61. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2018/regional-vattenforsorjningsplan-for-stockholms-lan.html

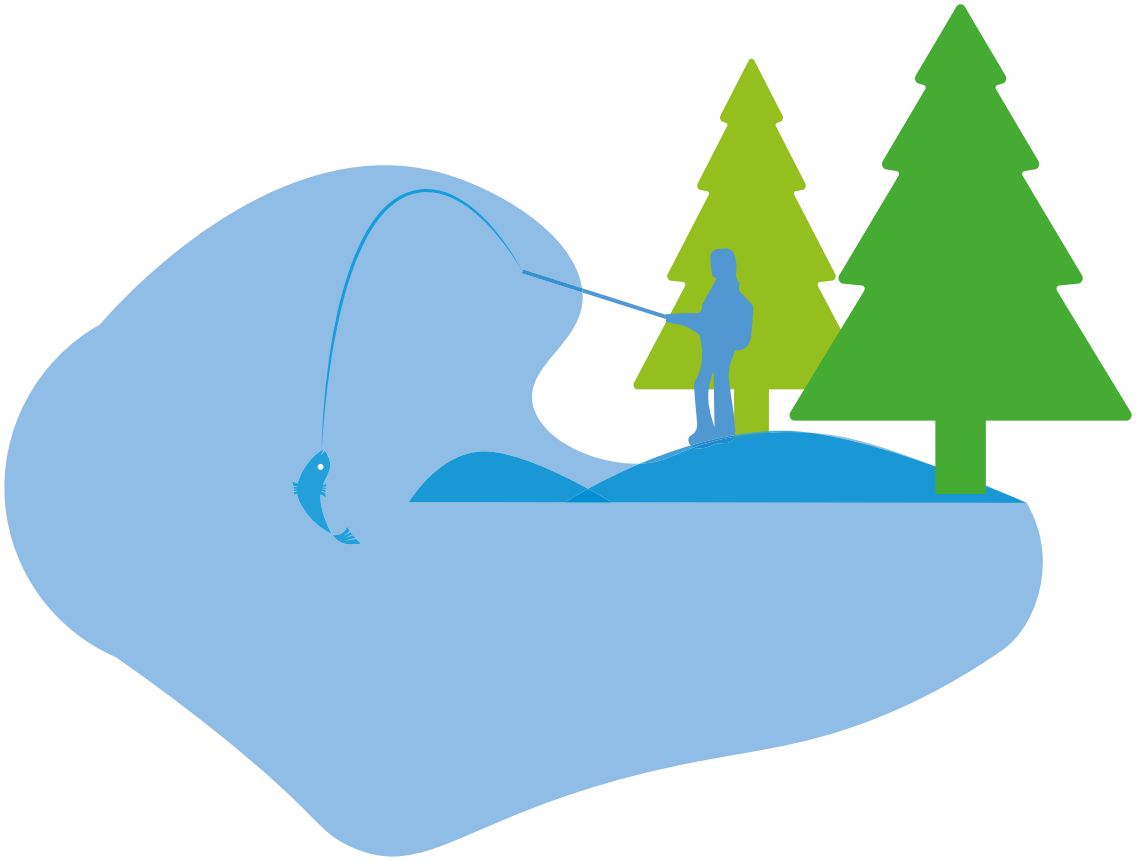
och det kommunala bolaget Österåkersvatten AB. Dagvattenstartegin är framtagen för att undvika negativa konsekvenser för avrinningsområden och markens möjlighet att samla upp och leda vatten i och med ändrad belastning. Det vill säga negativa konsekvenser av ny exploatering och fler hårdgjorda ytor.

VA-policy för Österåkers kommun, 2016

Beslut om en VA-policy har fattats som en del av den VA-plan som håller på att tas fram.

Kommuntäckande vindkraftsutredning, 2009

Utredningen fungerar som ett underlag för prövning och planering av vindkraftsutbyggnad i kommunen. Utredningen beskriver kommunens förutsättningar för vindkraft, samt visar förslag till områden med få motstående intressen för vindkraftsutbyggnad.

16. Risk, hälsa och sårbarhet

Detta kapitel hanterar ämnena farligt gods, översvämning, risk och sårbarhetsanalys och miljökvalitetsnormer för luft och buller. Handlingar gällande klimat och klimatanpassning inbegrips ej i detta kapitel utan hanteras separat i kapitel 17.

16.1 Nationell nivå

Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnadet[62]

2015 skedde ändringar i MB och PBL gällande buller och en förordning avseende trafikbuller vid bostadsbyggnader har trätt i kraft. Förordningen innehåller riktvärden för omgivningsbuller vid bostadsbyggnader. Under sommaren 2017 beslutade riksdagen om ändrade riktvärden i förordningen.[63]

På Naturvårdsverkets hemsida[64] finns ytterligare information om riktvärden och vägledningar för buller.

62. http://rkrattsdb.gov.se/SFSdoc/15/150216.PDF
63. http://www.boverket.se/sv/PBL-kunskapsbanken/nyheter-pa-pbl-kunskapsbanken/andrade-riktvarden-for-trafikbuller/
64. www.naturvardsverket.se

Vägledning om industri- och annat verksamhetsbuller, 2015

Naturvårdsverkets vägledning är avsedd att användas som stöd i tillsyns- och prövningsärenden enligt miljöbalken. Användningsområdet omfattar bland annat miljöfarlig verksamhet. Anvisningar för tillsyn vid ny bostadsbebyggelse anges liksom vägledande ljudnivåer för friluftsområden. Vägledningen ersätter Naturvårdsverkets tidigare allmänna råd *Riktlinjer för externt industribuller*, samt övergångsvägledningen *Buller från industrier*.[65]

Förorenade områden

På Naturvårdsverkets webbplats finns vägledningar på hur kommuner kan arbeta för att minska de risker som kan uppstå i samband med ändrad markanvändning.[66]

16.2 Regional nivå

Risk- och sårbarhetsanalys för Stockholms län 2014, Länsstyrelsen i Stockholm rapport 2014:19

Länsstyrelsen upprättar årligen en regional risk- och sårbarhetsanalys i enlighet med förordningen (2006:942) om krisberedskap och höjd beredskap och förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om statliga myndigheters risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2010:7). Rapporten ska utgöra en grund för krisberedskapen i länet genom att verka som underlag för beslutsfattare och verksamhetsansvariga.[67]

Rapporten ska även vara ett underlag för samhällsplaneringen samt bidra till information om samhällets risker till allmänheten. Rapporten ger en sammanfattande bild av samtliga riskfaktorer i länet avseende bland annat olyckor med farligt gods, sjukdomar, social oro, natur och väderrelaterade risker med mera, samt ger en sammanfattande bedömning av länets krishanteringsförmåga.

Rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå längs Östersjökusten i Stockholms län – med hänsyn till risken för översvämning. Fakta 2015:14

Detta faktablad redovisar länsstyrelsen i Stockholms läns bedömning av hur bebyggelse kan placeras vid länets kust med hänsyn till risk för översvämning. Den fysiska planeringen bör eftersträva att varken tillkommande byggnadskonstruktioner eller den verksamhet som avses bedrivas i byggnaden ska påverkas negativt i händelse av en eventuell översvämning.[68]

65 https://www.naturvardsverket.se/Om-Naturvardsverket/Publikationer/ISBN/6500/978-91-620-6538-6/
66 http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Fororenade-omraden/

67. Handling finns att tillgå via Länsstyrelsens hemsida; http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/mannis-ka-och-samhalle/krisberedskap/risker-i-lanet/rsa/Pages/default.aspx
68. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollection-

16.3 Kommunal nivå

Översvämnings- och skredrisker i Österåkers kommun, 2009

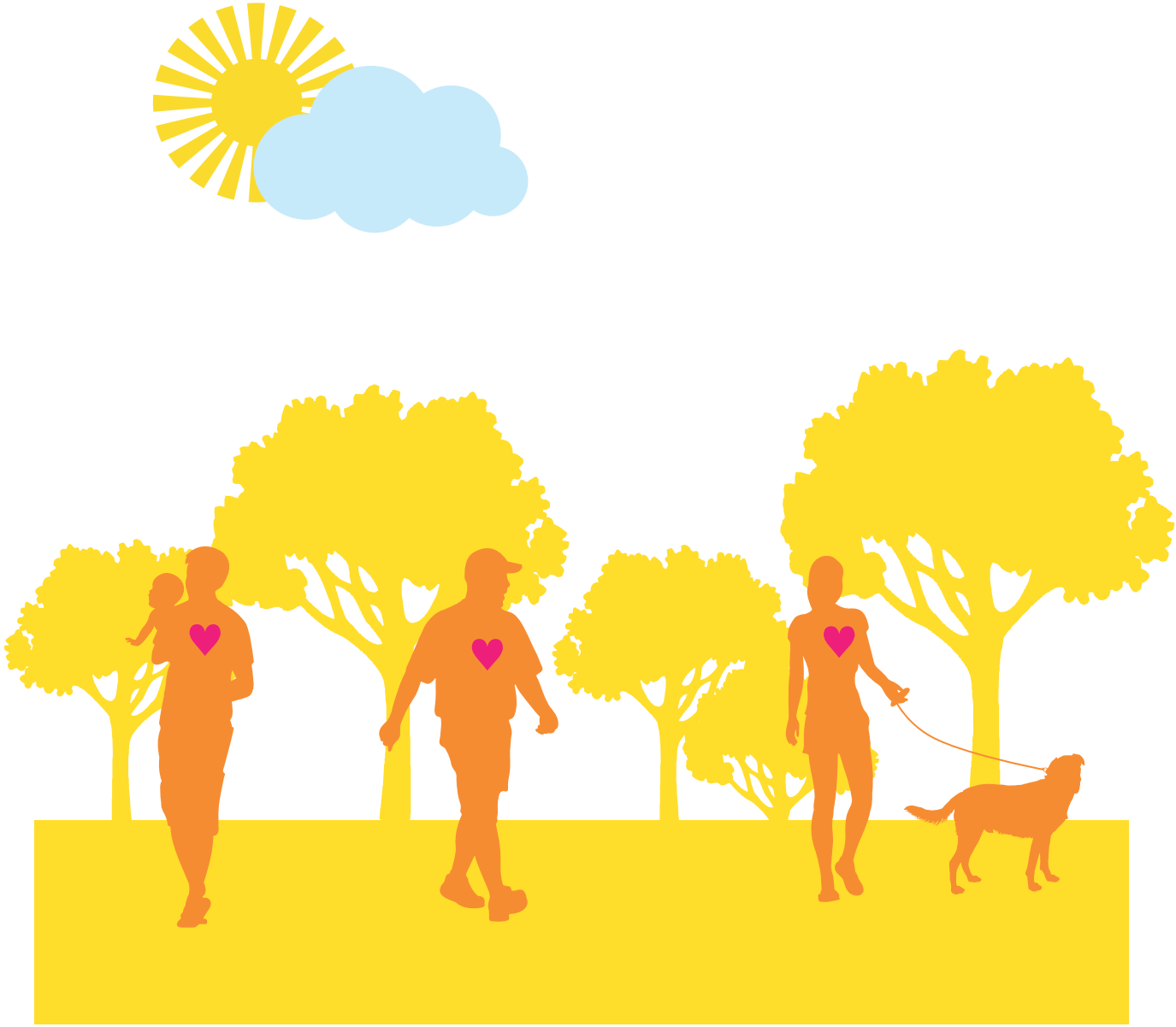
Rapporten framtagen av Structor kartlägger riskerna för översvämning och riskerna för skred inom kommunen. Rapporten togs fram på grund av nya bestämmelser i plan- och bygglagen från 1 januari 2008 vilka innebär att översvämningar och erosion ska hanteras i översiktsplaner, detaljplaner och bygglov.

Risk- och sårbarhetsanalys 2019-2022, 2019

Varje kommun ska enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap identifiera, värdera och analysera sina risker och sårbarheter i en sammanställd risk- och sårbarhetsanalys.

16.4 Övrigt material

Övrigt riskhanteringsmaterial samt karteringar finns på länsstyrelsen i Stockholms läns hemsida.[69] Vägledningar avseende bland annat buller finns på Boverkets hemsida.[70] Vidare har Boverket även material och vägledning om krav avseende hälsa, säkerhet och risk för olyckor m.m.[71]

Documents/Sv/publikationer/2015/fakta-2015-14.pdf

69. http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/Sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/planfragor/Pages/riskhansyn.aspx

70. www.boverket.se

71 https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2017/vagledning-halsa-sakerhet-och-risker-i-pbl.pdf

17. Miljö och klimat

I detta kapitel beskrivs mål och handlingar av relevans för miljöarbetet och arbetet med klimatanpassning från en nationell, regional och kommunal nivå.

17.1 Nationell nivå

Nationella miljömål

1999 beslutade riksdagen om ett nytt miljömålssystem med ett övergripande generationsmål, 16 nationella miljökvalitetsmål och 24 etappmål. Mer information om samtliga miljökvalitetsmål och uppföljning ges via hemsidan miljömål.se[72] vilken drivs av Naturvårdsverket och är Sveriges miljömålsportal.

Klimatanpassning i fysisk planering – Vägledning från länsstyrelserna, 2012

Framtagen gemensamt av länsstyrelserna. Rapporten sammanfattar kunskapsläget kring klimatförändringarna samt ger allmän vägledning, rekommendationer, tips och råd för klimatanpassning i fysisk planering enligt plan- och bygglagen.[73]

Grön infrastruktur – Regional handlingsplan för Stockholms län, 2018

Handlingsplanen för grön infrastruktur i Stockholms län presenterar kunskapsunderlag och förslag till åtgärder som behövs för att bibehålla och utveckla biologisk mångfald och ekosystemtjänser. Handlingsplanen beskriver åtta insatsområden där åtgärder är angelägna för att bibehålla och utveckla en grön infrastruktur. För varje insatsområde presenterad ett antal åtgärdsförslag som beskrivs kortfattat. Planen omfattar perioden 2019–2025.[74]

17.2 Regional nivå

Regionala miljömål

Stockholms län har sex prioriterade miljömål att nå till år 2020, vilka är 6 av de 16 nationella miljömålen:[75]

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Giftfri miljö
- Ingen övergödning
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Via länsstyrelsens hemsida går det även att ladda ner åtgärdsprogram kopplade till respektive regionalt miljömål.

Ett Robust samhälle – Regional handlingsplan för klimatanpassning i Stockholms län, Länsstyrelsen rapport 2014:14

Handlingsplanen är framtagen av länsstyrelsen i samarbete med berörda myndigheter, kommuner, forskningsinstitut och branschorganisationer.

I handlingsplanen konkretiseras de viktigaste åtgärderna för att bygga ett robust samhälle i relation till väntade klimatförändringar.[76]

72. https://sverigesmiljomal.se/

73. https://www.lansstyrelsen.se/dalarna/tjanster/publikationer/2012/2012-klimatanpassning-i-fysisk-planering---vagledning-fran-lansstyrelserna.html

74. https://www.lansstyrelsen.se/download/18.35db062616a5352a22a21fa1/1560332365801/R2019-12%20Gr%C3%B6n%20infrastruktur-Handlingsplan.pdf

75. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/miljo-och-vatten/miljomal/nar-vi-miljomalen.html

76. https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2014/ett-robust-samhalle-handlingsplan-for-klimatanpassning-i-stockholms-lan.html

Klimatfärdplan 2050

Klimatfärdplanens syfte är att ge ett ramverk och en strategisk inriktning för att bli en region utan klimatpåverkande utsläpp. Fem insatsområden har identifierats för att driva på utvecklingen och stärka det regionala klimatarbetet.

- Formalisera och förstärk den regionala samverkan i klimatarbetet
- Driv på det internationella och nationella klimatarbetet
- Fokusera på att minska utsläppen inom transporterna och bebyggelsen
- Värna och stärk regionens internationella konkurrenskraft genom strategisk forskning och innovation
- Satsa på systemeffektiva åtgärder[77]

17.3 Kommunal nivå

Lokala miljömål för Österåkers kommun, 2016

De lokala miljömålen bygger på de nationella målen, lokala förutsättningar och redan prioriterade miljöfrågor. Miljömålen avser bl.a. minskade koldioxidutsläpp, att gång-, cykel- och kollektivtrafik ska prioriteras i planeringen samt att utbyggnaden i skärgården ska ske på ett varsamt sätt.

Klimat- och sårbarhetsanalys för Österåkers kommun, 2016

Structor har ansvarat för framtagandet av en klimat- och sårbarhetsanalys för kommunen. Analysen utgör ett underlag till översiktsplanen för Österåker 2040.

Klimatanpassningsplan, 2018

Klimatanpassningsplanen bygger på den klimat- och sårbarhetsanalys som gjordes 2016. Planen kartlägger och redogör för klimatrelaterade risker i hela kommunen med fokus på Åkersberga.

77 https://www.sll.se/verksamhet/regional-utveckling/strategier-och-planer-inom-regional-utveckling/klimatfard-plan-2050-for-stockholmsregionen/

18. Social hållbarhet

Detta kapitel hanterar material och handlingar med koppling till att uppnå social hållbarhet genom den fysiska planeringen och översiktsplanering.

18.1 Nationell nivå

Funktionshindersperspektiv och tillgänglighets-aspekter ska enligt funktionshinderspolitiska och de transportpolitiska nationella målen vara en del av den översiktliga planeringen. Boverket är en av de myndigheter som har ett särskilt ansvar för att genomföra funktionshinderspolitiken. För mer information och vägledning se Boverkets hemsida.[78]

Folkhälsomålen samt Barnkonventionen är även av stor betydelse när för den kommunala planeringen. FN:s barnkonvention om barnets rättigheter, även kallad Barnkonventionen syftar till att ge barn oavsett bakgrund rätt att behandlas med respekt och komma till tals. Totalt utgörs konventionen av 54 artiklar.[79]

78. http://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/sa-planeras-sverige/nationella-mal-for-planering/funktionshinderpolitiken---tillganglighet/

79. https://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/barnkonventionen/

Bo Tryggt 2030

Bo Tryggt 2030 är en modell för att skapa säkra och trygga städer som tagits fram av stiftelsen Tryggare Sverige. BoTryggt handlar om att, utifrån aktuell forskning och beprövade erfarenheter, sprida kunskap om hur olika aktörer kan förebygga brott och öka tryggheten genom det fysiska rummets utformning.[80]

80. http://www.mynewsdesk.com/se/stiftelsen-tryggare-sverige/documents/botryggt2030-en-informationsfolder-65748

18.2 Regional nivå

Jämställdhetsintegrering – strategi för Stockholms län 2018-2020 (Rapport 2017:24)

Länsstyrelserna fick i uppdrag att utarbeta en strategi för jämställdhetsintegrering inom respektive län. *Jämställdhetsintegrering – strategi för Stockholms län 2018-2020* utgår från de nationella jämställdhetspolitiska målen. Strategin ger en nulägesbeskrivning samt sätter upp mål och riktlinjer för det framtida jämställdhetsarbetet i länet samt indikatorer i hur målen ska nås. Strategin ska fungera som en gemensam plattform för aktörer i Stockholms län.[81]

18.3 Kommunal nivå

Barn- och ungdomspolicy för Österåkers kommun, 2015

Kommunen har en policy som omfattar samtliga verksamheter och medarbetare i hela kommunen. Barnets rättigheter ska beaktas vid alla förvaltningsbeslut och politiska beslut på alla nivåer samt i kommunala styrelser.

81. Handling finns att tillgå via länsstyrelsen i Stockholms län: https://www.lansstyrelsen.se/stockholm/tjanster/publikationer/2017/ett-jamstallt-stockholm---lansstrategi-for-jamstalldhetsintegrering-2018-2020.html

19. Turism och friluftsliv

Detta kapitel hanterar material och handlingar med koppling till turism och friluftsliv. RUFS 2050 med tillhörande dokument har varit underlag för turism och friluftsliv, dessa beskrivs närmre i tidigar kapitel.

19.1 Nationell nivå

Vägledning om kommunal friluftsplanering, Naturvårdsverket 2019[82]

Vägledningen ska vara stöd till kommuner i framtagandet av dokument och egna strategier som har bäring på friluftslivets olika aspekter.

Nationell naturturism strategi, 2018[83]

Syftet med strategin är att skapa en långsiktig hållbar tillväxt för hela besöksnäringen. Strategin har som mål att öka Sveriges attraktionskraft, omsättning i naturturismbranschen och öka graden av profesionellt företagande inom naturbaserad turism.

82 http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Friluftsliv/Kommunal-friluftslivsplanering/
https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Friluftsliv/Naturturism/

83 https://docs.wixstatic.com/ugd/94967b_ce4b414a29b042dcbae991cd4bc25121.pdf

19.2 Regional nivå

Se tidigare kapitel om RUFS 2050 med tillhörande dokument, såsom landsbygd- och skärgårdsstrategin för Stockholms regionen.

19.3 Lokal nivå

Besöks och destinationsutredning 2019

Under 2019 genomfördes en besöks- och destinationsutredning som underlag till det tematiska tillägget. Utredningen redogör för viktiga målpunkter och destinationer för turism och besökare. Analysen byggdes på ett antal aspekter såsom, tillgänglighet, närhet till kollektivtrafik mm.

Strategi för de gröna frågorna i Österåker - Underlagsrapport för rekreation, 2009

Strategin är ett mål och vägledningsdokument där kommunens gröna värden, natur, kultur och rekreation har inventerats, dokumenterats och sammanställts i fem delrapporter. Dessa är: *Biologisk mångfald och geologiska värden, Rekreation, Kulturmiljöer, Kustnära naturvärden* samt *Sjöar och vattendrag*. Rapporterna sammanfattats i Natur, kultur, rekreation och vattenmiljöer i Österåker.

Underlagsrapporten redogör grönskans betydelse för rekreations samt riktlinjer för rekreation.

Österåker

Bilaga 3 – Samrådsredogörelse

Samrådsförslag februari 2021
Tematiskt tillägg till översiktsplanen - Kust och skärgård

Sammanfattning

Samråd kring förslaget till tematiskt tillägg till översiktsplanen med fokus på kust- och skärgårdsfrågor är en viktig del av kommunens strategiska arbete. Det tematiska tillägget ska tillsammans med översiktsplanen möjliggöra en hållbar utveckling av Österåkers kommun till 2040.

Samråd pågick 20 februari till 18 april 2021. Samrådet skedde digitalt på grund av den rådande pandemin. Denna samrådsredogörelse är en bilaga till förslag till tematiskt tillägg till Österåkers kommuns översiktsplan. I samrådsredogörelsen redovisas och kommenteras de synpunkter som har inkommit till samhällsbyggnadsförvaltningen under samrådsperioden.

Flera av de synpunkter som inkommit är av en generell karaktär och gäller till exempel övergripande ändringar eller förtydligande i det tematiska tillägget. Andra yttranden är mer specifika till sin karaktär och handlar om konkreta teman eller platser längs fastlandets kust och skärgården. Vidare är en del av förslagen och synpunkterna inte inom ramen för det tematiska tilläggets avgränsning eller innehåll. Dessa synpunkter kan dock komma att spela en viktig roll i kommunens vidare arbete.

Förslaget till tematiskt tillägg till översiktsplanen bedöms, utifrån genomförd dialog under samrådet, tas emot väl på många sätt. Bedömningen är att föreslagen utveckling av lokala knutpunkter, transportsamband och de marina näringarna togs emot väl. Däremot efterfrågades förtydligande kring hantering av det rörliga friluftslivet. Det uppfattades finnas en oro gällande utvecklingen av det rörliga friluftslivet och dess påverkan på natur och jordbruksverksamhet bland annat.

Länsstyrelsen efterfrågar bland annat förtydliganden kring riksintressen, bebyggelseutveckling i förhållande till befintlig bebyggelse samt strandskyddet, påverkan på den regionala och mellankommunala grönstrukturen, samt tydligare kartmaterial.

De vid samrådet inkomna synpunkterna sammanfattas och kommenteras i denna samrådsredogörelse. Ett flertal synpunkter har lett till bearbetningar av text- och kartmaterial.

På följande sida sammanfattas de större ändringarna som gjorts i planförslaget efter samråd.

Ett stort tack till alla som har deltagit under samrådet!

Utvecklade plankartor

- Fler namn har lagts till för att underlätta orienterbarheten i kartorna.
- Förtydligande gällande var ny bebyggelse främst avses tillkomma.
- Mer schematiska stråk.
- Utredningsområdet för friluftsliv söder om Örsö har tagits bort.
- Ljusterö Åsättra har tillkommit som plats för grön entré.

Utvecklade texter och övriga kartor

- Tillägg gällande deltidsboende och demografi kopplat till behovet av bostäder och befolkningsutveckling.
- Förtydligande av vad som menas med utveckling av de marina näringarna.
- Tillägg gällande hantering av buller från bland annat sjötransporter.
- Förtydliganden gällande transportsamband och vilka platser som anses som särskilt viktiga ut transportsynpunkt.
- Redovisning av natura 2000-områden har tillkommit i text och karta.
- Förtydligande av vilka riskobjekt som avses i karta.
- Åsättra har tillkommit för utveckling av marin verksamhet och Östanå tagit bort i karta.
- En tabell över statistiska tätorter har tillkommit.
- Tydligare koppling till barnkonventionen samt landsbygds- och skärgårdsstrategin.
- Ny planeringsriktlinje om laddinfrastruktur.
- Länsstyrelsens rekommendation om lägsta grundläggningsnivå har tillkommit i karta.

Innehåll

1. Inledning 5

1.1 Tidigare beslut 5

1.2 Beskrivning av samrådsprocessen 5

2. Samrådsyttranden 6

2.1.1 Länsstyrelsen i Stockholms län (Lst) 6
2.1.2 Statens geologiska institut 18
2.1.3 Skogsstyrelsen 19
2.1.4 Sjöfartsverket 19
2.1.5 Luftfartsverket (LFV) 20
2.1.6 Lantmäteriet 20
2.1.7 Försvarsmakten 20
2.1.8 Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall) 21
2.1.9 Svenska kraftnät 21
2.1.10 Trafikverket 21

2.2 Regionala aktörer 23

2.2.1 Region Stockholm, tillväxt- och regionplanenämnden 23
2.2.2 Norrvatten 26
2.2.3 Storstockholms Brandförsvar (SSBF) 26

2.3 Kommuner 27

2.3.1 Vallentuna kommun 27
2.3.2 Värmdö kommun 27
2.3.3 Täby kommun 27
2.3.4 Vaxholms kommun 29

2.4 Föreningar, organisationer och företag 29

2.4.1 Österåkers Rotaryklubb 29
2.4.2 Österskärs Villaägareföreningen 32
2.4.3 Idrotts och friluftsalliansen Österåker 33
2.4.4 Naturskyddsföreningen Österåker (NFÖ) 33
2.4.5 Svinninge Marina 36
2.4.6 Ingmarsö Byalag 38
2.4.7 Friluftsfrämjandet Österåker 41
2.4.8 STF Stockholm nordost 42
2.4.9 Skanova 43
2.4.10 Äventyrens Ö AB 43

2.5 Privatpersoner 44

1. Inledning

Det tematiska tillägget är en strategisk plan som tillsammans med kommunens antagna översiktsplan beskriver kommunens avsikter i fråga om exempelvis mark- och vattenanvändning, bebyggelseutveckling, riksintressen och allmänna intressen i övrigt. Samråd om förslaget till tematiskt tillägg pågick 20 februari till 18 april 2021. Denna samrådsredogörelse är en bilaga till förslag till tematiskt tillägg till översiktsplan för Österåkers kommun 2040 och redovisar de synpunkter som har inkommit till samhällsbyggnadsförvaltningen under samrådsperioden. Yttrandena redovisas samt kommenteras.

Yttranden från olika remissinstanser, föreningar och organisationer samt företag och fastighetsägare redovisas och kommenteras. De yttranden som inkommit från privatpersoner ordnas i teman i linje med planeringsstrategierna i det tematiska tillägget. Samtliga yttranden finns i sin helhet i kommunens diarium och är offentliga handlingar.

1.1 Tidigare beslut

I samband med framtagandet av Österåkers kommuns översiktsplan 2040 fattades beslut (KS §11:08, 2017) om att ta fram ett tematiskt tillägg till översiktsplanen fokuserat på kust- och skärgårdsfrågor.

Våren 2019 genomfördes en tidig dialog i syfte att samla in önskemål och idéer inför kommande arbete med det tematiska tillägget till översiktsplanen. Efter den tidiga dialogen påbörjades arbetet med att ta fram ett förslag till tematiskt tillägg. Beslut om samråd togs av Kommunstyrelsen den 11 januari 2021 (KS §1:28, 2021).

1.2 Beskrivning av samrådsprocessen

Samråd kring förslag till det tematiska tillägget har skett genom en bred dialog med kommuninvånare, föreningar, organisationer, andra kommuner samt regionala och statliga instanser.

Under samrådet har det varit möjligt att lämna synpunkter skriftligt via e-post eller brev samt via formulär på hemsidan.

Samrådet har fokuserat på att nå externa målgrupper:

- Vuxna kommuninvånare
- Unga kommuninvånare – då extra satsningar behövs för att engagera just denna grupp och då de utgör de framtida vuxna
- Besökare
- Potentiella invånare
- Företagare/ fastighetsägare
- Föreningar/ organisationer
- Myndigheter

Interna grupper (förvaltningar, politiska partier och tjänstepersoner) har fått information om förslaget till tematiskt tillägg under samrådsperioden men dialog med dessa fördes huvudsakligen inför samrådet.

Information

Information om samrådet har anslagits i lokaltidningar, på kommunens hemsida och sociala medier samt anslagstavlor. Information om samråd kring förslaget har även skickats ut till olika remissinstanser och material har funnits tillgängligt på Ingmarsö samt kommunens bibliotek i Åkersberga och på Ljusterö samt i Alceahuset. Vidare har information om samrådet funnits tillgängligt på kommunens hemsida.

Dialogträffar

På grund av pandemin så bedrevs ett digitalt samråd utan fysiska dialogträffar. Två större allmänna dialogmöten anordnades där privatpersoner, föreningar och organisationer kunde anmäla sitt intresse att delta. Vidare genomfördes flera riktade dialogträffar med aktörer som var intresserade eller som var aktiva under den tidiga dialogen.

2. Samrådsyttranden

2.1 Statliga aktörer

2.1.1 Länsstyrelsen i Stockholms län (Lst)

Länsstyrelsens samrådsyttrande är uppdelat i fem delar, övergripande synpunkter, synpunkter på statliga och mellankommunala intressen, länsstyrelsens råd angående allmänna intressen, miljökonsekvensbeskrivningen och övrigt.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen anser att det är positivt att Österåkers kommun tar ett samlat grepp om utvecklingen av kust- och skärgården. Länsstyrelsen stödjer kommunens ambition att skapa förutsättningar för en levande skärgård där man kan leva, bo och verka och där det finns ett utbud av service, inklusive förskola och skola, olika typer av bostäder och möjlighet att pendla mellan skärgården och Åkersberga.

Bebyggelseutveckling

Enligt planförslaget ska nu bebyggelse främst lokaliseras till befintliga bebyggelseområden. En tätare bebyggelsestruktur föreslås vid Skärgårdsstad, Roslags-Kulla, Mellansjö och Linanäs. Även Ingmarsö pekas ut för bebyggelseutveckling men i en någon mindre tät struktur. Ett antal lokala knutpunkter där kommunen vill stärka utbudet av service identifieras, liksom ett antal platser för utveckling av marin verksamhet. Länsstyrelsen ser positivt på ambitionen att fokusera ny bebyggelse till befintliga områden, för att undvika en mer utspridd bebyggelsestruktur. Det finns dock ett behov av en mer konkret redovisning av den föreslagna utbyggnaden. Länsstyrelsen anser att kommunen bör tydliggöra i plankartorna vad som är befintlig bebyggelse där ingen förtätning föreslås, vad som är befintliga områden som ska förtätas och vad som är nya utbyggnadsområden. Kommunen bör också klargöra omfattningen av den bebyggelse som planen ger utrymme för och vilken typ av bostäder som eftersträvas.

Kommentar:

Ett flertal kartor har reviderats så att det framgår var ny bebyggelse främst avses tillkomma samt vilka områden som är befintliga. Kommunen vill genom förslaget till tematiskt tillägg verka för ett varierat utbud av upplåtelseformer och hustyper, detta för att ge förutsättningar för människor att göra boendekarriär, att man ska kunna leva och verka i skärgården i alla stadier av livet. Behovet av olika typer av bostäder kommer att beaktas vid detaljplaneläggning.

Längs fastlandets kuststräcka och i skärgården utgörs idag bostadsbeståndet till mestadels av småhus samt fritidshus vilket utvecklingen av ny bebyggelse behöver komplettera, anpassas och ta hänsyn till. En utförligare beskrivning av kommunens bostadsförsörjning har tillkommit med en redogörelse av kommunens bostadsförsörjningsplan.

Planeringsförutsättningar

En viktig utgångspunkt i planförslaget är att bebyggelseutvecklingen ska ske med hänsyn till natur- och kulturvärden. Kommunen lägger även stor vikt vid de äldre jord- och skogsbruksmiljöerna som identifierats som betydelsefulla för att behålla landskapsbilden och skärgårdens särpräglade natur. I planförslaget redovisas också ett antal andra förutsättningar för utveckling i området – både kvaliteter att ta vara på och risker som behöver beaktas. Det ger sammantaget en bra bild av vilka aspekter kommunen behöver utreda i den fortsatta planeringen men Länsstyrelsen ser att det även här finns behov av att konkretisera det tematiska tillägget för att det ska kunna utgöra ett mer handfast stöd i efterföljande detaljplanering. Åtgärder och strategier för att hantera risker som identifierats kan med fördel inkluderas i planen.

Det gäller exempel åtgärder för att hantera risk för skada på riksintressen och åtgärder för att säkerställa dricksvattenförsörjning.

Kommentar:

Tydligare hänvisning till översiktsplanen har tillkomit där generella råd och riktlinjer ges kring hantering av risker för skada på riksintressen. Utöver det har ytterligare ställningstaganden tillkommit för ett antal riskintressen där åtgärder för att hantera identifierade risker har inkluderats i planförslaget, bland annat för Roslags-Kulla och mellanskärgården. Områden för utveckling som bedöms strida mot riksintresset och andra värden har tagits bort. Vidare görs bedömningen att planförslaget beaktar risker på en lämplig övergripande strategisk nivå.

Marina näringar

Kommunen pekar i planförslaget ut ett antal platser för utveckling av marina näringar. Intentionen är att dessa ska koncentreras till strategiska platser där det finns goda förutsättningar för nödvändig infrastruktur, vilket är positivt. Länsstyrelsen noterar att området vid Ljusterö Åsättra inte pekas ut som en plats för utveckling av marina näringar. Eftersom det pågår en dialog mellan kommunen och intressenter i området angående utvecklingen av exempelvis en marina, önskar Länsstyrelsen ett förtydligande i planen om hur kommunen ser på potentialen för utveckling av marina näringar i området vid Ingmarsö Åsättra.

Länsstyrelsen delar bedömningen som görs i miljökonsekvensbeskrivningen att det finns risk för stora negativa konsekvenser på natur- och friluftslivsvärden vid utveckling av de marina näringarna. Likaså att det finns risk för att möjligheterna att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormerna för vatten kan försvåras. Länsstyrelsen anser att förutsättningarna för utveckling av marina näringar bör förtydligas och vill också framhålla vikten av att detta beaktas i den fortsatta detaljplaneringen.

Kommentar:

Noggranna utredningar kommer att krävas vid utveckling av marina näringar för att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormerna för vatten. Det är något som kommunen beaktar vid bland annat detaljplaneläggning, vilket har förtydligats i planförslaget.

Ljusterö Åsättra har tillkommit som plats för utveckling av marina näringar i kartor. Vidare har exempel på vad utveckling av marina näringar kan innefatta tillkommit.

Synpunkter på statliga och mellankommunala intressen

Riksintressen

Utifrån det befintliga underlaget kan Länsstyrelsen inte utesluta att förslaget kan innebära påtaglig skada på riksintresset för kust och skärgård enligt 4 kap. Miljöbalken (MB) samt riksintressena för kulturmiljövård och naturvård enligt 3 kap. MB.

Inför granskningsskedet bör avsnittet om riksintressen i huvuddokumentet utvecklas avseende de åtgärder kommunen avser att genomföra för att förhindra skada på riksintressena. Miljökonsekvensbeskrivningen innehåller ett avsnitt som behandlar riksintressen. Länsstyrelsen anser att de slutsatser som presenteras i hållbarhetsbedömningen angående påverkan på riksintressen bör lyftas in i planhandlingen.

Kommentar:

Se tidigare kommentar under Planeringsförutsättningar.

Roslags-Kulla, riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6§ miljöbalken

I planförslaget identifieras Roslags-Kulla som en lokal knutpunkt och som ett område lämpligt för tätare bebyggelseutveckling. Kommunen anger att utvecklingen i Roslags-Kulla ska ske i enlighet med kommunens planprogram för Roslags-Kulla-Östanå-Wira och att det tematiska tillägget ska ses som ett komplement till planprogrammet för att stödja utvecklingen av området. Planförslaget innehåller dock ingen närmare vägledning. Länsstyrelsen anser att det utifrån underlaget i planförslaget inte går att

bedöma om och hur förslaget bidrar till att riksintresset tillgodoses eller skadas.

Länsstyrelsen påpekade i samband med framtagandet av planprogrammet att den föreslagna bebyggelseutvecklingen riskerar att medföra påtaglig skada inom riksintresset Roslags-Kulla. Länsstyrelsen påpekade också i granskningsyttrande för Österåkers kommunövergripande översiktsplan att det saknades riktlinjer som kunde vara till ytterligare stöd vid detaljplaneläggning inom riksintresset. Länsstyrelsen vidhåller de synpunkter som framförts i samband med samrådet om planprogrammet för Roslags-Kulla-Östanå-Wira och granskningen av kommunens översiktsplan.

Kommunen skriver i planförslaget att de genomfört en aktualitetsprövning av planprogrammet för Roslags-Kulla-Östanå-Wira år 2019. Aktualitetsprövningen har inte kommunicerats med Länsstyrelsen. Länsstyrelsen önskar få mer information om vad aktualitetsprövningen av planprogrammet innebär. Plan- och bygglagen innehåller bestämmelser som relaterar till bedömningen av översiktsplanens aktualitet, men det finns inte några bestämmelser om detta som rör andra typer av planer. Det är därför oklart vad det aktualitetsprövade planprogrammet har för status relaterat till det planprogram som godkändes av kommunfullmäktige år 2013.

Länsstyrelsen anser att det tematiska tillägget trots sin ambition ger liten vägledning för hur de värden som ligger till grund för riksintresset Roslags-Kulla ska tillgodoses. I det fall aktualitetsprövningen av planprogrammet har gett sådan vägledning bör det inarbetas i det tematiska tillägget.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma kommunen på Länsstyrelsens kunskapsunderlag om riksintressen för kulturmiljövården som i dagsläget är uppdaterad med underlag för skärgårds- och farledsmiljöer.

Kommentar:

Det tematiska tillägget stödjer föreslagen utveckling av Östanå och Roslags-Kulla som föreslås i det aktualitetsprövade planprogrammet, vilket har tydliggjorts i planförslaget. Se även tidigare kommentar under Planeringsförutsättningar.

Riksintresse för naturvården enligt 3 kap. 6§ miljöbalken

Redovisningen av riksintressen för naturvården i bilaga 2 behöver revideras. Planområdet berörs av följande riksintressen för naturvården:

- Stockholms skärgård (yttre delen)
- Stockholms skärgård (mellersta delen)

Både i bilagan och i huvuddokumentet redovisar kommunen även riksintresset Ullnasjöns De Geermoräner – detta riksintresse ligger dock utanför planområdet.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör förtydliga hur den föreslagna utvecklingen i områdena ”Ljusterö med omland” och ”Mellanskärgården” förhåller sig till riksintressena för naturvården. För ”Ljusterö med omland” anger kommunen att bebyggelse ska ske inom bebyggda områden eller i anslutning till en större samling byggnader och att endast en varsam förtätning och komplettering av befintliga bebyggelseområden är aktuellt utanför utpekade områden för bebyggelseutveckling. I ”Mellanskärgården” ska bebyggelseutvecklingen fokusera på att komplettera och förtäta redan befintliga området. Det visar att intentionen är en relativt begränsad bebyggelseutveckling i dessa områden men exploateringsgraden är redan idag hög i delar av dessa områden (vilket framgår av kartan på s. 56) och det är därför relevant att beskriva hur en ytterligare förtätning kan komma att påverka riksintresset för naturvården. I det här sammanhanget är det också relevant att ge en utförligare beskrivning av det utökade naturskyddet som föreslås i ”Mellanskärgården” som kommunen nämner i avsnittet om riksintressen.

Det framgår av planeringsriktlinjerna att exploatering av ytterskärgården ska undvikas. Med hänsyn till riksintresset för naturvården kan detta med fördel

även redovisas i avsnittet som beskriver utvecklingsmöjligheterna för ytterskärgården.

Kommentar:

Riksintresset Ullnasjöns De Geermoräner har lyfts ur planförslaget, samt ur planeringsunderlaget i bilaga 2, då det ligger utanför det tematiska tilläggets geografiska avgränsning. Vidare har redovisningen av riksintressen för naturvården i bilaga 2 reviderats där Stockholms skärgård (yttre, samt mellersta delen) har tillkommit.

Förtydliganden om hur kommunen förhåller sig till riksintressena för naturvården vid planerad utveckling har tillkommit för Ljusterö med omland samt för mellanskärgården. Vidare har en skrivning tillkommit under utvecklingsmöjligheter för ytterskärgården, om att exploatering ska undvikas i ytterskärgården.

Förslaget om utökat naturskydd i mellanskärgården kan innebära exempelvis upprättande av biotopskydd eller naturreservat, vilket har tydliggjorts i planförslaget. Då kommunen har relativt lite rådighet över marken sker detta arbete i samverkan med bland annat berörda markägare.

Farlederna Furusundsleden och Husaröleden, riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8§ miljöbalken

Farlederna Furusundsleden och Husaröleden samt farleden över Östra Saxarfjärden är av riksintresse för sjöfarten. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att kommunen avser att beakta riksintresset i efterföljande detaljplanering och tillståndsprövning. Sjöfartsverket framhåller i sitt yttrande att åtgärder i farledernas närhet behöver samrådas med Sjöfartsverket och andra berörda aktörer. De lyfter att inga inskränkningar får ske gällande tillgängligheten, framkomligheten och sjösäkerheten för sjöfarten i farlederna. Inga åtgärder bör heller vidtas eller restriktioner införas i farleder och vattenområden som förändrar eller begränsar sjötrafikens framkomlighet, möjlighet till säker manövrering och sjösäkerhet.

Av planförslaget framgår att kommunen önskar se en minskad trafik och lägre hastigheter i Furusundsleden. Sjöfartsverket anser att detta skulle försämra och begränsa möjligheten till farledens användning och negativt påverka sjöfartens tillgänglighet samt framkomlighet i farleden och därmed också påverka riksintresset för sjöfarten negativt. Länsstyrelsen anser dock att så länge den markanvändning som föreslås i planförslaget inte leder till krav på restriktioner, som exempelvis hastighetsbegränsning, av miljö- och hälsoskyddsskäl så kan riksintresset anses vara tillgodosett.

Kommentar:

Utförligare skrivningar om buller har tillkommit som tydliggör hur hänsyn ska tas vid bebyggelseutveckling på platser som kan påverkas av buller. Åtgärder ska tas för att minska buller där det är möjligt och bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån. Kommunens intention är att fortsatt tillgodose riksintressena för sjöfart. Kommunen har ingen rådighet att fatta beslut i frågan om minskad trafik och lägre hastigheter i Furusundsleden, men avser verka för det med hänsyn till, bland annat, erosionsskador på enskilda fastigheter.

Riksintresse för totalförsvaret enligt 3 kap. 9§ miljöbalken

Planområdet berörs inte av några öppet redovisade riksintressen för totalförsvaret. Länsstyrelsen vill dock informera om att hela landets yta är samrådsområde för objekt högre än 20 meter utanför tätort och högre än 45 meter inom tätort. Detta för att säkerställa att ingen skada sker på de riksintressen som omfattas av sekretess och inte kan redovisas öppet på karta. Det innebär att alla ärenden avseende höga objekt måste skickas på remiss till Försvarsmakten och detta kan med fördel framgå av planhandlingarna. Länsstyrelsen har tagit fram en vägledning kring hur planeringen av höga byggnader kan ske.

Kommentar:

Plan- och bygglovsärenden med höga objekt remitteras idag till Försvarsmakten i tidigt skede. Planförslaget har förtydligats med ett stycke om riksintresset för totalförsvarets militära del i avsnittet Riksintressen.

Riksintresse kust och skärgård enligt 4 kap. 1, 2 och 4§§ miljöbalken

Österåkers kommuns kustområde och skärgård är i sin helhet av riksintresse enligt särskilda hushållningsbestämmelser i 4 kap. 1, 2 och 4 §§ miljöbalken. Bestämmelserna syftar till att värna det värdefulla kust- och skärgårdslandskapet med sina unika natur- och kulturvärden och med särskilt stora värden för friluftsliv och turism. I lagstiftningen har en avvägning gjorts mellan olika anspråk och intressen som innebär att natur- och kulturvärden ska ges företräde i konkurrenssituationer. Turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen ska särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön. Bestämmelserna i miljöbalken innebär inte hinder för utveckling av befintliga tätorter eller av det lokala näringslivet. Kommunen föreslår tätare bebyggelseutveckling vid Skärgårdsstad, Roslags-Kulla, Mellansjö och Linanäs. På Ingmarsö föreslås en något mindre tät bebyggelsestruktur. Ett antal platser identifieras också för utveckling av marin verksamhet.

Kommunen tar i planförslaget ställning mot ny bostadsbebyggelse inom obebyggda områden. Enligt planförslaget ska ny fritidsbebyggelse i regel endast få komma till stånd i form av ej expanderande kompletteringar till befintlig bebyggelse. Ingen ny bebyggelseutveckling föreslås i det område som i planförslaget identifieras som ”yttre skärgården”.

Länsstyrelsen stödjer kommunens intention att begränsa ny bebyggelse till platser med större befintliga bostadsområden men anser inte att det är möjligt att bedöma potentiell skada på riksintresset utifrån befintligt underlag. Planförslaget behöver kompletteras med information om vilka områden som är befintliga tätorter. Det behöver också framgå med större detaljeringsnivå var kommunen föreslår att ny bebyggelse kan tillkomma och i vilken omfattning. Vidare anser Länsstyrelsen att planförslaget bör innehålla en utförligare redovisning av de natur- och kulturvärden som återspeglar riksintresset. Det skulle vara ett bra stöd i bedömningen av påverkan på riksintresset i fortsatt detaljplanering.

Kommentar:

Ett flertal kartor har reviderats så att det framgår var ny bebyggelse främst avses tillkomma. På sida 19 i det tematiska tillägget listas statistiska tätorter inom avgränsningsområdet, i enlighet med Statistiska centralbyråns definition. Utförligare beskrivningar och ställningstanganden av natur- och kulturvärden som återspeglar respektive riskintresse har tillkommit, samt bedömningar gällande planförslagets påverkan på riksintresset.

Natura 2000

Avsnittet om riksintressen i huvuddokumentet behöver kompletteras med en redogörelse för befintliga Natura 2000-områden och planförslagets eventuella påverkan på dessa områden.

Kommentar:

Redogörelser av de tre Natura 2000-områdena Rydholms Ekhage, Ubby Ekhage och Stavs äng har tillkommit. Planförslaget bedöms inte påverka något av dessa områden negativt.

Mellankommunala frågor

Regional grönstruktur

Länsstyrelsen anser att planen bör tydliggöras gällande utbyggnadsförslagets påverkan på den regionala och mellankommunala gröna infrastrukturen. De regionala kunskapsunderlag för grön infrastruktur som finns tillgängliga på Länsstyrelsens webbplats kan användas för att identifiera områden där kommunen i den fortsatta planeringen behöver genomföra mer detaljerade undersökningar. Exempelvis bör regionala spridningssamband och värdetrakter för ek- och ädellövsmiljöer, gammal barrskog, värdefulla ängs- och hagmarker samt grunda havsvikar inkluderas i analysen av den gröna infrastrukturen.

Delar av planområdet identifieras i RUFS 2050 som en grön värdekärna. Kommunen har identifierat den regionalt utpekade grönstrukturen som ett intresse att beakta i detaljplaneringen men det framgår inte närmare hur kommunen bedömer att planförslaget kan komma att påverka den gröna värdekärnan. Länsstyrelsen anser att den föreslagna utvecklingen kan innebära en avvikelse från RUFS 2050 eftersom det inte går att utesluta en negativ påverkan på natur- och kulturvärdena i värdekärnan.

Kommentar:

Den utveckling som föreslås i planförslaget och som kan komma påverka den regionala och mellankommunala gröna infrastrukturen är mindre kompletteringar av bebyggelsen vid Roslags kulla, samt en marin verksamhet. Den marina verksamheten som föreslås för utveckling ligger vid färjeläget och innebär utveckling på redan ianspråktagen mark. Verksamheten kommer att prövas med hänsyn till strandskyddet. Satsningar på kollektivtrafiken bedöms ha positiva effekter för att tillgängliggöra de rekreativa värdena i den gröna värdekärnan inom Angarnkilen. Ingen övrig utveckling föreslås inom den gröna kilen.

Ett tillägg har gjorts om att påverkan på den gröna värdekärnan ska utredas vidare vid utvecklig för att fortsatt ta hänsyn till dess värden.

Miljökvalitetesnormer för vatten

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver tydliggöra hur utbyggnadsförslagen i de olika delområdena förhåller sig till miljökvalitetsnormerna för vatten och vattenförekomsternas status. De övergripande utmaningar som planförslaget innebär för möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormerna för vatten bör identifieras, liksom vilka åtgärder kommunen avser att vidta för att hantera detta. I miljökonsekvensbeskrivningen förs exempelvis ett resonemang om hur utvecklingen av marina näringar kan påverka statusen på berörda vattenförekomster, slutsatser härifrån bör lyftas in i planen.

Möjligheten att följa miljökvalitetsnormerna för vatten bör även relateras till förekommande mark- och grundvattenföroreningar. Till exempel kan det vara nödvändigt att anpassa hanteringen av dagvatten, särskilt i de områden som utpekas som högriskområden.

Det är positivt att kommunen uppmärksammar vikten av mellankommunalt samarbete för att möjliggöra en hantering av frågor gällande miljökvalitetsnormer för vatten utifrån ett avrinningsområdesperspektiv och med hänsyn till kumulativa effekter.

I miljökonsekvensbeskrivningen identifieras behov av förtydliganden och uppföljning avseende dagvattenhantering och miljökvalitetsnormer för vatten. Länsstyrelsen instämmer i detta och anser att slutsatserna från miljökonsekvensbeskrivningen bör inarbetas i planförslaget.

Kommentar:

Skrivningar från Hållbarhetsbedömningen med MKB har tillkommit i planförslaget för att tydliggöra att kommunen genom utredningar och uppföljning ska verka för att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås eller upprätthålls. Noggranna utredningar kommer krävas, vid bland annat detaljplaneläggning, för att möjliggöra utveckling med hänsyn till bland annat dagvattenhantering och påverkan på vattenmiljöer samt yt- och grundvatten.

Miljökvalitetesnormer för buller

Kommunen redovisar i planförslaget att bullerutredningar bör göras i samband med att bostadsbebyggelse planeras i närheten av större vägar, till exempel vid Östanå och Roslags-Kulla i närheten av väg 276, eller när den planerade utvecklingen bidrar till ökad trafik. Länsstyrelsen anser att texten bör kompletteras för att uppmärksamma att bostäder och verksamheter som ligger mot farleder och trafikerade vattenområden bör anpassas på ett sådant sätt att de inte störs av sjötrafiken.

Kommentar:

Utförligare skrivningar om buller har tillkommit som tydliggör hur hänsyn ska tas vid utveckling på

berörda platser. Åtgärder ska tas för att minska buller, där det är möjligt, och bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån.

Förorenad mark

Kommunen pekar ut Linanäs och Laggarsvik som särskilt känsliga för spridning av markföroreningar i samband med skyfall och översvämningar. Inom planområdet finns fler misstänkt förorenade områden och därför anser Länsstyrelsen att det av planförslaget bör framgå att föroreningar kan behöva hanteras vid framtida utveckling på fler platser än Linanäs och Laggarsvik. Information om misstänkt förorenade områden kan till exempel hämtas ur EBH-stödet vilket är länsstyrelsernas databas över förorenade områden.

I planförslaget nämns förorening av mark och grundvatten. Länsstyrelsen vill lyfta att det också finns varv, marinor, båtklubbar och liknande strandnära objekt där föroreningar kan antas förekomma både på land (mark och grundvatten) och i sediment i angränsande vattenområden.

Kommentar:

Förtydliganden har tillkommit gällande att föroreningar kan behöva hanteras på fler platser än Laggarsvik och Linanäs, samt att föroreningar förekommer från bebyggelse, jordbruk, marinor, varv, fritidsbåtshamnar, samt båtar.

Farlig verksamhet och farligt gods

Länsstyrelsen anser att det av planen bör framgå vad de olika riskobjekten som är markerade på kartan för klimat, hälsa, risk och sårbarhet, utgör för risker eftersom olika verksamheter kräver olika riskhänsyn. Länsstyrelsen anser också att kartan bör kompletteras med sjömackar och att transportvägar för farligt gods till dessa verksamheter ska redovisa.

Kommentar:

Utpekade riskobjekt i intressekartan för klimat, hälsa, risk och sårbarhet har förtydligats så att det framgår vilka riskobjekt som avses, där även sjömackar har tillkommit. Det har även tillkommit en skrivning som tydliggör att vidare utredningar kommer krävas vid utveckling av bland annat nya drivmedelsstationer samt de transporter de genererar. Den transportväg för farligt gods som finns utpekad i kartan är hämtad från Trafikverkets vägdatabas och är den enda inom avgräsningsområdet. Vid utveckling av ny bebyggelse kommer hänsyn tas till verksamheters riskhänsyn samt till transportväg för farligt gods.

Geotekniska risker inklusive översvämningsrisk

Det är positivt att kommunen anger att ny bebyggelse i första hand ska undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, ras, skred och erosion. Länsstyrelsen anser att detta ställningstagande bör kompletteras med en bedömning av de utpekade utvecklingsområdena ur geoteknisk synvinkel samt med hänsyn till risker för översvämning, både gällande stigande nivåer i Östersjön och vattendrag samt lågpunkter som kan påverka översvämningsrisken vid skyfall.

För att identifiera riskområden även där geotekniska utredningar inte har utförts, kan kommunen använda sig av det kartunderlag för ras, skred och erosion som Statens geotekniska institut (SGI), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), SMHI och Lantmäteriet gemensamt har tagit fram. En vägledning till kartunderlaget har också tagits fram och finns tillgänglig på SGIs webbplats.

I planförslaget finns en översiktlig beskrivning av konsekvenser av klimatförändringar, med bland annat ökad nederbörd och stigande nivåer i sjöar och vattendrag, vilket kommer att innebära ökade risker för ras, skred, erosion och översvämningar. SGI påpekar i sitt yttrande att det är viktigt att också beakta dessa risker på kort sikt eftersom det är risker som kan finnas även för dagens förhållanden och inte bara i ett framtida klimat. Kommunen bör i den fortsatta detaljplaneringen också beakta risken med att ökad nederbörd leder till förhöjda grundvattennivåer och portryck i marken, vilket försämrar jordens hållfasthetsegenskaper. Skredrisker kan därmed finnas

och uppstå i områden som inte ligger i anslutning till vattendrag.

I planförslaget tar kommunen upp problematiken med erosion längs Furusundsleden. SGI lyfter också bryggor av olika slag vid kusten påverkar vågor, sedimenttransport och erosion. Detta bör beaktas i efterföljande detaljplanering.

I kartan för klimat, hälsa, risk och sårbarhet redovisas 100 års vattenstånd för år 2100. Denna kan med fördel kompletteras med en redovisning av vilka områden som påverkas av Länsstyrelsens rekommendation på 2,7 m i RH2000. Vidare saknar Länsstyrelsen en redovisning av lågpunkter som kan påverka risken för översvämning vid skyfall.

Kommentar:

I planförslaget framgår att bebyggelse i första hand ska undvikas på mark som anses olämplig med hänsyn till översvämningar, skred, ras och erosion. Vid all utveckling bör åtgärder utredas för att minska riskerna.

Vid detaljplaneläggning finns tydliga rutiner för hur kommunen arbetar med hänsyn till lågpunkter som kan påverka risken för översvämning. På det tematiska tilläggets översiktlinga nivå anses inte lågpunkter lämpliga att redovisas i kartan med hänsyn till läsbarheten. Vidare utreds även geotekniska förhållanden i ett senare skede. Trots utmanande geoteknik kan utveckling på en plats vara möjlig att genomföra, trots merkostader.

Länsstyrelsens rekommendation på lägsta grundläggningsnivå på 2,7 meter i RH2000 har tillkommit i interessekartan för klimat, hälsa, risk och sårbarhet.

Kommunen noterar samtliga frågor att beakta i efterföljande arbete med detaljplaneläggning.

Länsstyrelsens synpunkter gällande allmänna intressen

I det följande framförs synpunkter och information som är att betrakta som råd i fråga om allmänna intressen 3 kap. 10§ punkt 2 PBL.

Bostadsförsörjningen

Länsstyrelsen ser positivt på att kommunen planerar för en variation av bostadstyper. En blandning av storlek och upplåtelseform är en förutsättning för att vara möjligt att bo i skärgården i olika skeden i livet. Kommunen får gärna inkludera mer information om de olika bostadstyperna som avses. För att klargöra kommunens intention gällande bostadsbyggande inom planområdet kan planen också med fördel kompletteras med information om hur stor andel av kommunens övergripande bostadsmål som ska uppnås genom nya bostäder i kust- och skärgårdsområdet. Det är även en fördel om kopplingen till kommunens riktlinjer för bostadsförsörjning framgår tydligare.

Kommentar:

Beskrivningen av kommunens bostadsförsörjning har utvecklats med tydligare redovisning av bostadsförsörjningsplanen. Bostadsförsörjningsplanen bidrar till att uppfylla målet om 70 000 till 75 000 invånare i kommunen år 2040. Kopplat till det tematiska tillägget är det främst inom de lokala knutpunkterna längs fastlandets kuststräcka och i skärgården som målen kommer att tillgodoses, vilket har tydliggjorts i planförslaget.

Strandskydd

Genom det tematiska tillägget tydliggör kommunen ambitionen om en utveckling i kommunens kust och skärgårdsmiljöer, något som till stor del kommer att beröra strandskyddet. Kommunen har på en generell nivå beskrivit exempelvis strandskyddets syften samt att särskilda skäl kan krävas för åtgärder, men planförslaget inkluderar inte något närmre resonemang om hur strandskyddet påverkar utbyggnadsförslaget. Till granskningsskedet efterfrågar därför Länsstyrelsen tydligare ställningstaganden om hur kommunen ser på bebyggelseutvecklingen i förhållande till strandskyddet. Kommunen bör justera informationen på sida 57 så att det framgår att byggnader kräver dispens oavsett påverkan. Kommunen bör också redovisa var strandskyddet gäller på karta, inklusive utvidgat strandskydd, för att synliggöra eventuella motstående intressen mellan strandskydd och föreslagen bebyggelseutveckling.

Kommentar:

En justering om att dispens krävs för byggnader oavsett påverkan har gjorts. I hänsynskartan för stränder har strandskyddet tillkommit för att synliggöra skyddet i förhållande till befintlig exploatering, samt oexploaterad mark. Då nytillkommande bebyggelse främst avses tillkomma inom befintliga strukturer, och redan exploaterade områden, synliggörs därmed eventuella motstånd i kartan.

Vattenskyddsområden

Länsstyrelsen anser att kommunen behöver belysa frågor kopplade till dricksvattentillgången samt dricksvattenproduktion på ett mer utförligt sätt i planen.

Inom planområdet finns följande tre vattenskyddsområden för grundvattentäkter med fastställda vattenskydd föreskrifter:

- Linanäs-Ljusterö vattenskyddsområde
- Lillnäset vattenskyddsområde
- Roslags-Kulla vattenskyddsområde

Det bör framgå av planen hur kommunen avser att beakta vattenskyddsområdena och tillhörande föreskrifter. Kommunen behöver också visa hur dricksvattenskyddet för de lokala grundvattentäkterna ska beaktas och hur risken för saltvatteninträngning vid för stora uttag av grundvatten, i samband med exploatering och utökning av invånarantal, ska hanteras. I det här sammanhanget är det en fördel om det framgår hur planförslaget förhåller sig till den regionala vattenförsörjningsplanen för Stockholms län som beslutades 2018. Planen är bland annat tänkt att utgöra ett stöd i kommunernas översiktsplanering och inriktning för skydd av vattenresurser.

Länsstyrelsen efterfrågar också en redovisning av den generella vattenförsörjningen inom planområdet och hur kommunen bedömer att planförslaget kommer att påverka behovet av grundvatten för dricksvatten, tvätt och bad samt bevattning. Av redovisningen bör det framgå om kommunen har genomfört en utredning avseende befintliga grundvattentäkter inom vattenskyddsområdena och hur skyddet av dessa ska bevaras.

Länsstyrelsen vill också lyfta att det, beroende på den planerade allmänna vattenförsörjningen i området, kan vara relevant att belysa frågan om avsaltning av grund- eller havsvatten. Avsaltning kan bli aktuellt på grund av saltvatteninträngning i dricksvattenbrunnar eller vid behov av att komplettera befintlig dricksvattentillgång via grundvatten i ett område. Länsstyrelsen ser att detta är en fråga som är aktuell i flera andra kust- och skärgårdskommuner.

Kommentar:

Kommunen ska säkerställa att det finns erforderligt skydd för allmänna och enskilda dricksvattentäkter. Roslags-Kulla kan eventuellt bli vattenreserv i framtiden. För att säkra dricksvattenförsörjningen i skärgården i framtiden skulle nya vattenskyddsområden behöva inrättas vid befintliga eller tillkommande vattentäkter. Vid planering ska hänsyn tas till de föreskrifter som finns för vattenskyddsområdena. Ingen utredning avseende befintliga grundvattentäkter inom vattenskyddsområdena och hur skyddet av dessa ska bevaras har genomförts.

Avsaltning av havsvatten kan vara ett alternativ vid behov i strandnära lägen, vilket framgår av kommunens VA-plan.

Den regionala vattenförsörjningsplanen för Stockholms län utgör planeringsunderlag till det tematiska tillägget. Att medverka till genomförande av åtgärderna i vattenförsörjningsplanen ingår i genomförandet av kommunens VA-plan.

VA

Det är positivt att utbyggnaden av VA-områden som nämns i planförslaget ska utgå från VA-planens utredningsplan. Kartan över utredningsområden för kommunalt VA visar på ett bra sätt hur VA-utbyggnaden hänger ihop med möjligheterna till bebyggelseutveckling. Länsstyrelsen efterfrågar dock

ett utförligare resonemang om att VA-försörjning ofta är svår eftersom det många gånger råder brist på dricksvatten och det kan vara svårt att lösa avloppshanteringen på grund av markförhållanden. Kommunen uppmärksammar problematiken kring dricksvattenförsörjning vilket är positivt men det är också viktigt att belysa eventuell problematik kring spillvattenhanteringen.

Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412), vattentjänstlagen, anger att om det för en samlad bebyggelse krävs, antingen av hälso- eller av miljöskäl, att en vattentjänst ordnas samlat så är det kommunens ansvar att tillhandahålla denna vattentjänst. Detta omfattar alla tre vattentjänsterna dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Länsstyrelsen anser att det är en fördel om kommunen i det tematiska tillägget kan ta ställning till om bebyggelseutvecklingen ska ske på ett sätt som gör att det blir kommunens ansvar att tillhandahålla vattentjänster eller inte.

Angående dricksvattenförsörjning redovisar kommunen att det längs kusten och i skärgården finns problem och vattenbrist, vattenkvalitet och saltvatteninträngning. Länsstyrelsen ser gärna att kommunen också tar upp strategier eller åtgärder för att komma tillrätta med dessa problem. Som nämnts ovan kan det vara kommunens ansvar att tillhandahålla dricksvatten om området består av samlad bebyggelse.

Kommentar:

Syftet med planeringen av vatten och avlopp är att skapa förutsättningar för en långsiktigt hållbar försörjning för hela kommunen som bidrar till kommunens bebyggelseutveckling.

Kommunens VA-plan syftar till att skapa en tydlig koppling mellan förväntad befolknings- och bebyggelseutveckling och nödvändig utbyggnad av VA-systemet. I VA-planen har cirka 100 områden med sammanhängande bebyggelse, med 20 hus eller fler inom 100 meter, som i dag ligger utanför verksamhetsområde för allmänt VA, identifierats. Flertalet av dessa områden ingår i området för utredning av VA, varav en stor del inom avgränsingsområdet för planförslaget.

I planförslaget redovisas utredningsområden för kommunalt VA, för tillförsel av dricksvatten, spillvatten och dagvatten. Dricksvattenförsörjning pekas i planförslaget ut som en förutsättning för bebyggelseutveckling, där den inte kan säkras bör vidare bebyggelse inte ske. Vidare finns en hänvning till VA-planen och översiktsplanen gällande dessa frågor.

Vattenverksamhet

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att planförslaget bedöms leda till att blåstrukturen för biologisk mångfald kommer att försämras. Det anges också att det finns risk för stora negativa konsekvenser på natur- och friluftslivsvärden vid utveckling av de marina näringarna och att det finns risk för stora negativa konsekvenser för värdefulla strandmiljöer. Kommunen behöver i den fortsatta detaljplaneringen hantera dessa risker.

Länsstyrelsen anser att kommunen bör lyfta möjligheten att restaurera vattenmiljöer, såsom skyddade vikar, men också uträtade vattendrag och diken, kulverterade diken, utdikade våtmarker och sänkta sjöar. Detta kan ge stora fördelar med hänsyn till ekosystemtjänster och generellt förbättrad möjlighet att nå miljökvalitetsnormer för vatten, samtidigt som det blir ett positivt inslag i landskapet. Länsstyrelsen ser också att det är värdefullt om kommunen i planen kan belysa möjligheten till reträtt från vissa strandområden, exempelvis genom att samla båttrafiken på ett sådant sätt att antalet bryggor kan minskas eller genom att byggnader som inte används rivs.

Kommunen pekar ut ett antal platser för anläggning av marinor och andra anläggningar i vattnet. Den här typen av anläggningar är vattenverksamhet som behöver anmälas till tillsynsmyndigheten eller sökas tillstånd för i mark- och miljödomstolen.

Kommentar:

Kommunen arbetar aktivt med frågor som rör vattenmiljöer, bland annat restaurering. Kommunen har dock begränsad rådighet över dessa miljöer

vilket i vissa fall leder till att åtgärder inte är möjliga att genomföra, trots viljan. Fortsatta dialoger med markägare och andra berörda är av stor vikt.

I avsnittet Klimat, risk, hälsa och sårbarhet lyfts möjligheten att möta klimatförändringar genom bland annat olika förhållningssätt där reträtt utgör ett av dessa. Planförslaget pekar dock inte ut specifika strandområden där det bedöms vara aktuellt.

Transportinfrastruktur

Det är positivt att ny bebyggelse ska lokaliseras i anslutning till befintlig kollektivtrafik eftersom det på sikt kan ge förutsättningar för god kollektivtrafikförsörjning i området. Trafikverket lyfter i sitt yttrande att det är en fördel om det av planen framgår vilka behov kommunen ser av att exempelvis öka turtätheten eller förbättrad tillgänglighet till prioriterade målpunkter såsom färjelägen. Även förutsättningar för gång- och cykel i de områden som avses att förtätas bör belysas i planen.

Av planförslaget framgår att kommunen avser att stärka Linanäs och Ljusterö Åsättra som bytespunkter mellan land- och sjöbaserade resor och transporter. Ett nytt transportsamband mellan Linanäs och en ny brygga vid Österskär föreslås också. Behovet av investeringar i anslutande infrastruktur och service behöver belysas i planen. Det gäller exempelvis behov av förbättrad kapacitet på väganslutningar och möjlighet till parkering. Trafikverket efterfrågar att kommunen ska samråda med myndigheten i tidigt skede gällande utvecklingen av Linanäs eftersom den kan komma att ha en påverkan på statligt vägnät.

Som kommunen nämner i planförslaget pågår ett arbete på Region Stockholm att ta fram förslag på hur sjötrafiken ska utformas framöver. En sjötrafikutredning har tagits fram med två alternativ för utvecklingen av sjötrafiken. Utredningen som var på remiss till bland annat Länsstyrelsen under hösten 2020 visar att Regionen bedömer att det i den här delen av länet finns behov av nya bytespunkter för sjötrafiken i Österåker och Norrtälje. Det framgick inte av remissmaterialet om det var en eller flera bytespunkter som avsågs i just Österåker eller potentiell lokalisering. De beslut som Regionen fattar gällande sjötrafiken får betydelse för utvecklingen av Österåkers kust- och skärgårdsområde. Länsstyrelsen anser därför att det är viktigt att kommunen har en fortlöpande dialog med Regionen angående planeringen av utveckling av sjötrafiken.

Kommentar:

Förslag på platser för ökad turtäthet har tillkommit och föreslås för Ljusterö Åsättra, Linanäs, Mellansjö, Ingmarsö, Östanå, Roslags-Kulla, samt Dyvik.

Majoriteten av vägarna längs fastlandets kust och i skärgården är enskilda eller statliga. Kommunen ska verka för ett utvecklat och säkert lokalt gång- och cykelvägnät genom samverkan med de väghållare som berörs, vilket framgår i det tematiska tilläggets planeringsriktlinjer.

Ett förtydligande har tillkommit gällande att behovet av investeringar i anslutande infrastruktur och service kommer att behövas studeras vidare, samt kommuniceras till berörda aktörer och väghållare. Vidare instämmer kommunen i att dialog med Regionen är av stor vikt för sjötrafikens utveckling i Österåker.

Lokala kulturmiljövärden som hanteras inom PBL

Länsstyrelsen anser att de målsättningar som identifieras i planen gällande kulturmiljön är positiva. Om dessa uppnås kommer det att bidra till uppfyllandet av de nationella kulturmiljömålen. Länsstyrelsen råder kommunen att knyta någon form av mätbarhet till målsättningarna så att de är lättare att utvärdera över tid.

Länsstyrelsen anser att beskrivningen av områdets kulturhistoriska värden behöver utvecklas för att ge ytterligare vägledning. Den övergripande kulturhistoriska profilen för området bör beskrivas och hur detta är läsbart, på ett liknande sätt som görs under rubriken grönstruktur. Länsstyrelsen ser att en sådan vägledning också kan vara till stöd för att avgränsa och förstå de kulturvärden som ligger till grund för utpekandet för riksintresset kust och skärgård enligt 4 kap. MB.

Kommentar:

I Österåkers kommuns kulturmiljöprogram *I Roslagen* redogörs för flera kulturmiljöer längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. En hänvisning till programmet har tillkommit.

Kommunen har valt att inte ta fram mätbara mål inom avgräsningen för arbetet med det tematiska tillägget.

Fornlämningar

Länsstyrelsen anser att kommunen bör lägga till en planeringsriktlinje som tar upp fornlämningsmiljöer som ligger på land. Under rubriken ”nationell nivå” bör det framgå att Riksantikvarieämbetet tillhandahåller register för alla kända fornlämningar i landet, kallat Fornsök. Detta register kan vara behjälpligt i fortsatt arbete för att bevara de fornlämningsmiljöer som finns både på land och i vatten.

Kommentar:

I avsnittet Kultur- och naturmiljö har en planeringsriktlinje utvecklats för att även inkludera fornlämningsmiljöer på land. I bilaga 2, planeringsunderlag, har Riksantikvarieämbetets *Fornsök* tillkommit.

Landskapsbild

Kommunen konstaterar att en landskapsanalys och kulturmiljöanalys alltid ska göras vid planläggning längs kusten och i skärgården. Länsstyrelsen stödjer denna ambition och önskar att det av planen också ska framgå att det är viktigt att ta hänsyn till de olika landskapsbildsperspektiv som närheten till vattnet innebär. Från vattnet kan till exempel förhållandevis små åtgärder för planerad bebyggelse innebära en väsentlig förändring av landskapsbilden, vilket kan skilja sig från samma plats betraktad från land.

Kommentar:

Lanskapsbilden ska beaktas i planeringen vilket framgår av planeringsriktlinjen i avsnittet Kultur- och naturmiljö. Riktlinjen har tydliggjorts gällande att landskapsbilden ska beaktas från både land och vatten.

Miljökonsekvensbeskrivningen

Länsstyrelsen anser att fler av de rekommendationer och åtgärdsförslag som identifieras i miljökonsekvensbeskrivningen bör inkluderas i planen. Miljökonsekvensbeskrivningen kommer inte formellt att vara en del av det antagna tematiska tillägget och därför behöver kommunen säkerställa att viktiga åtgärder som föreslås i miljökonsekvensbeskrivningen också lyfts in i tillägget. Det skulle innebära att miljöbedömningen får en mer reell påverkan på utformningen av planförslaget.

I miljökonsekvensbeskrivningen redovisas den planerade bebyggelseutvecklingen i Roslags-Kulla som ”mindre tät bebyggelse – t.ex. villor eller radhus” medan det i planförslaget anges att området planeras för tätare bebyggelseutveckling. Miljökonsekvensbeskrivningen bör revideras för att spegla hur bebyggelse-utvecklingen beskrivs i planförslaget.

Kommentar:

Skrivningar från Hållbarhetsbedömningen med MKB har lyfts in i planförslaget för att tydliggöra kommunens roll i att, genom utredningar och uppföljning, se till så att miljökvalitetsnormerna för vatten uppnås eller upprätthålls. Tydligare skrivningar kopplat till bland annat miljökvalitetsnormer för buller har även tillkommit.

Hållbarhetsbedömningen med MKB har reviderats så att beskrivningen av bebyggelseutvecklingen i Roslags-Kulla överrensstämmer med det tematiska tillägget.

Övrigt

Kartor

Kartorna är generellt svåra att tyda. Länsstyrelsen ser ett behov av att planförslaget kompletteras med kartor som tydligare visar befintlig och föreslagen bebyggelse och där de olika utvecklingsområdena också identifieras med namn. Exempelvis beskriver

kommunen planerad utveckling i Skärgårdsstad i text, men i kartan ges inte information om var Skärgårdsstad ligger. Även de olika bebyggelseområdena på Ljusterö och Ingmarsö bör redovisas med tydligare lokaliseringsangivelser. I den övergripande utvecklingskartan visas områden med beteckning natur/skog som enligt planen innebär ”områden med stora friluftslivs-, natur- eller landskapsvärden och där natur- och landskapsvård bör vara överordnad annan mark- och vattenanvändning”. Det behöver tydliggöras varför en så pass liten del av planområdet tillhör denna kategori. Vad gäller intressekartorna kan det i vissa fall behövas en utförligare förklaring av vad som visas. Det framgår till exempel inte av intressekartan för vattenmiljö vilka naturvärden som avses. Det bör också framgå hur utveckling i planområdet ska ta hänsyn till de värden som redovisas i intressekartorna.

Kommentar:

Flera kartor har bearbetats och förtydligats med bland annat fler namn på områden, tydligare polygoner och mer schematiska stråk. Utförligare förklaringar för ett flertal intressekartor har tillkommit för att tydliggöra hur hänsyn ska tas till redovisade värden. Det område som i planförslaget tidigare pekades ut som natur/skog har tagits bort. Större områden med natur och skog förekommer inom områden med markanvändningen landsbygd/skärgård.

En hänvisning till inventeringen av de naturområden som presenteras i intressekartan för vattenmiljö har tillkommit i planförslaget. Inventeringen utgör även planeringsunderlag och redovisas i bilaga 2.

Förenligt med regionplanen

Enligt 3 kap. 5 § punkt 5 PBL ska det av översiktsplanen framgå om den avviker från en regionplan för länet, på vilket sätt den gör det och skälen för avvikelsen. För tydlighets skull kan det tematiska tillägget innehålla en rubrik ”Förenlighet med regionplan RUFS 2050” där kommunen antingen konstaterar att förslaget är förenligt med regionplanen, alternativt på vilket sätt planen avviker från regionplanen och skälen för detta.

Kommentar:

I avsnittet Globala, nationella och regionala ramverk har det tydliggjorts hur planförslaget förhåller sig till RUFS 2050. Planförslaget utgår ifrån de rumsliga principerna som RUFS 2050 beskriver. Vidare har skrivningar tillkommit gällande hur utvecklingen går i linje med RUFS 2050. Det tematiska tillägget syftar till att stödja skärgårdsutveckling med Ingmarsö som Österåkers kärnö och Ljusterö Åsättra som replipunkt, i linje med RUFS 2050. Dock ses Husarö som ett kärnområde av kommunen, och ges därmed en annan funktion än RUFS 2050.

Bilaga 2 - planeringsunderlag

Länsstyrelsen anser att den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur bör användas som planeringsunderlag och redovisas i bilaga 2. I handlingsplanen, som består av tre delar, presenteras kunskapsunderlag och förslag på åtgärder som behövs för att bibehålla och utveckla biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Avsnittet om kust och hav behandlar exempelvis aspekter som berör vattenverksamhet, såsom våtmarker och skyddade grunda vikar. Handlingsplanen kompletterar grönstrukturen i RUFS 2050 med fördjupad kunskap om förutsättningarna för biologisk mångfald och ekosystemtjänster, med särskilt beaktande av hur de är beroende av ett sammanhängande landskap för sin funktion.

Kommentar:

Den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur har lagts till som planeringsunderlag i bilaga 2.

2.1.2 Statens geotekniska institut

Statens geotekniska institut redogör i sitt yttrande för markförhållandena i Österåkers kust- och skärgårdsområden. De ser positivt på att det tematiska tillägget redogör för flera riktlinjer om trygghet och säkerhet i relation till olika typer av risker som ras, skred och översvämningar. Statens geotekniska institut skriver att det är viktigt att notera att risker kan

även finnas för dagens förhållanden och bör beaktas i planeringen även på kort sikt. Vidare noterar de planeringsriktlinjen för att minska påverkan av erosion i Furusundsleden, samt vara drivande i samverkan med berörda aktörer för att minska skadorna utefter sjöfartsleden. Statens geotekniska institut vill påpeka att fartygsgenererad erosion förekommer längs många farleder i Stockholms skärgård inte bara Furusundsleden. Vidare vill vi också trycka på att bryggor av olika slag vid kusten påverkar vågor, sedimenttransport och erosion.

Kommentar:

Skrivningen om fartygsgenerad erosion har omformulerats för att inkludera farleder i stort.

2.1.3 Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen anser att det tematiska tillägget är genomtänkt och noterar skrivningen om att skogsbruk ges möjlighet att bedrivas.

Kommentar:

Noterat.

2.1.4 Sjöfartsverket

Sjöfartsverket är positiva till det tematiska tillägget och har inget att erinra såvida att inga inskränkningar sker gällande tillgängligheten, framkomligheten och sjösäkerheten för sjöfarten i de allmänna och riksintresseklassade farlederna. Inga åtgärder bör vidtas eller restriktioner införas i farleder och vattenområden som förändrar eller begränsar sjötrafikens framkomlighet, möjlighet till säker manövrering och sjösäkerhet. Sjöfartsverket ser positivt på att det framgår att riksintresset för sjöfart inte ska påverkas negativt.

Farlederna Furusundsleden och Husaröleden samt farleden över Östra Saxarfjärden är av riksintresse för sjöfarten och det framkommer att farlederna ska skyddas mot åtgärder samt restriktioner som påtagligt kan försvåra tillgängligheten och nyttjandet av dessa och att hänsyn ska tas till riksintresset för sjöfarten. Detta motsätts dock genom att det framgår att erosionsskador längs med Furusundsleden ska motverkas genom minskad trafik och lägre hastigheter, vilket skulle försämra och begränsa möjligheten till farledens användning och negativt påverka sjöfartens tillgänglighet samt framkomlighet i farleden och därmed riksintresset för sjöfarten.

I övrigt förutsätter Sjöfartsverket att nedanstående kommer att ske i samråd när planerna bearbetas ytterligare och konkretiserats.

- Utveckling och etablering av färjelägen och bryggor
- Etablering av nya sjöfärjeförbindelser
- Vatten- och strandnära anläggningar samt bostads- och övrig bebyggelse
- Planer som innebär ändringar av befintliga strand- och kajlinjer
- Vattenförlagda VA-, värme- eller andra ledningar samt el-, fiber eller andra kablar.
- Eventuella utbyggnader av gäst-, små- och fritidsbåtshamnar
- Eventuella utvecklingar och anläggningar av bad- och badplatser
- Eventuella muddringar eller dumpningar.

Kommentar:

Kommunen avser att verka för minskad erosion och måste ta hänsyn till påverkan på enskilda fastighetsägare och miljön som kan drabbas av erosionsskador. Kommunen har inte rådighet över frågan om minskad trafik och lägre hastigheter men tydliggör i planförslaget var kommunen står i frågan.

Ovanstående punkter redogörs för i planförslaget på en övergripande nivå. I det fortsatta arbetet med genomförandet av planen finns behov av att studera flera frågor närmare.

Anläggningar samt eventuella bad och badplatser

Sjöfartsverket anser generellt att anläggningar invid eller i direkt anslutning till farleder och vattenområden med mycket sjötrafik ska undvikas eller begränsas eftersom det kan utgöra en säkerhetsrisk, i synnerhet för eventuella personer som vistas där, samt att det också kan begränsa fartygens möjlighet till säker manövrering. Sjöfartsverket anser i synnerhet inte att det är lämpligt med bad eller badplatser vid farleder och vattenområden med sjötrafik pga. de mycket stora riskerna som det innebär ur sjösäkerhetssynpunkt. Framtida planeringar av anläggningar och bad bör ske i samråd och inkludera riskanalyser som bland annat bör innehålla analyser av sjötrafiken, och som visar om de maritima riskerna och eventuella riskreducerande åtgärder kan anses acceptabla.

Kommentar:

Innan etablering av nya badplatser måste lämpligheten studeras vidare, vilket framgår av planförslaget. Det kommer innebära dialog och samverkan med berörda aktörer.

Konstruktioner och utformning

Vid planering av anläggningars utformning bör hänsyn tas till bland annat svallpåverkan från förekommande sjötrafik samt angränsande farleder. Sjöfartsverket är generellt restriktiva mot fartbegränsningar eller andra inskränkningar i användandet av farleder.

Kommentar:

Noterat.

Buller

Anpassning av bostäder och verksamheter som ligger mot farleder och trafikerade vattenområden ska ske på ett sådant sätt att de inte kommer att störas av sjötrafiken, vilket på sikt skulle kunna leda till klagomål och krav på inskränkningar för sjöfarten.

Kommentar:

Utförligare skrivningar om buller har tillkommit som tydliggör hur hänsyn ska tas vid utveckling på berörda platser. Exempelvis ska åtgärder tas för att minska buller, där det är möjligt, samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån.

Belysning

All belysning vid farleder och vattenområden utformas så att den inte verkar bländande för sjötrafiken eller påverkar funktionen på de ljuspunkter som är avsedda för säker navigation.

Kommentar:

Noterat.

2.1.5 Luftfartsverket (LFV)

Luftfartsverket har inget att erinra mot förslag till tematiskt tillägg till översiktsplan 2040. I vidare planarbete där byggnadsverk över 20 meter föreslås hänvisar LFV till berörda flygplatser som sakägare, vidare till kustbevakningen om byggnadsverk över 20 meter föreslås till havs.

Kommentar:

Noterat.

2.1.6 Lantmäteriet

Vid genomgång av planförslagets handlingar har Lantmäteriet utifrån vårt verksamhetsområde inte haft något att erinra.

Kommentar:

Noterat.

2.1.7 Försvarsmakten

Försvarsmakten skriver i sitt yttrande att det med fördel kan förtydligas i planhandlingen vad som gäller för riksintressen för totalförsvarets militära del och vad som behöver remitteras Försvarsmakten i kommande skeden. I övrigt har Försvarsmakten inga synpunkter på det tematiska tillägget till översiktsplanen.

Kommentar:

Inga av de öppet redovisade riksintressen bedöms beröras av planförslagets avgränsning. Planer som föreslås innehålla höga byggnader remitteras till Försvarsmakten. Detta har förtydligats med ett stycke om riksintresset för totalförsvarets militära del i avsnittet om Riksintressen.

2.1.8 Vattenfall Eldistribution AB (Vattenfall)

Vattenfall Eldistribution redogör för vilka anläggningar de ansvarar för och vilka skyddsavstånd som gäller för olika anläggningar. De skriver att i en översiktsplan måste hänsyn tas till att det krävs både nya och förändrade intrång i geografin för att framtidssäkra den del av infrastrukturen som berör eldistribution. Som exempel får inte skapande av naturreservat, vattenskyddsområden och natura 2000-områden förhindra ledningshavaren att utföra återkommande drift och underhållsåtgärder.

Kommentar:

Noterat.

2.1.9 Svenska kraftnät

Svenska kraftnät har i dagsläget inga anläggningar eller intressen som berörs i det aktuella området och har därför inga synpunkter på rubricerad remiss.

Kommentar:

Noterat.

2.1.10 Trafikverket

Övergripande synpunkter

Trafikverket anser att det tematiska tillägget till översiktsplanen utgör ett bra underlag för vidare planering i kommunen och välkomnar ambitionen att förtäta i befintlig bebyggelse och utveckla bostadsområden längs viktiga pendlings- och kommunikationsstråk. Förtätande av miljöer bidrar till en transportsnål samhällsplanering där befintliga transportsystem kan användas vilket stämmer väl överens med såväl med det transportpolitiska tillgänglighetsmålet som hänsynsmålet. De transportpolitiska målen är en utgångspunkt för alla statens åtgärder inom transportområdet, exempelvis hur myndigheterna ska prioritera bland olika önskemål och behov när de genomför sina uppdrag.

Kommentar:

Noterat.

Effektivt och framkomligt transportsystem

För att undvika att utvecklingen av Österåkers kommun påverkar framkomligheten på det omgärdande statliga vägnätet negativt är det angeläget att kommunen planerar aktivt för gång, cykel och kollektivtrafik samt utvecklar det lokala vägnätet. I enlighet med Trafikverkets framkomlighetsprogram är det viktigt med ett vägnät med huvudsak en lokal funktion, vilket kommunen är väghållare för, utformas och dimensioneras för att hantera trafik av lokal karaktär.

Väg 276 tillhör funktionellt prioriterat vägnät för kollektivtrafik, vilket är den väg som kopplar samman kust och skärgård med den regionala infrastrukturen i Stockholms region. Trafikverket ser positivt på att de lokala knutpunkter som kommunen pekat ut, där kollektivtrafikmöjligheterna är goda, kan förtätas med halvtät alternativt mindre tät bebyggelse. Kommunens ambition att utveckla Roslags-kulla som lokal knutpunkt är i linje med Trafikverkets syn på utvecklingen av kollektivtrafiknära lägen. Skärgårdsstad nämns också som utvecklingsområde där tätare bebyggelsestruktur föreslås. Trafikverket anser att Skärgårdsstad inte har lika god kollektivtrafikförsörjning, vilket kan innebära att bilberoende främjas.

Likaså föreslås platser för VA-utbyggnad utan kompletterande mobilitetsåtgärder. Trafikverket påpekar att där kommunen planerar utbyggnad för VA, bör även förbättrad kollektivtrafik samt kopplingar för

gång och cykel studeras, då befolkningen troligen kommer permanenteras och därmed öka i dessa områden. Trafikverket anser att tillägget tydligare kan koppla viss förtätning till tänkta satsningar och initiativ för förbättrad kollektivtrafik.

I tillägget beskrivs även att kommunen har som ambition att öka tillgängligheten för cykeltrafik i Skärgården, däribland på Ljusterö. Detta ska också utredas inom ramen för Trafikverkets kommande ÅVS för Ljusterö. Utredningen kommer ge tydligare kunskap om vad som förväntas från kommunens sida och vad stärkt tillgänglighet för cykel innebär. Utredningen kommer även ta ett större grepp på det statliga vägnätet på Ljusterö samt anslutande vägar.

Trafikverket äger och förvaltar idag tre allmänna bryggor i Österåkers kommun. Färjelägena på båda sidor om Ljusteröleden samt Linanäs brygga på Ljusterö. För närvarande bygger Trafikverket om Linanäs brygga för att den ska kunna fortsätta trafikeras. Arbetet förväntas vara klart till juni 2021. Kommunen uttrycker i det tematiska tillägget att Linanäs ska ges de fysiska förutsättningarna att utvecklas som attraktiv bytesplats med högre turtäthet, parkeringsmöjligheter och bättre samordning mellan trafikslagen. Kommunen ska samråda med Trafikverket i tidigt skede för att kunna studera lämplighet och påverkan på statligt vägnät som utvecklingen kan medföra. En förändring eller utbyggnad av bryggan kommer att kräva en lång process där behovet måste utredas i ett första skede.

Kommentar:

Planförslaget innehåller flera planeringsriktlinjer om att kommunen ska verka för att utveckla gång- och cykelvägar, god kollektivtrafik, samt funktionell sjötrafik och god framkomlighet på vägar på land. Det ska ske genom samverkan med, bland annat, Region Stockholm, Trafikverket, väghållare, samt bryggägare. Vidare avses utbyggnaden av VA ske där det redan idag är god framkolighet eller där framkomligehten planeras utvecklas. Om det inte är möjligt att få till enskilda lösningar kan undantag bli aktuella.

Nytillkommande bebyggelse ska främst koncentreras till lokala knutpunkter med god kollektivtrafik. Förslag på platser för ökad turtäthet har tillkommit och föreslås för Ljusterö Åsättra, Linanäs, Mellansjö, Ingmarsö, Östanå, Roslags-Kulla, samt Dyvik.

Att peka ut Skärgårdsstad med markanvändningen bebyggelse halvtät går i linje med översiktsplanen. Området består idag av bostadsbebyggelse och har kollektiv förbindelse till Åkersberga. Vid planering och prövning av ny bebyggelse måste behovet av kollektivt samt hållbart resande utredas vidare.

Kommunen ser positivt på arbetet med Linanäs brygga och kommer samråda med Trafikverket i tidigt skede för att studera lämplighet och påverkan som en utveckling kan medföra.

Avstånd till statlig infrastruktur

Det finns säkerhetsavstånd fastställda av Länsstyrelsen utifrån vägens funktion, enligt 47§ väglagen. Detta för att möjliggöra utveckling av vägar och att minska risker vid olyckor och överskridande av riktvärden för exempelvis luftkvalitet. Varje enskilt fall prövas dessutom utifrån risk, trafikmängd, hastighet, terräng-förhållanden samt drift- och underhåll. Trafikverket Region Stockholm eftersträvar ett bebyggelsefritt avstånd från vägar och järnvägar och hänvisar till tabell för olika mått för olika vägar.

Kommentar:

Vid utveckling av föreslagna verksamheter och bostadsbebyggelse kommer avstånd till bland annat vägar och Rolagsbanan att beaktas. Lämplig utformning och placering kommer att utredas och bedömas vid detaljplaneläggning eller genom bygglovsprövning.

Miljö, hälsa och säkerhet

Samhällsplaneringen har en mycket viktig roll i att uppnå nationella mål för samhällets långsiktiga utveckling, bland annat rörande begränsad

klimatpåverkan, transportsystemets funktionssätt samt de 16 nationella miljömålen. Transportsystemet påverkar de flesta miljömålen och särskilt målen Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv samt Levande sjöar och vattendrag. I kommande planläggning inom kommunens kust- och skärgårdsområden bör detta beskrivas och beaktas. Trafikverket anser att tillägget redogör för sårbarhet, hälsa och klimat på en tillräcklig nivå. Perspektivet om tillgänglighetsåtgärder för funktionshindrade och andra att nå skärgården på ett smidigt sätt saknas däremot och bör redogöras för inom det tematiska tillägget. Likaså att öka möjligheten att ta sig kollektivt till skärgårdsöarna. Om kommunen ser behov av att exempelvis öka turtäthet eller skapa förbättrad tillgänglighet till prioriterade målpunkter såsom färjelägen, bör detta förtydligas.

Trafikverket skriver i sitt yttrande att i samband med detaljplanering för främst bostäder och skolor bör en bedömning av bullersituationen göras och att riktvärdena enligt förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:216) beaktas. Det åligger kommunen att visa att planerade bostadsområden inte utsätts för buller över riktvärdena. Det är Trafikverkets ansvar att genomföra kartläggning av bullersituationen i befintliga miljöer längs väg 276. Kommunen ansvarar för bullerutredningen vid tillkommande bebyggelse och anser att bullerberäkningar ska ta höjd för Basprognos 2040.

Kommentar:

I genomförandestrategin redogörs för hur det tematiska tillägget kopplar till de kommunövergripande målen. Mål 4 handlar om att Österåkers kommun ska erbjuda högsta kvalitet på omsorg för äldre och personer med funktionsvariationer, vilket det tematiska tillägget tar hänsyn till genom flera planeringsstrategier. Planeringsstrategin om att tillskapa lokala knutpunkter med servicefunktioner syftar till att bidra till att erbjuda ökad omsorg för äldre och personer med olika funktionsvariationer. Vidare lyfter det tematiska tillägget på vikten av tillgänglighet och möjligheten för alla att bo, verka och leva längs fastlandets kust och i skärgården. Genom bland annat samverkan kan konkreta åtgärder identifieras och genomföras på befintliga platser där potential finns att öka tillgängligheten. I framtida utveckling, exempelvis vid detaljplanläggning, kommer frågan om tillgänglighet studeras närmare och vara en förutsättning vid utformning.

För att öka tillgängligheten och möjliggöra för fler kollektiva resor har platser för ökad turtäthet tillkommit i planförslaget. De platser som pekas ut är Ljusterö Åsättra, Linanäs, Mellansjö, Ingmarsö, Östanå, Roslags-Kulla, samt Dyvik. Vidare har tydligare skrivningar tillkommit gällande buller, se tidigare kommentarer till Länsstyrelsens yttrande.

Fortsatt arbete

Trafikverket ser fram emot det fortsatta samarbetet med samhällsutvecklingen inom kust- och skärgårdsmiljön i Österåkers kommun. Både med den kommuntäckande översiktsplanen och med kommande detaljplaner, men även inom de infrastrukturprojekt som pågår i kommunen. Trafikverket välkomnar också en tidig dialog med kommunen kring de ärenden och åtgärder som kan ha inverkan på statlig infrastruktur.

Kommentar:

Kommunen ser positivt på en fortsatt dialog.

2.2 Regionala aktörer

2.2.1 Region Stockholm, tillväxt- och regionplanenämnden

Utifrån RUFS 2050 och Landsbygds- och skärgårdsstrategin är det positivt att Österåkers kommun nu fördjupar sin översiktsplan med detta tillägg då en attraktiv och livskraftig landsbygd och skärgård är en förutsättning för att Stockholmsregionen ska nå visionen i RUFS 2050. Förvaltningen anser samtidigt att det är svårt att bedöma om planen i sin helhet går i linje med RUFS 2050 då det inte framgår i vilken omfattning kommunen planerar för en bebyggelseutveckling i utpekade områden. Planen skulle vinna på att utvecklas avseende på vilket sätt planen

ska bidra till en minskad klimatpåverkan och ett hållbart resande. Därtill nämns inte Landsbygds- och skärgårdsstrategin, som är en vägledande strategi för utvecklingen av landsbygd och skärgårdsområden i Stockholmsregionen.

Kommentar:

Plankartorna har reviderats så att det framgår var ny bebyggelse främst avses tillkomma samt vilka områden som är befintliga. Texten om kommunens bostadsförsörjning har utvecklats med tydligare redogörelse för bostadsförsörjningsplanen och hur mycket kommunen avser växa fram till år 2040. Vidare har planförslagets koppling till RUFS 2050 tydliggjorts, se kommentar under Länsstyrelsens yttrande.

Planförslaget bedöms bidra till minskad klimatpåverkan på flera plan, vilket framgår av Hållbarhetsbedömningen med MKB. I planförslaget görs bland annat ett tydligt ställningstaganden om att ny bebyggelse främst ska fokuseras till lokala knutpunkter med god kollektivtrafik, samt befintliga strukturer, vilket möjliggör för minskad klimatpåverkan och ett hållbart resande. Vidare ska fler attraktiva bytespunkter utvecklas. Kommunen ska verka för fler laddningsmöjligheter för bilar och båtar som drivs med el.

Landsbygds- och skärgårdsstrategin utgör planeringsunderlag och har tillkommit i bilaga 2. Planförslagets koppling till strategin har även tillkommit under rubriken RUFS 2050 i avsnittet Globala, nationella och regionala ramverk. Många av de frågor som strategin fokuserar på har en tydlig koppling till det temastiska tillägget och har inarbetats i planförslaget.

Bebyggelsestruktur

Planen berör i sin helhet ett område som i stort ligger utanför den utpekade bebyggelsestrukturen i RUFS 2050 och omfattande bebyggelseutveckling ska därmed lokaliseras till områden med bättre regional tillgänglighet än det område som planen berör. Kommunen har pekat ut ett antal knutpunkter dit ny bebyggelse ska koncentreras, men det framgår inte huruvida utpekade områden i plankartan avser redan befintlig, eller ny planerad bebyggelse. I RUFS 2050 pekas Mellansjö ut som serviceort och Ingmarsö som kärnö, förvaltningen anser att eventuell ny bebyggelse i första hand bör lokaliseras till dessa noder. Kommunen beskriver samtidigt vikten av att natur- och kulturvärden bevaras och utvecklas. Förvaltningen anser att kommunen på ett bra sätt beskriver vikten av utbyggd teknisk infrastruktur men vill samtidigt betona att utbyggnaden behöver stödja planens intentioner om en koncentrerad bebyggelseutveckling, då det annars finns risk att bebyggelsen sprids ut i takt med att den tekniska infrastrukturen förbättras.

Näringsliv och service spelar en särskild roll i att utveckla kust- och skärgårdsområdet. Förvaltningen anser att planen kan utvecklas i beskrivningen av vilken kommersiell service som finns tillgänglig och hur kommunen ser att den skulle kunna utvecklas på olika platser.

Kommentar:

Då ny bebyggelse främst avses tillkomma inom befintliga strukturer pekas inga nya områden ut för bostadsutveckling. Detta har efter samråd tydliggjorts i ett flertal kartor.

Mellansjö och Ingmarsö, tillsammans med Linanäs och Roslags-Kulla, pekas ut som lokala knutpunkter dit bebyggelseutvecklingen främst ska koncentreras. Dessa platser bedöms ha goda förutsättningar för bebyggelseutveckling med hänsyn till kollektivtrafik och service.

I avsnittet Näringsliv och service beskrivs den service som idag erbjuds längs fastlandets kust och i skärgården som behöver tas hänsyn till. Vidare redogörs de utvecklingsmöjligheter som finns och är nödvändiga för näringsliv och service i de fyra utvecklingsavsnitten; Fastlandets kuststräcka och Furusundsleden, Ljusterö med omland, mellan-, samt ytterskärgården.

Transportinfrastruktur och kollektivtrafik

Planen ger förutsättningar för att tillkommande bebyggelse hamnar i anslutning till befintlig kollektivtrafik. Kollektivtrafiken på landsbygden och i skärgården är emellertid inte dimensionerad eller utformad för ett stort resandeunderlag. Detta

innebär bland annat att det är svårt att få en hög konkurrenskraft för kollektivtrafiken jämtemot bilen. Förvaltningen anser att kommunen behöver utveckla resonemangen med avseende på hur planen ska kunna bidra till ett mer hållbart resande med minskade utsläpp får transporter och resande.

Kommunen lyfter i planen fram en ny koppling på vattnet mellan Linanäs och en potentiell ny brygga i Österskär. Inga beslut finns fattade om nya bryggor att trafikera eller justerad trafik vad gäller avgångar och linjesträckningar. Det är positivt att kommunen avser att stärka bryggornas roll som attraktiva knut- och bytespunkter för bland annat kollektivtrafik. Särskilt positivt är det att kommunen likt Region Stockholm lyfter Ljusterö Åsättras roll som replipunkt.

Kommentar:

För att bidra till ett hållbart resande och minskade utsläpp avses ny bebyggelse koncentereras till utpekade lokala knutpunkter med tillgång till kollektivtrafik och service. Förslag på platser för ökad turläthet har tillkommit i planförslaget för att möjliggöra en ökad andel kollektiva resor. De platser som föreslås är Ljusterö Åsättra, Linanäs, Mellansjö, Ingmarsö, Östanå, Roslags-Kulla, samt Dyvik. Ett ökat antal invånare och fler målpunkter kommer i framtiden innebära ett större reseunderlag.

Klimat- och klimatanpassning

Planen beskriver utförligt hur kommunen ska säkerställa utvecklingen av ett robust samhälle som står emot klimatförändringarnas effekter, men förvaltningens bedömning är att en klimatsmart och hållbar utveckling av samhället också behöver planeras utifrån ambitionen om att kraftigt minska klimatpåverkan. Utifrån Klimatfärdplan 2050 anser förvaltningen att detta perspektiv bör förtydligas i planen.

Kommentar:

Det tematiska tilläggets huvudsakliga koppling till Klimatfärdsplanen 2050 är att fokusera utvecklingen till platser med tillgång till god kollektivtrafik och service, vilket kan innebära minskade utsläpp från fordon. Vidare har en ny planeringsriktlinje tillkommit som innebär att kommunen ska verka för en utbyggd laddinfrastruktur och samverka med berörda aktörer. Det kan innebära minskade utsläpp från såväl bilar och bussar som båtar och övriga fordon. Vidare redogörs kopplingen till Klimatfärdsplanen i Hållberhetsbedömningen med MKB, i bilaga 1.

Mellankommunal samordning

Förvaltningen anser att det på landsbygden och i skärgården är särskilt viktigt med en utvecklad mellankommunal samordning och samverkan mellan kommuner. Förvaltningen vill i detta sammanhang särskilt lyfta Österåkers närhet och de befintliga kopplingarna till exempelvis kommunerna Värmdö och Vaxholm. Kommunen ingår också som en del i samverkan Stockholm Arcipelago som kan utgöra en del i att nå planens intentioner. Ett resonemang om hur mellankommunal samordning kan stärka genomförandet av planen och utvecklingen av kommunens kust- och skärgårdsområde skulle kunna utvecklas.

Kommentar:

Kommunen bedömer att vikten av mellankommunal samordning framgår av planförslaget. I framtidsbilden för 2040 framgår att ett gott samarbete mellan grannkommunerna främjar ökad tillgänglighet till kommunikationer, offentlig service och teknisk försörjning. Genomgående i planförslaget framgår det även att samverkan är av stor vikt för genomförandet. Utöver det pågår redan ett arbete med mellankommunal samordning, vilket är en viktig del i det strategiska arbetet. Österåkers kommun ingår bland annat i Stockholm Nordostsamarbetet tillsammans med kommunerna Österåker, Danderyd, Norrtälje, Täby, Vallentuna och Vaxholm. Samarbetet innebär ett gemensamt arbete med bland annat tillväxt- och utvecklingsfrågor som ligger i samtliga sex kommuners intresse.

2.2.2 Norrvatten

Norrvatten skriver i sitt yttrande att placera byggnader i närheten av Norrvattens huvudledningar innebär en risk. Vid ett ledningsbrott kan stora vattenmängder komma att strömma ut med avsevärd kraft. Detta beroende på ledningarnas stora dimension, det höga vattentrycket och det faktum att det tar tid att stänga av en skadad ledning. Av säkerhetsskäl bör därför inga byggnader anläggas inom 10 m från huvudvattenledning, utan att behovet av skadebyggande åtgärder utreds.

När projektering påbörjas av kommande anläggningar, vägar och byggnader, med mera, inom eller intill ledningsrättsområdet, skall Norrvatten kontaktas. Generellt gäller att huvudvattenledningar ej får utsättas för vibrationer eller belastningar av arbetsmaskiner och transportfordon utan att förstärkningsåtgärder vidtas för ledningen. Förändring genom uppfyllnad eller nedschaktning av nuvarande markprofil får ej ske utan Norrvattens godkännande.

För arbeten som berör huvudvattenledningen enligt ovan erfordras avtal med Norrvatten om utförandet samt ett godkännande av bygghandlingar och ritningar.

Kommentar:

Norrvatten kommer att kontaktas i senare skede vid utveckling av platser där huvudvattenledningar kan beröras.

2.2.3 Storstockholms Brandförsvar (SSBF)

Storstockholms brandförsvar (SSBF) anser i sitt yttrande att hanteringen av olycksrisker bör förtydligas och utvecklas i det tematiska tillägget.

SSBF bedömer att det tematiska tillägget utgör ett strategiskt viktigt underlag för den fysiska planeringen, där riskhantering och förebyggande av olyckor är en central del. Det tematiska tillägget bör tydliggöra vilka beslutsunderlag som ska tas fram i vilket skede. SSBF bedömer att en effektiv och konsekvent riskhantering tar vid redan i det tematiska tillägget som sedan fortsätter genom program och detaljplaner med en stegvis ökad detaljgrad. Följaktligen bör även det tematiska tillägget till kommunens översiktsplan beakta detta.

För att underlätta och effektivisera riskhanteringsarbetet inom plan- och byggprocessen rekommenderar SSBF att Österåkers kommun tar fram en vägledning, som ett komplement till det tematiska tillägget, för hur riskhantering ska ske inom fysisk planering. Denna vägledning bör redogöra för vilka underlag som ska tas fram, i vilket skede de ska tas fram och vad som bör redovisas och besvaras. Genom att presentera tydligare krav på vad som förväntas av byggaktörer/exploatörer och likrikta underlag bör riskbedömningar och följdeffekten av detta bli en mer konsekvent och mer rättssäker process, vilket också underlättar arbetet för kommunen.

SSBF bedömer att riskhanteringsprocessen behöver förtydligas där kommunen tar ställning till hur en riskbedömnings olika delar genomförs samt vilka frågor som behöver besvaras, för att utgöra ett beslutsunderlag i planprocessen. SSBF bedömer att det saknas en tydlig vägledning och ett ställningstagande från Österåkers kommun avseende hur riskanalyser ska utföras samt vad som utgör acceptabla riskreducerande åtgärder.

SSBF bedömer att det bör förtydligas hur och i vilken omfattning risker för olyckor har beaktats vid till exempel val av utvecklingsområden för att göra inriktningarna mer transparenta och lättare att följa i de fortsatta processerna. Strategiska åtgärder i tidiga skeden ger som regel både en bättre helhetslösning, billigare totalkostnad och en snabbare och enklare plan- och genomförandeprocess. I ÖP skulle en inventering och grovanalys för att bedöma lämpligheten för exploatering av olika verksamheter för olika områden kunna ingå. Det skulle underlätta för kommunen att peka ut riktning för utvecklingsområden och även tydliggöra möjligheterna för exploatering av privata aktörer.

Med hänsyn till kommunens ansvar enligt Lagen om skydd mot olyckor är det att föredra om det tematiska tillägget beskriver hur tillgången till kommunal räddningstjänst beaktas när kust och skärgård utvecklas. SSBF:s möjlighet att genomföra räddningsinsatser utgör en samhällsviktig funktion och är i vissa fall dimensionerande vid projektering av

byggnadstekniskt brandskydd enligt PBL. I förslaget till TÖP nämns inte möjlighet till räddningsinsatser. SSBF:s handlingsprogram kan med fördel kopplas till TÖP i den mån det behöver tydliggöras vilka förutsättningar och utvecklingsstrategier som brandförsvaret har eller ser.

Vid planering av ny bebyggelse behöver det tas hänsyn till tillgång på brandvatten. Österåkers kommun har genom avtal möjlighet att använda sig av alternativsystem för brandvattenförsörjning vid mindre bostadsbebyggelse. Alternativsystem för brandvattenförsörjning är dock en sämre lösning än konventionellt system för brandvatten då det är mindre robust och det finns en risk att insatser blir fördröjda. SSBF rekommenderar att kommunen använder sig av konventionellt system för brandvatten i så stor utsträckning som möjligt för att underlätta och effektivisera räddningsinsatser. Vid fortsatt exploatering och utbyggnad av Österåkers kommun vill SSBF därför uppmärksamma kommunen på att brandvattenförsörjningen kan behöva ses över, det är kritiskt att ett helhetsgrepp för brandvattenförsörjningen tas och inte beslutas för varje enskilt projekt.

Kommentar:

Genom det tematiska tilläggets kartunderlag och planeringsriktlinjer bedöms risker hanteras på en lämplig översiktlig nivå. Närmare utredning och hantering av risker för olyckor görs i varje enskilt projekt, i ett tidigt planeringskede, exempelvis vid detaljplaneläggning. Riskaspekten för olyckor bedöms inte vara av sådan karaktär att föreslagen utveckling längs fastlandets kust och i skärgården anses vara olämplig.

Ett tillägg har gjorts i planförslaget gällande att tillgång till brandvatten samt tillgänglighet, åtkomlighet och uppställningsplatser för utrycksfordon måste beaktas i senare skede vid detaljplaneläggning och i bygglovsskede.

Rekommendationen om att ta fram en vägledning för riskhanteringsarbetet inom plan- och byggprocessen, samt ta ett helhetsgrepp för brandvattenförsörjningen inom kommunen, har noterats men är inget som ingår inom avgränsningen för arbetet med det tematiska tillägget. Vidare finns riktlinjer och vägledning i översiktsplanen.

2.3 Kommuner

2.3.1 Vallentuna kommun

På grund av arbetsbelastning hade Vallentuna kommun ingen möjlighet att svara på remissen för det tematiska tillägget kust och skärgård.

Kommentar:

Noterat.

2.3.2 Värmdö kommun

Värmdö kommun har inget att erinra.

Kommentar:

Noterat.

2.3.3 Täby kommun

Täby kommun noterar i sitt yttrande att utvecklingen i kust och skärgården redovisas för fyra områden, varav Täby och Österåker gränsar till varandra i området kring Arninge-Ullna och Rydboholm vid Hägernäsviken och delar därmed vattenförekomsterna Ullnasjön och Stora Värtan samt ett riksintresse för naturvården, Ullnasjöns De Geermoräner. Kustområdet i Österåker pekas ut som natur/skog i planen. Ingen utveckling avseende bebyggelse eller transporter föreslås. Riksintresset bedöms inte påverkas av planen.

Täby ser positivt på Österåkers långsiktiga utvecklingsinriktning för kustområdet och skärgården då de är områden som är värdefulla även för boende i grannkommuner och övriga regionen. Inriktningen för ett utvecklat transportsystem, med effektiva och attraktiva repli- och bytespunkter och bra anknytning till stomtrafik och Roslagsbanan, är viktiga för den regionala tillgängligheten och lyfts tydligt i planförslaget. Täby vill uppmärksamma att det blir särskilt viktigt för att det ska finnas förutsättningar för

arbetspendling med kollektivtrafik så att infartslederna till Stockholm har en god framkomlighet även när antalet permanentboende i skärgården ökar. Planförslaget skulle kunna vara mer tydligt kring sjötrafikens regionala betydelse och funktion för hela kustområdet och skärgården. Täby anser att Stockholm Nordost gemensamt behöver arbeta vidare med en utvecklad båttrafik tillsammans med Region Stockholm.

Planen pekar tydligt ut behovet av ett gemensamt arbete avseende vattenfrågor. Täby håller med om att det finns ett behov av att fortsätt samverka över kommungränserna för att uppnå miljökvalitetsnormerna god ekologisk status och god kemisk status där Täby och Österåker delar vattenförekomster. I samrådsförslaget till ny översiktsplan för Täby reserveras bland annat mark för en ny dagvattenanläggning i våtmarksområdet vid Hägernäsviken för att rena dagvattnet som avrinner från Arninge centrum, Arninge företags- och industriområde samt omkringliggande områden.

Det tematiska tillägget skulle med fördel kunna utvecklas med ett regionalt och mellankommunalt perspektiv avseende inriktningen för hur friluftslivet kan stärkas i kustområdet mellan Täby och Österåker. Täby ser positivt på att utveckla möjligheten att ta sig till fots mellan kommunerna inom den gemensamma kuststräckan vid Hägernäsviken. Pågående samarbete mellan kommunerna inom grönkilsamverkan är också viktigt i arbetet att stärka den regionalt svaga ekologiska spridningssambandet mellan Angarnkilen och Bogesundskilen.

Kommentar:

Ullnasjöns De Geemoränder har lyfts ur planförslaget då det inte ligger inom det geografiska avgränsningsområdet för det tematiska tillägget.

I avsnittet Transport och mobilitet beskrivs vikten av den regionala tillgängligheten för en levande kust och skärgård. Det innefattar alla typer av transporter till och från kommunen, bland annat båt. I planförslaget beskrivs den regionala kopplingen för de bryggor som föreslås utvecklas i kommunen och som kan bidra till fler hållbara regionala resor. Bland annat ska Österskär ska utvecklas som en attraktiv bytespunkt mellan land- och sjöbaserad kollektivtrafik och bidra till mer effektiva resor till och från regionen. Även Linanäs och Åsättra på Ljusterö föreslås utvecklas till attraktiva bytespunkter för resor vidare till bland annat regionen.

Området för den gröna kilen mellan Österåker och Täby avses vara fortsatt allemansrättsligt tillgängligt. En avsiktsförklaring finns med markägaren. Området har fått ändrad markanvändning efter samrådet och pekas ut som landsbygd/skärgård i plankartan. Det bedömdes vara missvisande att en så pass liten del av avgränsningsområdet var utpekat som natur/skog. Bristande rådighet gör dock att kommunen inte kan föreslå någon utveckling.

Kommunen ser positivt på vidare mellankommunal samverkan med Täby kommun.

2.3.4 Vaxholms kommun

Vaxholms har identifierat tre huvudsakliga mellankommunala intressen som planförslaget berör: transportinfrastruktur, ekologiska spridningssamband och gemensamma ytvattenförekomster. Kommunen ser positivt på att gränsområdet för Bogesundskilen pekas ut som område för natur/skog. De noterar att miljökonsekvensbeskrivningen uppmärksammar att det bland de största riskerna för planen finns kultur- och naturvärden kopplade till strand- och vattenmiljöer och vill därför uppmuntra till vidare mellankommunal samverkan kring miljökvalitetsnormer för vatten så väl Stora Värtan som Trälhavet.

Kommentar:

Kommunen ser positivt på vidare mellankommunal samverkan med Vaxholms kommun.

2.4 Föreningar, organisationer och företag

2.4.1 Österåkers Rotaryklubb

Österåkers Rotaryklubb har genomfört en SWOT-analys som bland annat har utgått från kommunens vision och mål.

Styrkor

Skärgården ses som ett attraktivt rekreationsområde med värdefulla kulturmiljöer. Klubben menar att bibehållandet av befintliga värden förutsätter att personer bor, lever och verkar i skärgården.

Näringslivet nämns som en styrka i skärgården, men att det står inför ett generationsskifte. Här är det viktigt menar Österåkers Rotaryklubb att kommunen arbetar proaktivt med utbildning och med skolan i skärgården. Företagen längs kusten och i skärgården är grundpelaren för en levande skärgård menar dem. Det är viktigt att kommunen lyssnar på företagarna och att en konkret handlingsplan upprättas för att stärka näringslivet i skärgården.

Österåkers Rotaryklubb vill att kommunen upprätthåller en löpande kontakt med Leaderkontoret och säkerställer fortsatt medverkan. Detta för att fortsätta inspireras och dra nytta av varandra.

De efterfrågar större politisk närvaro i skärgården och att förbättringar sker i dialogen mellan olika aktörer. Vid dialog är det viktigt med återkoppling, dialog menar dem kan innebära en styrka för fortsatt utveckling av skärgården.

Österåkers Rotaryklubb lyfter Trälhavets båtklubb som ett exempel på hur kommunen har agerat för att organisera båtlivet och samtidigt göra kommunen mer attraktiv för båt- och skärgårdsintresserade. De efterfrågar att mer tid och resurser ska läggas på att lyssna av nuvarande och framtida behov hos TBK, och att kommunen ska understöda deras arbete så att båtklubben kan fortsätta att skapa värdefulla mervärden för kommunen och båtfolket.

Österåkers Rotaryklubb lyfter kommunens starka ekonomi som en styrka som ger möjlighet att genomföra skärgårdsfrämjande åtgärder. Vidare efterfrågar de ett tydliggörande om hur varumärket skärgårdskommun skall manifesteras, vilka frågor ska prioriteras. De menar att kommunen bör göra prioriteringar i det av TÖPen föreslagna strategier och riktlinjer med avseende på vilka som befrämjar visionen och målen bäst.

Svagheter

Österåkers Rotaryklubb skriver att en svaghet som Österåkers kommun har är att Åkersberga stad saknar brygga för kollektiv båttransport ut i skärgården, vilket minskar tillgängligheten för dem som inte har egen båt. De efterfrågar en utpekad plats för turbåtar ut i skärgården. Bristen på kajer och vägar som underlättar godstransporter i skärgården får anses som en svaghet menar dem. De föreslår att man utreder frågan om godshanteringen och godstransporter i samverkan med de marina näringarna.

Österåkers kommuns begränsade markinnehav lyfts av Österåkers Rotaryklubb som en svaghet och blir ett gränssättande för vad kommunen kan

åstadkomma. De vill att det tematiska tillägget kompletteras med karta som markerar kommunens mark.

Österåkers Rotaryklubb skriver att det begränsade antalet sommar- och vinterplatser för friluftsbåtar utgör en svaghet i kommunens attraktivitet som skärgårdskommun. Trots nya nya trender som båtpool, sjösättning-on-demand så finns det fortfarande ett behov av båtplats, något de anser bör lyftas i det tematiska tillägget. Österåkers Rotaryklubb anser att kommunen bör uppdatera deras båtplatsinventering.

Österåkers Rotaryklubb menar att en av kommunens svagheter är att det saknas en tydlig organisatorisk enhet med huvudsaklig uppgift att genomföra kommunens vision om möjligheternas skärgårdskommun, till exempel saknas positionen skärgårdsutvecklare.

Möjligheter

En möjlighet som Österåkers Rotaryklubb har identifierat i att uppnå kommunens vision är deltidsboendes ökade vistelse i skärgården. De skriver att denna grupp har en stor betydelse både socialt och ekonomiskt för utvecklingen av fastlandets kuststräcka och skärgården. De skriver att efterfrågan på varor och tjänster lär öka och därmed är det viktigt menar dem att kommunen tar tillvara på möjligehten och möjliggör för personer att bo, verka och leva i skärgården och längs fastlandets kuststräcka.

De skriver att kommunen bör utöva ett proaktivt ledarskap och titta närmre på att identifiera konsekvenserna och behov hos de deltidsboende och skärgårdsföretagarna. De lyfter igen vikten av att lyssna på relevanta skärgårdsbor och samverka med viktiga aktörer samt kommunicera med dem.

Vidare lyfter Österåkers Rotaryklubb besöksnäringen som något som skapar både arbetstillfällen lokalt och ökar områdets attraktivitet. De skriver bland annat om kulturmiljöns viktiga roll i besöksnäringen samt som en identitetsbärare.

Österåkers Rotaryklubb skriver i sitt yttrande om flera olika trender inom båtlivet, som t.ex. sjösättning-on-demand, båtpooler och båtuthyrning. De skriver att dessa trender kan vara möjliggörande för att hantera båtplatsbristen i kommunen.

Hot/Hinder

Österåkers Rotaryklubb skriver att den minskade skärgårdsbefolkningen riskerar att omintetgöra generationsväxling bland skärgårdsföretagen, urholka livskraftiga lokalsamhällen samt därmed den unika skärgårdskulturen. De skriver om vikten att få unga familjer att attraheras av att bo i skärgården och att kommunen inte ska vänta med öppna skolor, förskolor.

Vidare skriver de om lagar och regler som utgör hinder för nödvändig tillväxt av skärgårdens lokalsamhällen. Risk förefaller menar dem att de verksamma skärgårdsföretagen inte kan utveckla sina verksamheter, med följd att den unika skärgårdskulturen, som utgör en stor attraktion, går förlorad och möjligen ersätts av en enda stor friluftspark.

Målanalys av vision och huvudmål

Österåkers Rotaryklubb skriver i sitt yttrande att det vore värdehöjande om det kausala sambandet mellan hur kvalitet, trygghet och valfrihet tillsammans med en hållbarutveckling verkligen bidrar till en levande skärgård.

För att tillskapa och arbeta för kommuenns vision möjligheterna skärgårdskommun menar Österåkers Rotaryklubb att det är viktigt att se till att värna om möjligheterna att bo, verka och leva i skärgården. Faktorer som tillgängliga båtplatser, infrastruktur för friluftslivet, levande näringsliv, godstransporter nämns som viktiga faktorer för en levande skärgård.

Mål I professionell och hög kvalitet.

Österåkers Rotaryklubb skriver att för att gynna Fastboende på öarna, Sommar och deltidsboende, Skärgårdsföretagare, Båtfolk och besökare, bör kommunen avsätta finansiella- och organisatoriska resurser till skärgården. De skriver om vikten av dialog samt att kommunen bör tydliggöra innebörden av visionen och huvudmålen och basera beslut på relevant beslutsunderlag.

Mål 2: en ekonomi i balans

Österåkers Rotaryklubb skriver att låg kommunalskatt är bra men att det skulle vara bra om kommunen ännu bättre kunde leverera på en relevant och tydlig vision och mål inom ramen för en rimlig kommunalskatt.

Mål 3: Bästa skolkommunen i länet

Viktigt att arbeta proaktivt för utveckling av skola och förskola i skärgården. Unga företagare kan fokusera på sin verksamhet, i trygg förvissning om att barnen är i goda händer.

Mål 4: Högsta kvalitet på omsorg

För fastboende är det viktigt menar Österåker Rotaryklubb att man satsar på lokal omsorgservice på öarna. För sommar och deltidsboende, skärgårdsföretagare, båtfolk och besökande är det viktigt att planera för och möjliggöra för akutsjukvård i skärgården. De skriver att det behövs lokal för vård och omsorg på öarna, åtminstone på kärnön.

Mål 5: En trygg miljö

Det ska även vara tryggt att kunna cykla och gå i området samt tryggt att bli gammal och kunna bo kvar på sin ö. Vidare skriver dem att det bör utvecklas fler cykelvägar samt äldreboende på öarna.

Mål 6: ett långsiktigt hållbart samhälle där människa, miljö och natur samverkar

Österåkers Rotaryklubb skriver att samverkan med fastboende och föreningar på öarna är viktigt. Samt att toatömningsställen för båtar bör byggas ut samt att det bör skapas en organisation för underhåll av dessa. Vidare skriver dem att utedass/WC borde tillskapas på öarna samt infrastruktur för sophämtningsställe samt färskvattenställen på öarna.

Mål 7: Ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar tillväxt.

Österåkers Rotaryklubb skriver att för fastboende på öarna, sommar- och deltidsboende, skärgårdsföretagare, båtfolk och besökare är det viktigt att säkerställa infrastrukturens kapacitet och utbyggnad sker i takt med – och helst före tillväxten, genom proaktivt ledarskap. De skriver att det är viktigt att värna om kulturhistoriska värden och understöd föreningar och lokala initiativ för bygdefrågor. Stöd verksamheter som håller markerna öppna och undvik att bebygga jordbruks- och kulturmark.

Österåkers Rotaryklubb avslutar sitt yttrande med att de anser att kommunen behöver prioritera bland det tematiska tilläggets riktlinjer och åtgärder. Samt att kommunen bör arbeta med en SFA-analys tillsammans med relevanta skärgårdsbor, och synliggöras genom tydlig kommunikation.

Kommentar:

Det tematiska tillägget, tillsammans med översiktsplanen, visar viljeinriktlingen i de frågor som berör markanvändningen för fastlandets kust, samt för skärgården. Kommunens kust och skärgård har potential att, genom utveckling i linje med föreslagna planeringsstrategier, stärka hållbarheten, såväl socialt som ekonomiskt och ekologiskt. Det tematiska tillägget bedöms bidra till goda förutsättningar för många att kunna bo, verka och besöka fastlandets kust och skärgården.

Österåkers vision *Möjligheternas skärgårdskommun* ska genomsyra arbetet inom samtliga förvaltningar inom kommunen som gemensamt verkar för visionen. Framtagandet av det tematiska tillägget för kust och skärgård är en del i det arbetet. Tjänstepersoner från olika förvalningar på kommunen har deltagit i arbetet för att belysa den bredd av frågor som måste beaktas i den strategiska planeringen. I avsnittet Genomförande framgår hur planförslaget knyter an och bidrar till att nå visionen och uppsatta mål.

Ett av Österåkers kommuns övergripande mål är att vara den bästa skolkommunen i länet. I det tematiska tillägget pekas lokala knutpunkter ut med syfte att stärka och utveckla bland annat skolorna samt de pedagogiska verksamheterna längs fastlandets kust och i skärgården. Det ska vara möjligt för människor

att bo, leva och verka längs kommunens kust och i skärgården alla stadier i livet.

De lagar och regler som finns sätter ramar för vad som är möjligt att geomföra när det gäller utveckling av verksamheter. Kommunen ser att det finns möjligheter för en befolkningstillväxt, fler besökare, samt utvecklade verksamheter inom avgränsningsområdet. Ett flertal kartor synliggör bland annat var hänsyn bör tas, samt var utveckling bedöms vara lämplig, för att kommunen ska växa på ett hållbart sätt.

Det framgår tydligt i planförslaget att samverkan är en förutsättning för genomförandet. Behovet av samverkan grundar sig bland annat i kommunens begränsade markinnehav inom avgränsningsområdet. Att peka ut kommunens mark bedöms inte tillföra ytterligare till planförslaget då det är en mycket liten andel av markytan.

I planförslaget föreslås bryggor för både linjetrafik och turbåtar som avser tillgodose efterfrågat behov. En ökad efterfrågan på båtplatser har identifierats. Många marina företag i kommunen ser möjligheten att utvidga sina verksamheter genom innovativa lösningar och en mer effektiv markanvändning, vilket framgår av planförslaget. En uppdatering av båtplatsinventeringen ingår inte inom avgränsningen för arbetet med det tematiska tillägget.

Synpunkten om att upprätta en handlingsplan för att stärka näringslivet i skärgården noteras, dock ingår inte det inom avgränsningen för arbetet med det tematiska tillägget.

Kommunen har i arbetet med det tematiska tillägget inkluderat invånare och verksamma på olika sätt och kommunen ser positivt på fortsatt dialog.

2.4.2 Österskärs Villaägareföreningen

Föreningen är positiv till att man planerar för en positiv utveckling av kommunens kust och skärgård, till exempel den utveckling som föreslås vid Östanå färjeläge. De anser vidare att det är viktigt att boende på fastlandet ska kunna nå och nyttja skärgården utan att själva ha en egen båt. Möjligheten för detta är idag begränsad, särskilt när Waxholmsbolaget har slutat att angöra vid Östanå färjeläge menar Österskärs villaägarförening. Idag måste man åka via Vaxholm eller Stockholm för att lätt ta sig ut i skärgården, något som de menar begränsar utnyttjandet av friluftsområden i skärgården.

Föreningen ser positivt på idén att utveckla en båtförbindelse mellan Ljusterö och Österskär, men ställer sig negativa till anläggandet av en brygga i Lindholmsviken. De anser att den redan befintliga ångbåtsbryggan invid Österskärs havsbad istället bör rustas upp och användas för trafik. De menar att det är onödigt att skapa en ny brygga när det redan finns en fungerande. Den befintliga bryggan menar dem ligger också på promenadavstånd från Roslagsbanan och den är redan anpassad för gångtrafik.

Förhållanden i Lindholmsviken är dåliga för större brygga med regelbunden trafik, främst genom att botten i viken består av ett mycket tjockt lager dy, samt att marken invid viken ligger lågt i förhållande till normalt vattennivå och översvämmas regelbundet. Vidare anser Österskärs villaförening att utmed Lindholmsviken finns både vid Margretelunds- och österskärslandet ett flertal bryggor med båtar som kan få stora problem med svallvågor från regelbunden båttrafik.

Kommentar:

I det tematiska tilläggets utvecklingsstrategi beskrivs hur det i framtiden ska vara lätt att ta sig runt, längs fastlandets kust och i skärgården, även utan egen båt eller bil. Det är något som kommunen verkar för. Genom att stärka de lokala knutpunkterna och transportsambanden, på såväl land som vatten, kommer skärgården bli mer tillgänglig för alla.

Östanå har plockats bort som utpekad plats för utveckling av marin verksamhet. Kommunen verkar aktivt tillsammans med berörda aktörer för att återuppta trafiken vid Östanå. Lindholmsviken är utpekad som en lämplig plats för anläggande av en brygga. En brygga i Lindholmsviken bedöms kunna tillföra stor nytta med hänsyn till den goda kopplingen till befintlig kollektivtrafik. Dock finns inget beslut taget och frågan behöver studeras vidare innan beslut tas tas.

2.4.3 Idrotts och friluftsalliansen Österåker

Idrotts- och friluftsalliansen (IFA) inleder sitt yttrande med att tacka för det arbete som görs inom ramen för det tematiska tillägget. En av IFA:s övergripande målsättningar är att Österåker ska bli den bästa friluftskommunen. De vill förbättra och utveckla det som redan finns gällande bland annat, vandringsleder och vattensport men även utveckla nytt. De menar att tillgängligheten till kommunens natur, hav och sjöar är en viktig del av friluftslivet och bidrar till en bättre folkhälsa. Bra information, god tillgänglighet och även utvecklad service till kommuninvånare och besökare är en viktig del av arbetet. I sitt yttrande redogör IFA för deras prioriteringar på kort och lång sikt.

På kort sikt anser IFA att man bör prioritera att tillskapa ett forum för att kommunicera event, tävlingar för alla som rör sig i naturen, bättre skyltning kring hur man gör/beter sig i skog och spår. Vidare anser IFA att kommunen bör samla all information om kommunens friluftsområden, förslagsvis genom en webbportal. Bättre kommunikation med markägare/arrendatorer efterfrågas samt underhåll av befintliga friluftsområden och vandringsleder, som till exempel Hacksta, Trastsjöskogen, Domarudden, med mer. Vidare lyfts möjligheten att fylla på dricksvatten utmed våra vandringsleder, ved vid fasta vindskydd för att värna om vår skog. De skriver om att en prioritering på kort sikt är att förenkla och förbättra för skogscykling genom att märka ut längre motionsspår, använda befintliga stigar och grusvägar.

På lång sikt ser IFA det som viktigt att bevara, freda och utveckla befintliga friluftsområden, som t.ex. Hacksta, Trastsjöskogen, Domarudden, Åkers kanal, näs m.fl. Fler vandringsleder, MTB-slingor, ridstigar, fler rast- och grillplatser efterfrågas. IFA avslutar sitt yttrande med att säga att tillgängligheten till våra naturområden är viktigt, t.ex. cykel- och gångväg till Domarudden från Åkersberga cykel-/vandringsled till Östanå och Wira från Åkersberga längs kusten. Cykelväg till Vaxholm från Åkersberga. Säkerställ att befintlig vandringsled rustas upp och säkerställ markägares tillstånd för vandringsled till Vaxholm från Åkersberga. Säkerställ funktionstillgängliga del av leder och rastplatser.

Kommentar:

Kommunen instämmer i vikten av att vid utveckling ta stor hänsyn till befintliga friluftsområden. Kommunen ska genom samverkan verka för en god och ökad tillgänglighet till rekreationsområden för allmänheten, vilket framgår i det tematiska tilläggets planeringsriktlinjer. I plankartorna redovisas grönstråk och gröna entréer som avses stärkas. De gröna entréerna ska vara lätta att ta sig till kollektivt samt gång och cykel. Vidare ska tydlig information finnas på dessa platser, exempelvis informationskyltar och kartor lyfts.

Synpunkten om att tillskapa ett forum, utveckla en webbportal och annan kommunikation kopplat till friluftslivet längs kust och skärgård noteras. Kommunen är idag ansluten till webbportalen *Naturkartan* och har för avsikt att utveckla informationen där de kommande åren.

2.4.4 Naturskyddsföreningen Österåker (NFÖ)

Naturskyddsföreningen välkomnar arbetet med skärgården. Klimatförändringarna menar dem gör det centralt att fatta beslut som verkar i rätt riktning. Många delar av det tematiska tillägget ställer sig naturskyddföreningen positiva till men menar att flera formuleringar är svepande och därmed inte förpliktigande nog.

Friluftsliv och turism

Naturskyddsföreningen lyfter i sitt yttrande svårigheter att hitta badstränder på Ljusterö, många har gjorts privata menar dem. Möjligheten för en familj att ta sig till en badstrand med cykel är begränsad då det inte finns några cykelbanor på Ljusterö enligt naturskyddsföreningen.

De menar att vid alla knutpunkter för transport bör det iordningställas parkeringsplatser och laddstationer för elbilar men som utformas så att jordbruksmark inte tas i anspråk. Vidare vill de att det ska vara möjligt att på sikt kunna cykla över hela Ljusterö, bredda

vägar och uppmuntra cykelresor. De fortsätter med att redogöra för att det bör inrättas möjligheter att kunna lämna sopor vid friluftsområden, samt anställa en skärgårdsansvarig som ansvarar för guidning och bevakning av djur- och växtlivet.

De ser gärna att kommunen ansvarar för sophantering vid badplatser och natura 2000-områden. De lyfter möjligheten att ta med cykel på bussen till Ljusterö och till övriga skärgården, samt iordningställa vandringsleder, t.ex. från Ljusterö färjeläge till Ljusterö Åsättra och vidare till Ängsvik och Linanäs. Vidare lyfts också vandringsled från färjeläget till Inneby för att sedan fortsätta genom skogen mot Hästede och sedan mot Lagnö.

Ljusterö är en stor ö men trots det råder det brist på badplatser för människor som kommer ut i skärgården, för att bland annat idka friluftsliv som till exempel kajakpaddling, bada eller fiska eller på vintern åka skridskor. Detta är i konflikt med privatisering och dispenser på strandskydd.

Naturskyddsföreningen har föreslagit en del åtgärder under rubriken friluftsliv. De anser också att det är nödvändigt att iordningställa lekplatser för fiskar och freda områden för fågellivet.

Kommentar:

I plankartan för Ljusterö med omland pekas två nya kommunala badplatser ut för att utreda möjligheten att tillskapa fler badmöjligheter för allmäheten. Vidare kommer utveckling i strandnära lägen prövas enligt gällande strandskyddslagstiftling, där frågan om allmänhetens tillgång till vattnet beaktas.

På Ljusterö finns enbart en kortare sträcka med cykelväg. Kommunen ska verka för ett utvecklat och säkert lokalt gång- och cykelvägnät genom samverkan med berörda väghållare, vilket framgår i det tematiska tilläggets planeringsriktlinjer. Majoriteten av vägarna är enskilda eller statliga.

En skrivning om det rörliga friluftslivets avfallshantering har tillkommit.

Kommunen verkar för att skapa goda förutsättningar för fisk- och fågellivet.

Jord- och skogsbruk

Naturskyddsföreningen anser att jordbruksmark måste värnas och ges stöd för att kunna fortsätta att brukas, viktigt för den kulturmiljö som finns i skärgården behålls. Föreningen hänvisar till den av kommunen antagna jordbruksmarstrategi. Där beskrivs bland annat komplexiteten inom jordbruksmarkens produktionsvärde ur bland annat ett ekonomiskt perspektiv. Naturskyddsföreningen hänvisar även till texten i strategin som redogör för det lokala jordbrukets roll och betydelse i ett regionalt perspektiv, där en långsiktig hållbar utveckling av kommunen inbegriper en strategisk markanvändning som möjliggör ett effektivt nyttjande av jordbruksmark, skogsmark och vattenområden.

Naturskyddsföreningen i Österåker skriver i sitt yttrande att i skärgården finns det en omväxlande natur med skog, hagmarker och ängar som bör bevaras genom bete för att behålla den biologiska mångfalden, Noret på Ljusterö tas upp som ett exempel på detta. Föreningen föreslår att det bör anläggas fler kolonilotter i anslutning till komprimerad bebyggelse samt att använda mark för betesdjur så att man har möjlighet att bevara jordbruksmark som en framtida resurs.

Naturskyddsföreningen oroas av att jordbrukssektorn i denna skärgård står inför stora utmaningar både i form av pensionsavgångar bland lantbrukarna och låg lönsamhet. När antalet djurhållande gårdar minskar, ökar risken för igenvuxna marker, minskad biologisk mångfald och negativ påverkan på kulturlandskapet. De vill påtala riksintresset för områdena och föreslår att kommunen fastställer en övergripande plan för att bibehålla det öppna landskapet och det kulturarv som finns på dessa öar.

På Ljusterö är det många bofasta människor och besökare som kommer utifrån för att plocka svamp

och bär i skogen. Då anser de att det är viktigt att ha ett skogsbruk som värnar om biologisk mångfald. Viktigt är också att behålla äldre skogsbestånd för den biologiska mångfalden.

Kommentar:

I det tematiska tilllägget finns flera planeringsriktlinjer där vikten av att beakta jordbruksmark framhålls, bland annat att ny bebyggelse bör undvikas på jordbruksmark och att hänsyn ska tas till jordbruksföretagen vid planläggning eller andra beslut som kan påverka. Den bebyggelseutveckling som föreslås avses främst tillkomma inom befintliga strukturer. Jordbruksmark ska inte bebyggas om inte väsentligt samhällsintresse kan motiveras.

I Hållbarhetsbedömningen med MKB görs bedömningen att planförslaget går i linje med kommunens jordbruksmarksstrategi. Vidare finns en planeringsriktlinje om att stor hänsyn ska tas till kulturpräglade naturmiljöer med åker-, ängs-, och betesmark.

Sedan samrådet har tillägg om jordbruksmarkens ekonomiska betydelse gjorts, bland annat genom en planeringsriktlinje om att möjliggöra för kombinationsverksamheter kopplat till jord- och skogsbruk. I förslaget till det tematiska tillägget redogörs viljeriktningen om att ett aktivt brukande av skogen ska värnas.

Marina näringar

Båtlivet är en naturlig del av skärgårdslivet, men det måste ställas krav så att det inte skadar fisk och fågellivet. Naturskyddsföreningen i Österåker föreslår att understödja moderna upptagningsmöjligheter, som möjlighet att förvara båten på land när båten inte används. Bottentvätt för giftfria båtbottnar, sanera befintliga varvsområden. Möjlighet att ladda sin båtmotor. Begränsa åkandet av vattenskotrar till endast båtleder. Tänka på aspekten på ljusföroreningar genom att begränsa flödet av ljus genom flexibel belysning genom rörelsedektorer. Detta gäller också andra platser med belysning. Tömningsmöjligheter för båttoaletter.

Kommentar:

Det tematiska tillägget har tydliggjorts gällande att laddningsmöjligeter bör finnas för både bil och båt, där det är möjligt, exemplvis vid Ljusterö Åsättra och Linanäs. Vidare har det tillkommit ett förtydligande om att utveckling av marina näringar kommer kräva noggranna utredningar av ekologisk, fysisk och kemisk påverkan för möjligheten att uppnå eller upprätthålla miljökvalitetsnormerna.

I den nationella vattenskoterförordningen framgår att vattenskotrar bara får framföras i allmänna farleder samt inom områden som Länsstyrelsen har pekat ut. Det finns idag ett tiotal platser i kommunen där latrin från fritidsbåtar kan tömmas.

Teknisk försörjning

Naturskyddsföreningen ställer sig positivt till utbyggnad av vindkraft med hänsyn till olika risk och hälsofaktorer. Möjlighet till att ladda sin bil och båt vid vissa centralpunkter som Ljusterö Åsättra, Östanå färjeläge, Linanäs.

Kommentar:

Se föregående kommentar.

Sårbarhet, hälsa och klimat

Undersöka möjlighet att minska erosionen kring Furusundsleden och eventuellt titta på ny sträckning av Ålandstrafiken. Inte ge tillstånd för bebyggelse nära strandlinjen, värna strandskyddet. Fortsätta inspektionen av gamla avloppsystem.

Kommentar:

I planförslaget framgår att kommunen verkar för att minska trafiken och sänka hastighen på sjötrafiken längs Furusundsleden för att minska erosionen. Kommunen har dock ingen rådighet att fatta beslut i frågan.

All bebyggelse nära strandlinjen inom strandskyddet kommer att prövas i enlighet med gällande lagstiftning. Det gäller även för utveckling av exempelvis nya bryggor.

Strandskydd och värdefulla vattenområden

Naturskyddsföreningen oroas av att en ny utredning föreslår att strandskyddet ska försvagas kraftigt. Det vore förödande för vattenlevande organismer som är helt beroende av orörda strandnära livsmiljöer – bland annat fungerar de grunda vikarna som barnkammare åt fiskar. Stränder runt hav och sjöar är viktiga för den biologiska mångfalden. Vi vill att man i TÖPen håller kvar vid strandskyddet som det står i 7:13§ respektive 7:15§ miljöbalken. Var inte släpphänta vid ansökningar av strandskyddsdispens oavsett faktorer som sägs ge liten miljöpåverkan av åtgärden eller att den inte har effekt på allemansrättslig tillgänglighet. Värna strandskyddet!

Vid exploatering, anser Naturskyddsföreningen, att hänsyn ska tas till områden med höga biologiska värden. Utveckla områdena med skötsel och tillsyn, för att skapa förutsättningar för fiske. Kan det tematiska tillägget värna gäddvikar och skapa förutsättningar för hållbart kustnära fiske för friluftsliv och möjliggöra för fiskenäringar? Naturskyddsföreningen säger att de inte har kunskap kring detta men att en handlingsplan bör tas fram.

Kommentar:

Kommunen delar ansvaret för att pröva strandskyddsdispenser med Länsstyrelsen som har möjlighet att överpröva kommunens beslut. Kommunen kommer vid varje enskild ansökan om dispens undersöka lämpligheten utifrån bland annat gällande lagsiftning samt kommunens viljeinriktning för mark- och vattenanvändningen.

Ingen utvedckling som påverkar känsliga vattenområden föreslås och på så sätt tas hänsyn till fiske. Kommunen har ingen rådighet över privata vatten men arbetar för att värna känsliga vattenområden när det finns ett intresse.

Entréer och naturrum

Naturskyddsföreningen efterfrågar både gröna- och blåa entréer för att berätta om platsers naturvärden. De anser också att dessa platser är lämpliga för information om allemansrättens möjligheter och skydligheter. Vid entréerna anser naturskyddsföreningen att det med fördel kan placeras skräpkorgar och annan infrastruktur för att göra det lätt att göra rätt.

Naturskyddsföreningen välkomnar föreslagen etablering av ett Naturrum på Finnhamn. Vid Naturrum kan sommarjobb ges till kommunens ungdomar, tömma sopor, sköta om och informera om platsen, bra möjlighet att sprida naturkunskap till den yngre generationen skriver Naturskyddsföreningen.

Kommentar:

Gröna entréer pekas ut i plankartorna. Begreppsförklaringen av gröna entréer har förtydligats gällande att det både handlar om tillgänglighet till grön- och vattenområden. Vid dessa entréer ska tydlig information finnas i form av exempelvis skyltar och kartor.

I planförslaget framgår att hänsyn ska tas till allemansrätten vid planering. För att öka allmänhetens tillgång till rekreationsmiljöer vid redan befintlig bebyggelse bör samverkan med fastighetsägare ske.

Planeringsriktlinjer

Naturskyddsföreningen hoppas att det tematiska tillägget inte bara uppmuntrar till en etablering och utbyggnad av förnybara energikällor, utan även verkställer att en utveckling av förnybara energikällor genomförs, dock med hänsyn till kust och skärgårdens natur- och kulturvärden.

Kommentar:

I planförslaget framgår att kommunen ska främja förnybara energikällor med avsikten att det senare ska genomföras, exempelvis i form av vindkraftverk.

2.4.5 Svinninge Marina

Svinninge Marina är positiva till det tematiska tillägget, men har efter det digitala mötet med kommunen följande reflektioner som de önskar att kommunen tar hänsyn till och gärna främjar.

De nämner att i det tematiska tillägget så framgår det att de marina näringarna ska stärkas och utvecklas vid redan befintliga verksamheter där förutsättningar finns. De fortsätter i sitt yttrande att beskriva utvecklingen av Svinninge marina från 1980 och framåt. De beskriver i sitt yttrande deras miljöarbete, bland annat gällande investering i en spolplatta med reningsverk, flera miljöstationer, toalettömningsstationer, solcellsanläggningar, med mer. Under 2021 avser de att bygga en blästerhall, den första i kommunen, där båtar med miljöfarlig bottenfärg kan saneras på ett miljösäkert sätt. Idag finns det 7 lokala företag som tillsammans har över 40 heltidsanställda. Svinninge Marina anser sig tillhöra de verksamheter inom marina näringar i kommunen som bör ges möjlighet att stärkas och utveckla befintlig verksamhet där nödvändig infrastruktur redan är på plats.

Svinninge Marina önskar att man i det tematiska tillägget är mer specifika och för in i en exempellista – där Svinninge Marina ingår – över befintliga verksamheter som ska ges möjlighet att utvecklas. På kartan på sida 51 vore det värdefullt att numrera och namnge de fem största marinorna. Om plats finns är det ännu tydligare om samtliga blåprickar får namn och antal båtplatser införda.

Idag har Svinninge Marina många båtar i kö till bryggplatser. Österåkers kommun är i behov av ytterligare bryggplatser och i takt med det blir fler invånare i kommunen kommer efterfrågan på bryggplatser öka menar de. Ett miljö- och markeffektivt sätt att skapa fler bryggplatser kan vara att, där det går, förlänga existerande flytbryggor. Inom Svinninge Marina kan nuvarande kapacitet utökas med cirka 250 bryggplatser.

Svinninge Marina önskar att man förslagsvis under stycket Marina näringar, specificerar så att begreppet ”utveckling” kan exemplifieras med bl.a. upptagningsramper med spolplattor, laddningsplatser för eldrivna båtar, laddningsinfrastruktur och utökad båtförvaring på land när båten inte används. I kommunen finns det begränsad tillgänglighet till upptagningsramper för allmänheten, detta medför att båtar transporteras onödigt långa sträckor på land såväl som på vatten. De upptagningsramper som finns och används saknar ofta avspolningsplattor med avlopp och särskilt saknas funktion att ta hand om bottenfärg.

Öster om och i anslutning till Svinninge Marina finns utrymme för en kaj för allmänheten som kan utvecklas enligt tidigare redovisat resonemang. De hoppas, genom dialog med kommunens mark- och exploateringsenhet, ges möjlighet att förvärva eller arrendera nödvändig mark från kommunen mot att Svinninge Marina åtar sig, att tillsammans med kommunen, bekosta och bygga samt sköta driften av en upptagningsramp med spolplatta. Svinninge Marina anser att en sådan upptagningsramp ska vara bemannad eller åtminstone övervakad och vid kajen skulle de kunna erbjuda snabbladdnignsmöjligheter för elbåtar, något som Svinninge Marina ser en utökad efterfråga för. Vidare skriver de i sitt yttrande att de skulle kunna erbjuda ”båtplats på land” och förvara båtar på höjden i en ställning. Det är en tjänst som Svinninge Marina länge har erbjudit större båtar och det är ett bra, miljövänligt, platsekonomiskt alternativ även för mindre båtar och för båtdelningstjänster då det inte kräver en bryggplats per båt samt verkligen minimerar behovet av bottenfärg.

Under vintersäsongen förvaras cirka 700 båtar på land hos Svinninge Marina. Det tillfredsställer långt ifrån det behov som finns redan idag och många kommuninvånare hittar egna lösningar för vinterförvaring av sina båtar. Det innebär som regel förvaring av båten i en privat trädgård vilket skapar problem med transporter av båtar genom centrum, miljöproblem när båtar bottenbehandlas över ytor som inte är förberedda för att ta hand om miljögifter samt visuell förorening/grannbråk när båtar utan bygglov står uppställda i garageuppfarter och trädgårdar stora delar av året, till grannars irritation.

Svinninge Marina har infrastruktur och maskinpark för att på ett markeffektivt sätt med låg miljöpåverkan kunna hantera vinterförvaring av båtar. Vi tolkar det som att TÖP kan ge stöd för att Svinninge Marina ges möjlighet att stärkas och utveckla sin befintliga verksamhet i enlighet med ovannämnda utvecklingsritlinjer bland annat genom att få

arrendera eller förvärva anslutande markyta sydost om anläggningen.

Kommentar:

En utveckling av marina verksamheter föreslås. Ett fortsatt arbete krävs för att utreda vad exakt det kan komma att innebära för respektive verksamhet, utifrån dess olika förutsättningar. Infrastruktur är en av flera frågor som måste tas hänsyn till. Tillägg har gjorts som tydliggör vad utveckling av de marina näringarna kan innefatta. Laddinfrastruktur för båtar, effektiv båtförvaring på land, upptagningsramper och spolplattor för ett mer hållbart båtliv är sådant som lyfts. Namn på marinor har tillkommit i karta.

En ökad efterfrågan på båtplatser har identifierats och lyfts i planförslaget. I avsnittet Näringsliv och service, i del 4, framgår att många marina företag i kommunen ser möjligheten att utvidga sina verksamheter. Genom innovativa lösningar och en mer effektiv markanvändning kan mark frigöras för att möta ett växande behov och efterfrågan. Trots det kvarstår ett ökat ytbehov både på land och i vattnet som genom en strategisk utveckling samtidigt kan ta hänsyn till befintliga värden, så som natur och allemansrättslig tillgänglighet.

2.4.6 Ingmarsö Byalag

Ingmarsö byalag frågar sig i sitt yttrande vilka konkreta aktiviteter som måste genomföras för att Österåkers kommuns vision och miljömål ska uppnås. Vidare poängterar byalaget att skolfrågan behöver diskuteras och säkerställas för öns barn i framtiden, om skolan på Ljusterö är aktuell för Ingmarsös skolbarn är det viktigt att trafikmiljön vid Åsättra brygga på Ljusterö åtgärdas menar de.

Friluftslivet måste organiseras menar Ingmarsö byalag med turistvärdar som även kan ha ett tillsynsansvar. Respekt för de som bor och lever på ön måste finnas liksom tydlig guidning i allemansrätten. En badplats dit rörligt friluftsliv kan hänvisas måste finnas och stödjas av kommunen. Vidare skriver byalaget att avfallshanteringen för det rörliga friluftslivet måste stärkas samt att kommunen måste organisera och ansvara för skyltning för det rörliga friluftslivet. Vidare redogör Ingmarsö byalag deras reflektioner kring det tematiska tillägget planeringsstrategier.

- Attraktiva knutpunkter: Vad menas med attraktiva knutpunkter med offentlig service? Turistvärd?
- Flexibelt och innovativt näringsliv: Hur ska kommunen medverka för att stärka befintliga bryggor och stödja marint näringsliv?
- Tillgänglig kust och skärgård: Hur ska kommunen värna strövområden på Ingmarsö?
- Utveckla destinationer: Hur ska kommunen verka för en hållbar besöksnäring?
- Samverkan: Idag finns endast Skärgårdsrådet och det arbetet måste i så fall utvecklas.

Kommentar:

Planeringsstrategierna är framtagna för att uppnå framtidsbilden för år 2040. Om genomförandet av det tematiska tillägget följer de strategier, riktlinjer, hänsyn, intressen, behov och utvecklingsmöjligheter som anges i planen kommer framtidsbilden vara möjlig att uppnå. Kommunens vision och miljömål utgör planeringsunderlag och har varit av vikt vid framtagandet av planförslaget. I avsnittet Genomförande redogörs för hur det tematiska tillägget kopplar till kommunens vision och de sju målen.

Målpunkter för turism pekas ut i flera plankartor, bland annat för Ljusterö med omland där Ingmarsö är beläget. Förklaringen av begreppet har utvecklats och tydliggör att service i form av exempelvis toaletter och avfallshantering kan erbjudas. Tydlig information i form av skyltar och kartor ska finnas vid gröna entrér. Ingen ny kommunal badplats föreslås på Ingmarsö.

Attraktiva knutpunkter med offentlig service kan exemplevis innefatta service i form av livsmedelsbutiker, vård och omsorg, samt skola och förskola. I övrigt redogörs ovanstående punkter i planförslaget på en övergripande nivå.

I förslaget till tematiskt tillägg redogör kommunen för möjligheten att vid större bryggor utveckla gemensam avfallshantering. Hur detta kan genomföras och i vilken skala behöver utredas närmre, vid

utredning är tillgänglighet till platsen en viktig fråga att besvara. Efter samråd har tillägg gjorts angående ökade möjligheter att sortera avfall på Ingmarsö.

Kust- och skärgårdsutveckling

Ingmarsö byalag skriver i sitt yttrande angående kust- och skärgårdsutveckling att replipunkten Ljusterö Åsättra behöver rustas upp för att bryggan där lastning, lossning av gods, trafik med tunga fordon och gångtrafikanter nu ej har åtskilda ytor. Stor säkerhetsrisk föreligger idag. Vidare skriver de att de analyser inför planläggning för bebyggelse som anges är mycket viktigt för att värna om Ingmarsös särskilda värden. Gällande transport och mobilitet menar Ingmarsö byalag att det är viktigt att kommunens uppfattning om sjötrafiken beaktas i sjötrafikutredningen. En stor fråga är ekonomiska resurser för upprustning av bryggor. Vilket ekonomiskt ansvar kommer kommunen ta för upprustningen frågar byalaget.

Ingmarsö byalag undrar hur möjligheten för pedagogisk verksamhet kan stärkas och hur kommunen tänker konkret kring ”flexibelt utnyttjande av lokaler”. Vidare beskriver de hur Ingmarsös jordbrukslandskap inom ramen för Norrgårdsstiftelsen måste beaktas samt att de frågar hur kommunen ska möjliggöra badmöjligheter på Ingmarsö.

Gällande teknisk försörjning så anser Ingmarsö byalag att kommunen redan idag måste säkra tillgången till energi och föra en dialog med berörda aktörer.

Avfallshanteringen vid bryggorna måste samordnas med återvinningscentralen på Ingmarsö.

Vidare skriver Ingmarsö byalag att man bör beakta att lokala satsningar måste göras av kommunen för att vägleda turister och möjliggöra en ansvarsfull besöksnäring och positiva möten mellan öbor och turister. Precis som i ytterskärgården måste det finnas en friluftsplan för Ingmarsö för att värna naturområden.

Ingmarsö byalag instämmer i skrivningen om att jordbruksmarken ska värnas för att landskapet ska kunna hållas öppet och ekologisk mångfald ska värnas med hjälp av jordbruk och djurhållning. Bostädernas utformning och utseende ska anpassas till befintlig bebyggelse så att den unika kulturmiljön inte fragmenteras.

Ingmarsö byalag skriver i sitt yttrande att behov av isgående båt mellan Ljusterö Åsättra och Norra Ingmarsö är akut och måste lösas. Hur upprustningen av bryggor ska ske som idag sköts och finansieras av vägföreningen på ön är en viktig fråga. Det är enligt Ingmarsö byalag helt uteslutet att finansieringen ska ske av fastighetsägarna på ön då bryggorna i stor utsträckning ska ta emot turister och möjliggöra kommunservice. Finansiering av bryggorna måste hanteras lika på kommunens fastland och på öarna.

Effektiva och funktionella gods- och leveranstransporter är avgörande för ett fungerande näringsliv på Ingmarsö. Omställningen till eldrift och hydrogen i båttrafiken måste påskyndas. Den planerade hydrogenbåtslinjen mellan Österskär och norra Ingmarsö bör så snart det är möjligt utvärderas så att fler linjer kan komma i drift menar Ingmarsö byalag. Byalaget skriver i sitt yttrande också om behovet av reglering av vattenscoteranvändning. Dessa fordon är ej transportfordon och skadar naturintressen och upplevelsen av naturen samt djurlivet.

Byalaget skriver i sitt yttrande att kommunens stöd behövs i utvecklingen av fler båtplatser för näringslivets båtar. Dock måste samutnyttjande ske t.ex. gästhamnsplatser som i lågsäsong kan utnyttjas av hantverkare. Vidare framhåller Ingmarsö byalag att kommunen som en delägare av Norrgårdsstiftelsen har en viktig uppgift och en unik möjlighet att stödja ett fungerande jordbruk på ön.

För att utvecklingen av besöksnäringen och turismen ska ske med hänsyn till kultur- och naturvärden måste en friluftsplan tas fram för Ingmarsö. Det får inte menar Ingmarsö byalag att förlita sig på idéella krafter och enbart privata initiativ, så hanteras inte kommunens motsvarande behov på fastlandet menar byalaget. Vidare ifrågasätter Ingmarsö byalag skrivningen om att skolan idag längs kusten och i skärgården har god kapacitet. De skriver att de inte har någon skola på Ingmarsö eller någon annan ö i Österåkers kommun.

Ingmarsö byalag frågar sig gällande planeringsriktlinjen om planera med hänsyn till skolverksamheternas behov och vad det innebär för Ingmarsö. Det måste finnas stadiga planer för barnomsorg menar de för att locka fler fastboende på ön.

Vidare påpekar dem i linje med att kommunen ska verka för en hållbar utveckling av besöksnäringen att det måste tillkomma en friluftsplanering för Ingmarsö.

Kommentar:

Åsättra på Ljusterö ska stärkas som replipunkt och ges förutsättningar att utvecklas med bland annat bättre samordning mellan olika trafikslag. Kommunen ska verka för att utveckla laddningsmöjligheter för såväl fordon på land som på vatten.

I avsnittet Genomförande har ett tillägg gjorts där det framgår att behov finns av att ta fram en friluftsplan för Ljusterö och skärgården. Jordbruksmark beaktas i planförslaget, vilket bland annat framgår av flera planeringsriktlinjer samt genom ställningtagandet att fokusera tillkommande bebyggelse inom befintliga strukturer.

I den nationella vattenskoterförordningen framgår att vattenskotrar bara får framföras i allmänna farleder samt inom områden som Länsstyrelsen har pekat ut. Kommunen har ingen rådighet att reglera eller begränsa vattenskotrar.

Skrivningen om skolkapacieteten i planförslaget har ändrats till att skolan längs kusten och i skärgården har "*en generellt* god kapacitet". Intressekartan för näringsliv och service visar de tre platser där det idag finns skola, förskola och pedagogisk verksamhet, varav en på Ingmarsö. Hänsyn till skolverksamheters behov kan handla om exempelvis ytbehov och tillgång till kollektivtrafik. Ytor för skola, förskola eller annan pedagogisk verksamhet beaktas vid planläggning och det tematiska tillägget redogör för riktlinjer om utvecklingen av offentliga rum.

Friluftsliv och turism

Ingmarsö byalag skriver att det bör tas fram en friluftsplan för Ingmarsö som säkerställer naturturism med förankring i lokala turistvärdar som en lokal näringsgren. Kommunen menar dem kan inte förlita sig på ideella krafter. De menar att det ska vara samma villkor för besöksnäringen på Ingmarsö som på kommunens fastland samt att avfallshantering och toaletter för turister måste ordnas.

Gällande planeringsriktlinjerna värna det båtburna friluftslivet menar byalaget att det är viktigt med en friluftsplanering samt behovet av lokala turistvärdar som kan guida och tillskapa det som kommunen skriver som verka för ett skonsamt rekreativt nyttjande av jordbruksmark. Vidare skriver Ingmarsö byalag om riktlinjen gällande samverkan med Skärgårdsstiftelsen och hur den samverkan ska gå till, de menar att stiftelsen har idag inga resurser att utöka sin verksamhet.

Kommentar:

Samverkan avses ske utifrån givna förutsättningar och behöver inte innebära ett behov av fler resurser. Kommunen vill med den planeringsriktlinjen tydliggöra att en samverkan är av stor vikt för genomförandet av planförslaget. Att föreslå turistvärdar bedöms inte lämpligt med hänsyn till det tematiska tilläggets översiktliga strategiska nivå.

Se även tidigare kommentarer.

Kultur- och naturmiljö

Ingmarsö byalag skriver i sitt yttrande om sin oro över Östersjöns livsmiljö och konsekvenser av övergödning. De undrar på vilket sätt kommunen är engagerad i arbetet med havsmiljön i Östersjön.

Kommentar:

Att utreda påverkan på Östersjöns livsmiljö ligger utanför avgränsingen för arbetet med det tematiska tillägget.

Teknisk försörjning

Ingmarsö byalag skriver att källsortering måste på plats på Ingmarsö enligt plan liksom grovsopor och byggavfall på tillkommande återvinningscentral på ön. De skriver vidare att en mer noggrann analys av hur ett robust nät ska vara konstruerat behövs då det redan finns ny teknik för 5G som framtidens lösning. Vidare skriver de att det finns en förväntan om en robust elförsörjning för hela Ingmarsö.

Kommentar:

Ett tillägg har gjorts gällande att en återvinningscentral tillkommer centralt på Ingmarsö för flera fraktioner. Det pågår ett arbete med att gräva ner elkablar och isolera luftledningar för att vädersäkra elförsörjningen längs fastlandets kust och i skärgården. Att mer ingående analysera framtida lösningar ingår inte i arbetet med det tematiska tillägget.

Klimat, risk och sårbarhet

Ingmarsö byalag skriver att bullerproblematik måste lyftas i det tematiska tillägget även på Ingmarsö. Vidare anser byalaget att kommunen i samarbete med nya markägare bör göra en inventering gällande gamla upplag av maskiner på privatmark som behöver saneras. Vidare frågar de i sitt yttrande vad det finns för plan för att undvika erosion av strand som orsakas av reguljär båttrafik. De skriver att erosionen förstör fiskars lekplats och byalaget uttrycker att de har svårt att förstå hur båttrafiken tillåts erodera oersättliga strandlinjer.

Kommentar:

Tillägg har gjorts gällande att buller från verksamheter, vägar och transporter på vattnet är en aspekt att ta hänsyn till vid utveckling. För att minska buller ska åtgärder tas där det är möjligt samt att bullerkänslig utveckling ska undvikas på platser där det inte är möjligt att begränsa ljudnivån. För att minska risken för erosion verkar kommunen bland annat för minskad trafik och lägre hastigheter i Furusundsleden. Kommunen har dock ingen rådighet att fatta beslut i frågan.

Att inventera gamla upplag på privat mark som kan behöva saneras ingår inte i avgränsningen för arbetet med det tematiska tillägget, men synpunkten noteras.

Övrigt

Ingmarsö byalag skriver att det måste framgå tydligt vilka riksintressen som gäller för Ingmarsö och vilka konsekvenser det får på utvecklingen. De redogör för att riksintresset för kulturnaturvård är borttaget sedan 2018 för Ingmarsö, men frågar sig om riksintressen för friluftsliv och naturvård fortfarande gäller och vad det innebär för Ingmarsö.

Kommentar:

I avsnittet Riksintressen och Natura 2000 redogörs de riksintressen som gäller för Ingmarsö, samt för övriga platser inom avgräsningsområdet. I hänsynskartan framgår att Ingmarsö utgörs av både riksintresse för naturvård och friluftsliv. Vidare redogörs ställningstaganden och beskrivningar för respektive riksintresse.

2.4.7 Friluftsfrämjandet Österåker

Friluftsfrämjandet skriver i sitt yttrande att kust- och skärgården saknar viss infrastruktur för friluftsfrämjandet och de slår fast att de vill vara mer närvarande i området.

De beskriver sin vision om olika leder som kan starta vid Åkersberga tätort och/eller på de större öarna Ljusterö, Ingmarsö och Husarö. Det kan vara vandring- och/eller cykelleder sammanbundna av kanot-, skridskoleder, eller båttransporter som kommunen gör tillgängliga under sommarsäsongen skriver de. Vidare skriver de om behovet av startpunkter till lederna, det är viktigt att startpunkterna kan nås med bil, kollektivtrafik eller cykel skriver de. Det ska vara lätt att parkera, det ska finnas sophantering eventuellt toaplatser och det ska vara lätt både att lägga i och komma i kanoter skriver de, exempel på sådana platser är Åkersberga (Åkerskanal, Trälhavsbadet), Ljusterö, Ingmarsö och Husarö.

Friluftsfrämjandet efterfrågar knutpunkter, främst på Ljusterö där en kan starta kanotturer eller paddla. Dessa knutpunkter bör utvecklas med parkeringsmöjligheter, eventuellt plats för förvaring av kanoter och där det är lämpligt möjlighet för sophantering samt toaletter. Friluftsfrämjandet pekar ut Södra Ljusterö och Ljusterö Åsättra som lämpliga platser. Dessa knutpunkter menar de ska bindas samman av vandrings- cykelleder eller promenadstråk. De nämner vikten av att dessa knutpunkter kan nås genom kollektivtrafik.

Vidare skriver friluftsfrämjandet att som en del av dessa leder ska det finnas några iordningställda rastplatser på de större öarna och eventuellt någon av de större ytterskärgårdsöarna. Dessa rastplatser ska vara iordningställda med grillpaltser, utrymme för att sätta upp tält, sophantering/sopsortering samt toalett. Det kan även finnas närhet till näringsliv på öarna, som affärer, B&B, restauranger och/eller kaféer, vilket även ger möjlighet att utveckla besöksnäringen. Viktigt är också att man enkelt kan komma i land på rastplatserna och att det finns digitala och/eller traditionella kartor tillgängliga för att enkelt hitta till de här rastplatserna och även till lederna på eller över vattnet. Samarbete med angränsande kommuner kan vara nödvändigt för att kunna skapa ett helhetserbjudande. Fler tillgängliga badplatser både nära Åkersberga, och ute på öarna skulle göra det attraktivt att ta sig ut, kanske badplatser skull kunna anläggas nära de rastplatser som beskrivs ovan och i anslutning till vandrings- och cykelleder.

Vidare önskar friluftsfrämjandet ett tillägg om tillgänglighet för de som har funktionsvariationer, till exempel rullstolsbundna eller de som använder sig utav rollatorer. De skriver att med små medel skulle det gå att få ett mer tillgängligare friluftsliv.

Kommentar:

Det tematiska tillägget är en övergripande plan som föreslår en strategisk utveckling för bland annat friluftslivet. Stråk och områden pekas ut för satsningar på leder, skyltning och entréer. Genom förbättrade kommunikationer bedöms friluftslivet kunna få stora positiva effekter, vilket framgår av hållbarhetsbedömningen med MKB, bilaga 1. Genom att redogöra för gröna entréer och grön- och kulturmiljöstråk syftar det tematiska tillägget till att möjliggöra för ett mer hållbart, sammankopplat och attraktivt friluftsliv. Av planeringsriktlinjerna framgår att kommunen vill styra besöksnäringen och det rörliga friluftslivet till platser som tål den störningen. Sedan samråd har ett tillägg gjorts angående tillgängligheten till friluftslivet och Ljusterö Åsättra pekas ut som en lämplig plats för etablering av en ytterligare grön entré. Utpekade målpunkter för turism kan erbjuda viss service i form av exempelvis toaletter och hantering av avfall, vilket har förtydligats i planförslagets förklaring av begrepp.

I avsnittet Genomförande har ett tillägg gjorts där det framgår att behov finns av att ta fram en friluftsplan för Ljusterö och skärgården

Planförslaget innehåller en planeringsriktlinje som säger att besöksmål ska utvecklas tillgängliga för alla. Det innebär att alla människor, oavsett dess individuella förutsättningar, ska ha möjlighet att ta del av kommunens besöksmål. För att möjliggöra det behöver först platser med potential till förbättrad tillgänglighet identifieras.

Kommunen har ett fungerande samarbete med grannkommunerna kring den strategiska utvecklingen och kommer fortsätta samverka kring utvecklingen.

2.4.8 STF Stockholm nordost

Svenska turistföreningen ser positivt på Österåkers kommuns intresse för friluftlivsfrågor som berör natur- och kulturvård och hoppas på att den ambitiösa planen kommer att genomföras. De ser positivt att kommunen satsar att på hemmaplan erbjuda ett varierande och rikt utbud av friluftsliv inom natur- och kulturområden som tillgängliga för kommunens invånare. Likaså att man satsar på att bibehålla värdefulla befintliga kulturområden, något som bidrar till kommunens attraktivitet menar svenska turistföreningen. Inte minst under det senaste året har det varit uppenbart att människor uppskattar

att det finns möjlighet att lätt ta sig ut i naturen, utan att åka långa sträckor. De ser också positivt på att kommunen inför nya projekt beaktar sådana aspekter redan innan beslut om nya planer tas, och att lämpliga åtgärder tas med redan vid planeringen av nya projekt.

I Österåkers kommun finns ett flertal intressanta vandringsleder som bör underhållas och där det finns behov förbättras så att en god standard upprätthålls. Gärna i samråd med intilliggande kommuner som ansluter till aktuella vandringsleder så att dessa i hela sin utsträckning håller god standard och blir attraktiva. Ett exempel på en sådan vandringsled som vi vill värna om är den så kallade Roslagsleden som delvis löper genom kommunen. På samma sätt som att det skapas nya leder och grönområden är det också viktigt att redan befintliga leder och grönområden upprätthålls och återskapas där så behövs. Svenska turistföreningen ser med intresse fram till att kommunens ambitioner i så stor utsträckning som möjligt kan komma att genomföras.

Kommentar:

Det tematiska tillägget redogör för värdet av ett hållbart och attraktikt friluftsliv för alla. Genom att koncentera friluftslivet till utpekade områden och leder avser det tematiska tillägget att bidra till fortsatta, samt utvecklade, områden för friluftsliv som är både tillgängliga och hållbara. Samverkan pekas ut som en viktig förutsättning för att genomföra föreslagen utveckling, bland annat gällande de mellankommunala frågorna. Se även kommunens kommentar under Friluftfrämjandets yttrande.

2.4.9 Skanova

Skanova har inom det tematiska tilläggets avgränsning flera markförlagda teleanläggningar. Skanova önskar att så långt det är möjligt behålla befintliga teleanläggningar i nuvarande läge för att undvika olägenheter och kostnader som uppkommer i samband med flyttning. Skanova önskar i ett tidigt skede medverka i planarbetet, det vill säga när detaljplanarbete påbörjas, för att få med befintliga ledningar i planeringsunderlaget.

Kommentar:

Noterat.

2.4.10 Äventyrens Ö AB

Äventyrens Ö AB efterfrågar sjötransporter till andra öar än endast till de större hubbarna. Det är viktigt anser dem för att utveckla Roslagsregionen och skapa en levande skärgård längre än under fem sommarveckor. Persontransporter kvarstår som ett problem för de som bedriver verksamhet på platser som Äventyrens Ö AB. De skriver i sitt yttrande att den föreslagna linjen mellan Linanäs-Österskär kanske skulle kunna bli lösningen på sagda problem.

Äventyrens Ö AB frågar sig om det är regionen som är ansvarig eller kommunen gällande kollektivtrafiken på vattnet.

Kommentar:

I det tematiska tillägget föreslås flera platser för utveckling av nya bryggor, vilka syftar till att öka tillgängligheten även till kommunens öar. Regionen har rådighet över kollektivtrafiken på vattnet. Kommunen arbetar för att lyfta viktiga frågor till regionen, kopplat till kollektivtrafiken på såväl land som på vatten.

2.5 Privatpersoner

Vid samrådet av förslag till det tematiska tillägget för kust och slärgård i Österåkers kommun har yttranden från privatpersoner inkommit. Yttrandena har sammanställts i tabellform och lyfter de mest frekventa åsikterna per planeringsstrategi. Liksom övriga yttranden finns dessa att ta del av i sin helhet hos Österåkers kommun.

Yttranden från privatpersoner	
1. Attraktiva knutpunkter	
Fastboende efterfrågar utveckling av Ljusterö. Avseende lekplats, gym, utegym, båtplatser, cykelvägar, träningsbassäng för vattengympa och ett bättre torg.	
Det anses att Åkersbergas läge vid kanalen inte tas tillvara på. Åkersberga menas bli en sovstad istället för att vara en nod för folkliv. Det saknas koppling till skärgården och promenadstråk längs kanalen med fik och restauranger att besöka.	
Det efterfrågas ett förtydligande för vad som menas med Östanå färjeläge, samt vad som menas med den förslagna utvecklingen av platsen.	
	Det anses nödvändigt att Österåkers kommun bevisar och lever upp till begreppet ”Skärgårdskommun”.
	Det efterfrågas att formuleringen kring utvecklingen av Östanå färjeläge, ska fyllas med mer konkret innehåll och tydligare mål.
	Det föreslås en gästhamn vid inloppet av Åkers Kanal i närheten av lokal service, handel och restauranger, detta tros kunna göra Österåker kommun till en knutpunkt att besöka och skapa fler arbetstillfällen i kommunen.
	Det anses att genom varsam förtätning med stor hänsyn till befintliga förhållanden är det möjligt att locka yngre fastboende. För att attrahera drivna individer tros det krävas hållbara boendemöjligheter i olika prisklasser. Det anses kunna möjliggöras om markägare får avstycka tomter och bebygga dessa med bostäder av olika prisklasser och upplåtelseformer.

Kommentarer:

Det tematiska tillägget syftar till att skapa förutsättningar för skärgårdskopplingen samt skärgårdsidentiteten i Österåkers kommun. Genom att fokusera på fastlandets kuststräcka och skärgården vill kommunen genom det tematiska tillägget verka för en fortsatt utveckling av områdena. Detta bland annat genom att förslaget redogör för utveckling av bebyggelse, marina näringar och service samt turism och rekreation.

Stora delar av fastlandets kust och skärgård är utpekade med områdestyp Landsbygd/skärgård. I det tematiska tillägget beskrivs de olika områdestyperna och vilken typ av utveckling som föreslås inom dem. Förslaget pekar ut ett antal lokala knutpunkter inom det tematiska tilläggets avgränsning. De lokala knutpunkterna föreslås utvecklas med bebyggelse och service. Ytor för näringslivet, skola och idrott ska beaktas vid planläggning och det tematiska tillägget redogör för riktlinjer om utvecklingen av offentliga rum.

Det tematiska tillägget beskriver föreslagen utveckling på en övergripande nivå och vid framtida planläggning eller vidare arbete i kommunen kommer mer detaljerade utredningar göras.

Det tematiska tillägget redogör för förslag på platser för utveckling av marina näringar, befintliga samt nya platser. Kommunen ska enligt föreslagen

planeringsriktlinje beakta vid planläggning markbehovet hos de marina näringarna. I text och karta lyfts även transportsamband att stärka både på vatten och på land, detta inkluderar att kommunen ska enligt förslaget verka för ett lokalt gång- och cykelnät.

Åkersberga ligger strax utanför det tematiska tillägget avgränsning men utgör trots det en viktig del av utvecklingen av fastlandets kuststräcka och skärgården. Det tematiska tillägget pekar ut kopplingen till Åkersberga som en viktig del i att skapa hållbara transportsamband mellan fastlandet och skärgården och i förlängningen förbättrade regionala rörelser. Utvecklingen av Åkersbergs centrum hanteras inom planprogrammet för Åkersberga stad. Det tematiska tillägget bygger vidare på planprogrammet men går inte in i detalj på föreslagen utveckling. I det tematiska tillägget redogörs värdet av Åkers kanal och dess roll i att stärka skärgårdskänslan i Åkersberga. Det tematiska tillägget nämner till exempel utvecklingen av gästhamnar längs Åkers Kanal och Tuna Fjärden.

Det tematiska tillägget beskriver utvecklingen av Östanå färjeläge som transportnod. Tillägg har gjorts för att förtydliga vad kommunen menar med vidare utveckling av platsen.

Genom föreslagen utveckling i det tematiska tillägget syftar dokumentet till att bidra till en mer utvecklad bostadsförsörjning längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. Kommunen vill genom förslaget till tematiskt tillägg verka för ett varierat utbud av upplåtelseformer och hustyper, detta för att ge förutsättningar för människor att göra boendekarriär, att man ska kunna leva och verka i skärgården i alla stadier av livet. Det tematiska tillägger redogör även för vilka värden som är viktiga att ta hänsyn till vid utveckling, det kan handla om natur- och kulturvärden men även tillgången till infrastruktur och dricksvattenförsörjning. Vid utveckling behöver avvägningar göras mellan olika intressen.

Nedan ges exempel på ändringar av det tematiska tillägget efter samråd.

- Tillägg till definitionen av markanvändningen landsbygd och skärgård med syfte att ge en tydligare vägledning gällande hur bostadsbebyggelse ska utvecklas och anpassas till omkringliggande miljön.
- Uppdatering av befolkningsstatistik med syfte att ge en mer aktuell bild över befolkningsförändringarna inom det tematiska tillägget.
- Tillägg till beskrivningen av befolkningsutvecklingen längs fastlandets kuststräcka och i skärgården med tydligare definitioner av fastboende, deltidsboende, fritidsboende och tillfälluga besökare.
- Tillägg gällande att Östanå färjeläge samt Ljusteröfärjeläge ska utvecklas samt att kommunen ska samverka med berörda aktörer för att verka för en mer robust färjetrafik.
- Tillägg gällande att kommunen enligt förslaget ska verka för framtida sjötransporter från Östanå brygga.

Yttranden från privatpersoner

2. Flexibelt och innovativt näringsliv

Då det lokala näringslivet anses ha en viktig roll för att skapa en levande skärgård, det efterfrågas därför en verksamhetskarta som visar säsong- och åretruntöppna verksamheter.

Möjlighet för näringsidkare att källsortera på Ingmarsö efterfrågas.

Stora sammanhängande åkerarealer anses viktigt för att kunna bedriva jordbruk ekonomiskt hållbart. En ekonomisk analys efterfrågas för värdet av jordbruksmarken i kommunen.

Oro uttrycks kring att marina näringar föreslås stärkas och utvecklas vid redan befintliga verksamheter och bryggor. Det menas att den typen av utveckling i bland annat Margretelund och Östanå, skulle påverka kulturmiljö och värdefull skog. Samt att den infrastruktur som finns idag inte anses kunna hantera ökad användning.

Det efterfrågas förtydligande för vad den förslagna utvecklingen av marin verksamhet vid Sågviken kommer innebära i praktiken. Det anses olämpligt att öka trycket på vägen vid Sågviken, främst med tanke på den unika miljön i anslutning till slottet samt för de privata bostäderna vid Sågviken, därav anses det även olämpligt att utveckla marinverksamhet där.

Utmaningen att driva lönsamma verksamheter inom jord- och skogsbruk beskrivs. Och det efterfrågas bättre förutsättningar för att driva olika typer av verksamheter året runt i Skärgården. Med komplement som gårdsbutiker, övernattningsmöjligheter, lokalt odlade grönsaker etcetera. En förbättring tros kunna ske, men det anses också kräva att drivna människor har möjlighet att arbeta och bo på samma plats.

Det anses motsägelsefullt att det tematiska tillägget ska värna om möjligheterna att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk. Samtidigt som utpekande värden som natur- och kulturvärden kommer påverka privata markägare möjlighet att utveckla sin näringsverksamhet.

Det menas att skogsbruket bedrivs som en näringsverksamhet och där i finns målbilder, visioner och planer vilka bör beaktas av kommunen.

Skrivningen angående att ny bebyggelse ska undvikas på jordbruksmark anses vara rimlig, då det menas att ett allt för fragmenterat jordbruk försvårar möjligheterna att bedriva ett aktivt jordbruk. Även angöringsvägar avråds från att anläggas på jordbruksmark då dessa är ekologiskt känsliga.

Kommentarer:

Det tematiska tillägget redogör för ett nuläge samt utveckling av näringslivet längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. I förslaget till tematiskt tillägg redogör kommunen värdet av ett lokalt näringsliv och identifierar viktiga platser för utvecklingen av det lokala näringslivet, som till exempel lokala knutpunkter, platser för marina näringar, Åsättra på Ljusterö och färjelägena vid Östanå och Ljusterö. Det tematiska tillägget redogör inte för exakta verksamheter och fördelning mellan dem inom det tematiska tilläggets avgränsning, utan redogör för näringslivet på en strategisk övergripande nivå.

Det tematiska tillägget redogör för förslag på platser för utveckling av marina näringar, befintliga samt nya platser. Kommunen ska enligt föreslagen planeringsriktlinje beakta markbehovet hos de marina näringarna vid planläggning. Med marina näringar avser kommunen verksamheter som sker på, i eller är beroende av resurser från havet samt verksamheter som bidrar med varor eller tjänster direkt riktade till de marina näringarna. Med föreslagen definition av marina näringar så möjliggörs en bredd av verksamheter och flexibilitet till begreppet. Det tematiska tillägget föreslår att marina näringar ska ha möjlighet att utvecklas på platser där det anses lämpligt för den typen av utveckling. Efter samråd har tillägg gjorts med att konstatera att ytterligare utredningar behöver göras vid planläggning och utveckling av marina näringar för att hänsyn tas till befintliga förutsättningar. Vidare anses efter samråd Sågenområdet vid Östanå inte längre lämplig som en plats för utveckling av det marina näringslivet.

Förslaget till tematiskt tillägg redogör för kommunens inriktning gällande möjligheten att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk, bland annat föreslås att exploatering av jordbruksmark ska undvikas för att minska fragmentering och att barriärer för jordbruksverksamheter uppstår. Jordbruksmarkens värde är svårt att uppskatta, generellt anses all jordbruksmark vara brukningsvärd. I förslaget till det tematiska tillägget redogörs för jordbruksmarkens olika värden i relation till perspektiv som natur, kultur och friluftsliv. Sedan samrådet har tillägg om jordbruksmarkens

ekonomiska betydelse gjorts, bland annat genom planeringsriktlinjen om att möjliggöra för kombinationsverksamheter kopplat till jord- och skogsbruk. I förslaget till det tematiska tillägget redogörs viljeriktningen att ett aktivt brukande av skogen ska värnas. Vid utveckling ska avvägningar göras mellan olika värden, förslaget till tematiskt tillägg uttrycker värdet av ett aktivt jord- och skogsbruk samtidigt som andra värden identifieras och ska ta hänsyn till.

I förslaget till tematiskt tillägg redogör kommunen för möjligheten att vid större bryggor utveckla gemensam avfallshantering. Hur detta kan genomföras och i vilken skala behöver utredas närmre, vid utredning är tillgänglighet till platsen en viktig fråga att besvara. Efter samråd har tillägg gjorts angående ökade möjligheter att sortera avfall på Ingmarsö. Nedan ges exempel på ändringar av det tematiska tillägget efter samråd.

- Tillägg om avfallshantering har gjorts i och med skrivning om skapandet av en återvinningscentral på Ingmarsö.
- Tillägg angående att möjligheten för kombinationsverksamheter till jord- och skogsbruket ska värnas.
- Vid planläggning behöver vidare utredningar göras för att ta hänsyn till de förutsättningar som krävs vid etablering av marina näringar.
- Östanå har tagits bort som lämplig plats för utveckling av marina näringar.

Yttranden från privatpersoner	
3. Hållbara och funktionella transportsystem	
Att planering finns för gång och cykelväg vid Skärgårdsbyn, Mellansjö, Norra Lagnö är mycket positivt.	
Under vardagar på förmiddag och eftermiddag efterfrågas kortare restid mellan Linanäs och Danderyd.	
Önskemål att Österåker kommun ska bygga interkommunalt, med turtrafik till större noder som Stockholm.	
För fastboende i skärgården, utan fast väg eller reguljär båt, önskas möjlighet att byta helikopter till svävare i de fall där det är motiverat.	
Det anses att vetskapen kring miljöpåverkan på furusundsleden av fartygstrafiken bör fördjupas.	
	Öarna innanför Ljusterö önskas benämnas i större uträckning, då det anses att de troligen kommer ske stor inflyttning dit och därför kommer behöva fungerande kollektivtrafik.
	En områdes- och säsongskartläggning gällande transportsystem efterfrågas eftersom det anses att omfattningen kan skilja sig stort under året.
	En målbild efterfrågas för optimering av hållbart tonnage.
	En fördjupning av sjötransportbehovet under vinterhalvåret till Linanäs efterfrågas.
	En utredning för vad restider betyder för utnyttjande efterfrågas, för att kunna skapa attraktiva kollektivtrafik som används.
	Ett behandlade av fartygstonnage i det tematiska tillägget efterfrågas. Till exempel hur eltillgången och tankmöjligheterna för vätgas kommer se ut för att tillgodose bruk av miljövänligare tonnage.

Förslaget att skapa förbindelse mellan Österskär och Linanäs anses onödigt och omöjligt att genomföra. Då det redan är högexploaterat av privata bryggor, samt att Linholmsviken tros sakna tillräckligt djup.

Förslaget att koppla trafikbryggan med Roslasbanans slutstation anses god, men en bytespunkt med tåg-båt/båt-tåg så anses avståndet mellan kollektivtrafiken för långt. Dagens passagerare tros vilja ha bekväma bytesmöjligheter.

I kart-och textförslaget med båttrafik Österskär-Linanäs, saknas omnämnande av öarna i Furusundsleden och Saxarfjärden. Även Lerviks brygga anses som nämnvärd i större utsträckning, med sin åretrunttrafik med Waxholmsbolaget som underlättar för ej bilburna invånare att ta sig ut i skärgården.

Det efterfrågas bättre kollektiva landförbindelser med skärgården, samt fler parkeringsplatser.

Det anses viktigt att Östanå färjeläge som brygga för skärgårdsbåtar fortsätter användas, då det anses vara en välfungerande replipunkt.

De existerande färjelederna önskas stärkas.

För en enklare hantering av att anlägga gång och cykelvägar på Ljusterö anses det att kommunen bör ta över ansvaret för trafikverkets vägar.

För båtkollektivtrafiken efterfrågas ett ökat turantal på vardagskvällarna.

50km/h på hela Ljusterö, utom vissa ställen med 30km/h efterfrågas.

Det efterfrågas en pendlingsbåt mellan Linanäs och Österskär, samt sommarfärja mellan Tranvik och Boda.

Muddring vi Ljusterö Åsättra replipunkt anses nödvändigt så tung båttrafik kan angöra vid bryggan.

Det efterfrågas att Brottö återigen ska ha kollektivtrafikförbindelse till Ljusterö Åsättra. Fördelar tros bli att det blir en starkare knytning till Österåker, samt att Stockholmare kan åka kollektivt via Åsättra så färre hämtningar behöver ske med privata båtar.

Det efterfrågas möjligheten att resa med skärgårdsbåtarna alla tider. Möjligheten att resa med båt värdesätts och flera olika replipunkter ifrågasätts då det tros främst skapa behov av fler parkeringsplatser och vägburentrafik.

Det anses positivt med en utveckling av en cykel/gångväg utefter 276:an och efter Ljusterös stora vägar. Då tros människor kunna njuta av naturen utan att åsamka skada.

Önskas förbättrade möjligheter för gång- och cykeltrafik längs stråket Linanäs upp till Östra Lagnö, då tros ön bli mer attraktiv för både boende och turister.

Sträckan Margretelundsvägen till Söralidsvägen anses sakna fullgod belysning samt gång/cykelväg. Detta bör förbättras av säkerhetsskäl men även för att stärka kontakten med vattnet.

Önskemål förs fram om att göra Skärgården mer tillgänglig för kommunens invånare. Det saknas ett rimligt sätt att resa till Lerviks brygga till exempel, eller att kunna ta båten från skärgården till jobbet i Stockholm. Tillägget av en brygga från Österskär tros öka tillgången till Skärgården avsevärt.

Genomfartstrafiken på Östanåvägens samfällighet anses problematiskt. Vägen anses inte anpassad för ökad trafik och det tros även öka nedskräpning och inbrott i området.

En cykelväg längs med väg 276 på Ljusterö föreslås för att öka tillgängligheten på ön.

Kommentarer:

Det tematiska tillägget beskriver transportsystemet på en övergripande nivå och redogör inte för exakt utformning. Detta kommer utredas i kommande trafikplaner och vid planläggning.

Genom föreslagen utveckling syftar det tematiska tillägget till mer effektiva och hållbara resor, bland annat genom stärkta transportsamband mellan fastlandet och skärgården. Det tematiska tillägget redogör även för elförsörjning, laddningsmöjligheter för olika fordon och ytbehov av teknisk infrastruktur för att möjliggöra hållbara transporter.

Samarbetet mellan kommunen och andra väghållare som till exempel Trafikverket är en viktig förutsättning för att möjliggöra föreslagen utveckling. Under hösten 2021 påbörjade Trafikverket tillsammans med Österåkers kommun och andra berörda aktörer att ta fram en åtgärdsvalstudie över trafiksituationen på Ljusterö. I en sådan åtgärdsvalstudie kommer viktiga transportkopplingar att utredas vidare samt åtgärder identifierats.

Utveckling av replipunkten Åsättra på Ljusterö redogörs i det tematiska tillägget. Platsen ska ges möjlighet att utvecklas för att fungera som en funktionell replipunkt, både gällande tillgänglighet och hantering av olika transporter.

Nedan ges exempel på ändringar av det tematiska tillägget efter samråd.

- Tillägg gällande att kommunen ska verka för framtida sjötransporter från Östanå brygga.
- Förtydligande om att Östanå- och Ljusteröfärjeläge föreslås utvecklas, och tillsammans med berörda aktörer ska kommunen samverka för en mer robust färjetrafik.
- Förtydligande om vilka fler aspekter som är viktiga att utreda för eventuell lokalisering av brygga i Österskär för sjötransporter.
- Tillägg gällande vilka strategiska platser som bör utvecklas med ökad turtäthet.
- Tillägg om vilka bryggor längs förelsaget transportsamband mellan linanäs och österskär måste utredas vidare.

Yttranden från privatpersoner

4. Tillgänglig kust och skärgård

Det anses att det finns ett behov av fler kommunala badplatser, båtplatser och bryggor. Inte endast vid Åsättra och Linanäs på Ljusterö.

Det saknas politik för att underlätta tillgången och tillgängligheten för fritidsbåtar.

Det anses att frågor som berör bryggor, kajer och sjöfart bör behandlas separat, då det anses att det tematiska tillägget kommer försent för att kunna behandla dem.

Det föreslås att vandringsleder på land kompletteras med leder på vattnet i form av ö-luff

Det efterfrågas en tydligare kommunikationsplan så gäster lättare kan hitta ut till skärgården.

Det anses att allemansrätten inte kan inkludera privata brygganläggningar eller båtsjösättningsramper. Frågan ställs vem som ska bära ansvaret vid olycka om allmänheten har rätt att nyttja privata anläggningar.

Skrivningen i det tematiska tillägget som syftar till att kommunen ska värna om det båtburna friluftslivet ifrågasätts. Frågan ställs hur det ska ske utan att lättnader i strandskyddet upprättas.

Det anses att det rörliga båtlivet i kommunen spelar en viktig roll för det rörliga friluftslivet. I och med detta är det viktigt att det finns tillgängliga båtplatser med avfallsstationer och diverse andra faciliteter.

Det efterfrågas djupare analys av de bilburna friluftslivet i Österåker. Husbilar anses inte ha tillräckligt med ställplatser i Österåkers kommun, trots att de tros kunna bidra till den lokala ekonomin. Platser som föreslås som ställplatser är: Östra Lagnö, Åsätra replipunkt, Wira Bruk området, Runö station, längs med åkerskanal, Domarudden, Breviksbadet och Säbyviken.

Det uttrycks oro över den förslagna utvecklingen med grön- och kulturstråk samt friluftsområde i Gärdsvik och Ljusterö Åsättra. Den förhållandevis orörda naturen vid Gärdsvik och Skären anses vara det vackra där. Och farhågan är att den planerade utvecklingen kommer bidra till massturism, vilket tros slita på stigar, öka motortrafik och parkering på olämpliga ställen, öka oönskad eldning, samt öka nedskräpningen i området. Att allemansrätten finns anses göra området tillräckligt tillgängligt för besökare.

Det anses att det rörliga friluftslivet är positivt, men att det dock inte bör koncentreras ytterligare då det tros medföra nedskräpning som markägare måste sköta.

Det efterfrågas större insikt kring förutsättningarna för hävandet av naturbetesmarker med stor biologisk mångfald. Samt att större hänsyn ska tas till problematiken kring att färre och färre människor är vana att uppträda i närheten av lösgående kor. Den ökade frekvensen av människor som eftersträvas besöka kommunen, tros skapa en obalans och omöjliggöra ett störningsfritt bete för nötkreatur.

Det menas att det sker ett överfiske i Ryssviken/Ryssudden samt Horsvik. Ett tidigare gott bestånd av abborre och gädda anses nästan helt borta. Ett upprättande av god fiskevård i området efterfrågas.

Det menas att fartygstrafiken i Furusundsleden påverkar unika strandmiljöer, samt naturbetesmarken i Horsviken, Mälbyön och Ryssudden. Trafiken leder till erosion, viktig vass för fågellivet försvinner och kreatur fastnar i leran. Det menas även att det är olämpligt att anlägga promenadstråk utmed stranden.

Grönstråket längs med vattnet, med tillhörande grön entré vid Östanå färjeläge som föreslås i det tematiska tillägget anses illa valt, det tros att det kommer ge oöverstigliga problem och försvåra möjligheterna för kombinerat jordbruksdrift. Det anses att området inte klarar av ett högre tryck av boende eller besökare.	Det uttrycks oro över det utpekade grönstråket längs fastlandets kuststräcka vid Östanå. Det menas att dessa måste anläggas med omsorg samt att fastighetsrättsliga intressen bör beaktas.	Det anses att vattnet borde vara tillgängligt för alla och efterfrågas därför en gångväg längs vattnet i hela Österskär och Margretelund och på så vis även stärka skärgårdskänslan.
En farhåga uttrycks kring det planerade grönstråket efter skären på Ljusterö som kommer attrahera besökare, främst med tanke på jakten som bedrivs för att hålla ner vildsvinsbeståndet i skick, och hur ovana besökare kommer störa den förebyggande jakten. Ett sådant grönstråk skulle även störa fågellivet och signalkräftan som finns här. Det anses att få markägare kommer orka ta hand om markerna med samma entusiasm som de gör idag om området blir befolkat av ovana besökare.	Angående förslaget av utveckling av Östanå färjeläge, grön entré och grönstråk. Det tematiska tillägget redogör för att vid etablering av grönstråket så behöver aspekter som rastplats, parkering och avfallshantering studeras närmare. Den typen av planering på privatägda fastigheter anses vara orimlig.	De flesta av markägarna på södra Ljusterö bedriver ett skogsbruk som värnar om nyckelbiotoper och naturvärden. Att kommunen nu planerar att dessa områden ska användas för turism och friluftsliv ifrågasätts och det anses att dessa område redan är hårt ansatta av det befintliga friluftslivet. Produktionsbortfall och andra skador påverkar både jord- och skogsbruket när turismen ökar.
Uttrycker oro över att områden som bedrivs för aktivt skogsbruk är utpekat som friluftsområde. Då den klassificeringen tros påverka verksamheten negativt. Problem som tros uppstå är mer nedskräpning, svårare att bedriva jakt på skadedjur som vildsvin mer skador på marken.	Angående förslaget av utveckling av Östanå färjeläge, grön entré och grönstråk. Det tematiska tillägget redogör för att vid etablering av grönstråket så behöver aspekter som rastplats, parkering och avfallshantering studeras närmare. Den typen av planering på privatägda fastigheter anses vara orimlig.	Det anses att det tematiska tilläggets planerade grönstråk på Ljusterö inte kan genomföras utan markägares tillstånd, det menas även att trycket på dessa marker redan är högt och därför borde inte rekreation ökas mer här.
	Det efterfrågas förbättrad tillgänglighet till vattnet för hela Ljusterö generellt. Förbättrade och tillbyggnader på befintliga brygganläggningar, samt ytterligare angöringsplatser i kombination med badplatser önskas.	

Om kommunen vill uppmuntra allmänheten till att beträda privat mark, speciellt en sådan med ekonomisk verksamhet, anses det att förståelse måste öka för vilka komplikationer det medför för den privata markägaren. Det anses även att allmänheten måste bli bättre informerade angående att visa respekt mot privat egendom och förstå sina skyldigheter när de beträder privat mark.

Att utveckla ett rekreativa stråk mellan Ingmarsö och Finnhamn anses onödigt då det menas att den kopplingen redan existerar. Istället efterfrågas ekonomiskt stöd från kommunen för att sköta lederna samt underhålla badplatsen på Norrgårdens mark.

Kommentarer:

Det tematiska tillägget som strategiskt dokument syftar till att stödja kommunens arbete med att tillskapa en levande kust och skärgård. I processen med att ta fram det tematiska tillägget så har diskussion och samtal förts med olika aktörer, bland annat politiker, kommuninvånare, företag och organisationer. Tillägget ska visa på kommunens vilja gällande mark- och vattenanvändning och fördjupas sig inte inom specifika frågor om drift och skötsel av olika platser, utan det är frågor som hanteras i kommunens löpande arbete.

Det tematiska tillägget föreslår utredning om två kommunala badplatser inom det tematiska tilläggets avgränsning. Vidare redogör tillägget för platser som anses lämpliga för utveckling av marina näringar samt gästhamnar men det tematiska tillägget tar inte ställning till vem som ska driva eventuella verksamheter.

Det båtburna friluftslivet hanteras inom det tematiska tillägget, bland annat genom redogörelse för utvecklingspotentialen hos kommunens marina näringar. I förslaget till tematiskt tillägg beskrivs hur utvecklingen av det båtburna friluftslivet, bland annat i relation till olika naturvärden. Tillägget föreslår en utveckling som begränsar den negativa påverkan som bryggor och det båtburna friluftslivet kan ha på naturen. Det tematiska tillägget föreslår att befintliga ytor för de marina näringarna ska ges möjlighet att utvecklas och effektiviseras, detta för att värna om värdefulla naturområden. Även nya platser har pekats ut som lämpliga för utveckling av det marina näringslivet, men dessa har lokaliserats till områden som redan är ianspråktagna samt platser där utredningar visar att det inte finns lika stora naturvärden.

Det tematiska tillägget redogör på en övergripande nivå för hantering av avfall, latrin, och tillgång till toaletter.

Det tematiska tillägget tar inte ställning till hur allemansrätten ska tolkas, utan bekräftar att den finns, och innebär både rättigheter och skyldigheter, och behöver hanteras inom den fysiska planeringen framöver.

Det tematiska tillägget föreslår en utveckling av friluftslivet längs fastlandets kuststräcka och i skärgården. Genom förslag som gröna entréer och olika stråk för natur och kultur syftar tillägget till att öka tillgängligheten till dessa platser. Friluftslivet och dess utveckling ses som en av flera olika värden och intressen i det tematiska tillägget. Tillägget beskriver att vidare utredningar måste till för att kunna tillskapa föreslagna funktioner. Utredningar för att titta på lämpligheten att utveckla gröna entréer, områden för friluftsliv samt stråk. Vid utveckling behöver hänsyn tas till andra värden och intressen utöver friluftslivet, det kan handla om naturvärden, markägarintressen eller andra intressen som det tematiska tillägget vill värna om. Friluftslivet som intresse är också värdefullt och det behöver ske avvägningar de olika intressena emellan.

Inom det tematiska tilläggets avgränsning så har Österåker lite markinnehav, större delen av föreslagen utveckling och de möjligheter som presenteras inom tillägget föreslås på annan än kommunal mark. Det är därför viktigt med samverkan olika markägare emellan för att skapa utveckling. Samverkan med markägare är en av de viktigaste förutsättningarna för att tillskapa de funktioner som det tematiska

tillägget vill möjliggöra. Det är i stor utsträckning på initiativ av markägare som föreslagna funktioner kan tillkomma. Det tematiska tillägget slår fast de privata markägarnas funktion.

Vid utveckling av friluftslivet så behöver hänsyn tas till bland annat jord- och skogsbruket. Detta är något som beskrivs i förslaget till tematiskt tillägg. Ett aktivt jordbruk beskrivs till exempel som en förutsättning för att bibehålla de värdefulla kulturlandskapen som också är en del av upplevelsevärdet för friluftslivet. Inom tillägget ges förslag på hur skogs- och jordbruket bör värnas och därmed även förutsättningarna för hur utvecklingen av friluftslivet kan se ut. Vid utveckling föreslår det tematiska tillägget att barriärer som förhindrar ett aktivt brukande av jorden ska undvikas samt att förutsättningar ska ges för djurhållningen och ett hållbart skogsbruk. Fragmentering av jord- och skogsbruk lyfts i det tematiska tillägget som något att undvika vid utveckling.

För att tydliggöra bland annat markägarnas intressen har olika områden utpekade för friluftslivet tagits bort i utvecklingskartorna. Vidare har föreslagna stråk gjorts mer schematiska för att förtydliga att de är förlag på utveckling som det tematiska tillägget vill möjliggöra men att det är upp till berörda markägare om det sker eller inte.

Hantering av avfall från det rörliga friluftslivet samt information om rättigheterna och skyldigheterna med allemansrätten är viktiga förutsättningar för att utveckla ett hållbart friluftsliv, på land och i vattnet. Förutsättningarna skiljer sig från plats till plats och det är därför viktigt att utreda möjligheterna vid varje enskild plats för att möjliggöra för en hållbart friluftsliv.

Det tematiska tillägget föreslår utveckling av målpunkter för turism med möjlighet för bland annat övernattning, vidare pekas en campingplats ut. Vad de föreslagna målpunkterna för turism kan innehålla får utredas närmre när en vilja finns att faktiskt utveckla dessa. Det tematiska tillägget pekar inte ut specifika platser för det bilburna friluftslivet utöver det som nämns generellt under friluftslivet eller i det tematiska tilläggets ambition att utveckla målpunkter för turism.

Nedanstående ges exempel på ändringar som har gjorts efter samråd.

- Ljusterö Åsättra utpekad med grön entré.
- Utredningsområde för friluftsliv söder om Örsö har tagits bort på kartan.
- Tillägg om tillgänglighet till utveckling av målpunkter för besöksnäringen.
- Förtydligande om gästhamnar med tillhörande funktioner för att tillskapa ett hållbart båtliv.
- Stråken har gjorts mer schematiska för att förtydliga att detta är intressanta platser för utveckling av frilfutslivet men att det sker med hänsyn till olika intressen som exempelvis markägarintressen och natur.
- Förtydliganden om avfallshantering, bland annat kopplat till det rörliga friluftslivet.

Yttranden från privatpersoner

5. Utvecklade destinationer

Breviksbadet anses ha mycket att erbjuda utöver bad och det föreslås att det utvecklas så fler kan upptäcka och njuta av dess vackra miljöer och historia.

Det föreslås att riva de gamla husen i Linansäs och bygga sjöstugor för uthyrning för olika typer av butiker och verksamheter istället.

En tydlig definition av vilka områden av Österåkers kust och skärgård som räknas till besöksnäringen efterfrågas.

Förtöjningsbojar föreslås läggas ut i känsliga välbesökta naturhamnar för att undvika skada på känsliga marina miljöer.

Trälhavet anses vara en viktig destination för friluft- och rekreationsområde som inte bör störas av transportled på vattnet under vintertid. Istället föreslås att båtar trafikerar längs kusten istället.

Kollektivtrafiken föreslås anpassas till de utpekade besöksmålen.

Ifrågasätter den eventuella kanotleden söder om Örsö, då aktiviteten redan nu tros störa djurlivet.

Det uttrycks oro angående vidare utveckling kring idrottsplatsen i Löt. Då det redan nu anses vara stora problem med nedskräpning och dumpande av diverse avfall i anslutning till idrottsplatsen, så finns en oro vad som kommer ske med ännu fler besökare av platsen.

Det efterfrågas bättre övernattningsmöjligheter på Östra Lagnö.

På grund av det den känsliga natur som finns på Östra Ingmarsö, anses det olämpligt att planera för mer övernattningsmöjligheter där, då det anses att området inte bör utsättas för ett ökat friluftsliv. Istället föreslås en koncentrerad utveckling ske på Finnhamn.

Kommentarer:

Det tematiska tillägget föreslår en utveckling av målpunkter för turism samt andra platser som anses viktiga för besöksnäringen. De utpekade målpunkterna för turism ses som strategiska platser att utveckla, med till exempel ökade möjligheter för övernattning. Genom att koncentrera utvecklingen för besöksnäringen till vissa platser syftar det tematiska tillägget till att bevara värdefulla natur- och kulturvärden samt bidra till positiva klustereffekter för företag. Det tematiska tillägget föreslår bland annat hållbara förtöjningsmöjligheter för båtar i naturhamnar för att värna om den värdefulla marina miljön. Breviksbadet är en av de platser som har betydelse för besöksnäringen som också föreslås stärkas som plats.

Tillgänglighet och möjligheten att åka kollektivt till de föreslagna målpunkterna för turism är en förutsättning för att kunna möjliggöra för en mer hållbar besöksnäring. Målpunkter har pekats ut baserat på bland annat möjligheten att åka kollektivt till platsen och där är det därför viktigt att kommunen fortsatt för en kontinuerlig dialog med de aktörer som ansvarar för kollektivtrafiken längs fastlandets kuststräcka och i skärgården.

Utvecklingen av friluftslivet och destinationer för besöksnäringen sker i samsyn med andra värden och intressen. Vid utveckling är det viktigt att arbeta vidare med avvägningar mellan olika intressen för att minimera eventuella negativa konsekvenser av till exempel djurlivet.

Det tematiska tillägget redogör inte i detalj för vad en målpunkt för turism bör innehålla, utan det är beroende på platsens förutsättningar. De lokala knutpunkterna, som tillexempel Linanäs, är viktiga punkter för att stärka besöksnäringen.

Vidare föreslår det tematiska tillägget ingen särskild utveckling vid Löt, och efter samråd har man i kartan tagit bort utredningsområdet för friluftsliv söder om Örsö.

Nedan ges exempel på ändringar av det tematiska tillägget efter samråd.

- Förtydligande kring Siaröfortet samt Klintsundet gällande utveckling för besöksnäringen.
- Tillägg Ljuserö golfklubb.
- Örsö som område för friluftsliv har tagits bort i kartan.

Yttranden från privatpersoner		
6. Hållbara livsmiljöer		
Lekplatser vid Ljusterö torg och Linanäs är efterlängtat.	En komplettering med förtydligande av deltidsboendes roll för skärgården och fördjupad analys av deras specifika behov efterfrågas.	Det utrycks att jord- och skogsbruket vid Gärdsvik och hur kulturlandskapet är en produkt av generationer av släkt som har vårdat och brukat landskapet. Det uttrycks att det finns en problematik vid byggnationer vid generationsskifte, det menas att myndigheterna är emot den typen av utveckling.
Det efterfrågas att fler bostäder byggs på Ingmarsö så barnfamiljer och näringsidkare kan flytta dit.	Tveksamheter framförs angående de områden som pekas ut som riksintressen, då markägare riskerar att få sämre möjligheter att få bygglov.	Problematiken lyfts angående det låga fiskbeståndet i sjön skären. Överfiske samt djur som bland annat skarv och säl tar allt.
Från kommunen efterfrågas större stöttning för ideellt kulturellverksamhet i skärgården. Inte endast bidrag utan även konsultation och handledning.	Uttrycker oro angående förändring av djurlivet längs med kusten. Menar att det skett en ökning av vildsvin som försvårar möjligheterna att bedriva jordbruk. Det menas att skarv och dovhjort även de är skadliga för vissa naturvärden, samt att dessa problem bör åtgärdas förvaltande genom jakt, något som det rörliga friluftslivet däremot anses försvåra.	Det anses positivt hur det tematiska tillägget beskriver bevarandevärdet av kulturlandskapet. Vilket menas vara en produkt av hårt arbete och omvårdnad av flera generationer.
Det efterfrågas 6-årsverkssamhet på Ingmarsö, då barn först vid 6 årsålder får åka reguljärtrafik själva.	Det uttrycks att den fotbollsplan vid Östanå som ursprungligen uppfördes på initiativ att ge tillfälle för rekreation för de boendes barn, inte hade för avsikt att tjäna kommersiell föreningsverksamhet. Det tros att ett utökat nyttjande kommer störa omgivande fastigheter.	Det efterfrågas att mindre byar och gårdar där befintliga boendemöjligheter är begränsade beaktas särskilt för att yngre generationer ska ha incitament att stanna och utveckla dessa samhällen.
En läkarstation som har öppet året om efterfrågas på Ljusterö.		

Det anses positivt att exploatera närliggande Östanå färjeläge, dock ifrågasätts den inritade markeringen norr om Östanå slott. Det anses att en sådan utveckling skulle innebära negativ områdespåverkan, specifikt på kulturmiljön och den befintliga skogen.

Det föreslås att Storträsk ska skyddas som vattenskyddsområde då det är dricksvattentäkt, alternativt bli en del i ett större naturreservat på Ingmarsö 1:5 eventuellt Ingmarsö 2:3, om markägarna är positiva till den typen av utveckling.

Kommentarer:

Planförslaget pekar ut ett antal lokala knutpunkter inom det tematiska tilläggets avgränsning. De lokala knutpunkterna föreslås utvecklas med bebyggelse och service. Ytor för näringslivet, skola och idrott ska beaktas vid planläggning. Det tematiska tillägget redogör för riktlinjer om utvecklingen av offentliga rum och beskriver föreslagen utveckling på en övergripande strategisk nivå.

Vid bebyggelseutveckling eller annan typ av utveckling inom ett område som utgör riksintresse ska hänsyn tas till de värden som utgör riksintresset.

Kommunen föreslår viss utveckling inom områden som utgör riksintresse och presenterar ställningstaganden i planförslaget, men beslutar inte om utpekandet av riksintressen. Innan beslut tas för exempelvis bygglov måste lämpligheten prövas med hänsyn till riksintresset.

Kommunen anser att möjligheterna att bedriva ett aktivt jord- och skogsbruk ska värnas. Att möjliggöra för utveckling eller generationsväxling av en fungerande jordbruksverksamhet ska, om möjligt, vägas in vid bygglovsprövning.

Kommunen verkar aktivt tillsammans med berörda aktörer för att återuppta trafiken vid Östanå.

Miljöövervakningen i länet visar att vissa djurarter har ökat kraftigt i antal medan andra arter istället minskar. Planförslaget lyfter vikten av att öka kunskapen om vad som ligger bakom dessa trender och vad utvecklingen får för konsekvenser för ekosystemen, för en ekologiskt hållbar utveckling.

Nedan ges exempel på ändringar av det tematiska tillägget efter samråd.

- Tillägg gällande att kommunen ska verka för framtida sjötransporter från Östanå brygga.
- Förtydligande om att Östanå- och Ljusteröfärjeläge föreslås utvecklas, och tillsammans med berörda aktörer ska kommunen samverka för en mer robust färjetrafik.
- Tillägg angående att möjligheten för kombinationsverksamheter till jord- och skogsbruket ska värnas.
- Tillägg till beskrivningen av befolkningsutvecklingen längs fastlandets kuststräcka och i skärgården med tydligare definitioner av fastboende, deltidsboende, fritidsboende och tillfälliga besökare.

Yttranden från privatpersoner

7. Hållbar teknisk infrastruktur

Önskemål om att Kommunen ska verka för att anlägga en servicebrygga med nödvändig infrastruktur i anslutning till Österskärs brygga, med snabbladdning för elbåtar och miljödiesel.

Toaletter och latrintömningsstationer efterfrågas i skärgården, då dagens utbud av denna service inte anses räcker och det inte går att förvänta att enbart privata entreprenörer ska stå för det.

Det efterfrågas att Östanå, Linanäs och trälhavets båtklubbs latrintömmningstationer tas med i det tematiska tillägget.

Användningen av sophämtning bör undersökas för att identifiera det faktiska behovet.

För att minimera sopor på fel ställen, föreslås att samtliga fastighetsägare med bebyggda tomter ska debiteras sophämtningsavgift.

Det efterfrågas en tydlig avfallsplan då sophanteringen idag inte anses ha en acceptable lösning. Mycket av avfallet hamnar inte hos de kommunala återvinningsstationerna, utan istället blir det privata markägares inofficiella uppgift att ta hand om det. Det handlar om turist-, toalett-, båt- och byggavfall etcetera. Ett förslag är att jobba med olika strategier för olika typer av avfall.

Problematik med utsläpps vid badplatser lyfts. Kommunens mest frekvent använda badplatser som Fiskartorpet, Solbrännan, Breviks- och trälhavets badplats nämns som utsatta för utsläpp från reningsverket. Sätterfjärden pekas också ut som extra utsatt av utsläpp från översvämmade avloppsledningar.

Kommentarer:

En ny brygga vid Österskär, med närhet till Roslagsbanan, kan möjliggöra ökad tillgänglighet och effektivitet för resande mellan fastlandet och skärgården. Det tematiska tillägget redogör inte mer ingående för exempelvis vilken typ av service som ska finnas vid bryggan, det en av de saker som bör utredas vidare.

En god elförsörjning är en förutsättning för en hållbar utveckling, med bland annat laddningsmöjligheter för bilar och båtar som drivs med el. Kommunen ska verka för en utbyggd laddinfrastruktur. Genom samverkan med berörda aktörer ska laddningsmöjligheter möjliggöras på strategiska platser, exempelvis vid gästhamnar, parkeringsplatser och lokala knutpunkter. Vidare föreslås utveckling av marina näringarna på flera platser som till exempel kan innefatta laddinfrastruktur för båtar.

Kommunen har en gällande avfallsplan som mer ingående hanterar avfallsfrågorna och som utgör planeringsunderlag för det tematiska tillägget. Det tematiska tillägget berör avfallsfrågor på en övergripande strategisk nivå och avser verka för en hållbar avfallshantering. Det kan ske genom bland annat ökad tillgänglighet till platser för hantering av avfall, gemensam hantering på strategiska platser, samt ökade förutsättningar för möjlighetet för det rörliga friluftslivet att hantera sitt avfall. Vidare hanterar kommunens VA-plan frågor kopplade till vatten och avloppsfrågor. I VA-planen föreslås ett flertal åtgärder som bidrar till att minska bräddning från ledningsnätet och pumpstationer samt mängden tillskottsvatten till ledningsnätet. En minskad mängd tillskottsvatten förbättrar reningseffekten och minskar utsläppsmängderna från avloppsreningsverken. Vid etablering av nya kommunala badplatser är god badvattenkvalitet en viktig fråga att hantera, bland annat genom regelbunden vattenprovtagning.

Idag finns det ett tiotal platser för latrintömning i kommunen. I intressekartan för teknisk försörjning pekas sugtömningsstationer för fritidsbåtar ut. Toaletter bör möjliggöras vid bland annat större bryggor och kan vara lämpligt vid gästhamnar.

Nedan ges exempel på ändringar av det tematiska tillägget efter samråd.

- Ny planeringsriktlinje ”Verka för en utbyggd laddinfrastruktur”.
- Förtydligande av vad utveckling av marina näringar kan innefatta.
- Tillkommande skrivning om friluftslivets avfallshantering.

Yttranden från privatpersoner

8. Samverkan

Det lokala näringslivet anses spela en viktig roll för transportlösningar, så specifikt vid begränsade resurser är samverkan viktigt i dessa frågor.

En begreppsförklaring av de begrepp som används i det tematiska tillägget efterfrågas.

Vikten att kommunen har relevanta sifferfakta för att ta genomtänka beslut understryks.

Ett förtydligande efterfrågas för vilket ansvar Österåkers kommun har gällande Östanå färjeläge.

Det anses att det behövs tas större hänsyn till markägares förutsättningar att verka, bebygga och nyttja sin mark trots det fria friluftslivet. Skador på skog och mark, samt nedskräpning på grund av andras friluftsliv anses inte markägare behöva bekosta.

Landskapet kring Ryssviken och Mälbyön menas vara resultatet efter flera 100 år av omsorg och skötselinsatser av privatpersoner över flera generationer. Om skötseln inte möjliggörs tros de tilltalande naturliga värdena snabbt förändras.

Det menas att ett fungerande kreatursarbete kräver hänsyn. Nötkreatur behöver lugn och ro, till exempel stör och stressar hundar och motortrafik djuren. Skyltar måste användas och respekteras.

Oro utrycks över att jordbruksdrift riskeras till förmån för ett överutnyttjande av allemansrätten. Att landbyggd profileras främst för turism och rekreations yta. Det menas att en förutsättning för en levande landsbygd är att ägande och drift ödmjukt respekteras.

Det efterfrågas större samverkan mellan de boende i kust och skärgården och myndigheterna. Majoriteten är fritidsboende, men de har helt andra behov än de som har ett permanent liv här. Det önskas därför separata samråd för olika grupper.

Det efterfrågas en tydlig dialog mellan kommunen och markägare gällande den planerad utökning av friluftslivet, samt vilken typ av friluftsliv som menas gälla och vilka konsekvenser det kommer innebära. Det anses nämligen att ett flertal av kommunens förslag i det tematiska tillägget kommer innebära långtgående anpassningar för det befintliga jord- och skogsbruket.

Äganderätten anses hotad med den utveckling som det tematiska tillägget föreslår. Det anses att staten försöker inskränka och fatta beslut som rör enskilda människor egendom utan att kontakta och föra dialog.

En större samverkan mellan kommunen och de som arbetar med friluftskartan för att stärka att hållbart friluftsliv på Brottö-Ingmarsö-Finnhamn, efterfrågas.

Kommentarer:

Kommunen avser verka för att utveckla det rörliga friluftslivet på ett hållbart sätt genom att fokusera det till platser som tål den störning det innebär. Gröna entréer och grönstråk visar var det kan anses vara

lämpligt. Fokus ligger på att möjliggöra för ett mer hållbart friluftsliv med stor hänsyn till de naturvärden som finns. Känsligare områden ska därav värnas och bevaras.

Då kommunen har ett begränsat markinnehav är samverkan med bland annat markägare och andra aktörer en förutsättning för föreslagen utveckling. Samverkan inom turism och friluftsliv är en förutsättning för att tillgängliggöra och marknadsföra målpunkter. Vidare ska kommunen genom samverkan verka för tydligare information, skyltning och hantering av det rörliga friluftslivets sopor. En friluftsplan föreslås tas fram som bland annat lyfter Ingmarsös och ytterskärgårdens potential och värden som hållbart besöksmål.

Kommunen verkar aktivt tillsammans med berörda aktörer för att återuppta trafiken vid Östanå.

Under både samråd och granskning ges alla som vill möjlighet att tycka till om planförslaget. Det innebär att de som på något sätt berörs av utvecklingen längs kusten och i skärgården kan lyfta frågor utifrån dess intresse nu när planförslaget går ut på granskning.

Förklaringar av ord och begrepp redogörs på sida 9 i det tematiska tillägget.

Nedan ges exempel på ändringar av det tematiska tillägget efter samråd:

- Tillägg till beskrivningen av befolkningsutvecklingen längs fastlandets kuststräcka och i skärgården med tydligare definitioner av fastboende, deltidsboende, fritidsboende och tillfälliga besökare.
- I genomförandedelen har behovet av en friluftsplan lyfts.

Österåker